Inf. 8

2 tratados

De D. Gabriel Alvarez
Pellizer en Toledo 1686

1

6 m
6 fr
6 ae
1 ff

2 tratados

POMPONII MELAE DE SITV ORBIS LIBRI TRES.

AND. SCHOTTVS *Antuerpianus recensuit, & Spicilegio illustrauit.*

ADDITAE

Hermolai Barbari Veneti, & Fredenandi Nonij Pintiani CASTIGATIONES.

Sevillan Castillo 1685

ANTVERPIAE,
Ex officina Christophori Plantini.
M. D. LXXXII.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

AD ILLVSTRISS. GASPAREM QVIROGAM S. R. E. CARDINALEM, ET ARCHIEPISCOPVM TOLETANVM.

AND. SCHOTTVS *Antuerpianus.*

EXOSCVLOR libens, amplissime QVIROGA, animum tuum in ornãda Academia Toletana: quo & me nuper, honoris mei gratia, in familiam tuam inuitasti, & publicum de me iudicium Antonij Couarruuiæ, Academiæ Præfecti, omnis antiqui Iuris, Philosophiæ, Græcæq; linguæ peritissimi; qui me Salmantica ad Græcarum litterarum professionem euocauit, reapse comprobasti: Aluaro Gometio, viro optimo & eruditissimo,

fatis extincto, & Diui ISIDORI Originum, seu Etymologiarum libris, qui PHILIPPI Catholici Regis sumtu, tuoq; auspicio adornantur, immortuo. Cùm enim ex tui Pontificatus opimis reditibus Complutensis Academia à Francisco Ximenio sit excitata: Gymnasia verò augustissima Salmanticæ, Bononiæque à tui ordinis maiorib. exstructa conspiciantur; studia litterarum, vt cœpisti, gnauiter tueri & fouere velis, etiam atque etiam oro, obtestorq;. Habe igitur animi in te mei qualemcumque testificationem, POMPONIVM MELAM, scriptorem Hispanum, antiquissimum, & elegantissimum Geographum: quem in hac studiorum meorum peregrinatione, more maiorum instituta, recensui, & Annotationum Spicilegio illustraui, dum Itinerarij loco in hoc Hispaniensi itinere in manib. versaretur: Sitq; arrhabonis vice, dum maiorum vigiliarum opus in tuo nomine appareat, latiorque in tuas laudes euagandi campus aperiatur, si vita suppeditabit, meaque studia, vt velle video, fouere perges. Laborem verò meum, Hispanorum doctissimo impensum, cui potius donem, quàm Hispaniæ summo Præsuli, non

video:

video : idque exemplo v. c. Hermolai Barbari, Patriarchæ Aquileienſis: quem Alexandro Sexto Hiſpano, Pontifici Max. eumdem olim MELAM obtuliſſe accepimus. Deus O. M. te diu Eccleſiæ, & Reipub. Chriſtianæ ſeruet incolumem. Toleti Carpetanorum à D. IV. Idus Aprilis : anno à partu Virginis, CIƆ. IƆ. XXCI.

DE POMPONIO MELA ELIAS VINETUS.

POMPONIUM Melam *Geographum, inter Cæsaris Octauiani Augusti, & Vespasianorum imperia floruisse argumento est, quod Caius Plinius, Historiæ Naturalis scriptor, eũ inter suos authores laudat: quam Tito Vespasiano dedicabat, annis post natum Christum circiter octoginta. & quod ipse Mela Cornelium Nepotem citat libro tertio: quem Cæsaris Octauiani principatu mortem obiisse, ex eodem Plinio didicimus. Iolque, Africæ vrbem, Cæsaream vocat libro primo: quã sic in honorem Cæsaris Octauiani Iubam transnominasse, Strabo & Eutropius nobis sunt authores. Itaque nemini dubium esse debet, quem principum maximum Britanniam tam diu clausam aperire dicit libro tertio, quin Claudius sit accipiẽdus, Caij Caligulæ successor: qui primus post Iulium Cæsarem, Cæsaris Octauiani patrem, Britanniam tentauit: vti Suetonius & Eutropius scripserunt. ac ita sub Tiberio, Caligula, & Claudio, Romanis principibus vixerit Põponius Mela: hæcq́; Geographica, quæ in quibusdã exemplaribus,* De Chorographia; *in aliis* De Geographia; De Situ orbis *in aliis inscribũtur, sub Claudio Augustorũ quarto cõscripserit. Cæterum vbicumq; vitã transegerit, ex Tingentera Hispaniæ ciuitate fuisse se tradit libro 2. Melas autẽ aliquot alios memorant Latinæ literæ: vt,* Melam *equestris ordinis virum: quem hausto porri succo sub Tyberio Cæsare periisse scribit idẽ Plinius:* Fabiũ Melam, *Iurisconsultũ. qui citatur libro quadragesimo Digestorũ Iustiniani, capite de cloacis, & alibi.* Lucium Annæum Melam *à Nerone interfectum, fratrẽ Senecæ Philosophi, Lucaniq́. poëtæ patrem. Quos omnes suspicor Hispanos genere fuisse.*

POMPONII.

POMPONII MELAE DE SITV ORBIS

LIBER PRIMVS.

PROOEMIVM.

ORbis ſitum dicere aggredior, impeditum opus, & facundiæ minimè capax: (conſtat enim ferè ex gentium locorumque nominibus, & eorum perplexo ſatis ordine, quem perſequi longa eſt magis, quàm benigna materia:) verùm aſpici tamẽ, cognoſcique digniſſimum: & quod ſi non ope ingenij orantis; at ipſa ſui contemplatione precium operæ attendentium abſoluat. Dicam autẽ alias plura & exactius: Nunc autem vt quæque erũt clariſſima, & ſtrictim. Ac primò quidem quæ ſit forma totius, quæ maximæ partes, quo ſingulæ modo ſint, vtque habitentur, expediam. Deinde rurſus oras omnium & littora, vt intra extraque ſunt, atque vt ea ſubit ac circumluit pelagus: additis quæ in natura regionum, incolarumque memoranda ſunt. Id quò facilius ſciri poſſit *atque accipi*, paulò altius ſumma repetetur.

MVNDI IN QVATVOR PARTES DIVISIO.

CAPVT I.

OMNE igitur hoc, quicquid id est, cui mundi cælique nomen indidimus, vnum est, & vno ambitu se cunctaque amplectitur. Partibus differt. Vnde sol oritur, Oriens nuncupatur aut Ortus: quò demergitur, Occidens vel Occasus: quà decurrit, Meridies: ab aduersa parte, Septemtrio. Huius medio terra sublimis cingitur vndique mari, eademq; in duo latera, quę hemisphæria nominantur, ab Oriente diuisa ad Occasum, Zonis quinque distinguitur. Mediam æstus infestat, frigus vltimas. Reliquæ habitabiles, paria agunt anni tempora, verùm non pariter. Antichthones alteram, nos alteram incolimus. Illius situ ob ardorem intercedentis plagæ incognito, huius dicendus est. Hæc ergo ab Ortu porrecta ad Occasum: & quia sic iacet, aliquanto quàm vbi latissima est, longior; ambitur omnis Oceano, quatuorque ex eo maria recipit, vnum ab Septemtrione, à Meridie duo, quartum ab Occasu. Suis locis illa referetur. Hoc primùm angustum, nec amplius decem milibus passuum patens, terras aperit, atque intrat. Tum longè lateque diffusum, abigit vastè cedentia littora, iisdemque ex diuerso propè coëuntibus, adeò in arctum agitur, vt minus mille passibus pateat. Inde se rursus, sed modicè admodum laxat: rursusque etiam quàm fuit arctius exit in spacium. Quò cùm est acceptum, ingens iterum magnæ paludi, ceterùm exiguo ore, coniungitur. Id omne quà venit, quaque dispergitur, vno vocabulo nostrum mare dicitur. Angustias, introitumque venientis, nos fretum, Græci πορθμὸν appellant. Quà diffunditur, alia aliis locis cognomina acceptat. Vbi primum se coarctat, Hellespontus vocatur: Propontis, vbi expādit: vbi iterum pressit, Thracius Bosporus: vbi iterum effundit, Pontus Euxinus: qua paludi committitur, Cimmerius Bosporus: palus ipsa, Mæotis.

Mœotis. Hoc mari,& duobus inclytis amnibus, Tanai & Nilo, in tres partes vniuersum diuiditur. Tanais à Septentrione ad Meridiem vergens, in mediam ferè Mœotida defluit: & ex diuerso Nilus in pelagus. Quod terrarum iacet à freto ad ea flumina, ab altero latere Africam vocamus: ab altero, Europen. Ad Nilum, Africam: ad Tanaim, Europen. Vltra quicquid est, Asia est.

Summa Asiæ descriptio. CAP. II.

TRibus hanc è partibus tangit Oceanus, ita nominibus vt locis differens, Eous ab Oriente, à Meridie Indicus, à Septentrione Scythicus. Ipsa ingenti ac perpetua fronte versa ad Orientem, tantum ibi se in latitudinem effundit, quãtum Europa & Africa, & quod inter ambas pelagus immissum est: Inde cum aliquatenus solida processit, ex illo Oceano quem Indicum diximus, Arabicũ mare & Persicum, ex Scythico Caspium recipit: & ideo quà recipit angustior. Rursus expanditur, & fit tam lata quàm fuerat. Deinde cum iam in suum finem, aliarumque terrarum confinia deuenit, media nostris æquoribus excipitur: reliqua altero cornu pergit ad Nilum, altero ad Tanaim. Ora eius cum alueo Nili amnis ripa descendit in pelagus, & diu, sicut illud incedit, ita sua littora porrigit. Deinde fit venienti obuiam, & primùm se ingenti ambitu incuruat, pòst se ingenti fronte ad Hellespontiacum fretum extendit: ab eo iterum obliquat ad Bosporum. Iterumque ad Ponticum latus curua, aditum Mœotidos transuerso margine attingit. Inde eam gremio ad Tanaim vsque complexa, fit ripa, qua Tanais est. In ea primos hominum accepimus ab Oriente, Indos, Seres, & Scythas. Seres media ferme Eoæ partis incolunt. Indi & Scythæ vltima: ambo latè patentes, neque in hoc tantum pelagus effusi: Spectant enim etiam Meridiem Indi: oramque Indici maris (nisi vbi æstus inhabitabilem efficiunt) diu continuis gentibus occupant. Spectant & Septentrionem Scythæ ac littus Scythicum (nisi vnde frigoribus arcentur) vsque ad Caspiũ sinum possident. Indis proxima est Ariane, deinde Aria, & Gedrosis,

drosis, & Persis, ad sinum Persicum. Hunc populi Persatum ambiunt, illum alterum Arabes. Ab iis, quod in Africam restat, Æthiopum est: Illic Caspiani Scythis proximi, sinum Caspium cingunt. Vltra Amazones, vltraq; eas Hyperborei esse memorantur. Interiora terrarum multæ variaque gentes habitant, Candari, & Paricani, & Bactri, *Susiani*, Pharmacotrophi, Bomarei, Coamani, Rophanes, Dahæ. Super Scythas Scytharúq; desetta, ac super Caspium sinum, Comati, Massagetæ, Cadusij, Hyrcani, Iberi. Super Amazonas & Hyperboreos, Cimmerij, Scythæ, Heniochi, Georgi, Moschi, Corsitæ, Phoristæ, Riphaces: atque vbi in nostra maria tractus excedit, Mardi, Antibarani: & notiora iam nomina, Medi, Armenij, Commageni, Murrani, Vegeti, Cappadoces, Gallogræci, Lycaones, Phryges, Pisidæ, Isauri, Lydi, Syrocilices. Rursus ex iis, quæ Meridiem spectant, eædem gentes interiora *littora* tenent vsque ad sinum Persicum. Super hunc sunt Parthi, Assyrij, & Babylonij: super illum alterum Arabes, & super, Æthiopes. Ripis Nili amnis & mari proxima Ægyptij possident. Deinde Arabia angusta frōte sequentia littora attingit. Ab ea vsque ad flexum illum quem suprà retulimus, Syria: & in ipso flexu, Cilicia: extra autem: Lycia, & Pamphilia, Caria, Ionia, Æolis, Troas vsque ad Hellespontum. Ab eo Bithyni sunt ad Thracium Bosporum. Circa Pontum aliquot populi, alio alioque fine, omnes vno nomine Pontici dicuntur. Ad lacum, Mæotici: ad Tanaim, Sauromatæ.

Summa Europæ descriptio. CAP. III.

EVropa terminos habet ab Oriente Tanaim & Mæotida, & Pontum: à Meridie, reliqua nostri maris: ab Occidente Atlanticum: à Septemtrione Britannicum Oceanum. *Ora eius*, forma littorum, à Tanai ad Hellespontum, quà ripa est dicti amnis; quà flexum paludis ad Bosporum redigit, quà Ponto, Propontidi, & Hellesponti latere adiacet, contrariis littoribus Asiæ non opposita modò, verumetiam similis est. Inde ad fretum nunc vastè retracta, nunc prominens, tres maximos sinus efficit, totidemque in altum se magnis frontibus euehit. Extra

fretum

fretum ad Occidentem inæqualis admodum, præcipuè media, quà procurrit ad Septemtrionem, nisi vbi semel iterumque grandi recessu abducitur, penè vt directo limite extenta est. Mare quod primo sinu accipit, Ægæum dicitur: quod sequenti, in ore, Ionium: Adriaticum interius: quod vltimo, nos Tuscum, Graij Tyrrhenum perhibent. Gentium prima est Scythia, alia quàm dicta est: à Tanai media ferme Pontici lateris, hinc in Ægæum mare continens Thracia; huic Macedonia adiungitur. Tum Græcia prominet, Ægæumque ab Ionio mari dirimit. Adriatici latus Illyris occupat. Inter ipsum Adriaticum & Tuscum Italia procurrit. In Tusco intimo Gallia est, vltrà Hispania est. Hæc in Occidentem, denique etiam ad Septemtrionem diuersis frontibus vergit. Deinde rursus Gallia est, longè, & à nostris littoribus huc vsque promissa. Ab ea Germani ad Sarmatas porriguntur, illi ad Asiam. Hæc de Europa.

Summa Africæ descriptio. CAP. IIII.

Africa ab Orientis parte Nilo terminata, pelago à ceteris: breuior est quidem quàm Europa, quia nec vsquam Asiæ, & non totius huius littoribus obtenditur. Longior tamen ipsa, quàm latior, & qua ad fluuium attingit, latissima. Vtque inde procedit, ita media præcipuè in iuga exsurgens, pergit incurua ad Occasum, eastigatq; se molliter, & ideo ex spatio paulatim adductior. Vbi finitur, ibi maximè angusta est. Quantum incolitur, eximiè fertilis. Verùm quod pleraque eius inculta, & aut arenis sterilibus obducta, aut ob sitũ cœli terrarumq; deserta sunt, aut infestantur multo ac malefico genere animalium, vasta est magis quàm frequens. Mare quo cingitur à Septemtrione Libyeum: à meridie, Æthiopicum: ab occidente, Atlanticum dicimus. Ab ea parte, quæ Libyco adiacet, proxima est Nilo prouincia quã Cyrenas vocant. Deinde, cui totius regionis vocabulo cognomen inditum est, Africa Cætera Numidæ & Mauri tenent. Sed Mauri in Atlanticum pelagus expositi. Vltrà Nigritæ sunt, & Pharusij, vsque ad Æthiopas. Hi & reliqua huius, & totum latus quod Meridiem spectat, vsq; in Asiæ

confinia possident. At super ea quæ Libyco mari abluuntur, Libyes Ægyptij sunt, & Leucoæthiopes: & natio frequēs multiplexq; Gætuli. Deinde latè vacat regio, perpetuo tractu inhabitabilis. Tum primos ab Oriente Garamantas, pòst Augilas & Troglodytas, & vltimos ad Occasum Atlantas audimus. Intra (si credere libet) vix iam homines, magisque semiferi Ægypanes & Blemmyæ & Gamphasantes, & Satyri sine tectis passim ac sedibus vagi, habent potius terras, quàm habitant. Hęc summa nostri orbis, hæ maxime partes, hæ formæ gẽtesq; partium. Nunc exactius oras situsq; dicturo, inde est commodissimum incipere, vnde terras nostrum pelagus ingreditur. Et ab iis potissimum, quæ influenti dextra sunt. Deinde stringere littora ordine quo iacent, peragratisq; omnibus quæ mare attingunt; legere etiam illa quæ cingit Oceanus, donec cursus incœpti operis intrà extràque circumuectus orbem, illuc vnde cœperit, redeat.

Particularis Africæ descriptio.

Mauritania. CAP. V.

Dictum est Atlanticum esse Oceanum, qui terras ab Occidente contingeret. Hinc in nostrum mare pergentibus, læua Hispania, Mauritania dextra est. Primæ partes illæ Europæ, hæ Africæ. Eius oræ finis Mulucha: caput atque exordium est promontorium, quod Græci Ampelusiam, Afri aliter, sed idem significante vocabulo, appellant. In eo est specus Herculi sacer, & vltra specum Tingi oppidum peruetus ab Antæo (vt ferunt) conditum. Extat rei signum, parma elephantino tergore execto, ingens, & ob magnitudinem nulli nunc vsui habilis; quam locorum accolæ ab illo gestatam pro vero habent, traduntq;, & inde eximie colunt. Deinde est mons præaltus, ei quem ex aduerso Hispania attollit obiectus: hunc Abylam, illũ Calpen vocant, columnas Herculis vtrunque. Addit fama nomini fabulã: Herculem ipsum iunctos olim perpetuo iugo diremisse colles, atque ita exclusum antea mole mõtium Oceanum, ad quæ nunc inundat, admissum. Hinc iam mare latius funditur, summotasque vastius terras magno impetu inflectit.

Cæterùm

Cæterùm regio ignobilis,& vix quicquam illustre sortita, paruis opidis habitatur, parua flumina emittit, solo quàm viris melior, & segnitie gentis obscura. Ex iis tamen quæ commemorare non piget, montes sunt alij, qui continenter, & quasi de industria in ordinem expositi, ob numerum, septem; ob similitudinem, fratres vocantur. Tamuada fluuius, & Rusicada,& Siga paruæ vrbes:& portus,cui Magno est cognomen ob spacium. Mulucha ille quem diximus amnis est, nunc gentiú, olim regnorum terminus,Bocchi Iugurthæq́;.

Numidia. CAP. VI.

AB eo Numidia ad ripas exposita fluminis Ampsagę,spacio quidem quàm Mauritania angustior est, verùm & culta magis, & ditior. Vrbium,quas habet, maximæ sunt Cirta procul mari, Sitrianorum; quondam regia domus Iubæ & Siphacis,cum foret opulentissima: Iol ad mare, aliquando ignobilis, nunc quia Iubæ regia fuit,& quòd Cæsarea vocitatur, illustris. Citra hanc (nam in medio ferme littore sita est) Cartenna & Arsenaria sunt opida, & Ampsa castellum, & Laturus sinus, & Sardabale fluuius. Vltra monumentum commune regiæ gentis Icosium,deinde Vthisia vrbes,effluentes inter eas Ancus & Nabat, aliaque quæ taceri nullum rerum famæue dispendium est: Interius,& longe satis à littore (si fidem res capit) mirum ad modum, spinæ piscium muricum ostreorumque fragmenta, saxa attrita (vti solent) fluctibus, & non differentia marinis, infixæ cautibus anchoræ: Alia & huiusmodi signa atque vestigia effusi olim vsque ad ea loca pelagi, in campis nihil alentibus esse, inueniriq́ue narrantur.

Africa minor. CAP. VII.

REgio quæ sequitur à promõtorio Metagonio ad Aras Philænorum propriè nomen Africæ vsurpat. In ea sunt opida, Hippo regius,& Rusicade,& Tabraca: Deinde tria promõtoria, Candidum, Apollinis, Mercurij, vastè proiecta in altum, duos grandes sinus efficiunt. Hipponensem vocant proximum

ab Hippone Diarrhyto, quod littori eius appositum est. In altero sunt castra Lælia, castra Cornelia, flumen Bagrada, Vrica & Carthago, ambæ inclytæ, ambæ à Phœnicibus conditæ. Illa faro Catonis insignis: hæc suo, nunc populi Romani colonia, olim imperij eius pertinax æmula, iam quidem iterum opulenta, etiam nunc tam priorum excidio rerum, quàm ope præsentium clarior. Hadrumentum, Lepris, Clupea, Abrotonum, Taphræ, Neapolis hinc ad Syrtim adiacent, vt inter ignobilia celeberrimæ. Syrti sinus est cētum ferè milia passuum, qua mare accipit, patens: trecenta qua cingitur. Verùm importuosus atq; atrox, & ob vadorum frequentium breuia, magisq; etiam ob alternos motus pelagi affluentis & refluentis infestus. Super hunc ingens palus, amnem Tritona recipit, ipsa Tritonis: vnde & Mineruæ cognomen inditum est, vt incolæ arbitrantur ibi genitæ: faciuntq; ei fabulæ aliquam fidem, quòd quem natalem eius putant, ludicris virginum inter se decertantium celebrant. Vltra est Oea opidum, & Cinyps fluuius per vberrima arua decidens. Tum Leptis altera, & Syrtis, nomine atque ingenio par priori: cæterùm altero fere spacio qua dehiscit, quaq; flexum agit, amplior. Eius promontorium est Borion, ab eoq́ue incipiens ora quam Lotophagi tenuisse dicuntur, vsq; ad Phycunta (& id promontorium est) importuoso littore pertinax. Aræ ipsæ nomen ex Philænis fratribus traxere, qui contra Cyrenaicos missi Carthagine ad dirimendum cōditione bellum, diu iam de finibus, & cum magnis amborum cladibus gestum, postquàm in eo quod conuenerat non manebatur, vt vbi legati concurrerent, certo tempore vtrinque dimissi, ibi termini statuerentur: pacti de integro, vt quicquid citra esset, popularibus cederet, mirum & memoria dignissimum facinus, hic se viuos obrui pertulerunt.

Cyrenaica. CAP. VIII.

INde ad Catabathmon Cyrenaica prouincia est, in eaq; sunt Ammonis oraculum, fidei inclytæ: & fons, quem Solis appellant: & rupes quædam Austro sacra. Hæc cum hominum

manu attingitur, ille immodicus exurgit, arenasq; quasi maria agens, sic sæuit, vt æquor fluctibus. Fons media nocte feruet, mox & paulatim repescens, fit luce frigidus: tunc vt Sol surgit, ita frigidior, subinde per meridiem maximè riget. Sumit deinde tepores iterum, & prima nocte calidus, atque vt illa procedit, ita calidior. rursus cùm est media, perferuet. In littore promontoria sunt Zephyriō, & Naustathmos, portus Paretonius. Vrbes, Hesperia, Apollonia, Ptolemais, Arsinoe, atque (vnde terris nomen est) ipsa Cyrene. Catabathmos vallis deuexa in Ægyptum, finit Africam. Oræ sic habitantur, ad nostrum maximè ritum moratis cultoribus, nisi quòd quidam linguis differunt, & cultu Deorum quos patrios seruant, ac patrio more venerantur. Proximis nullæ quidem vrbes, stata tamen domicilia sunt, quæ Mapalia appellantur: victus asper, & munditiis carens. Primores sagis velantur, vulgus bestiarum pecudumque pellibus: humi quies epulæq; capiuntur. Vasa ligno fiunt, aut cortice. Potus est lac succusq; baccarum. Cibus est caro, plurimùm ferina. Nam gregibus (quia id solum opimum est) quoad potest, parcitur. Interiores etiam incultius. Sequuntur vagi pecora, vtque à pabulo ducta sunt, ita se, ac tuguria sua promouēt: atque vbi dies deficit, ibi noctem agunt. Quamquam in familias passim, & sine lege dispersis nihil in commune, consultant tamen, & quòd singulis aliquot simul coniuges, & plures ob id liberi agnatiq; sunt, nusquam pauci degūt. Ex his qui vltra deserta esse memorantur Atlantes, solem execrantur, & dum oritur & dum occidit, vt ipsis agrisque pestiferum. Nomina singuli non habent, non vescuntur animalibus, neque illis in quiete, qualia ceteris mortalibus, visere datur. Troglodytæ nullarum opum domini, stridēt magis quàm loquuntur, specus subeunt, aluntur q; serpentibus. Armenta habent, quæ obliqua ceruice pascuntur, nam pronis directa in humum cornua officiunt. Apud Garamantas etiam armenta sunt, quæ retro ambulantia pascuntur. Apud Ausenses nulli certa vxor est. Ex his qui tam confuso parentum coitu passim incertiq; nascuntur, quos pro suis alant, formæ similitudine agnoscunt. Augylæ Manes tantū

deos

deos putant, per eos deierant, eos vt oracula consulunt, precatiq; quæ volunt, vbi tumulis incubuere, pro responsis ferunt somnia. Fœminis eorum solenne est, nocte, qua nubunt, omnium stupro patere, qui cum munere aduenerint, & tum cum plurimis concubuisse maximum decus: in reliquum pudicitia insignis est. Nudi sunt Gamphasantes, armorumq; omnium ignari: nec vitare sciunt tela, nec iaccre, ideoque obuios fugiũt, neque aliorum quàm quibus idem ingenij est, aut congressus, aut colloquia patiuntur. Blemmyis capita absunt, vultus in pectore est. Satyris præter effigiem, nihil humani. Ægipanum quę celebratur, ea forma est. Hæc de Africa.

PARTICVLARIS ASIÆ DESCRIPTIO.

Aegyptus. CAP. IX.

ASiæ prima pars Ægyptus, inter Catabathmon & Arabas, ab hoc littore penitus immissa, donec Æthiopiam dorso contingat, ad Meridiem refugit. Terra expers imbrium, mire tamen fertilis, & hominum aliorumque animalium perfœcũda generatrix: Nilus efficit, amnium in nostrum mare permeãtium maximus. Hic ex desertis Africæ missus, nec statim nauigari facilis, nec statim Nilus est: & cum diu simplex sæuúsque descendit, circa Meroën latè patentem insulam, in Æthiopiam diffunditur, alteraq; ex parte Astaboras, altera Astapus dictus est. Vbi rursus coit, ibi nomen hoc capit. Inde partim asper, partim nauigia patiens, in immanem lacum deuenit: ex quo præcipiti impetu egressus, & Tachempso alteram insulam amplexus, vsque ad Elephantinem vrbem Ægyptiam atrox adhuc, feruensq; decurrit. Tum demum placidior, & iam penè nauigabilis, primum iuxta Cercasorum oppidum triplex esse incipit. Deinde semel iterumq; diuisus it per omnem Ægyptum vagus atque dispersus, ac Delta medium septemq; in ora se scindens, singulis tamen grandis euoluitur. Non pererrat autem tantùm eam, sed æstiuo sydere exundans etiam irrigat, adeò efficacibus aquis ad generandum alendumq;, vt præter id quod scatet piscibus,

cibus, quod Hippopotamos, Crocodilosq; vastas belluas gignit, glebis etiam infundat animas, ex ipsaq; humo vitalia effingat. Hoc eò manifestũ est, quòd vbi sedauit diluuia, ac se sibi reddidit, per humentes campos quædam nondum perfecta animalia, sed tum primum accipientia spiritum, & ex parte iam formata, ex parte adhuc terrea, visuntur. Crescit porrò, siue quòd 1
solutæ magnis æstibus niues, ex immanibus Æthiopiæ iugis largius quàm ripis accipi queant, defluunt: siue quòd Sol hyeme terris propior, & ob id fontem eius minuens, in æstate tunc 2
altius abit, finitq; integrum, & vt est plenissimus, surgere: siue quòd per ea tempora flantes Etesiæ, aut actas à Septemtrione in 3
Meridiem nubes super principia eius imbre præcipitant, aut venienti obuij aduerso spiritu, cursum descendentis impediũt: aut harenis, quas cum fluctibus littori applicant ostia obducunt: fitq; maior, vel quòd nihil ex semet amittit: vel quòd plus quàm solet accipit: vel quòd minus quàm debet emittit. Quòd si est alter orbis, suntque oppositi nobis à Meridie Antichthones, ne illud quidem à vero nimium abscesserit, in illis 4
terris ortum amnem, vbi subter maria cæco alueo penetrauerit, in nostris rursus emergere, & hac re solstitio accrescere, quòd tum hyems sit, vnde oritur. Alia quoq; in his terris mira sunt. In quodam lacu Chemmis insula, lucos siluasq; & Apollinis grande sustinens templum, natat, & quocunque venti agũt, pellitur. Pyramides tricenum pedum lapidibus exstructæ, quarum maxima (tres nanque sunt) quatuor ferè soli iugera sua sede occupat: totidem in altitudinem erigitur. Mœris aliquãdo campus, nunc lacus, viginti milia passuum in circuitu patens, altior quàm ad nauigandum magnis, onustisque nauibus satis est. Psammetichi opus Labyrinthus, domos ter mille, & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore exstructus ac tectus, vnum in se descensum habet, intus penè innumerabiles vias, multis ambagibus huc & illuc remeantibus: sed continuo amfractu, & sæpe reuocatis porticibus ancipites, quibus subinde alium super alios orbem agentibus, & subinde tantùm redeunte flexu, quantum processerat, magno & inex-

plicabili tamē errore perplexus eſt. Cultores regionum multò aliter à cæteris agunt. Mortuos fimo obliti plangunt. Nec cremare, aut fodere fas putant: verùm arte medicatos intra penetralia collocant. Suis literis peruerſe vtuntur. Lutum inter manus, farinam calcibus ſubigunt. Forum ac negotia, fœminæ; viri, penſa ac domos curant: onera illę humeris; hi capitibus accipiunt. Parentes cum egent, illis neceſſe, his libetum eſt alere. Cibos palàm & extra ſua tecta capiūt: ob ſcœna intimis ædium reddunt. Colunt effigies multorum animalium, atque ipſa magis animalia, ſed alij alia: adeò vt quędam eorum etiam per imprudētiam interemiſſe, capitale ſit. Et vbi morbo aut forte extincta ſint, ſepelire ac lugere ſollenne ſit. Apis populorum omnium numen eſt: bos niger, certis maculis inſignis, & cauda linguaque diſſimilis aliorum: rarò naſcitur, nec coitu pecoris (vt aiunt) ſed diuinitus & cœleſti igne cōceptus: dieſq́; quo gignitur, genti maxime feſtus eſt. Ipſi vetuſtiſſimi (vt prędicant) hominum; trecentos & triginta reges ante Amaſim, & ſupra tredecim milium annorum ætates, certis Annalibus referūt: mādatumq́; literis ſeruant, dum Ægyptij ſunt, quater curſus ſuos vertiſſe ſydera, ac ſolem bis iam occidiſſe, vnde nūc oritur. Viginti millia vrbium Amaſi regnante habitarunt, & nunc multas habitant. Earum clariſſimæ procul à mari, Says, Memphis, Syene, Bubaſtis, Elephantis, & Thebæ, vtique (vt Homero dictum eſt) centum portas, ſiue (vt alij aiunt) centū aulas habens, totidem olim principum domos: ſolitaſq́; ſingulas, vbi negotium exegerat, ducentos armatos milites effundere. In littore Alexandria Africæ contermina. Peluſium Arabiæ ipſas oras ſecar. Canopicum, Bolbiticum, Sebenniticum, Mendeſium, Pathmiticum, Tanicum, Peluſiacum. Nili oſtia.

Arabia. CAP. X.

ARabia hinc ad Rubrum mare pertinet, ſed illic magis læta & ditior, thure atque odoribus abundat: hic, niſi qua Caſſio monte attollitur, plana, ſed ſterilis. Portum admitrit Azotum, ſuarum mercium emporium; quà in altum abit, adeò

edita,

edita, vt ex summo vertice à quarta vigilia, ortũ Solis ostendat.

Syria. CAP. XI.

SYria latè littora tenet, terrasq; etiam latius introrsus, aliis aliisque nuncupata nominibus. Nam & Cœle dicitur, & Mesopotamia, & Damascene, & Adiabene, & Babylonia, & Iudæa, & Sophene. Hinc Palæstina est, quà tangit Arabas, eum Phœnice: & vbi se Ciliciæ committit, Antiochia. Olim, ac diu potens, sed cùm eam regno Semiramis tenuit, longè potentissima. Ex operibus certè eius insignia multa sunt. Duo maximè excellunt, constituta vrbs miræ magnitudinis Babylon, ac siccis olim regionibus Euphrates & Tigris immissi. Cæterùm in Palæstina est ingens & munita admodum Gaza (sic Persæ ærarium vocant) & inde nomen est, quòd eum Cambyses armis Ægyptum peteret, huc belli & opes & pecuniam intulerat. Est non minor Ascalon. Est Ioppe ante diluuium (vt ferunt) condita: vbi Cephea regnasse eo signo accolæ affirmant, quòd titulum eius fratrisq; Phinei, veteres quædam aræ cum religione plurima retinent: quinetiam rei celebratæ carminibus ac fabulis, seruatæq; à Perseo Andromedæ, clarum vestigium, belluæ marinæ ossa immania ostentant.

Phœnicia. CAP. XII.

PHœnicem illustrauere Phœnices, sollers hominum genus, & ad belli pacisq; munia eximium. Literas, & literarũ operas, aliasq; etiam artes, maria nauibus adire, classe confligere, imperitare gentibus, regnum præliumq; commenti. In ea est Tyros, aliquando insula, nunc annexa terris, ab impugnante quondam Alexandro iacto opere. Vici tenent vlteriora: & adhuc opulenta Sidon, antequam à Persis caperetur, maritimarum vrbium maxima. Ab ea ad promontorium θεοῦπρόσωπον duo sunt opida, Byblos & Botrys. Vltrà tria fuerunt, singulis inter se stadiis distãtia: locus ex numero Tripolis dicitur. Tum Simyra castellum, & vrbs non obscura Marathos. Inde iam nõ obliqua pelago, sed aduersa adiacens, à terra grandem sinum

inflexo tractu littoris accipit. Populi dites circunſident, ſitus efficit: quia regio fertilis, crebris & nauigabilibus alueis fluminum peruia, diuerſas opes maris atque terrarum facili commercio permutat *ac miſcet.* In eo prima eſt reliqua pars Syriæ, cui Antiochiæ cognomen additur. Et in ora eius vrbes Seleucia, Paſtos, Beritos, Laodicea, Arados, amneſque inter eas eunt Lycos, & Laboras & Orontes: Tum mons Amanus, & ab eo ſtatim, Mytiandros & Cilicia.

Cilicia. CAP. XIII.

EIus in receſſu intimo locus eſt magni aliquando diſcriminis fuſorum ab Alexandro Perſarum, fugientiſq; Darij ſpectator, ac teſtis. Nunc *ne* minima quidem; tunc ingenti vrbe celebris, Iſſos fuit, & hac re ſinus Iſſicus dicitur. Procul inde Amanoides promōtorium inter Pyramum Cydnumq; fluuios iacet. Pyramus Iſſo propior Mallon præterfluit; Cydnus vltrà per Tarſum exit. Deinde vrbs eſt olim à Rhodiis, Argiuiſque, pòſt Piratis, Pompeio aſſignante poſſeſſa, nunc Pompeiopolis, tunc Solœ, iuxta in paruo tumulo Arati poëtæ monumētum, ideo referendum, quia ignotum quam ob cauſam iacta in id ſaxa diſſiliunt. Non longè hinc Corycos opidum, portu, ſaloq; incingitur, anguſto tergore continenti adnexum. Suprà ſpecus eſt, nomine Corycius, ſingulari ingenio, ac ſuprà quàm vt deſcribi facilè poſſit eximius. Grandi namque hiatu patens, montem littori appoſitum, & decem ſtadiorū cliuo ſatis arduum, ex ſummo ſtatim vertice aperit. Tunc altè demiſſus, & quantum demittitur amplior, viret lucis pubentibus vndique, & totum ſe nemoroſo laterum orbe complectitur: adeò mirificus, ac pulcher, vt mentes accedentium primo aſpectu conſternat: vbi contemplati durauere, non ſatiet. Vnus in eum deſcenſus eſt, anguſtus, aſper, quingentorum & mille paſſuum, per amœnas vmbras, & opaca ſiluæ quiddam agreſte reſonantis, riuis hinc atque illinc fluitantibus. Vbi ad ima peruentum eſt, rurſus ſpecus alter reperitur, ob alia dicendus. Terret ingredientes ſonitu cymbalorum, diuinitus & magno fragore crepitantium

tium. Deinde aliquandiu perſpicuus, mox & quo magis ſubitur obſcurior, ducit auſos penitus, altéq; quaſi cuniculo admittit. Ibi ingens amnis ingēti fonte ſe extollens, tantummodo ſe oſtendit, & vbi magnum impetum breui alueo traxit, iterum demerſus abſconditur. Intrà ſpacium eſt, magis quàm vt progredi quiſpiam auſit horribile, & ideo incognitum. Totus autem auguſtus & verè ſacer, habitariq; à Diis & dignus, & creditus. Nihil non venerabile, & quaſi cum aliquo numine ſe oſtentat. Alius vltrà eſt, quem Typhoneum vocant, ore anguſto, & multum (vt experti tradidere) preſſus, & ob id aſſidua nocte ſuffuſus, neque vnquam perſpici facilis: ſed quia aliquando cubile Typhonis fuit, & quia nunc demiſſa in ſe confeſtim exanimat, natura fabulaq; memorandus. Duo deinde promõtoria ſunt, Sarpedon, finis aliquando regni Sarpedonis: & quod Ciliciam à Pamphilia diſtinguit, Anemurium. Interque ea Celendris, & Nagidos Samiorum coloniæ: ſed Celendris Sarpedoni propior.

Pamphilia. CAP. XIIII.

IN Pamphilia eſt Melas, nauigabilis fluuius. Opidum Syda, & alter fluuius Eurymedon. Magna apud eum Cymonis Athenienſium ducis aduerſus Phœnicas & Perſas naualis pugna, atque victoria fuit. Mare, quo pugnarum eſt, ex edito admodum colle proſpectat Aſpendos, quam Argiui condiderãt, poſſedere finitimi. Deinde alij duo validiſſimi fluuij, Oeſtros, & Cataractes. Oeſtros nauigari facilis: hic, quia ſe præcipitat, ita dictus. Inter eos Perga eſt opidum, & Dianæ, quam ab opido Pergeam vocant, templum. Trans eoſdem mons Sardemiſos, & Phaſelis à Mopſo condita, finis Pamphiliæ.

Lycia. CAP. XV.

LYcia continuò, cognominata à Lyco rege Pandionis filio, atque (vt ferunt) infeſtata olim Chimeræ ignibus: Sydæ portu, & Tauri promontorio grandem ſinum claudit. Taurus ipſe ab Eois littoribus exſurgens, vaſtè ſatis attollitur. Deinde

dextro latere ad Septentrionem, sin stro ad Meridiem versus, it in Occidentem rectus & perpetuo iugo, magnarumq; gentium, quà dorsum agit, terminus. Vbi terras dirimit, exit in pelagus. Idem autem & Taurus, vt dictum est, dicitur, quà spectat Orientem, Himaus. Deinde Hemodes, & Caucasus, & Paropamisus. Tum Caspiæ pylæ, Niphates, & Armeniæ pylæ: & vbi iam nostra maria contingit, Taurus iterum. Post eius promontorium flumen est Lymira, & eodem nomine ciuitas: atque vt multa opida, sic præter Patarā non illustria. Illam nobilem facit delubrum Apollinis, quondam opibus, & oraculi fide, Delphico simile. Vltra Xanthus flumen, & (Xanthos) opidum, mons Cragus, & quæ Lyciam finit, vrbs Telmisos.

Caria. CAP. XVI.

Caria sequitur. Habitatores incerti Aborigines: Alij indigenas; sunt qui Pelasgos; quidam Cretas existimant. Gens vsque eò quondam armorum pugnæq; amans, vt aliena etiam bella mercede agerent. Hic castella aliquot sunt. Deinde promontoria duo, Pedalium & Crya: & secūdum Calbin amnem Caunus opidum, valetudine habitantium infame. Inde ad Halicarnasson hæc adiacent, Rhodiorum aliquot coloniæ, portus duo, Gelos, & cui ex vrbe quam amplectitur, Thissamissa cognomen est. Inter eos opidum Larumna, & Pandion collis in mare emissus. Tum tres ex ordine sinus, Thymnias, Schenus, Bubessus. Thymniæ promontorium Aphrodisias est: Schenus ambit Hilam: Bubessus Cynotum: Gnidus in cornu peninsulæ: Interq; eam & Ceramicum sinum in recessu posita Euthane. Halicarnassos Argiuorum colonia est: & cur memoranda sit, præter conditores, Mausolæum efficit, regis Mausoli monumentum, vnum de miraculis septem, Artemisiæ opus. Trás Halicarnasson illa sunt, littus Leuca: vrbes, Mindus, Aryanda, Neapolis, sinus Iasius, & Basilicus. In Iasio est Bargylia.

Ionia. CAP. XVII.

POst Basilicum Ionia aliquod se ambagibus sinuat. Et primum à Possidio promontorio inflexum inchoans, cingit oraculum

oraculum Apollinis, dictum olim Branchidæ, nunc Didymi: Miletum, vrbem quondam Ioniæ totius, belli, pacisq; artibus principem: patriam Thaletis Astrologi, & Timothei Musici, & Anaximandri Physici, aliorumq; ciuium inclytis ingeniis meritò inclytam, vtcunque Ioniam vocant. Vrbem Hippin, amnis Mæandri exitum, Latmum montem, Endymionis à Luna (vt ferunt) adamati fabula nobilem. Deinde rursus inflexa cingit vrbem Prienen, & Gessi fluminis ostium, moxq; vt maiore circuitu, ita plura complectitur. Ibi est Panionium sacra regio, & ob id eo nomine appellata, quòd eam communiter Iones colunt. Ibi à fugitiuis (vt aiunt) condita (nomen famæ annuit) Phygela. Ibi Ephesus, & Dianæ clarissimum templum, quod Amazones Asia potitę consecrasse traduntur. Ibi Caystros amnis, ibi Lebedos, Clariiq; Apollinis fanum, quod Manto Tiresiæ filia, fugiens victores Thebanorum Epigonos; & Colophō, quam Mopsus eiusdem Mantus filius statuit, ad promontoriū quo sinus clauditur: quod altera parte aliū m, quē Smyrnæum vocant, efficit, angustiisq; ceruicibus reliqua extendit. Inde latius abit in peninsulæ faciem: super angustias, hinc Teos, illinc Clazomena: & quia terga iungunt confinio adnexæ muris diuersis frontibus diuersa maria prospectant. In ipsa peninsula est Smyrna. In sinu Smyrnæo est Hermus amnis, & vrbs Leuca: Extra eum, Phocis Ioniæ vltima.

Aeolis. CAP. XVIII

PRoxima regio, ex quo ab Æolis incoli cœpit, Æolis facta, antè Mysia, & quà Hellespontum attingit Troianis possidentibus Troas fuit. Primam vrbem à Myrino conditore Myrinam vocant. Sequentem Pelops statuit, victo Oenomao reuersus ex Græcia: Cymen nominauit, pulsis qui habitarāt, dux Amazonum Cyme. Suprà, Caycus inter Eleam decurrit, & Pytanem illam, quæ Arcesilam tulit, nihil affirmantis Academiæ clarissimū antistitem. Tum in promontorio est Canna opidū, quod præteruectos sinus excipit, non paruus, sed longè ac mollitet flexus, retrahensque paulatim oras vsque ad ima montis Idæ.

Idæ. Is mox paruis vrbibus aspersus est, quarum clarissima est Cistena. Gremio interiore campus Thebe nomine, Adramittion, Astyram, Chrysam opida, eodem, quo dicta sunt ordine adiacentia continet. In altero latere Antandrum: Duplex causa nominis iactatur. Alij Ascanium Æneæ filium cùm ibi regnaret, captum à Pelasgis ea se redemisse commemorant: Alij ab iis putant cõditam, quos ex Andro insula vis & seditio exegerat. Hi Antandrum quasi pro Andro, illi quasi pro viro accipi volunt. Sequens tractus tangit Gargara, & Asson, Æolum colonias. Tum sinus altet Α'χαιῶν λιμὴν, non longè ab Ilio littora incuruat, vrbe, bello, excidioque clarissima. Hic Sigæum fuit opidum: Hic Achiuorum fuit bellantium statio. Huc ab Idæo monte demissus Scamander, & Simois, fama quàm natura maiora flumina. Ipse mons vetere Diuarum certamine, & iudicio Paridis memoratus orientem Solem aliter, quàm in aliis terris solet aspici, ostentat. Namque ex summo vertice eius speculantibus, penè à media nocte sparsi ignes passim micare, & vt lux appropinquat, ita coire, ac se coniungere videntur, donec magis magisq; collecti, pauciores subinde, & vna ad postremum flama ardeant. Ea cùm diu clara & incendio similis effulsit, cogit se, ac rotũdat, & fit ingens globus. Diu is quoque grandis, & terris adnexus apparet: deinde paulatim decrescens, & quãto decrescit, eò clarior: fugat nouissimè noctem, & cum die iam Sol factus, attollitur. Extra sinum sunt Rhœtea litora, Rhœteo & Dardania claris vrbibus: Aiacis tamen sepulchro maximè illustria. Ab his fit arctius mare, nec iam abluit terras, sed rursus diuidens angusto Hellesponti freto, littus obuium findit, facitq; vt iterum terræ, quà fluit, latera sint.

Bithynia. CAP. XIX.

INterius Bithyni sunt, & Mariandynei: In ora Graiæ vrbes, Abydos, & Lampsacus, Pation, & Priapos. Abydos magni quondam amoris commercio insignis est. Lampsacus Phocæis appellantibus nomen ex eo traxit, quòd cõsulentibus, in quasnam terras potissimum tenderent, respõsum erat, vbi primum fulsisser,

fulsisset, ibi sedem capessetent. Tum rursus fit apertius mare Propontis. In id Granicus effunditur, pugna quæ primùm inter Persas, & Alexandrum fuit, nobilis. Trans amnem sedet in ceruice peninsulæ Cyzicum, nomen Cyzicus indidit, quem à Minyis imprudentibus, cum Colchos peterent, fusum acie cęsumque accepimus. Post Placia, & Scylace, paruæ Pelasgorum coloniæ. Quibus à tergo imminet mons Olympus; vt incolæ vocant, Mysius: is flumen Rhyndacum in ea quæ sequuntur emittit. Circa, angues nascuntur immanes, neque ob magnitudinem modò, sed ob id etiam mirabiles, quòd vbi in alueum eius æstus, Solemq́ fugerunt, emergunt atque hiant: superuolantesq́; aues, quàmuis altè & perniciter ferantur, absorbent. Trans Rhyndacum est Dascylos, & quam Colophonij collocauere Myrlea. Duo sunt inde modici sinus: Alter sine nomine Cion amplectitur, Phrygiæ haud longe iacentis oportunissimum emporium: Alter Olbianos. In promontorio fert Neptuni fanum, in gremio Astacon, à Megarensibus conditam. Deinde priores terræ iterum obiacent, exituriq; in Pontũ pelagi canalis angustior. Europam ab Asia stadiis quinque disterminat Thracius (vt dictum est) Bosporus. Ipsis in faucibus opidum, in ore templum est: opidi nomen Chalcedon: auctor Archias Megarensium princeps: Tẽpli numẽ Iupiter, conditore Iasone. Hinc iam sese ingẽs Pontus aperit (nisi qua promõtoria sunt) huc atq; illuc, longo rectoq; limite extentus, sinuatus cetera. Sed quà it cõtra, minus: quà ad leuã & dexteram abscessit, mollibus fastigiis, donec angustos vtrinq; angulos faciat, inflectitur, ad formã Scythici arcus, maxime incuruus, breuib⁹ atrox, nebulosus, raris stationibus, non molli, neq; arenoso circundatus littore, vicinus Aquilonibus, & quia nõ profundus est, fluctuosus atq; feruens. Olim ex colentiũ sæuo admodũ ingenio Axenus; pòst cõmercio aliarum gentium mollitis aliquantum moribus, dictus Euxinus. In eo primum Mariandyni vrbem habitant, ab Argiuo (vt ferunt) Hercule datã, Heraclea vocitatur. Id famæ fidẽ adiecit: iuxtã specus est Acherusia, ad Manes (vt aiunt) peruius, atque inde extractum Cerberũ existimant.

Paphlagonia. CAP. XX.

TVm Tios oppidum, Milesiorum quidem colonia, sed iam soli gentisq; Paphlagonum. Quorum in littoribus penè mediis, promontorium est Carambis. Citra Parthenius amnis, vrbesque Sesamus, & Cronna, & à Cytoro Phryxi filio posita Cytoros: Tum Cimolis accolitur: & quæ Paphlagoniam finit, Armine.

Chalybes. CAP. XXI.

CHalybes proximi clarissimas habent Amyson, & Synopen, Cynici Diogenis patriam: Amnes Halyn, & Thermodonta. Secūdum Halyn vrbs est Lycasto: à Thermodonte campus, in eo fuit Themiscyrum opidum. fuere & Amazonum castra. Ideo Amazonum vocant. Tibareni Chalybas attingunt; quibus in risu lusuq; summum bonum est. Vltra Tibarenos *Mosynœci*, turres ligneas subeunt, notis corpus omne persignāt, propatulò vescuntur, promiscuè concumbunt. Et palàm Reges suffragio deligunt, vinculisq; & artissima custodia tenent: atque vbi culpam prauè imperando meruere, inedia diei totius afficiunt. Cæterùm asperi, inculti, pernoxij appulsis: deinde minus feri. Verùm & hi inconditis moribus, Macrocephali, Discheri, Buxedi. Raræ vrbes: Cerasus & Trapezus maximè illustres. Inde is locus est, vbi finem ductus à Bosporo tractus accipit, atque inde se in sinu aduersi littoris flexu attollens, angustissimum Ponti facit angulum. Hic sunt Colchi. Hinc Phasis erumpit. Hic eodem nomine, quo amnis est, à Themistagora Milesio deductum opidum. Hic Phryxi templum, & lucus, fabula vetere pellis aureæ nobilis. Hinc orti montes, longo se iugo, & donec Rhiphæis coniungantur exporrigunt: qui altera parte in Euxinum & Mœotida, & Tanain: altera in Caspium pelagus obuersi, Ceraunij dicuntur. Iidem alibi Taurici, Moschi, Amazonici, Caspij, Coraxici, Caucasi, vt aliis aliisq; appositi gentibus, ita aliis aliisq; dicti nominibus. At in primo flexu iam curui littoris opidum est, quod Græci mercatores constituisse, & quia cum cæca tempestate agerentur, ignaris quæ terra esset, Cygni vox notam dederat, Cygnum appellasse dicuntur. Reliqua eius, feræ incultæq; gentes, vasto mari assidentes tenent, Melanchlæni: *terrestria, Sexjolitæ*, Coraxi, Phthiro-

phagi, Heniochi, Achęi, Cercetici. Et iam in confinio Mœotidis Sindi. In Heniochorum finibus, Dioſcurias, à Caſtore & Polluce Pontum cum Iaſone ingreſſis; Sindos, in Sindorum, ab ipſis terrarum cultoribus condita eſt. Obliqua tunc regio, & in lacum modicè patens, inter Pontum paludemq́; ad Boſporum excurrit, quæ duobus alueis in lacum & in mare profluens, Corocondamam pæninſulam reddit. Quatuor vrbes ibi ſunt, Hermonaſſa, Cepæ, Phanagoria, & in ipſo ore Cimmerium. Hac ingreſſos lacus accipit longè lateq́; diffuſus, quà terras tangit, incuruo circundatus litore; quà mari propior eſt (niſi vbi aperitur) quaſi margine obductus, citra magnitudinem, propè Ponto ſimilis. Oram quæ à Boſporo ad Tanaim vſque deflectitur, Mœotici incolunt, Toreatæ, Arrichi, Phicores, & oſtio fluminis proximi Iaxamathæ. Apud eos eaſdem artes feminæ quas viri exercent, adeò, vt ne militia quidem vacent. Viri pedibus inhærent, ſagittiſq́; depugnant; illæ equeſtre prælium ineunt. Nec ferro dimicant, ſed quos laqueis intercepere, trahendo conficiunt. Nubunt tamen, verùm vt nubiles habeantur, non in ætate modus eſt: Niſi qui hoſtem interemere, virgines manent. Ipſe Tanais ex Rhiphæo monte deiectus, adeò præceps ruit, vt cum vicina flumina, tum Mœotis & Boſporus, tum Ponti aliqua, brumali rigore durentur; ſolis æſtus hyememq́; iuxtà ferens, idem ſemper, & ſublimis incitatuſque decurrat. Ripas eius Sauromatæ, & ripis hærentia poſſident. Vna gens, aliquot populi, & aliquot nomina. Primi Mœotici γυναικοκρατούμενοι: Regna Amazonum: Fœcundos pabulo, ad alia ſteriles nudoſq́; campos tenent Budini. Geloni vrbem ligneam habitant. Iuxtà Thyrſagetæ Turcæq́; vaſtas ſiluas occupant, aluntúrq́; venando. Tum continuis rupibus, latè aſpera & deſerta regio ad Arymphæos vſque permittitur: His iuſtiſſimi mores. Pro domibus nemora, alimenta baccæ, & maribus & fœminis nuda ſunt capita. Sacri itaque habentur, adeóq́; ipſos nemo de tam feris gentibus violat, vt aliis quoque ad eos confugiſſe, pro aſylo ſit. Vltrà ſurgit mons Rhiphæus; vltraq́; eum iacet ora, quę ſpectat Oceanum.

D 2 POMPO-

POMPONII MELAE
DE SITV ORBIS
LIBER SECVNDVS.

Scythia Europæa. CAP. I.

ASIÆ in noſtrum mare Tanaimq́; vergētis,quem dixi, finis ac ſitus eſt. At per eundem amnem in Mœotida temeantibus, ad dexteram Europa eſt, modo ſiniſtro lateri innauigantium appoſita, *ac* Rhiphæis montibus (nam & huc illi pertinent) proxima: Cadentes aſſiduè niues adeò inuia efficiunt, vt vltrà ne viſum quidem intendentium admittant. Deinde eſt regio ditis admodum ſoli, inhabitabilis tamen: quia Gryphi ſæuum & pertinax ferarum genus, aurum terra penitus egeſtum mitè amant, mireq́; cuſtodiunt, *&* *ſunt* infeſti attingentibus. Hominū primi ſunt Scythæ: Scythárumq́, queis ſinguli oculi eſſe dicuntur, Arimaſpi. Ab eis Eſſedones vſque ad Mœotida. Huius flexum Hyrgis amnis ſecat. Agathyrſi & Sauromatæ ambiunt: quia pro ſedibus plauſtra habent, dicti Hamoxobitæ. Obliqua tunc ad Boſporum plaga excurrēs, Ponto ac Mœotide includitur. In paludem vergentia Satarchæ tenent. In Boſporum Cimmericum opida, Myrmecion, Pāticapæum, Theodoſia, Hermiſium. In Euxinum mare, Taurici: ſuper eos, ſinus portuoſus, & ideo καλὸς λιμὴν appellatus, promōtoriis duobus includitur. Alterum, κριῦ μέτωπον vocant, Carambico, quod in Aſiæ diximus parte aduerſum: Parthenion alterum. Opidum adiacet Cherroneſus, à Diana (ſi creditur) conditum, & Nymphæo ſpecu, quod in arce eius Nymphis ſacratum eſt, maximè illuſtre. Subit tum ripam mare, & donec quinque milia paſſuū abſit à Mœotide, refugientia vſque ſubſequens littora, quæ Satarchę & Taurici tenent, peninſulam reddit. Quod inter paludem

ludem & finum eſt, Taphræ nominatur. Sinus Carcinites. In eo vrbs eſt Carcine: quam duo flumina, Gerros & Hypacyris, vno oſtio effluentia attingũt: verùm diuerſis fontibus, & aliũde delapſi. Nam Gerros inter Baſilidas & Nomadas euoluitur. Syluæ deinde ſunt, quas maximas hæ terræ ferunt, & Panticapes, qui Nomadas Georgoſq; diſterminat. Terra tum longè diſtenta excedens, tenui radice littori adnectitur. Pòſt ſpacioſa modicè, paulatim ſe ipſa faſtigat, & quaſi in mucronem longa colligens latera, facie poſiti enſis allecta eſt. Achilles infeſta claſſe mare Põticum ingreſſus, ibi ludicro certamine celebratſe victoriam, & cum ab armis quies erat, ſe ac ſuos curſu exercitauiſſe memoratur. Ideò dicta eſt Δρόμος Ἀχίλλειος. Tum Boryſthenes gẽtem ſui nominis abluit, inter Scythiæ amnes amœniſſimus turbidis aliis, liquidiſſimus defluit, placidior quã ceteri, potariq; pulcherrimus. Alit lætiſſima pabula magnoſque piſces, quibus & optimus ſapor, & nulla oſſa ſunt. Longè venit, ignotiſq; ortus è fontibus, quadraginta dierum iter alueo ſtringit: tantoq; ſpacio nauigabilis, ſecundum Boryſthenida & Olbida Græca opida egreditur. Callipidas Hypanis includit: ex grandi palude oritur, quam Matrem eius accolæ appellant: & diu, qualis natus eſt, defluit: tandem non longè à mari, ex paruo fonte cui Exampeo cognomen eſt, adeò amaras aquas accipit, vt ipſe quoque iam ſui diſſimilis, & non dulcis hinc defluat. Axiaces proximus intra Callipidas Axiacaſq; deſcendit. Hos ab Iſtricis Tyra ſeparat, ſurgit in Neuris: quà exit, ſui nominis opidum attingit. At ille qui Scythiæ populos à ſequentibus dirimit, apertis in Germania fontibus, alio quàm deſinit, nomine exoritur. Nam per immania magnarum gentium diu Danubius eſt: Deinde aliter appellantibus accolis, Iſter fit: acceptiſqueáliquot amnibus, ingens iam, & eorum qui in noſtrum mare decidunt, tantum Nilo minor, totidem quot ille oſtiis, ſed tribus tenuibus, reliquis nauigabilibus, effluit. Ingenia cultuſq; gentium differunt. Eſſedones funera parentũ læti, & victimis, ac feſto coitu familiariũ celebrant. Corpora ipſa laniata, & cæſis pecorũ viſceribus immiſta epulando

consumunt. Capita vbi fabrè expoliuere, auro cincta pro poculis gerunt. Hæc sunt apud eos ipsos pietatis vltima officia. Agathyrsi ora, artusq; pingunt: vt quique maioribus præstant: ita magis vel minus: cæterum iisdem omnes notis, & sic vt ablui nequeant. Sarmatæ auri & argenti, maximarum pestium ignari, vice rerum, commercia exercent. Atque ob sæua hyemis admodum assiduæ, demersis in humum sedibus, specus aut suffossa habitant, totum braccati corpus: & nisi qua vident, etiam ora vestiti. Tauri Iphigeniæ, & Orestis aduentu maximè memorati: immanes sunt moribus, immanemque famam habent, solere pro victimis aduenas cædere. Basilidis ab Hercule, & Echidna, generis principia sunt: mores regij, arma tantum sagittæ. Vagi Nomades pecorum pabula sequuntur, atque vt illa pecori durant, ita diu statam sedem agunt. Colunt Georgi, exercentq; agros. Axiacæ furari quid sit, ignorant: ideoq; nec sua custodiunt, nec aliena contingunt. Interius habitantium ritus asperior, & incultior regio est. Bella cædesq; amant, mosq; est bellantibus, cruorem eius, quem primum interemerunt, ipsis è vulneribus ebibere. Vt quisque plures interemerit, ita apud eos habetur eximius. Cęterùm expertem esse cædis, inter opprobria vel maximum. Ne fœdera quidem incruenta sunt. Sauciant se qui paciscuntur, exemtumque sanguinem, vbi permiscuere, degustant. Id putant mansuræ fidei pignus certissimum. Inter epulas, quot quisque interfecerit referre, lætissima & frequentissima mentio: binisq; poculis, qui plurimos retulere, perpotatis, interlocantur: is honos præcipuus est. Pocula, vt Essedones parentum, ita inimicissimorum capitibus expoliunt. Apud Anthropophagos ipsæ etiam epulæ visceribus humanis apparantur. Geloni, hostium cutibus equos seque velant. Illos reliqui corporis; se capitum. Melanchlænis atra vestis, & ex ea nomen. Neuris statum singulis tempus est, quo si velint, in lupos, iterumq; in eos qui fuere, mutentur. Mars omnium Deus. Et pro simulacris enses & tentiora dedicant, hominesque pro victimis feriunt. Terræ latè patent, & ob excedentia ripas suas plerumq; flumina, nusquam non ad pabula fertiles. Alicubi

vsque

vsque adeò steriles ad cetera, vt qui habitant, lignorum egentes, ignes ossibus alant.

Thracia. CAP. II.

HIs Thracia proxima est, eaque à Pontici lateris fronte vsq; in Illyricos penitus immissa, quà latera agit, Istro pelagoq; contingitur. Regio nec cœlo læta, nec solo: &, nisi quà mari propior est, infecunda, frigida, eorumque, quæ feruntur, maligne admodum patiens. Raro vsquam pomiferam arborem, vitem frequentius tolerat: sed nec eius quidem fructus maturat ac mitigat, nisi vbi frigora obiectu frondium cultores arcuere. Viros benignius alit, non ad speciem tamen: nam & illis asper atque indecens corporum habitus est, cæterum ad ferociam, & numerum, vt multi immitesque sint, maximè ferax. Paucos amnes qui in pelagus euadunt, verùm celeberrimos Hebrum, Neston, & Strymona emittit. Montes interior attollit, Hæmō & Rodopē, & Orbelon, sacris Liberi patris, & cœtu Mænadū, Orpheo primum initiante, celebratos. E quibus Hęmus in tantum altitudinis abit, vt Euxinum, & Adriam ex summo vertice ostendat. Vna gens Thraces habitant, aliis aliisq; præditi & nominibus, & moribus: quidam feri sunt, & ad mortem paratissimi, Getæ vtique: id varia opinio perficit. Alij redituras putant animas obeuntium: Alij etsi non redeāt, non extingui tamen, sed ad beatiora transire. Alij emori quidem, sed id melius esse, quàm viuere. Itaque lugentur apud quosdā puerperia, natique deflentur: Funera contrà festa sunt, & veluti sacra, cantu, lusuque celebrantur. Ne feminis quidem segnis est animus: super mortuorum virorum corpora interfici, simulque sepeliri, votum eximium habent: & quia plures simul singulis nuptæ sunt, cuius id sit decus; apud iudicaturos magno certamine affectant: *moribus datur*. Estq; maximè lætum, cum in hoc contenditur, vincere. Mœrent aliæ vocibus, & cum acerbissimis planctibus efferunt. At quibus consolari eas animus est; arma, opesque ad rogos deferunt, paratiq; (vt dictitant) cum fato iacentis, si detur in manus, vel pacisci, vel decernere: vbi nec pugnæ,

gnæ, nec pecuniæ locus sit, mœrendo minus profici. Nuptutæ virgines non à patentibus viris traduntur, sed publicè au tlocantur ducendæ, aut veneunt. Vtrum fiat ex specie & moribus causa est. Probæ formosæq; in precio sunt: ceteras qui habeant, mercede quærunrur. Vini vsus quibusdam ignotus est: epulantibus tamen vbi super ignes quos circumsident, quædam semina ingesta sunt, similis ebrietati hilaritas ex nidore contingit. In littoribus Istro proxima est Istropolis, deducta à Milesiis: deinde Galatis, & Tritonice, & portus Caria, & Tiristris promontorium, quod præteruectos alter Ponti angulus accipit, aduersus Phasiaco, & nisi amplior foret, similis fuit. Hic Bizone motu terræ intercidit. Est portus Crunos: vrbes, Dionysopolis, Odessos, Messembria, Anchialos: & intimo in sinu, atque vbi Pontus alterum sui flexum angulo finit, magna Apollonia. Recta dehinc ora, nisi quòd media ferme in promōtorium, quod Thinniam vocant, exit, & incuruis contra se littoribus obtenditur, vt bemque sustinet Halmidesson, & Phileas, & Phinopolim. Hactenus Pontus, deinde est Bosporus, & Propontis. In Bosporo, Byzantium: in Proponride, Selymbria, Perinthus: amnesque qui intetfluunt Bathynis, Erginus & Atyras. Tum Rheso regnata quondam pars Thraciæ, Bysanthe Samiorum, & ingens aliquando Cypsella. Pòst locus, quem Graij μακρὸν τεῖχος appellant, & in radice magnæ peninsulæ sedens Lysimachia. Terra, quæ sequitur, nusquam lata, atque hic arctissima inter Hellespontum, Ægæumq; procurrit. Angustias Isthmon, frontem eius Mastusiam, totam Chersonesum appellant. Ob multa memorabilis est. In ea flumen Ægos, naufragio classis Atticæ insigne. Est & Abydo obiacens Sestos, Leandri amore pernobilis. Est & regio in qua Persarum exercitus, diuisas Hellesponti pelago terras, ausus ponribus iungere (mirum arq; ingens facinus) ex Asia in Græciam pedes, & nō nauigata maria transgressus est. Sunt Protesilai ossa consecrata delubro. Est & portus Cœlos, Atheniensibus & Lacedæmoniis nauali acie decernētibus, Laconicæ classis signatus excidio. Est Cynossema, tumulus Hecubæ; siue ex figura canis, in quam conuersa traditur;

ditur;siue ex fortuna, in quam deciderat, humili nomine accepto. Est Macidos, est Eleus, quæ finit Hellespontũ. Ægæũ statim pelagus vastè longũ littus impellit, summotasq; terras hinc ad promontoriũ quod Suniũ vocatur, magno ambitu, molliq; circumagit. Eius tractũ legentibus, præuectisq; Mastusiam, tum sinus intrandus est, qui alterũ Chersonesi latus abluens, longo muro Mactutichus includitur, & ex fluuio quẽ accipit, Melas dictus, duas vrbes amplectitur, Alopeconesum, & in altero Isthmi littore sitã Cardiã. Eximia est Ænos, ab Ænea profugo cõdita. Circa Hebrũ Cicones. Trans eundẽ Doriscos, vbi Xerxem copias suas, quia numero nõ poterat, spacio mẽsum ferũt. Deinde promontoriũ Serrium, ex quo canentẽ Orphea, secuta narrantur nemora, & Zone. Tum Scœnos fluuius, & ripis eius adiacens Maronia. Regio vlterior Diomedem tulit, immanibus equis mandẽdos solitũ obiectare aduenas, & iisdẽ ab Hercule obiectũ. Turris, quã Diomedis vocãt, signũ fabulæ remanet, & vrbs quã soror eius suo nomine nominauit, Abdera: sed ea magis id memorandũ habet, quòd Democritũ Physicũ tulit, quã quòd ita cõdita est. Vltrà Nestos fluit, interq; eũ & Strymona, vrbes sunt Philippi, Apollonia, Amphipolis. Inter Strymona, & Athon, Stagiros clara alumno, & portus Capru, vrbs Acanthos, & Oesyma. Inter Athõ & Pallenẽ, Cleona & Olynthos. Strymõ (sicut diximus) amnis est, longeq; ortus, & tenuis, alienis subinde aquis fit amplior, & vbi nõ lõgè à mari lacũ fecit, maiore, quã venerat, aluco erũpit. Athos mõs est adeò elatus, vt credatur altius quã vnde imbres cadunt, surgere. Capit opinio fidẽ, quia de aris, quas in vertice sustinet, nõ abluitur cinis, sed quo relinquitur aggere, manet. Ceterũ nõ promõtorio, vt alij, verũ totus est, totoq; lõgè dorso procedit in pelagus: quã cõtinenti adhæret, à Xerxe in Graios tendẽte perfossus, trãsnauigatusq;, & factus freto nauigabili peruius. Ima eius tenẽt paruæ Pelasgorũ coloniæ. In summo fuit opidũ Acroathõ, in quo (vt ferũt) dimidio longior, quàm in aliis terris, ætas habitantiũ erat. Pallene soli tã patentis, vt quinq; vrbiũ sedes sit atq; ager, tota in altum abit, angusta satis vnde incipit. Ibi est Potidæa.

At vbi latius patet, Mende, Scioneq; referendæ: illa ab Eretriis, hæc ab Achiuis capto Ilio remeantibus, posita.

Macedonia. CAP. III.

TOt Macedonum populi, quot vrbes habitant: quarum Pellam maximè illustrem alumni efficiũt, Philippus Græciæ domitor, Alexander etiam Asiæ. In littore flexus Mecybernæus inter promõtoria Derrin & Canastreum, & portum, qui Copos dicitur: vrbes Toronen & Physcellam, atque vnde ipsi nomen est, Mecybernam incingit. Canastreo promontorio Scione proxima est, Mecybernæus autem in medio quà terra dat gremium, modicè in littora ingreditur. Cæterùm longis in altum immissis lateribus, ingens hinc Thermaicus sinus est. In eum Axius per Macedonas, & iam per Thessalos Peneus excurrit. Ante Axium Thessalonîce est: inter vtrunque Cassandria, Cydna, Aloros, Ichne: à Peneo Sepias, Cordynia, Meliboea, Castanea, pares ad famá, nisi quòd Philoctetes alumnus Meliboeam illuminat. Terræ interiores claris locorum nominibus insignes, pene nihil ignobile ferunt. Hinc non longè est Olympus, hic Pelion, hic Ossa, montes Gigantum fabula belloq; memorati: hic Musarum parens domusque, Pieria: hic nouissimè calcatum Graio Herculi solum, saltus Octeus: hic sacro nemore nobilia Tempe: hic Libethra, carminumque fontes obiacent. Tum iam vastè & multum prominens Græcia, & dum Myrtoum pelagus attingat, à Septemtrione in Meridiem vecta quà Sol oritur, Ægæis; quà occidit, Ioniis fluctibus obiacet: ac proximè spaciosa est, Hellas nomine: grandi fronte procedit: mox mari vtroq;, sed Ionio magis, latera eius intrante, donec quinque milia passuum patens mediâ fermè propè incidit. Deinde rursum terris huc se & illuc, verum in Ionium mare magis, expandentibus progressisq; in altum, nõ tam latè, quàm cœperat; ingens tamen iterum & quasi peninsula, extenditur, vocaturq; Peloponnesos, ob sinus & promontoria, queis vt fibris, littora eius incisa sunt: simul quòd tenui termite in latum effunditur, platani folio simillima. A Macedonia prima

est

est Thessalia: deinde Magnesia, Phthiotis: in Græcia Doris, Locris, Phocis, Bœotis, Attis, Megaris, sed omnium Attis clarissima. In Peloponeso Argolis, Laconice, Messenia, Achaia, Elis, Arcadia: vltra Ætolia, Acarnania, Epiros vsque in Adriam. De locis, atque vrbibus, quæ mare non abluit, hęc maxime memorãda sunt: In Thessalia Larissa: *aliquando Iolcos*. In Magnesia Antron: in Phthioride Phthia: in Doride Pindus, & iuxtà situm Erineon: in Locride Cynos & Calliatos: in Phocide Delphi: & mons Parnassus, & Apollinis fanum atque oraculũ: in Bœotia Thebæ, & Cythæron, fabulis carminibusque celeberrimus: in Attide Eleusin Cereri consecrata: & clariores, quàm vt indicati egeant, Athenæ. In Megaride vnde regioni nomen est, Megara: at in Argolide Argos & Mycenæ, & templum Iunonis, vetustate & religione percelebre. In Laconide Therapne, Lacedęmon, Amyclę, mons Taygetus. In Messenia Messene, & Methone. In Achaia atque Elide quondam Pisæ Oenomai, Elis, & numen delubrumque Olympij Iouis, certamine Gymnico, & singulari sanctitate, ipso quidem tamen simulacro, quod Phidiæ opus est, maximè nobile. Arcadiam Peloponnesiacæ gentes vndique incingunt. In ea sunt vrbes, Psophis, Tenea, & Orchomenon: montes, Pholoe, Cyllenius, Parthenius, Mænalus: flumina, Erymanthus, & Ladon. In Ætolia Naupactos, in Acarnania Stratos, opida. In Epiro Dodonæi Iouis templum: & fons ideò sacer, quòd cùm sit frigidus, & immersas faces, sicut cæteri, extinguat; vbi sine igne procul admouentur, accendit. At cùm littora leguntur, à promontorio Sepiade per Demetriam & Boion, Phrheleon, & Echinon ad Pagaseum sinum cursus est. Ille vrbem Pagasam amplexus, amnẽ Spetchion accipit: & Aphetæ, quia Minyæ Colchida petentes inde Argo nauem soluêre, memoratur. Ab eo ad Sunium tendentibus illa prænauiganda, Malyacus & Opuntius, grandes sinus, & in his cæsorum etiam Laconum tropæa; Thermopylæ, Opus, Scarphia, Cnemides, Alope, Anthedon, Larymna: Aulis, Agamemnoniæ Craiorumque classis in Troiam coniurantium statio: Marathon magnarum multarumque virtutum

 testis,

testis, iam inde à Theseo Persarum maxima clade pernotus: Rhamnus parua, illustris tamē, quòd in ea fanū est Amphiarai, & Phidiaca Nemesis. Thoricos, & Brauron olim vrbes iam tantùm nomina. Sunium promontorium est, finitque id littus Hellados, quod spectat ad Orientem. Inde ad Meridiem terra conuertitur vsque ad Megaram, Atticæ, vt modò latere, ita nunc fronte pelago adiacens. Ibi est Piræus Atheniensiū portus: Scyronia saxa, sæuo quondam Scyronis hospitio etiā nunc infamia. Megarēsium tractus Isthmon attingit, hoc illi cognomen est, quia quinque milium spacio Ægæum mare ab Ionio submouens, angusto tramite Helladi Peloponneson annectit. In eo est opidum Cenchreæ, fanum Neptuni: ludis, quos Isthmios vocant, celebre: Corinthos, olim clara opibus, pòst clade notior, nunc Romana colonia, ex summa arce, quam Acrocorinthon appellant, maria vtraque contuens. Peloponnesi oram (sicut diximus) sinus & promontoria lacerant: ab Oriente Bucephalos & Chersonesus, & Scyllæon: ad Meridiem Malea, Tænaros, Acritas: Ichthys ad vesperum, Chelonates, & Araxos. Habitant ab Isthmo ad Scyllæon Epidaurij, Æsculapij templo incluti, & Trœzenij, fide societatis Atticæ illustres: portus Saronicus, & Schœnitas & Pagonus. Opida autem Epidaurus, & Trœzen, & Hermiona his littoribus apposita sunt. Inter Scyllæon, & Maleam Argolicus. Inter hanc & Tænarō Laconicus. Hinc ad Acritam Asinæus. Inde ad Ichthyn Cyparissius. In Argolico sunt noti amnes Erasinus, atque Inachus, & notum opidum Lerne. In Laconico Gythius, & Eurotas. In ipso Tænaro Neptuni templum, & specus, illi quem in Ponto Acherusium diximus, facie & fabula similis. In Asinæo flumen Pamissum. In Cyparissio Alpheus: nomē dedere vrbes in littore sitæ hinc Cyparissus, illinc Asine. Messenij, Pylijque terras colunt, & ipsa pelago Pylos adiacet. Cyllene, Callipolis, Patræ, oram illam tenent, in quam Chelonates, & Araxos excurrunt: sed Cyllene, quòd Mercurium ibi natum arbitrantur, insignis. Rhion deinde (maris id nomen est) anguste, & velut falce, lacus ore frequenti incidens, inter Ætolos, & Peloponnesiacos

vsque

vſque ad Iſthmon irrumpit. In eo ad Septemtrionem ſpectare littora incipiunt. In his eſt Ægion, & Ægira, & Oluros, & Sicyon: at in aduerſis Pagę, Creuſis, Anticyra, Ocanthia, Cyrrha, & notior aliquanto nomine Calydon, & Euenos. Extra Rhion in Acarnania maximè clara ſunt opidum Leucas, flumē Achelous: In Epiro nihil Ambracio ſinu nobilius eſt: facit ſinus, qui anguſtis faucibus, & quæ minus mille paſſibus pateant, grande pelagus admitrit. Faciunt vrbes quæ aſſidunr, Actium, Argi, Amphilochij, Ambracia, Æacidarum regia, Pyrrhíque: Buthroton vltrà eſt. Deinde Ceraunij montes: ab iis flexus in Adriam. Hoc mare magno receſſu littorum acceptum, & vaſtè quidem in latitudinem patens, quà penetrat tamen vaſtius, Illyricis vſque Tergeſtum, cætera Gallicis, Italíſque gentibus cingitur. Parthini, & Daſſaretæ, prima eius tenent, ſequentia Taulantij, Encheleæ, Phæaces: deinde ſunt quos propriè Illyricos vocant. Tum Pyræi, & Liburni, & Iſtria. Vrbium prima eſt Oricum, ſecunda Dyrrhachium, Epidamnos antè erat. Romani nomen mutauere, quia velut in damnum ituris, omen id viſum eſt. Vltrà ſunt Apollonia, Salona, Iadera, Narona, Tragurium, ſinus Polaticus & Pola; quondam à Colchis (vt ferunt) habitata, *in quantum res tranſeunt*, nunc Romana colonia. Amnes autem Æas & Naro, & alius ab eo, qui iam dictus eſt Iſter: ſed Æas ſecundum Apolloniam, Naro inter Pyræos & Liburnos; per Iſtros Iſter emittitur. Tergeſtum intimo in ſinu Adrię ſitum finit Illyricum.

Italia. CAP. IIII.

DE Italia magis quia ordo exigit, quàm quia monſtrari eget, pauca dicentur: nota ſunt omnia. Ab Alpibus incipit in altum excedere, atque vt procedit, mediam ſe perpetuo Apennini montis iugo attollens, inter Adriaticum & Thuſcum; ſiue, vt aliter eadē appellantur, inter Superum mare & Inferum excurrit, diu ſolida. Verùm vbi longè abit, in duo cornua ſcinditur, reſpicítque altero Siculum pelagus, altero Ionium: tota anguſta, & alicubi multo, quā vnde cœpit, anguſtior. Interiora

eius aliæ, aliæque gentes habitant. Sinistra parte Carni, & Veneti colunt togatam Galliam. Tum Italici populi, Picentes, Frentani, Dauni, Appuli, Calabri, Salentini. Ad dexteram sunt sub Alpibus Ligures, sub Apennino Hetruria. Post Latium Volsci, Campani, & super Lucaniam Brutij. Vrbium quæ procul à mari habitantur opulentissimæ sunt, ad sinistram Patauium Antenoris, Mutina, & Bononia, Romanorum coloniæ. Ad dexteram Capua à Thuscis, & Roma quondam à pastoribus condita, nunc si pro materia dicatur, alterum opus. At in oris proxima est à Tergeste Concordia. Interfluit Timauus, nouem capitibus exsurgens, vno ostio emissus. Deinde Natiso non longè à mari ditem attingit Aquileiam: vltrà est Altinum. Superiora latè occupat littora Padus. Namque ab imis radicibus Vesuli montis exortus, paruis se primùm fontibus colligit, & aliquatenus exilis ac macer, mox aliis amnibus adeò augescit atq; alitur, vt se per septem ad postremum ostia effundat. Vnũ de iis magnum, Padum appellant: inde tam citus prosilit, vt discussis fluctibus diu qualem emisit vndam agat, suumq; etiã in mari alueum seruet, donec eum ex aduerso littore Istrię eodem impetu profluens Ister amnis excipiat. Hac re per ea loca nauigantibus, quà vtrinque amnes eunt, inter marinas aquas dulcium haustus est. A Pado ad Anconam transitur Rauenna, Ariminum, Pisaurum, Fanestris colonia, Senegallia, flumen Metaurus, atque Æsis, & illa in angusto illorum duorum promontoriorũ ex diuerso coëuntium, inflexi cubiti imagine sedens, ac ideò à Graiis dicta Ancon, inter Gallicas Italicasque gentes quasi terminus interest. Hanc enim prægressos Piceni littora excipiunt: in quibus Numana, Potentia, Claterna, Cupra vrbes: Castella autem Firmum, Adria, Truentum: id à fluuio, qui præterit, ei nomen est. Ab eo Samnites maritima tenét ad Aterni fluminis ostia. Vrbes Bucara & Histonium. Dauni autem Tefernum amnem, Cliterniam. Larinum, Theanum, opida: montemque Garganum. Sinus est cõtinuò Appulo littore incinctus, nomine Vrias, modicus spacio, pleraque asper accessu. Extrà, Sypuntum, vel vt Graij dixere, Sipyns: & flumẽ, quod

quod Canusium attingens, Aufidum appellant. Pòst Barium, Egnatia, & Ennio ciue nobiles Rudiæ: & in Calabria Brũdisiũ, Valetium, Lupiæ, Hydrus mons, tum & Salentini campi, & Salentina littora, & vrbs Graia, Callipolis: Hucusque Adria, hucusque Italiæ latus alterum pertinet. Frons eius in duo quidem se cornua (sicut suprà diximus) scindit, cæterum mare, quod inter vtraque admisit, tenuibus promontoriis semel iterumque distinguens, non vno margine circuit, nec diffusum patensq́; sed per sinus recipit. Primus Tarentinus dicitur, inter promontoria Salen, & Lacinium, in eoque sunt Tarentus, Metapontum, Heraclea, Croto, Turium. Secundus Scyllaceus, inter promontoria Lacinium, & Zephyrium, in quo est Petilia, Cœcinum, Scyllaceum, Mistræ. Tertius inter Zephyrium, & Brutium, Consilinum, Cauloniam, Locrosque circundat. In Brutio sunt, Columna regia, Rhegium, Scylla, Taurianum, & Metaurum. Hinc in Thuscum mare deflexus est, & eiusdem terræ latus alterũ Terina, Hippo nunc Vibon, Temesa, Clampetia, Blanda, Buxentum, Velia, Palinurus, olim Phrygij gubernatoris, nunc loci nomen, Pæstanus sinus, Pæstum opidum, Silarus amnis, Picentia, Petræ quas Sirenes habitauere. Mineruæ promontorium, opima Lucaniæ loca, Sinus Puteolanus, Surrentium, Herculanæum, Vesuuij mõtis aspectus, Pompeij, Neapolis, Puteoli, Lacus Lucrinus, & Auernus, Baiç, Missenũ, id nunc loci, aliquando Phrygij militis nomen, Cumæ, Linternum, Vulturnus amnis, Vulturnum opidum, amœna Campaniæ littora, Sinuessa, Liris, Minturnæ, Formiæ, Fundi, Tarracina, Circes domus aliquando Circeij. Antium, Aphrodisium, Ardea, Laurentum. Ostia citra Tiberim in hoc latere sunt. Vltrà Pyrgi, Anio, Castrum nouum, Grauiscæ, Cossa, Telanion, Populonia, Cecina, Pisæ, Hetrusca & loca, & nomina. Deinde Luna, Ligurum & Liguria, & Genua, Sabatia, & Albigaunum. Tum Paulon, & Varus flumina, vtraque ab Alpibus delapsa. Sed Varus quia Italiam finit, aliquanto notior. Alpes ipsæ ab iis littoribus longè, lateque diffusæ, primò ad Septemtrionem magno gradu excurrunt: deinde vbi Germaniam attigerunt,

verso impetu in Orientem abeunt, ditemtisq; populis immanibus, vsque in Thraciam penetrant.

Gallia Narbonensis. CAP. V.

GAllia Lemano lacu, & Gebennicis montibus in duo latera diuisa, atque altero Thuscum pelagus attingens, altero Oceanum; hinc à Vato, illinc à Rheno, ad Pyrenæum vsque promittitur. Pars nostro mari apposita, fuit aliquando Braccata, nunc Narbonensis; magis culta, & magis consita, ideoq; etiã lætior. Vrbium quas habet opulentissimæ sunt Vasio Vocontiorum; Vienna Allobrogum; Auenio Cauarum, Arecomicorũ Nemausus; Tolosa Tectosagum; Secundanorum Arausio; Sextanorum Atelatæ: Septumanorumque Blytera. Sed antestat omneis Atacinorum, Decumanorumque colonia, vnde olim iis terris auxilium fuit, nunc & nomen, & decus est Martius Narbo. In littoribus aliquot sunt cum aliquibus nominibus loca: ceterùm ratæ vrbes, quia rari portus, et omnis plaga Austro, atque Africo exposita est. Nicea tangit Alpes, tangit oppidum Deceatum, tangit Antipolis: Deinde forum Iulij, Octauianorum colonia. Tunc post Athenopolis, & Olbia, & Glanon, & Citharistes, & Halycidon Massiliensium portus, & in eo ipsa Massilia. Hæc à Phocæis orianda, & olim inter asperas posita; nunc vt pacatis ita dissimillimis tamẽ vicina gentibus. Mirum quàm facile & tunc sedem alienam ceperit, & adhuc morem suum teneat. Inter eam & Rhodanum maritima Auaticorum stagno assidet fossa Mariana, partem eius amnis nauigabili aluco effundit, alioquin littus ignobile est Lapideũ (vt vocant) in quo Herculem contra Albionem, & Bergiona Neptuni liberos dimicantem, cùm tela defecissent, ab inuocato Ioue adiutum imbre lapidum ferunt: credas pluisse, adeò multi passim, & latè iacent. Rhodanus non longè ab Istri, Rheniq; fontibus surgit. Deinde Lemano lacu acceptus tenet impetum, seque per medium integer agens, quantus venit, egreditur. Inde contra in Occidente ablatus, aliquamdiu Gallias dirimit. Pòst cursu in Meridiem abducto hâc intrat, accessuq;

aliorum

aliorum amnium iam grandis, & subinde grandior, inter Volcas, & Cauaras emittitur. Vltra sunt stagna Volcarum, Ledum flumen, castellum Latara. Mesua collis incinctus mari pæne vndique, ac nisi quòd angusto aggere continenti annectitur, insula. Tum ex Gebennis demissus Arauraris iuxta Agathan, secundum Blyteras Obris fluit. Atax ex Pyrenæo monte digressus, qua sui fontis aquis venit, exiguus, vadosusq; est, & ingenti se alioquin alueo tenens, nisi vbi Narbonem attingit, nusquam nauigabilis, sed cùm hybernis intumuit imbribus, vsque eò solitus insurgere, vt se ipse non capiat. Lacus accipit eum Rubresus nomine, spaciosus admodum, sed quà mare admittit, tenuis aditu. Vltrà est Leucata littoris nomẽ, & Salsulæ fons non dulcibus, sed salsioribus quàm marinæ sint, aquis defluens. Iuxtà campus minuta arundine, gracilíq; peruiridis, cæterùm stagno subeunte suspensus. Id manifestat media pars eius, quę abscissa proximis, velut insula natat, pellíq; se atque attrahi patitur, quin & ex iis quæ ad imum perfossa sunt, suffusum mare ostenditur. Vnde Graiis, nostrisq; etiã auctoribus, verine ignorantia, an prudentibus etiam, mendacij libidine, visum est tradere posteris; in ea regione piscem è terra penitus erui, qui vbi ex alto hucusque penetrauit, per ea foramina ictu captantium interfectus extrahitur. Inde est ora Sardonum, & parua flumina Thelis, & Thicis, vbi accreuere persæua, colonia Ruscino, vicus Eliberri magnæ quondam vrbis, & magnarum opum tenue vestigium. Tum in Pyrenęi promontorio templum Veneris, & in sinu salso, Ceruaria finis Galliæ.

Hispania. CAP. VI.

PYrenæus primò hinc in Britannicum procurrit Oceanum, tum in terras fronte conuersus, Hispaniam irrumpit, & minore eius parte ad dexterã exclusa trahit perpetua latera continuus, donec per omnem prouinciam longo limite immissus, in ea littora quæ Occidenti sunt aduersa, perueniat. Ipsa Hispania, nisi qua Gallias tangit, pelago vndique incincta est: vbi illis adhæret, maximè angusta, paulatim se in nostrum mare &

Oceanum extendit, magis, magísque latior ad Occidentē abit, ac fit ibi latissima. Viris, equis, ferro, plumbo, ære, argento, auroque etiam abundans, & adeò fertilis, vt sicubi ob penuriam aquarum effœta, & sui dissimilis est, linum tamen aut spartum alat. Tribus autem est distincta nominibus, parsq; eius Tarraconensis, pars Bætica, pars Lusitania vocatur. Tarraconensis altero capite Gallias, altero Bæticam, Lusitaniamq; contingens, mari latera obiicit nostro, quà Meridiem: quà Septemtrionem spectat, Oceano, illas fluuius Anas separat. *& ideò* Bætica, maria vtraque prospicit, ab Occidente Atlanticum, à Meridie nostrum. Lusitania Oceano tantummodo obiecta est, sed latere ad Septemtriones, fronte ad Occasum. Vrbium de mediterraneis in Tarraconensi clarissimæ fuerunt Pallantia, & Numantia, nūc est Cæsaraugusta: in Lusitania, Emerita: in Bætica, Astigi, Ispalis, Corduba: at si littora legas, à Cetuaria proxima est rupes, quæ in altum Pyrenæum extrudit. Dein Thicis flumen, ad Rhodam: Clodianum ad Emporia. Tum mons Iouis, cuius partem Occidenti aduersam, eminentia cautium, quæ inter exigua spacia vt gradus subinde consurgunt, Scalas Annibalis appellant. Inde ad Tarraconem patua sunt opida, Blanda, Illuro, Betullò, Barcino, Subur, Tholobi: parua flumina, Betullo iuxta Iouis montem, Rubricatum in Barcinonis littore. *inter Subur & Tholobin maius.* Tarraco vrbs est in his oris maritimarum opulentissima: Tulcis eam modicus amnis subit, ingens Iberus Dertosam attingit. Inde se in terras pelagus insinuat, & primum magno impetu admissum mox in duos sinus promontorio, quod Ferrariam vocant, finditur: prior Sucronensis dicitur, maior hic & magno satis ore pelagus accipiens, & quò magis penetratur, angustior, Serabim, & Duriam, & Sucronē non magna excipit flumina: vrbes complexus, & alias quidem, sed notissimas Valentiam, & Saguntum illam, fide & ærumnis inclytam. Sequens, Illicitanus Alonem habet, & Lucentiam, &, vnde ei nomen est, Illicen. Hic iam terræ magis in altum eunt, latioremq;, quàm fuerat, Hispaniam faciunt. Verùm ab iis quæ dicta sunt, ad principia Bæticæ, præter Carthaginē, quam dux Pœno-

Pœnorum Afdrubal condidit, nihil referendum eſt. In illis oris ignobilia ſunt opida, & quorum mentio tantùm ad ordinem pertinet. Virgi in ſinu quem Virgitanum vocant. Extrà Abdera, Suel, Hexi, Menoba, Malaca, Salduba, Lacippo, Berbeſul. Aperit deinde anguſtiſſimum pelagus, & proxima inter ſe Europæ, atque Africæ littora montes efficiunt, vt initio diximus, columnæ Herculis Abyla & Calpe: vterq; quidem, ſed Calpe magis, & penè totus in mare prominens. Is mirum in modum concauus, ab ea parte qua ſpectat Occaſum, medium ferè latus aperit, atque inde egreſſis, totus admodum peruius, propè quantum patet ſpecus eſt. Sinus vltrà eſt: in eoq; Carteia (vt quidā putant) aliquando Tarteſſos, & quam tranſuecti ex Africa Phœnices habitant: atque vnde nos ſumus ex gente ea. Tum Mellaria, & Bello, Beſippo vſque ad Iunonis promontorium oram freti occupant. Illud iam in Occidentem & Oceanum obliquo iugo excurrens, atque ei quod in Africa Ampeluſiam eſſe dixeramus aduerſum, qua noſtra maria ſunt, finit Europen.

Mediterranei maris Inſulæ.
CAP. VII.

Gades inſula, quæ egreſſis fretum obuia eſt, admonet antè reliquas dicere, quàm in Oceani littora terrarumq; circuitū, vt initio promiſimus, oratio excedat. Paucæ ſunt in Mœotide (inde enim videtur commodiſſimum incipere) neque omnes tamen incoluntur: nam nec pabula quidem largè ferunt. Hac re habitantibus caro magnorum piſcium ſole ſiccata, & in puluerem vſq; contuſa, pro farre eſt. Paucæ & in Ponto. Leuce Boryſthenis oſtio obiecta, parua admodum, & quòd ibi Achilles ſitus eſt, Achillea cognomine. Non longè accolitur Aria, quæ Marti ſacrata (vt fabulis traditur) tulit aueſcum ſumma clade aduenientium, pennas quaſi tela iaculantes. Sex ſunt inter Iſtri oſtia, ex iis Peuce notiſſima & maxima. Thymnias Mariandynorum finibus proxima, vrbem habet, qui quia Bithyni

thyni incolunt, Bithynida appellant. Contra Thracium Bosporum duæ paruæ, paruoque distantes spacio, & aliquãdo creditæ, dictæque concurrere, & Cyaneæ vocantur, & Symplegades. In Propontide tantum Proconnesos habitatur. Extra Hellespontum, earum quæ Asiaticis regionibus adiacẽt, clarissimæ sunt Tenedos Sigæis aduersa littoribus, & quo dicentur ordine, ad promontorium Tauri montis expositæ, quas quidam dici putauere Μακάρων: siue quòd fortunati admodũ cœli soliq; sunt; siue quòd eas suo, suorumque regno Macar occupauerat. In Troade Lesbos, & in ea quinque olim opida Antissa, Pyrrha, Eressos, Citaua, Mitylene. In Ionia Chios, & Samos. In Caria, Cos. In Lycia, Rhodos. In illis singulæ sunt iisdem nominibus vrbes In Rhodo tres quondam erant, Lindos, Camiros, Ialysos: quæ contra Tauri promontorium importunè nauigantibus obiacent, Chelidoniæ nominantur. In sinu quem maximum Asia recipit propè medio Cyprus ad Ortum Occasumq; se immittens, recto iugo inter Ciliciam Syriamque porrigitur: Ingens, vt quæ aliquando nouem regna ceperit, & nunc aliquot vrbes ferat, quarum clarissimæ Salamis, & Paphos, &, quò primùm ex mari Venerem egressam accolæ affirmant, Palæpaphos. Arados etiam in Phœnice est parua, & quantum patet tota opidum, frequens tamen, quia etiam super aliena tecta sedem ponere licet: parua & Canopos, Nili ostio, quod Canopicum vocãt, obuia est. Menelai gubernator Canobus ibi fortè moriens, nomen insulæ, illa ostio dedit. Pharos Alexandriæ nunc ponte cõiungitur, olim, vt Homerico carmine proditum est, ab eisdem oris cursu diei totius abducta: & si ita res fuit, videri potest coniectantibus in tantum mutatæ causas Nilũ præbuisse, dum limum subinde, & præcipuè cùm exũdaret littori annectens, auget terras, spaciumque augescentium in vicina vada promouet. In Africa contra maiorem Syrtim Cuteletos: contra minoris promontoria Meninx, & Cercinna: cõtra Carthaginis sinum, Tarichiæ & Ægathes, Romana clade memorabiles. Plures Europæ littoribus sunt appositæ. In Ægeo mari prope Thraciam Thasos, Imbros, Samothrace, Scandille, Po-

lyægos, Scyathos, Halonesos: & quam aliquando, omnibus qui mares erant cæsis, tantum feminæ tenuisse dicuntur, Atho mōti Lemnos aduersa. Pagasæus sinus Scyathon prospicit, Cicyneton amplectitur. Eubœa ad Meridiem promontorium Gereston & Caphareum: ad Septemtrionem Cœneum extrudit, & nusquam lata, duum milium spacium habet vbi arctissima est, cæterùm longa, totique Bœotiæ apposita, angusto freto distat à littore. Euripon vocant rapidum mare, & alterno cursu septies die, ac septies nocte fluctibus inuicem versis, adeò immodicè fluens, vt ventos etiam, ac plenis velis nauigia frustretur. Aliquot in ea sunt opida, Hestiæa, Eretria, Pyrrha, Nesos, Oechalia, verùm opulentissimę Carystos & Chalcis. In Attide Helene est nota stupro Helenæ, & Salamis excidio classis Persicæ notior. Circa Peloponneson etiam nunc in Ægeo Pityusa, & Ægina Epidaurico littori proxima; Trœzenio Calauria inter ignobiles, alias leto Demosthenis nobilis. In Myrtoo, Cythera contra Maleam emissa, & Ænusa contra Acritam. In Ionio Ptote, Hyria, Cephalenia, Nericos, Same, Zacynthos, Dulychium, & inter non ignobiles Vlyssis nomine Ithaca maximè illustris. In Epiro Echinades, & Strophades olim Plotæ: contra Ambracium sinum Leucadia, & vicina Adriatico mari Corcyra: hæ Thracum, Graiorumq́ue terris obiacent: At interius Melos, Olearos, Ægiala, Cathon, Ios, Thera, Gyaros, Hippuris, Dionyssa, Cianos, Chalcis, Icaria, Pinaria, Nisyros, Lebynthos, Calydnæ, Asine: hæ quia dispersæ sunt, Sporades: ab eis Sicynus, Hypanos, Cythnos, Siphnos, Seriphos, Rhene, Paros, Scyros, Tenos, Myconos, Naxos, Delos, Andros, quia in orbem iacent, Cyclades dictæ sunt. Super eas iam in medio mari ingens, & centum quondam vrbibus habitata Crete, ad Orientem promontorium Samonium; ad Occidentem κριῦ μέτωπον immittit, nisi maior esset, Cypro similis, multis famigerata fabulis, aduentu Europæ, Pasiphaes & Ariadnæ amoribus, Minotauri feritate fatoq́ue, Dædali operibus & fuga, Tali statione atque morte, maximo tamen eo, quòd ibi sepulti Iouis pæne clarum vestigium sepulcrū est. Cui nomen eius in-

ſculptum eſſe accolæ oſtendunt. Vrbium notiſſimæ Gnoſos, Gortyna, Lyctos, Lycaſtos, Holopyxos, Phæſtos, Cydon, Manethuſa, Dictynna. Inter colles quòd ibi nutritum Iouem accepimus, fama Idæi montis excellit. Iuxtà eſt Aſtypalæa, Naumachos, Zephyre, Criſe, Gaudos, & quas Muſagorus numero tres, vno tamen vocabulo appellant, atque vnde Carpathio mari cognomen eſt, Carpathos. In Adria Abſoros, Celaduſe, Abſyrtis, Iſſa, Trucones, Hydria, Electrides, nigra Corcyra, Tragurium, Diomedia, Æſtria, Aſine, atque vt Alexandriæ, ita Brundiſio adiacens Pharos. Sicilia (vt ferunt) aliquando cõtinens, & agro Brutio annexa: pòſt freto maris Siculi abſciſſa eſt. Id anguſtum & anceps alterno curſu modò in Thuſcum, modò in Ionium pelagus perfluit, atrox, ſæuum, & Scyllę Charybdiſq́; ſæuis nominibus inclytum. Scylla ſaxum eſt: Charybdis mare, vtrunque noxium appulſis: ipſa ingens & tribus promontoriis in diuerſa procurrens, Græcæ literæ imaginem, quæ Delta dicitur, efficit. Pachynum vocatur quod Græciam ſpectat: Lilybæum, quod in Africam: Pelorum, quod in Italiã vergens Scyllæ aduerſum eſt: cauſa nominis Pelorus gubernator ab Annibale ibidem conditus, quẽ idem vir profugus ex Africa, ac per ea loca Syriam petens, quia procul intuenti videbantur continua eſſe littora, & non peruium pelagus, proditum ſe arbitratus, occiderat. Ab eo ad Pachynum ora quæ extenditur Ionium mare attingens, hæc fert illuſtria: Meſſanam, Tauromínium, Catinam, Megarida, Syracuſas, & in iis mirabilem Arethuſam: fons eſt, in quo viſuntur iacta in Alpheum amnem, vt diximus, Peloponneſiaco littori infuſum: vnde ille creditur non ſe cõſociare pelago, ſed ſubter maria terraſque depreſſus, hue agere alueum, atque hic ſe rurſus extollere. Inter Pachynũ & Lilybæum Acragas eſt, Heraclea, & Thermæ. Inter Lilybæum & Pelorida Panormus, & Hymera. Interius verò Leontini, Centuripinum, & Hybla, aliæque complures. Famam habet ob Cereris templum Enna, præcipua. Montium Eryx maximè memoratur ob delubrum Veneris ab Ænea conditum. Et Ætna quæ Cyclopas olim tulit, nũc aſſiduis ignibus flagrat.

De

De amnibus Hymeta referẽdus, quia in media admodum ortus, in diuersa decurrit, scindensq́; eã vtrinq;, alio ore in Libycum, alio in Thuscum mare deuenit. Circa Siciliam in Siculo freto est Æxe, quam Calypso habitasse dicitur, Africam versus Gaulos, Melita, Cosura, propius Italiam Galata, & illæ septem quas Æoli appellant, Osteodes, Lipara, Didyme, Phœnicusa, Ericusa, Hiera, & Strongyle, vt Ætna perpetuo flagrant igne. At Pithecusa, Leucothea, Ænaria, Sinonia, Capreæ, Prochyta, Pontię, Pandataria, Phytonia, Parmaria, Italico lateri citra Tyberina ostia obiacẽt. Vltrà aliquot sunt paruæ, Dianiũ, Iginiũ, Carbania, Vrgo, Ilua, Capraria. Duæ grandes, fretoq́ue diuisæ Etrusco, quarum Corsica littori propior inter latera tenuis & longa, præterquam vbi Alctia, & Marianæ coloniæ sunt, à Barbaris colitur.

Sardinia Africum pelagus attingens, nisi quòd in Occidentem quàm in Orientem angustius spectat, par & quadrata vndique, & nusquam non aliquanto spaciosior quàm vbi latissima est Corsica. Cæterùm fertilis, & soli quàm cœli melioris, atque vt fœcunda, ita penè pestilens. In ea antiquissimi populorum sunt Ilienses. Vrbium antiquissimæ Calatis, & Sulchi. At in Gallia, quas referre conueniat, solæ sunt Stœchades, ab ora Ligurũ ad Massiliam vsq; dispersæ. Baleares in Hispania contra Tarraconensia littora sitæ, nõ longè inter se distãt, & ex spacio suo cognominibus accepus, maiores minoresq́; perhibentur. Castella sunt in minoribus Iamno, & Mago: in maioribus Palma, & Polentia coloniæ. Ebusos è regione promontorij, quod in Sucronensi sinu Ferrariã vocãt, eodẽ nomine vrbem habet, frumẽtis tantũ nõ fœcunda, ad alia largior, & omniũ animaliũ quæ nocẽt, adeò expers, vt nec ea quidẽ quæ de agrestibus mitia fiunt, aut generet; aut si inuecta sunt, sustineat. Contrà est Colubraria, cuius meminisse succurrit, quòd cũ scateat multo ac malefico genere serpentum, & sit ideò inhabitabilis, tamen ingressis eã, intra id spacium, quod Ebusitana humo circumsignauerunt, sine pernicie tuta est; iisdem illis serpentibus, qui solẽt obuios appetere, aspectum eius pulueris, aliũduc, procul, & cum pauore fugientibus.

POMPONII MELAE
DE SITV ORBIS
LIBER TERTIVS.

Extima Hispaniæ littora. Cap. 1.

DICTA est ora nostri maris, dictæ Insulæ quas amplectitur, restat ille circuitus, quem (vt initio diximus) cingit Oceanus, ingens & infinitum pelagus, & magnis æstibus concitum (ita enim motus eius appellant) modò inundat campos, modò latè nudat, ac refugit, nec ad alios aliosq; inuicē, neq; alternis accessibus nunc in hos, nūc in illos impetu versum: sed vbi in omnia littora, quāuis diuersa, terrarum, insularumq; ex medio pariter effusum est, rursus ab illis colligitur in medium, & in semetipsum redit, tanta vi semper immissum, vt vasta etiam flumina retroagat; & aut terrestria deprehendat animalia, aut marina destituat: neque adhuc satis cognitum est, anhelitu ne suo id mundus efficiat, retractamq; cum spiritu regerat vndam vndique, si (vt doctioribus placet) viuum animal est: an sint depressi aliqui specus, quò reciproca maria residant, atque inde se rursus exuberantia attollant: an luna causas tantis meatibus præbeat, ad ortus certè eius occasusq; variantur, neque eodem assiduè tempore, sed vt illa surgit ac demergitur, ita recedere atque aduentare comperimus. Huc egressos, sequentesq; ea quæ exeuntibus dextra sunt, æquor Atlanticum, & ora Bæticæ frōtis excipit, quæ nisi quod semel iterumque paulùlum in semet abducitur, vsque ad flumen Anam pene recta est: Turduli & Bastuli habitāt. In proximo sinu portus est quem Gaditanum, & lucus quem Oleastrum appellant. Tum castellum Ebora in littore, & procul à littore Asta colonia, extrà Iunonis ara, templumq; est. In ipso mari monumētum Geryonis, scopulo magis quam insulæ impositum. Bætis ex Tarraconensi regione demis-

demissus, per hanc ferè mediam diu, sicut nascitur, vno amne decurrit: pòst vbi non longè à mari grandem lacum facit, quasi ex vno fonte geminus exoritur: quantusq; simplici alueo venerat, tantus singulis effluit. Tum sinus alter, vsque ad finem prouinciæ inflectitur, cumque parua opida Olitingi, Onoba contingunt. At Lusitania trans Anam, quà mare Atlanticum spectat, primùm ingenti impetu in altum abit, deinde resistit, ac se magis etiam quàm Baetica abducit: quà prominet, bis in semet recepto mari, in tria promontoria dispergitur. Anæ proximum, quia lata sede procurrens, paulatim se ac sua latera fastigat, Cuneus *ager* dicitur: sequens Sacrum vocant: Magnum quod vlterius est. In Cuneo sunt Mirtylis, Balsa, Ossonoba. In Sacro Lacobriga, & portus Annibalis: In Magno Ebora. Sinus intersunt: & est in proximo Salacia: In altero Olyssippo, & Tagi ostium, amnis aurum gemmasque generâtis. Ab iis promontoriis ad illam partem, quæ recessit ingens flexus aperitur. In eoque sunt Turduli veteres, Turdulorumq; opida: amnes autem Monda in medium ferè vltimi promontorij latus effluês, & radices eiusdem abluens Durius. Frons illa aliquandiu rectam ripam habet; deinde modico flexu accepto, mox paulùm eminet: tum reducta iterum, iterumq; recto margine iacens, ad promontorium, quod Celticum vocamus, extenditur: totam Celtici colunt, sed à Durio ad flexum Gronij: fluuntq; per eos Auo, Celandus, Nebis, Minius, & cui obliuionis cognomê est, Limia: Flexus ipse Lambriacam vrbem amplexus recipit fluuios, Iernam & Viam. Partem, quæ prominet, Præsamarci habitant: perq; eos Tamaris & Sars, flumina non longè orta decurrunt. Tamaris secundum Arotebrarum portum: Sars iuxta turrem Augusti titulo memorabilem: cætera super Tamarici, Neriiq; incolunt in eo tractu vltimi. Hactenus enim ad Occidentem versa littora pertinent: deinde ad Septemtriones toto latere terra conuertitur à Celtico promontorio ad Scythicum vsque. Hinc perpetua eius ora, nisi vbi modici recessus, ac parua promontoria sunt, ad Cantabros penè recta est. In ea primùm Artabri sunt, etiam nunc Celticæ gêtis: deinde Astures. In Ar-

rabris sinus ore angusto admissum mare non angusto ambitu excipiens Adrobicum vrbem, & quatuor amnium ostia incingit: duo etiam inter accolentes ignobilia sunt: per alia duo Mearus exit, & Narius ad Libuncam. In Asturũ littore Nœga est opidum, & tres aræ, quas Sestianas vocant, in peninsula sedẽt, & sunt Augusti nomine sacræ, illustrantq; terras antè ignobiles. At ab eo flumine, quod Saliam vocãt, incipiunt oræ paulatim recedere, & latæ adhuc Hispaniæ magis magisque spacia contrahere, vsque adeò semet terris angustantibus, vt earum spacium inter duo maria dimidio minus sit quã Galliam tangunt, quàm vbi ad Occidentem littus exporrigunt. Tractum Cantabri & Varduli tenent. Cantabrorum aliquot populi, amnesq; sunt, sed quotũ nomina nostro ore concipi nequeant: per eosdem & Salenos, Saurium: per Autrigones & Origeuiones quosdam Nesua descendit: Deua Tritium Tobolicum attingit: deinde Itutissam & Easonẽ Magrada. Varduli vna gens, hinc ad Pyrenæi iugi promonrotium pertinens, claudit Hispanias.

Extima Galliarum ora. CAP. II.

SEquitur Galliæ latus alterum, cuius ora primò nihil progressa in altum, mox tantundem penè in pelagus excedẽs, quantum retro Hispania abscesserat, Cantabricis fit aduersa terris, & grandi circuitu inflexa, ad Occidẽtem littus aduertit. Tunc ad Septemtriones conuersa, iterum longo rectoq; tractu ad ripas Rheni amnis expanditur. Terra est frumenti præcipuè, & pabuli ferax, & amœna lucis immanibus. quicquid ex satis frigoris impatiens est, ager nec vbique alit, & noxio genere animalium minimè frequens. Gentes superbæ, superstitiosæ, aliquãdo etiam immanes adeò, vt hominem optimam, & gratissimam diis victimam crederent: manent vestigia feritatis iam abolitæ, atque vt ab humanis cædibus temperant, ita nihilominus vbi deuotos altaribus admouere, delibant: habẽt tamen & facundiam suam magistrosq; sapientiæ Druidas. Hi terræ, mundiq; magnitudinem, & formam, motus cœli & syderum,

ac quid dij velint, ſcite profitentur: docent multa nobiliſſimos gẽtis clàm & diu vicenis annis in ſpecu, aut in abditis ſaltibus. Vnum ex iis quæ præcipiunt, in vulgus effluit; videlicet, vt forent ad bella meliores: æternas eſſe animas, vitamq́; alte tam ad Manes. Itaque cum mortuis cremant ac defodiunt apta viuentibus olim: negociorum ratio etiam & exactio crediti differebatur ad inferos. Erantque qui ſe in rogos ſuorum, velut vnà victuri libenter immitterent. Regio quam incolunt omnis comata Gallia: Populorum tria ſumma nomina ſunt, terminanturq́; fluuiis ingẽtibus. Nam à Pyrenæo ad Garumnam, Aquitania: ab eo ad Sequanam, Celtæ: inde ad Rhenum pertinent Belgæ. Aquitanorum clariſſimi ſunt, Auſci: Celtarum Hedui: Belgarum Treueri: vrbeſq́; opulentiſſimæ, in Treuetis Auguſta: in Heduis, Auguſtodunum: in Auſcis, Eluſaberris. Garumna ex Pyrenæo monte delapſus, niſi cùm hyberno imbre aut ſolutis niuibus intumuit, diu vadoſus, & vix nauigabilis fertur. At vbi obuius Oceani exæſtuantis acceſſibus adauctus eſt, iiſdemq́; retro remeantibus, ſuas illiuſq́; aquas agit, aliquantum plenior, & quanto magis procedit, eò larior fit, ad poſtremum magni freti ſimilis, nec maiora tantum nauigia tolerat, verùm etiam more pelagi ſæuientis exſurgens, iactat nauigantes, atrociter vtrique, ſi aliò ventus, aliò vnda præcipitat. In eo eſt inſula Antros nomine, quam pendere & attolli aquis increſcentibus ideò incolæ exiſtimant, quia cùm videantur editiora quîs obiacet, vbi ſe fluctus impleuit, illa operit, hæc vt prius tantum ambitur: & quòd ea quibus ante ripæ collesq́; ne cernerentur obſtiterant, tunc velut ex loco ſuperiore perſpicua ſunt. A Garumnæ exitu latus illud incipit terræ procurrẽtis in pelagus, & ora Cantabricis aduerſa littoribus, aliis aliiſque populis media eius habitantibus, ab Santonibus ad Oſiſmos vſq́; deflexa. Ab illis enim iterum ad Septẽtriones frons littorum reſpicit, pertinentq́; ad vltimos Gallicarum gentium Morinos, nec portu, quem Geſſoriacum vocant, quidquam habent notius. Rhenus ab Alpibus decidens, propè à capite duos lacus efficit, Venetum & Acronium. Mox diu ſolidus, & certo alueo lapſus, haud

procul à mari huc & illuc dispergitur, sed ad sinistram amnis etiam tum & donec effluat Rhenus, ad dexteram primò angustus & sui similis: pòst ripis longè ac latè recedentibus, iam non amnis, sed ingens lacus, vbi campos impleuit, Fleuo dicitur, eiusdemque nominis insulam amplexus, fit iterum artior, iterumq; fluuius emittitur.

Germania. CAP. III.

GErmania hinc ripis eius vsque ad Alpes, à Meridie ipsis Alpibus: ab Oriente Sarmaticarum confinio gentiū: quà Septemtrionem spectat, Oceani littore obducta est. Qui habitant, immanes sunt animis atque corporibus, & ad insitam feritatem vastè vtraque exercent, bellando animos, corpora ad cōsuetudines laborum: maximo frigore nudi agunt antequam puberes sint, & lōgissima apud eos pueritia est: viri sagis velantur, aut libris arborum, quamuis sæua hyeme, nandi non patientia tantum illis, studium etiam est: bella cum finitimis gerunt, causas eorum ex libidine accersunt, neque imperitandi prolatandique quæ possident (nam ne illa quidem enixè colunt) sed vt circa ipsos quæ iacent vasta sint. Ius in viribus habent, adeò vt ne latrocinij quidem pudeat, tantùm hospitibus boni, mitesq; supplicibus: victu ita asperi incultique, vt cruda etiam carne vescantur, aut recenti, aut cùm rigentem in ipsis pecudum ferarumque coriis, manibus pedibusque subigendo, renouarunt. Terra ipsa multis impedita fluminibus, multis montibus aspera, & magna ex parte siluis ac paludibus inuia. Paludum Suesia, Mœsia, & Melsiagum maximæ. Siluarum Hercynia, & aliquot sunt quæ nomen habent, sed illa dierum sexaginta iter occupans, vt maior aliis, ita & notior. Montium altissimi Taurus, & Rhetico, nisi quorum nomina vix est eloqui ore Romano. Amnium in alias gentes exeuntium Danubius, & Rhodanus: in Rhenum Mœnis & Lupia: in Oceanum Amisius, Visurgis, & Albis clarissimi. Super Albin Codanus ingens sinus magnis paruisque insulis refertus est: hac te mare quod gremio littorū accipitur, nusquā latè patet, nec vsquam

mari

mari ſimile, verùm aquis paſſim interfluentibus ac ſæpe tranſgreſſis, vagum atque diffuſum facie amnium ſpargitur, quà littora attingit, ripis contentum inſularum non longè diſtantibus, & vbique penè tantundem, vt anguſtum & par freto, curuanſque ſubinde ſe, longo ſupercilio inflexum eſt. In eo ſunt Cimbri, & Teutoni: vltra vltimi Germaniæ Hermiones.

Sarmatia. CAP. IIII.

SArmatia intus quàm ad mare latior, ab iis quæ ſequuntur Viſula amne diſcreta; qua retrò abit vſque ad Iſtrum flumen immittitur: gens habitu armiſque Parthicæ proxima, verùm vt cœli aſperioris, ita ingenij; non ſe vrbibus tenet, & ne ſtatis quidem ſedibus, vt inuitauere pabula, vt cedens & ſequēs hoſtis exigit, ita res opeſq; ſecum trahens. ſemper caſtra habitat, bellatrix, libera, indomita, & vſque eò immanis atque atrox, vt fœminæ etiam cum viris bella ineant: atque vt habiles ſint, natis ſtatim dextra aduritur mamma, vt inde expedita in ictus manu, quæ egeritur, virile fiat pectus: arcus tendere, equitare, venari, puellaria penſa ſunt: ferire hoſtem adultarum ſtipendium eſt, adeò vt non percuſſiſſe, pro flagitio habeatur, ſitq; eis pœna virginitas.

Scythia. CAP. V.

INde Aſiæ confinia, niſi vbi perpetuę hyemes ſedent, & intolerabilis rigor, Scythici populi incolunt, ferè omnes etiam in vnum Sagæ appellati. In Aſiatico littore primi Hyperborei ſuper Aquilonem Rhipæoſq; montes ſub ipſo ſyderum cardine iacent, vbi Sol non quotidiè, vt nobis, ſed primùm verno æquinoctio exortus, autumnali demũ occidit, & ideò ſex menſibus dies, & totidem aliis nox vſque continua eſt. Terra anguſta, aprica, per ſe fertilis, cultores iuſtiſſimi, & diutiùs quàm vlli mortalium & beatiùs viuunt. Quippe feſto ſemper ocio læti non bella nouere, non iurgia: ſacris operati, maximè Apollinis, quorum primitias Delon miſiſſe initio per virgines ſuas, deinde per populos ſubinde tradentes vlterioribus, moremq;

cum diu, & donec vitio gentium temeratus est, seruasse referuntur. Habitant lucos syluasq́;, & vbi eos viuendi satietas, magisq́; tædium cepit, hilares redimiti sertis semet ipsi in pelagus ex certa rupe præcipites dant. Id eis funus eximium est. Mare Caspium vt angusto, ita lõgo etiam freto primùm terras, quasi fluuius, irrumpit: atque vbi recto alueo influxit, in tres sinus diffunditur, contra os ipsum in Hyrcanum, ad sinistram in Scythicum, ad dexteram in eum quem propriè & totius nomine Caspium appellant, omne atrox, sæuum, sine portibus, procellis vndique expositum, ac beluis magis quàm cætera refertum: & ideò minus nauigabile. Ad introcuntium dextram Scythæ Nomades freti littoribus insident. Intus sunt ad Caspium sinum Caspij, & Amazones, sed quas Sauromatidas appellant: ad Hyrcanum Albani, & Moschi, & Hyrcani: in Scythico Amardi, & Pæsici, etiam ad fretum Derbices. Multi in eo sinu magni, paruiq́; amnes fluunt: sed qui famam habent, ex Cerauniis montibus vno alueo descendit, duobus exit in Caspium Rha. Araxes Tauri latere demissus, quo ad campos Armeniæ secat, labitur placidus & silens, neque in vtram partem eat, quàquàm intueatis, manifestum: cùm in asperiora deuenit, hinc atque illinc rupibus pressus, & quanto angustior, tanto magis pernix, frangit se subinde ad opposita cautium, atque ob id ingenti cum murmure, sonansq́; deuoluitur adeò citus, vt quà ex præcipiti casurus est, in subiectam non declinet statim vndam, sed vltrà quàm canalem habet, euehat, plus iugeris spacio sublimis, & aquis pendentibus semetipsum sine alueo ferens: deinde vbi incuruus, arcuatoq́; amne descendit, fit tranquillus iterumq́ue per campos tacitus, & vix fluens in id littus elabitur. Cyrus & Cambyses ex radicibus Coraxici montis vicinis *fontibus* editi, & in diuersa abeunt: perq́; Iberas, & Hyrcanos diu & multum distantibus alueis defluunt: pòst non longè à mari eodem lacu accepti, in Hyrcanum sinum vno ore, perueniunt. Iaxartes, & Oxos per deserta Scythiæ ex Sogdianorum regionibus in Scythicum exeunt: ille suo fonte grandis, hic incursu aliorum grandior, & aliquandiu ad Occasum ab Oriente currens, iuxta
Dahas

Dahas primùm inflectitur:cursuq; ad Septemtrionem cõuersio, inter Amardos & Pæsicas os aperit. Syluæ, alia quoq; dira animalia, verùm & Tigres ferunt, vtique Hyrcaniæ sæuum ferarũ genus, & vsque eò pernix, vt illis longè quoque progressum equitem consequi, nec tantum semel, sed aliquoties etiã cursu, vnde cœperit, subinde repetito, solitum, & facile fit. Causa ex eo est, quòd vbi ille interceptos earum catulos eitus cœpit auehete, rabiem appropinquantium frustraturus, astu vnum de pluribus omittit: hæ proiectumaccipiunt, & ad cubilia sua referunt, rursumq; & sæpius remeant; atque idem efficiunt, donec ad frequentiora, quàm adire audeant, profugus raptor euadat. Vltra Caspium sinum quidnam esset, ambiguum aliquandiu fuit: idémne Oceanus, an tellus infesta frigoribus sine ambitu, ac fine fine proiecta. Sed præter Physicos, Homerumque qui vniuersum orbem mari circumfusum esse dixerunt; Cornelius Nepos, vt recentior auctoritate, sic certior, tradit: testem autem rei Qu. Metellum Celerem adiicit, eumque ita retulisse commemorat: Cùm Galliis Proconsul præesset, Indos quosdam à Rege Sueuorum dono sibi datos. Vnde in eas terras deuenissent requirendo, cognosse, vi tempestatũ ex Indicis æquoribus abreptos, emensosq; quæ interérant, tandem in Germaniæ littora exiisse. Restat ergo pelagus, sed reliqua lateris eiusdem assiduo gelu durantur, & ideo deserta sunt.

Hispaniæ & Septemtriones insulæ.

CAP. VI.

HIs oris, quas angulo Baeticæ hucusque perstrinximus, multæ ignobiles Insulæ & sine nominibus etiam adiacẽt: sed earum quas præterire non libeat, Gades fretum attingit, eaq; à continenti angusto spacio, & veluti flumine abscissa, quà terris propior est, pæne rectam ripam agit: quà Oceanum spectat, duobus promontoriis euecta in altum, medium litus abducit, & fert in altero cornu eiusdem nominis vrbem opulentam: in altero templum Ægyptij Herculis, conditoribus, religione, vetustate, opibus illustre. Tyrij condidere: cur sanctum

sit,

ſit, oſſa eius ibi ſita effeiunt: *annorum queis manet numerus*, ab Iliaca tempeſtate principia ſunt: opes tempus aluit. In Luſitania Erytheia, quam Geryone habitatam accepimus, aliæq; ſine certis nominibus. adeò agri fertiles, vt cùm ſemel ſata frumenta ſint, ſubinde recidiuis ſeminibus ſegetē nouantibus, ſeptem minimùm, interim plures etiam meſſes ferant. In Celticis aliquot ſunt, quas quia plumbo abundant, vno omnes nomine Caſſiterides appellant. Sena in Britannico mari Oſiſmicis aduerſa littoribus, Gallici numinis oraculo inſignis eſt, cuius antiſtites perpetua virginitate ſanctæ, numero nouem eſſe traduntur, Galli Senas vocant, putantque ingeniis ſingularibus præditas, maria ac ventos concitare carminibus, ſeq; in quæ velint animalia vertere; ſanare quæ apud alios inſanabilia ſunt; ſcire ventura & prædicere, ſed non niſi dedita nauigantibus, & in id tantū vt ſe conſulerent profectis. Britannia qualis ſit, qualeſque progeneret, mox certiora & magis explorata dicentur. Quippe tam diu clauſam aperit ecce Principū maximus, nec indomitarum modò ante ſe, verùm ignotarum quoque gentium victor: qui propriarum rerum fidem vt bello affectauit; ita triumpho declaraturus portat. Cæterùm vt adhuc habuimus, inter Septemtrionem Occidentemque profecta, grandi angulo Rheni oſtia proſpicit, deinde obliqua retrò latera abſtrahit, altero Galliam, altero Germaniam ſpectans, tum rurſus perpetuo margine directi littoris ab tergore abducta, iterum ſe in diuerſos angulos cuneat triquetra, & Siciliæ maximè ſimilis, plana, ingens, fœcunda, verùm iis quæ pecora, quàm homines benignius alant. Fert nemora, ſaltus, ac prægrandia flumina alternis motibus modò in pelagus, modò rettò fluentia, & quædam gemmas margaritaſque generantia. Fert populos Regeſq; populorum; ſed ſunt inculti omnes, atque vt longius à continenti abſunt, ita aliarū opum ignari magis, tantùm pecore ac finibus dites, incertum ob decorem, an quid aliud, vltro corpora infecti. Cauſas autem bellorum ex libidine contrahunt, ac ſe frequenter inuicem infeſtant, maximè imperitandi cupidine, ſtudioque ea prolatandi, quæ poſſident. Dimicant non

equitatu

equitatu modò, aut pedite, verùm & bigis & curribus, Gallicè armati. Couinos vocãt, quorum falcatis axibus vtuntur. Super Britanniam Iuuerna est, pæne par spacio, sed vtrinque æqualis, tractu littorum oblonga, cœli ad maturanda semina iniqui, verùm adeò luxuriosa herbis, non lætis modò, sed etiam dulcibus, vt se exigua parte diei pecora impleant: & nisi pabulo prohibeantur, diutiùs pasta dissiliant. Cultores eius inconditi sunt, & omnium virtutum ignari, pietatis admodum expertes. Triginta sunt Orchades angustis inter se diductæ spaciis. Septem Hemodes contra Germaniam proiectæ in illo sinu, quem Codanum diximus. Ex iis Codanonia, quam adhuc Teutoni tenent, vt magnitudine alias, ita fœcunditate antestat. Quæ Sarmatis aduersa sunt ob alternos accessus, recursusq́; pelagi, & quòd spacia queis distant, modò operiuntur vndis, modò nuda sunt, aliàs insulæ videntur, aliàs vna & continens terra. In his esse Oonas, qui ouis auium palustrium & auenis tantũ alantur: esse equinis pedibus Hippodas, & Otomegalos, quibus magnæ aures, & ad ambiendũ corpus omne patulæ, nudis alioqui pro veste sint, præterquã quòd fabulis traditur, auctores etiã, quos sequi non pigeat, inuenio. Thule Belgarum littori opposita est, Graiis & nostris celebrata carminibus. In ea quòd Sol lõgè occasurus exsurgit, breues vtique noctes sunt, sed per hyemem sic vtalibi obscuræ, æstate lucidæ, quòd per id tempus iam se altiùs euehens, quanquã ipse non cernatur, vicino tamen splendore proxima illustrat: per solstitiũ verò nullæ, quòd tum iam manifestior non fulgorẽ modò, sed sui quoq; partẽ maximam ostentat. Talca in Caspio mari sine cultu fertilis, omni fruge ac fructibus abundans: sed vicini populi quæ gignuntur attingere nefas, & pro sacrilegio habent, diis parata existimantes, diisq́ue seruanda. Aliquot & illis oris, quas desertas diximus, æquè desertæ adiacent, quas sine propriis nominibus Scythicas vocant. Ab iis in Eoum mare cursus inflectitur, inq́; orã terræ spectãtis Orientẽ pertinet. Hæc à Scythico promontorio apposita, primùm omnis obniues est inuia: deinde ob immanitatẽ habitãtiũ inculta. Scythæ sunt Androphagi, & Sagę, distincti regione,

H quia

quia feris scatet, inhabitabili. Vasta deinde iterum loca belluæ infestant, vsq; ad montem mari imminentẽ, nomine Thabin. Longè ab eo Taurus attollitur. Seres intersunt, genus plenum iustitię ex commercio, quod rebus in solitudine relictis, absens peragit, notissimum. .

India. CAP. VII.

INdia non Eoo tantùm apposita pelago, sed & ei quod ad Meridiem spectás Indicum diximus, & hinc Tauri iugis, ab Occidente Indo finita, tantum spacium littoris occupat, quantũ per sexaginta dies noctesq; velificantibus cursus est: ita multum à nostris abducta regionibus, vt in aliqua parte eius neuter Septemtrio appareat, alterq; quàm in aliis oris, vmbræ rerum ad Meridiem iaceant. Cæterùm fertilis, & vario genere hominum, aliorumq; animalium scatet. Alit formicas non minores maximis canibus, quas more Gryphorum, aurum penitus egestum cum summa pernicie attingẽtium custodire commemorant. Immanes & serpentes aliqui vt Elephantes morsu atque ambitu corporis conficiát. Tam pinguis alicubi, & tam feracis soli, vt in eo mella frondibus defluant, lanas syluæ ferant, arundinum fissa internodia veluti nauiculæ binos, & quædam ternos etiam vehant. Cultorum habitus, moresq; dissimiles. Lino alij vestiũtur aut lanis, quas diximus; alij ferarum auiumq; pellibus; pars nudi agunt; pars tantùm obscœna velati; alij humiles paruiq;; alij ita proceri & corpore ingentes, vt Elephátis etiam, & ibi maximis, sicut nos equis, facilè atque habiliter vtantur. Quidam nullum animal occidere, nulla carne vesci optimum existimant: Quosdam tantùm pisces alunt: Quidam proximos parentesque priusquam annis aut ægritudine in maciem eant, velut hostias cædunt: cęsorumq; visceribus epulari fas & maximè pium est. Alij vbi senectus aut morbus incessit, procul à cæteris abeunt, mortemque in solitudine nihil anxij expectant: prudentiores eis, quibus ars, studiumq; sapientiæ contingit; nõ expectant eam, sed ingerendo semet ignibus, læti & cum gloria accersunt. Vrbiũ quas incolũt (sunt autem plurimæ) Nyssa

est

est clarissima,& maxima: Montium Meros Ioui sacer: *famam hinc præcipuam habent, quòd* in illa genitum; in huius specu Liberum arbitrantur esse nutritum: vnde Græcis auctoribus, vt femori Iouis insutum dicerent, aut materia ingessit, aut error. Oras tenent ab Indo ad Gangem Palibotri, à Gange ad Iolida, (nisi vbi magis, quàm vt habitetur, exæstuat) atræ gentes, & quodammodo Æthiopes. Ab Iolide ad Cudũ recta sunt littora, nudiq; populi,& marinis opibus affatim dites. Tabis promontorium est quod Taurus attollit. Colis alterius partis angulus, initiumq; lateris ad meridiem versi, Gãges & Indus amnes, ille multis fontibus in Hemodo Indię monte conceptus, simul vnum alueum fecit, fit omnium maximus, & alicubi latiùs, quãdo angustissimè fluit, decem milia passuum patens, in septem ora dispergitur: Indus ex monte Paropamiso exortus, & alia quidem flumina admittit: sed clarissima Cophẽ, Acesinem, Hydaspen, conceptamq; pluribus alueis vndam lato spacio trahit. Hinc penè Gangem magnitudine exæquat. Pòst vbi aliquot sępe magnis flexibus cingit iugum, ingens iterũ, rectus, solidusq; descendit, donec ad læuam dextramque se diducens, duobus ostiis lõgè distãtibus exeat. Ad Tabin insula est Chryse; ad Gangẽ Argyre: altera aurei soli (ita veteres tradidere) altera argẽtei, atq; ita, vt maximè videtur, aut ex re nomẽ; aut ex vocabulo ficta fabula est. Taprobane, aut grãdis admodum insula; aut prima pars orbis alterius Hipparcho dicitur, sed quia habitatur, nec quisquam circum eam isse traditur, propè verũ est. Cõtrà Indi illa ostia sunt, quę vocãt Solis, adeò inhabitabilia, vt ingressos vis circumfusi aëris exanimet confestim: & inter ipsa ostia Patalene, regio ob æstus intolerabiles alicubi cultoribus egẽs. Inde ad principia Rubri maris pertinens, inuia, atque deserta humus, & cineri magis quàm pulueri similis. Ideoque per eam rara, & non grandia flumina emanant, quorum Tuberonẽ & Arusacẽ, notissima accepimus, Rubrũ mare Græci, siue quia eius coloris est; siue quia ibi Erythras regnauit, Ἐρυθρὰν θάλασσαν appellant: procellosum, asperũ, profundũ, & magnorum animaliũ magis quàm cetera capax, primò recedente is

otas æqualiter impellit: & vt non intret interiùs, aliquantum patens ſinus erat. Sed quas ripas inflexerat, bis irrumpit, duoſq; iterum ſinus aperit: Perſicus vocatur dictis regionibus propior: Arabicus, vlterior.

Sinus Perſicus. CAP. VIII.

PErſicus, qua mare accipit, vtrinq; rectis lateribus grãde oſtiũ quaſi ceruice complectitur: deinde terris in omnẽ partem vaſtè, & æqua portione cedentibus, magno littorum orbe pelagus incingens, reddit formam capitis humani. Arabici, & os artius, & latitudo minor eſt, maior aliquanto receſſus, & multo magis lõga latera. Init penitus, introrſuſq;, dum Ægyptũ pæne, & montem Arabiæ Caſium attingit, quodã faſtigio, minus ac minus latus, & quò magis penetrat anguſtior. Ab iis quæ diximus: ad ſinum Perſicum, niſi vbi Chelonophagi morantur, deſerta ſunt. In ipſo Carmani nauigantium dextera poſiti, ſine veſte ac fruge, ſine pecore ac ſedibus, piſciũ cute ſe velant, carne veſcuntur, præter capita toto corpore hirſuti. Interiora Gedroſi, dehinc Perſæ habitãt. Cethis per Carmanios: ſuprà Andanis, & Corios effluunt. In parte quæ pelagi oſtio aduerſa eſt, Babyloniorum fines, Chaldæorumq; ſunt, & duo clari amnes, Tigris Perſidi propior, vlterior Euphrates. Tigris vt natus eſt, ita deſcendens vſque ad littora permeat: Euphrates immani ore aperto, non exit tantùm vnde oritur, ſed & vaſtè quoque decidit, nec ſecat continuò agros, ſed latè diffuſus in ſtagna, diuq; ſedẽtibus aquis, & ſine alueo patulis piget, pòſt vbi marginẽ rupit, verè fluuius eſt, acceptiſq; ripis celer, & fremens, per Armenios & Cappadocas Occidẽtem petit, ni Taurus obſtet, in noſtra maria veturus; Inde ad Meridiẽ auertitur, & primùm Syros, tum Arabas ingreſſus, non perdurat in pelagus, vetùm ingens modò & nauigabilis, in pertenuis riuos diſpeſſus emoritur, & nuſquã manifeſto exitu effluit, vt alij amnes, ſed deficit. Alterum latus ambit plaga, quæ inter vtrumq; pelagus excurrit. Arabia dicitur, cognomine Eudęmon, anguſta, verũ cinnami & thuris, aliorumq; odorum maximè ferax. Maiorẽ Sabæi tenẽt partem: oſtio proximã & Carmanis contrariã Macæ:

quæ

quæ inter oſtia oſtenditur, ſiluæ cauteſq́, exaſperant: aliquot ſunt in medio inſulę ſitæ: Ogyris, quòd in ea Erythrę regis monumentum eſt, magis clara, quàm cæteræ.

Sinus Arabicus. CAP. IX.

Alterum ſinum vndiq; Arabes incingunt: ab ea parte quæ introeuntibus dextera eſt, vrbes ſunt Carræ, & Arabia, & Gandamus. In altera ab intimo angulo prima Beronice inter Herbopoliticum, & Scrobilū. Deinde inter promontoria Moronenon, & Coloea, Philoteris, & Ptolemais. Vltrà Arſinoe, & alia Beronice. Tum ſylua quæ hebenum, odoreſq́; generat, & manu factus amnis; ideoq́, referēdus, quòd ex Nili alueo Dioryge abductus; extra ſinū verūm inflexus, & non Rubri maris pars, beſtiis infeſta, ideoq́; deſerta eſt: partē Candæi habitant, hi quos ex facto, quia ſerpentibus veſcuntur, Ophiophagos vocāt. Fuere interius Pygmæi, minutum genus, & quod pro ſatis frugibus contra grues dimicādo defecit: ſunt multa volucrum, multa ſerpentum genera. De ſerpentibus memorādi maximè, quos paruos admodum, & veneni præſentis certo anni tempore ex limo concretarū paludum emergere, in magno examine volantes Ægyptū tēdere, atq; in ipſo introitu finium ab auibus, quas Ibidas appellant, aduerſo agmine excipi, pugnaq́; confici, traditum eſt. De volucribus præcipuè referenda Phœnix; ſemper vnica; nōn enim coitu cōcipitur, partúue generatur: ſed vbi quingentorū annorū æuo perpetua durauit, ſuper exaggeratam variis odoribus ſtruē ſibi ipſa incubat, ſoluiturq́; deinde putreſcentium membrorum tabe cōcreſcens, ipſa ſe concipit, atque ex ſe rurſus renaſcitur: cū adoleuit, oſſa priſtini corporis incluſa myrrha Ægyptum exportat, atq; in vrbem, quā Solis appellant, fragrātibus nardo buſtis inferēs, memorando funere conſecrat. Ipſum promontoriū, quo id mare clauditur, Ceras Auſtri; vltra inuium eſt.

Aethiopia. CAP. X.

Aethiopes vltrà ſedent, Meroēn habent, terram quam Nilus primo ambitu amplexus, inſulam facit: pars quia vitæ ſpacium dimidio ferè quàm nos longiùs, agunt, Macrobij: pars

quia ex Ægypto aduenete, dicti Automolę, pulchri forma, equi corporis: parumque veneratiores, veluti optimatum alumni virtutum. In illis mos est, cui potissimùm pateant, specie ac viribus legere. Apud hos plus auri, quàm æris est, ideò quod minus est, preciosius censent. Ære exornantur, auro vincula sontium fabricāt. Est locus appatatis epulis semper refertus, & quibuslibet vesci volentibus licet, ἡλίου τράπεζαν appellant, & quæ passim apposita sunt, affirmāt innasci subinde diuinitus. Est lacus quo perfusa corpora quasi vncta pernitent, bibitur idem, adeò est liquidus, & ad sustinenda quæ incidunt, aut immittūtur infirmus, vt folia etiam proximis decisa frondibus, non innatantia ferat, sed pessum & penitus accipiat. Sunt & sæuissimę feræ omni colore varij Lycaones, & quales accepimus Sphyngas. Sunt miræ aues cornutæ Tragopanes, & equinis auribus Pegasi. Cęterùm oras ad Corum sequentibus nihil memorabile occurrit: vasta omnia vastis præcisa mōtibus, ripæ potius sunt quàm littora. Inde ingens & sine cultoribus tractus: dubiū aliquandiu fuit, essétne vltra pelagus: caperétne terra circuitum, an exusta æstu sine fine Africa se extenderet: verùm & Hanno Carthaginēsis exploratum missus à suis, cùm per Oceani ostia exisset, magnam partem eius circumuectus, non se mari, sed cōmeatu defecisse *commentario* retulerat: & Eudoxus quidam auorum nostrorum temporibus, cùm Lathyrum regē Alexandrię profugeret, Arabico sinu egressus, per hoc pelagus (vt Nepos affirmat) Gades vsq; peruectus est, ideò eius oræ nota sunt aliqua. Sunt autem trans ea quæ modò deserta diximus, muti populi, & quibus pro eloquio nutus est; alij sine sono linguę; alij sine linguis; alij labris etiā cohærentibus, nisi quòd sub naribus etiā fistula est, per quam bibere auenæ calamis: & quū incessit libido vescendi, grana singula frugum passim nascentiū absorbere dicuntur. Sunt quibus ante aduētum Eudoxi adeò ignotus ignis fuit, adeoque vsus mirum in modum placuit, vt amplecti etiam flammas, & ardentia sinu abdere, donec noceret, maximè liberit. Super eos grandis littoris flexus grandem insulam includit, in qua tantùm feminas esse narrant, toto

corpore

corpore hirsutas, & sine coitu marium sua sponte fecundas, adeò asperis efferisq; moribus, vt captæ contineri ne reluctentur, vix vinculis possint. hoc Hanno retulit, & quia detracta occisis eorià pertulerat, fides habita est. Vltra hūc sinum mons altus (vt Græci vocant) θεῶν ὄχημα, perpetuis ignibus flagrat: vltra montem viret collis longo tractu longis littoribus obductus, vnde visuntur patētes magis campi, quàm vt prospici possint, Panum, Satyrorumque: hinc opinio ea fidem cepit, quòd cùm in his nihil culti sit, nullæ habitantium sedes, nulla vestigia, solitudo in diem vasta, & silentium vastius, nocte crebri ignes micant, & veluti castra latè iacentia, ostenduntur: Crepát Cymbala & Tympana, audiunturq; tibiæ sonantes maius humanis. Tunc rursus Æthiopes, nec tam dites, vt hi quos diximus, nec ita corporibus similes, sed minores incultiq; sunt, & nomine Hesperio. In horum finibus fons est, quem Nili esse aliqua parte credibile est, Nuluch ab incolis dicitur: & videri potest non alio nomine appellari, sed à Barbaro ore corruptus: alit & flumen. & minora quidem eiusdem tamen generis animalia gignens: aliis amnibus in Oceanum vergentibus, solus in mediam regionem ad Orientem abit, & quonam exeat, incertum est. Inde colligitur Nilū hoc fonte conceptū, actumq; aliquandiu per inuia, & idcò ignotum, iterum se vbi ad Eoa processerit, ostendere. Ceterùm spacio quo absconditur effici, vt hic aliò cedere, ille aliunde videatur exsurgere. Catoblepas non grandis fera, verùm graue & pergrande caput ægrè sustinens, atq; ob id in terram plurimùm ore conuersa, apud hos gignitur: ob vim singularem magis etiam referenda, quòd cum impetu morsuq; nihil vnquam sæuiat, oculos eius vidisse mortiferum. Contra eosdem sunt insulę Gorgades, domus, vt aiūt, aliquando Gorgonum. Ipsæ terræ promōtorio, cui ἑσπέρου κέρας nomen est, finiuntur.

Atlantici maris Insulæ, & terminus. CAP. XI.

INde incipit frōs illa, quę in Occidentē vergēs mari Atlātico abluitur. Primaci⁹ Æthiopes tenēt. Medianulli, nā aut exusta sūt; aut arenis obducta; aut infesta serpētibus. Exustis Insulæ appositæ

positæ sunt, quas Hesperidas tenuisse memoratur. In arenis mons est Atlas, dense consurgens, verùm incisis vndiq; rupibus præceps, inuius, & quo magis surgit exilior, qui quòd altius quã cõspici potest, vsq; in nubila erigitur, cœlũ & sydera nõ tangere modò vertice, sed sustinere quoq; dictus est. Contrà Fortunatę insulæ, abundant sua sponte genitis, & subinde aliis super aliis innascentibus nihil solicitos alunt, beatiùs quàm alię vrbes excultæ. Vna singulari duorum fontiũ ingenio maximè insignis, alterum qui gustauere, risu soluũtur in mortem; ita affectis, remedium est ex altero bibere. Ab eo tractu, quem feræ infestãt, proximi sunt Himantopodes, inflexi lentis cruribus, quos serpere magis, quàm ingredi referunt. Deinde Pharusij, aliquãdo tendẽtes ad Hesperidas Hercule dites, nunc inculti, & nisi quòd pecore aluntur, admodũ inopes. Hinc iam lætiores agri, amœnique saltus: Terebintho arbore abundant. Nigritarum, Getulorumq; passim vagantium ne littora quidem infecunda sunt purpura, & murice efficacissimis ad tingendum, & vbique quæ tinxere clarissima. Reliqua est ora Mauritaniæ exterior, & in finem sui fastigantis se Africæ nouissimus angulus, iisdem opibus, sed minus diues. Cæterùm solo etiam ditior, & adeo fertilis, vt frugum genera nõ cùm serantur modò benignissimè procreet, sed quædam profundat sponte nata. Hic Anteus regnasse dicitur, & signum ei fabulæ clarum prorsus ostenditur, collis modicus resupini hominis imagine iacentis, illius, vt incolæ ferunt, tumulus: vnde vbi aliqua pars eruta est, solent imbres spargi, & donec effossa repleantur, deueniunt. Hominum pars siluas frequentãt, minus quàm quos modò diximus vagi: pars in vrbibus habitant, quarum vt inter paruas opulentissimæ habentur, procul à mari Silda, Volubilis, Prisciana: Propiùs autem Sala, & Lyxo flumini Iuxo proxima. Vltrà est Colonia, & fluuius Zilia: & vnde initium fecimus Ampelusia, in nostrũ iam fretum vergens promontorium, Atlantici littoris, atque operis huius terminus.

INDEX

INDEX IN MELAM.

P. primum librum, S. secundum, T. tertium significat: at numerus capita denotat.

Anaticorum

Colonia

D.

 Dulychium

Gnosos

Inachus

Lymira

Pagæ

Scandillæ

T.

V.

Varduli

FINIS.

SEQVVNTVR

CASTIGATIONES IN POMP. MELAM,

Hermolai Barbari Veneti;
Fredenandi Nonij Pintiani ; &
Andreæ Schotti Antuerpiani
SPICILEGIVM.

CASTIGATIONES HERMOLAI BARBARI IN POMPONIVM MELAM.

AD ALEXANDRVM SEXTVM, Pontificem Maximum

PRÆFATIO.

ECCVM *Pomponij Melæ conterranei tui, Princeps maxime, Libellum aureum: cuius lectio, vt nosti, ad hunc diem vsque adeò mendosa ferebatur, vt nec agnoscere autorem suum posset, nec agnosci. Trecenta in eo, quæ manabant vlcera, vel cicatrice vel splenio conteximus, illud omnino paucißimis demtis assecuti, vt se maiestati tuæ non Barbara & Hispaniensi facie, sed Latina & Hispana repræsentare poßit. Hoc ipsum in Seneca & Quintiliano & Columella præstitimus quidem locis aliquot per transitum, & inter cæteros. Verùm de iis quoque plura mihi differendum foret secretius, opere dicato, ne inter hanc quasi turbam emendationum, luculentißima tuorum, vt ita dicam, municipum atque ciuium monimenta, negligentius haberi viderentur. Sed auocant nos maiora quædam studia, vrgemusque nostrum illud vetus, omnes Aristotelis libros in Latinum vertendi exponendique propositum. Quod si ad exitum perduxero, nam bona eius pars iam pridem peracta est, non dubito futurum, quin de reliquo in literis labore gratia mihi fiat. Nam Dioscorides cum nostro Corollario propediem exiturus est.*

EX

EX LIBRO PRIMO.

In summa Asiæ descriptione.

ARIADNE, deinde Aria, & Cedrosis. *Scribendum* Ariane, deinde Aria, & Gedrosis, *ex Strabone, Plinio, Stephano, cuius illa quoque verba sunt, Quoties, inquit, per C scriptum est* Cedrosis, *mendosus codex est.* Candari & Patiani. *Herodotus* Paricani. Dache. *Scribo* Dahæ, *Plinius, & Silius. Et paulo post,* Antioche georgili. *Arbitror scribẽdum, vel* Eniochæ Georgi, *ex Strabone, Ptolemæo, Plinio: vel* Antacei, *ab amne dicti, vel* Achei, *iisdem ferè autoribus: vel* Axiacæ georgi. *Pomponius secundo libro,* Colunt, *inquit,* Georgi, exercẽtq; agros. Axiacæ furari quid sit ignorant, *& ij à flumio nomen habent, Plinio, Ptolemæo, cæteris. Nec multo infra,* Cappadoces Græci, *Legendum non* Græci; *sed* Gallogræci, *hoc est, Galatæ.*

EX PARTICVLARI AFRICÆ DESCRIPTIONE.

MVluca. *Scribendum* Mulucha. *nam Strabo vocat eum* Molochath. *Plinius tamen & Salustius* Mulucha. *Phocas grammaticus,* Neutro, *inquit,* genere barbara duo lecta sunt apud Salustium nomina fluminum, hoc Mu'ucha, & hoc Turia, *qui amnis est citerioris Hispaniæ, de quo plura in Plinio.* Tum vada fluuius. *Scribendum inuẽtim* Tamuada, *sine* Tamuda fluuius, *ex Plinio.* Fluminis Ampsacis. *Scribendum* fluminis Ampsagæ. Cyrtha procul à mari nunc Sucianorum, *Plinius & Appianus,* Sittianorum. Iola ad mare. *Scribendum* Iol ad mare, *Plinius, Ptolemæusq;.* Cartinna. *Plinius* Carcenna, *Ptolemæus tamen & Antoninus,* Cartenna. *Item,* Arsinna. *Plinius & Ptolemæus & Antoninus,* Arsenaria. *Et infra,* Ab Hippone Diarito. *Scribendum,* Ab Hippone Diarrhyto. *Duplex enim* Hippo, *Regius & Diarrhytus, ex Plinio, Antonino, cæteris.* Abromachte phyre neapolis. *Scribendum,* Abrotonum, Taphræ, Neapolis, *ex Plinio, Strabone, cæteris.* Oza oppidum *Scribo,* Oea oppidum, *ex Plinij quinto libro. Et paulo post,* Phiconta. *Scribendum* Phycunta, *ex Plinio, Strabone, Ptolemæo.* Fons quem solis appellant. *De hoc in Plinio plusculæ notauimus lib. 5. quoniam duos fontes pro vno Pomponius accepisse videbatur. meminit & libro vltimo Lucretius.*

EX PARTICVLARI ASIÆ *descriptione.*

ALtera ex parte Astabores, altera Astape. *Scribendum* Astaboras, & Astapus, *ex Plinio, Strabone, cæteris.* Talenso alteram insulam, Amplexus vsque ad Elephantilem. *Scribendum,* Tachempso & Elephantidem, *ex Herodoto,*

Herodoto, Strabone, Plinio. Ad Deltam & Admelin. *Scribendum* Ad Delta & ad Metilin, *ex Plinio ac Stephano, qui ait, vrbem Metilin Alexandria non procul esse,* Bechin *modo nominatam, id est,* ἐλίχνιν, *vnde* Metilites nomos. Psammetiæ opus labyrinthus. *Scribo* Psammetichi, *non* Psammetię, *ex Plinio, Strabone, Diodoro, Herodoto.* Pathameticum. *Strabo* Pathmiticum, *ex Ptolemæo.* Catapiscum. *Ptolemæus & Strabo* Taniticum, *Plutarchus* Tanæticum: *Plinius* Tanicum, *ab vrbe* Tani.

EX SYRIA.

Babylonia & Iudæa & Colophone. *Scribendum puto non* Colophone, *sed* Sophene, *de qua multis locis in Plinio disseruit.*

EX PHOENICE.

Duo sunt oppida, Bubos & Bactros. *Scribendum* Byblos & Botrys, *ex Strabone, Plinio, Ptolemæo.* Tum Smyrna castellum. *Lego* Simyra *non* Smyrna *ex Ephoro, Strabone, Ptolemæo.* Seleucia, Hyppatos, Berytes, Laodicea, Arosos. *Legendum fortasse non* Hyppatos, *sed* Paltos; *nec* Arosos, *sed* Arados, *ex Strabone, Ptolemæo, Plinio. Est autem* Aradus *insula quidem, sed propinqua continenti, qua situm est oppidum* Antaradus. Mariandros. *Scribendum* Myriandros.

EX CILICIA.

Amynodes promontorium inter Pyramum Cydnumque fluuios. *Quid si non* Amynodes, *sed* Amanoides, *hoc est,* ἀμανοειδὲς, *quasi ad montis Amani similitudinem. Vt enim Amani, portæ sinu Issico vocantur, ita portæ Ciliciæ inter Pyramum atque Cydnum, autore Plinio.* Pyramus Isso prior Malosen præterfluit. *Scribendum non* Malosen, *sed* Mallon, *ex Plinio, Ptolemæo, Strabone, Callimacho.* Mallos, *inquit.* vrbs Ciliciæ, à Mallo conditore dicta. Cerandaris. *Ptolemæus* Celendetis, *hoc ipso tractu.*

EX PAMPHYLIA.

Asperidos quam Argiui condiderant. *Scribe* Aspendos, *ex Hellanico, Theopompo, Plinio, cæteris, ab* Aspendo *conditore.* Fluuius Catarhes. *Scribe,* fluuius Cataractes. *Sequitur enim,* Quia se præcipitat. *Idem Strabo, idem Plinius. Et infra,* Propanisus. *Scribe* Paropamisus.

EX CARIA.

Pedalion & Citria. *Plinius* Cyria, *non* Citria. *Ptolemæus* Caria, *Stephanus* Crya, *quod & vero propius, vt in Plinio disputatum est. Item,* Secundū Galbiam amnem Caunus: *Ptolemæus,* Secundum Calbin, *inquit,* amnem Caunus oppidum. *Plinius & Indum amnem quędam propinquum facit* Cauno,

vbi nos ex Alexandro Ninum *scribi posse diximus. Quia tamen Liuij 33. libro verba sunt hæc,* Deditis, *inquit,* Tabis vrbe, tertia die ad Chaum fluuium ventum est, inde Erizan primo impetu captam, post ad Tabasion castellum imminens flumini Indo, cui fecerat nomen Indus, *inquit,* ab elephanto deiectus, *& reliqua. Suspendendum arbitror iudicium. De* Tabis, *in Caria & Lydia, & alibi Stephanus. A Tabis proprie* Tabeni: *à* Tabasis Tabaseni, *de quibus libro Plinij quinto plura. Item,* Schenus Ambithylam, Bubesius Cinothum. *Scribendum* Bubessus, *siue* Bubassus, *ex Plinio, qui tamen non* Cinothum, *nec* Hylam, *sed* Hydam & Acanatum, *siue* Acanthum *vocat eas, vt diximus.* Cydnus in cornu peninsulæ, interque eam & Tetraticum sinum in recessu posita Eutiana. *Lego* Gnidus, *non* Cydnus, *item* Ceramicum, *non* Tetraticum, *item* Euthanæ, *non* Eutiana, *ex Plinio, Strabone, Stephano.* Certamus *oppidum in Caria, oppidum &* Euthanæ, *hoc est,* ἐυθῆναι, *à qua Euthenæi, quos & Euthenæenses & Euthenitas quoque nominant, indigenæ.* Vrbes Myridos, Aruanda, Neapolis, sinus Iasus & Basilicus, in Iaso est Barcilos. *Scribendum,* Vrbes, Mindus, Aryanda siue Carianda, Neapolis, sinus Iasius & Basilicus, in Iasio est Bargylos, *ex Plinio, Strabone, Ptolemæo. De* Bargylis *& Cicero in Epistolis.*

EX IONIA.

ORaculum Apollinis dictum olim Bramatiæ, nunc Didymi. *Scribendum non* Bramatiæ, *sed* Branchidæ. *Plinius,* Oraculum, *inquit,* Branchidarum, nunc Didymæi Apollinis. *Sed & 34. lib.* Canachus, *inquit,* fecit Apollinem nudum, qui Philesius cognominatur in Didymæo. *Branchidarum originem Strabo, & alij frequentes afferunt.* A fugitiuis, vt aiunt condita, nomen famæ annuit, Phygeta. *Scribendum* Phygela; *Strabo, Pliniusq; : à qua* Phygelites, *vini genus, Dioscoridi, Galeno, cæteris.* Lybedos. *Scribe* Lebedos, *iisdem autoribus. Item,* Victores Thebanorum Ephygonas. *Lego* Epigonos, *id est, posteros. Eusebius in Chronicis,* Interfectorum, *inquit,* posteri, qui vocabantur Epigoni, aduersus Thebas bellum mouerunt.

EX ÆOLIDE, AC TROADE, AC BITHYNIA.

ZImon nominatur. *Scribo* Cymē, *ex Plinio, Strabone, cæteris, à Cyme Amazonum duce.* In promontorio est Cyrma oppidum. *Lego* Canna oppidum, *iisdem autoribus. Item,* Cressam. *Scribo* Eressam, *vnde Plinio* Eressij *hac ipsa parte.* Cargara & Assona Æthólorū. *Scribo* Asson, *non* Assona. *De* Asso *Plinius, Strabo, Ptolomæus, omnes.* Plagea & Cylace. *Vetus lectio, & Plinius & Herodotus,* Placia & Scylace, *quam Valerius Flaccus* Scylacæum. Flumen Rhyndacen. *Scribe* Rhyndacum, *iisdem autoribus. De iis anguibus ad Rhyndacum tum alij, tum Plinius.* Dasilos, & quam Colophonij collocauere Myrlea. *Scribendum* Myrlea: *item* Dascylos, *non* Dasilos. *Plinius, Strabo, cæteri.* Chion.

chion amplectitur. *Scribendum sine h*, Cion, *iisdem testibus*. Templi numen Iupiter, conditore Iaso. *Scribendum arbitror* Iasone. *Nota coniectura huius ratio ex illa peregrinatione Minyarum*.

EX PAPHLAGONIA, ET CHALYBVM TERRIS.

THiios oppidum Milesiorum. *Scribendum sine h* Tios, *ex Strabone, Plinio, Ptolomeo, Stephano, vt alibi notauimus*. Cromnos, & à Cythisoro Phryxi filio posita Cythoros. *Plinius, Strabo, Valerius Flaccus, & cæteri, non* Cromnos, *sed* Cromna, *vnde sua Venetis origo. Erat & in Peloponneso* Cromna, *vt ait Pausanias, à* Cromno *Lycaonis filio nomen habens. quam, vt inquit Stephanus, & virili & feminino genere, item plurali & singulari quoque numero pronunciabant. Idem autor*, Cythorum *vrbem à* Cythoro *Phryxi filio nuncupatam, non à* Cythisoro *tradit. Et infra statim*, Cynobus & Colliris. *Scribendum* Cimolis accolitur, *ex Plinio, Strabone, Ptolomæo*. Mossyni turres ligneas subeüt. *Valerius Flaccus, & Apollonius poëta, nō* Mossyni, *sed* Mossynœci, *hoc est turricolæ: idem Strabo, idem cæteri*. Vrbes Cerasunta & Trapezos. *Scribi potest*, Vrbes Cerasus & Trapezus, *ex Plinio, Strabone, cæteris. ant*, Vrbes Cerasuntia & Trapezus: *aut certe*, Vrbes Cerasuntum & Trapezus. *Vt enim* Sipus & Hydrus, *etiam* Sipuntum & Hidruntum, *ita* Cerasus *etiam* Cerasuntum *voces. De* Sipunto *Plinius, & infra Pomponius*.

EX COLCHIDE, VSQVE IN FINEM PRIMI LIBRI.

COrasici. *Scribendum* Coraxici, *à monte dicti, cui nomen* Corax *est, autore Ptolomæo. siue à populis* Coraxis, *paulo mox dicendis*. Menanclea. *Scribo* Melanchlæni, *ab atris quibus vtuntur, appellati vestibus: ex Strabone, Plinio, & infra Pomponio*. Cleptitophagi. *Scribendum* Phthirophagi: *ex Plinio, Strabone, cæteris. ita dicti, quod in sorde & squallore degant*. Coracandam penè insulam reddit. *Strabo & Ptolomæus*, Corocondama. Quatuor vrbes ibi sunt. Hermonos, Saccephoe, Spana, Corea, & in ipso ore Cimmerium. *Quatuor pollicetur vrbes, & quinque numerantur. Proinde castiganda lectio est ad hunc modū*: Quatuor vrbes ibi sunt, Hermonassa Cepœ, Phanagoria, & in ipso ore Cimmerium: *ex Plinio, Strabone, Ptolomæo*. Proximi Xamathæ. *Scribendum* Iaxamathæ. Ginecocratum Onoe. *Scribendum* Gynæcocratumenœ, *hoc est à fœminis possessi, victiq́;. De his & lib. 6. diximus in Plinio*.

EX LIBRO SECVNDO.

IN EVROPÆ SCYTHIA.

CEndones vsque ad Meotida. *Scribendum puto*, Essedones. *Plinius libro quarto*: A Buce, *inquit*, super Mæotin Sauromatæ & Essedones. Butes amnis. *Scribendum* Buces, *siue* Buges: *quia Græcè* Byges *appellatur & stagnū & fluuius*. Maxobitæ. *Scribendum*, Hamaxobitæ, *siue* Hamaxobij, *quia pro se-*

 dibus

dibus,inquit,plaustra habent,quæ Græci ἁμάξας vocant. Plinius,Strabo, Ptolemæus. In paludem vergentia Sarcagæ tenent. *Scribi potest* Satarchæ, *vt paulo post,* Littora,*inquit,* quæ Satarchæ & Taurici tenent. *De ijs lib. 4. Plinij latißime.* Parthenion alterum oppidum adiacet Cerone. *Scribendum non* Cerone,*sed* Cherronesos, *ex Ptolemæo, Strabone, Plinio; qui sic ait:* Ab Heraclea,*inquit,* Cherroneso Parthenium promontorium. *Erit ergo sensus Pomponij, duo ibi esse promontoria,alterum,* Criumetopon, *alterum* Parthenion, *cui oppidum adiacet* Cherronesus. Quod inter paludem & sinum est Cheteræ nominatur. *Scribendum non* Cheteræ, *sed* Taphræ, *Plinius, Strabo, Ptolemæus, Florus, etiam si* Capræ *in eo scriptum est.* Carcyne, quam duo flumina Gerros & Hyppacares attingũt. *Scribendum:* Carcine,*per i. Item,* Hypacyris,*non* Hyppacares. *Herodotus:* Sextum,*inquit,* flumen est Hypacyris è lacu profluens, qui per Nomadas iuxta Carcinen in mare voluitur. *Ptolemæus videtur* Pagyrin *vrbem,& Pagyritas populos haud longè à* Carcina *posuisse,quasi non modò* Hypacyris, *sed etiam* Pagyris *hic fluuius dici posit. Plinius libro 4.* Sinus,*inquit,* Carcinites appellatur, flumen Pacyris: *Vbi nos, quia* Placyris *legebatur, correximus* Hypacyris, *ex Herodoto, quod magis probamus: vel* Pagyris, *ex Ptolemæo.* Gerros inter Basitidas. *Lego* Basilidas, *ex Plinio, Strabone, cæteri, ac ipso infra Pomponio.* Basilidis, *inquit,* ab Hercule & Echidna generis principia sunt, mores regij. Asiaces fluuius,& Asiacæ populi. *Scribendum per x.* Axiaces *&* Axiacæ. *Est autem fluuius is inter amnes Tyram & Borysthenem, Ptolemæus autor.* Biniſque poculis, qui plurimos retulere perpotatis interlocantis. *Scribendum fortaſse* interlocantur, *non* interlocantis, *hoc est interius vel medij honoris & dignationis causa ponuntur, vt illud Ouidianum in Fastis,*

Et medius iuuenum, non indignantibus ipsis, Ibat: & interior, si comes vnus erat. *Vt sequatur:* Is *inquit,* honos præcipuus est. *Syllaba enim,* Is, *cũ verbo illo iuncta, conturbabat intellectum. Est autem Pomponi in multis locis acclamatio hæc, vt in eo de Hyperboreis:* Semet, *inquit,* ipsi in pelagus ex certa rupe præcipiti dant: id eis eximium est.

EX THRACIA.

HÆmona & Rhodopen. *Scribo* Hæmon & Rhodopen. Malesis deducta Galatis. *Scribendum,* A Milesiis deducta Galatis, *ex Plinio, Strabone, Ptolemæo. Quod autem quarto Plinij libro diximus, Megarensium coloniam ab Ouidio significari potuisse* Calatin, *illo versu,*

Et quos Alcathoe memorant à mœnibus ortos,

reuocamus in dubium, quando Pomponius Milesiorum coloniam fuisse Calatin *hac parte scribat.* Pistris promontorium. *Scribendum* Tiristris, *ex Ptolemæo.* Odessos. *& paulo post,* Apolloniania. *Scribendum* Odessos, *&* Apollonia. Thinniam, *Scribendum* Thyniam, *ex Plinio, Ptolemæo, cæteris. Et paulo post,* Helinidesen & Philas. *Ptolemæum* Halmydesson & Philiam. *Potest &* Salmydessos,

mydeſſos, *vt diximus ex Strabone. Stephanus, Phileas, inquit*, χωρίον Βυζάντιον, *vnde πολίτης. alij qui* Philiam, *inquit, ſcribunt, nonnulli* Phineam Selimbria, Perinthus, Bitynnis, amneſque qui interfluunt, Erginus & Tiras. *Scribendum*, Selymbria, Perinthus, Bathynis, amneſque qui interfluunt, Erginus & Atyras: *vtique ſi Ptolemæum ſequimur, dicentem*: Bathyniæ, *inquit*, amnis oſtia, Atyræ amnis oſtia, oppidum Selymbria, & Perinthus: *quem ordinem fere ſeruat & Plinius. Amnem verò* Erginum, *cuius mentionem facit Plinius, hunc intelligam nec ne, qui à Ptolemæo* Arzos *appellatur, oppido cognominis, & vicinus* Atyræ, *non ſtatuo. Nam &* Bathynias, *Plinio, Ptolemæoq́; fluuius eſt, oppidum Pomponio* Bathynis *appellatum. De* Perintho *autē in Plinio dictum nobis eſt, videri ſignificaſſe hunc Ouidium illo verſu*, Inde leui vento Serinthia littora nacta. *Sed dubium facit ea res, quod ſibi nauigatio non conſtat. Si* Perinthum *accipiis, ſyllaba quoque ipſa ægrè id patitur. Proinde fieri poteſt, vt* Zerynthia *ſcribendum fuerit, hoc eſt*, Thracica. *Lycophron* Zerynthum *in ea regione collocat, ſacrā Hecatæ. Nicander quoque in Theriacis* Zerynthiū *vocauit antrum, prope* Zonem, *vt dicemus. Erat & in Samothrace inſula* Zerynthium. *vnde nomē regioni (vt ſit) toti ex parte.* Biſalte Samiorum, & ingens aliquando Gypſella, pòſt lacus quem Græci Macronthios. *Errata quatuor. Scribendum*, Biſanthe Samiorū, & ingens aliquando Cypſella, pòſt locus, quem Graij Macrontichos, *id eſt longum murum, ex Plinio, Strabone, Ptolemæo. Stephano.* Anguſtias Iſchnon. *Scribendum* Iſthmon, *iiſdē autoribus.* Portus Sceolos. *Scribendum* Cœlos. *Plinius.* Petenti, *inquit*, Melanē ſinum, portus Cœlos. Cynoſenia, *Scribendum*, Cynos ſema, *id eſt, Hecubæ tumulus, Strabo, Plinius, cæteri.* Prænectiſque in Aſſuſiacum ſinus intrandus. *Scribo*, Preuectiſque Maſtuſiam, tum ſinus intrandus, *hoc eſt is, qui Melas dicitur. id & ſequentia, & Ptolemæus docebunt: ſed & Plinius, atque Strabo. De* Maſtuſia *Pomponius quoque non multo ſuprà.* Alopoconenſium. *Scribe* Alopeconneſum *Ideo vocata, quòd qui condidere, vt ait Stephanus, reſponſum acceperant, vbi vulpis vidiſſent catulos, ibi ſedem capeſſerent, quod & factum eſt.* Hæc, *inquit*, vrbs ad Helleſponti Cherroneſum poſita, etiam Caleros producta media vocabitur, de regis nomine. Promontorium Serphium. *Scribi poteſt* Serium, *vt in Plinio monſtrauimus, aut* Zerynthium, *ex Lycophrone ac Nicandro, qui proximum Zonæ antrum Hecatæ dicatum ita nominauit.* Philippia *Scribendum* Philippi, *vt faciat Philipporum, ex Plinio, Ptolemæo, cæteris, à Philippo rege Macedonum, qui eis contra inſenſos Thraces opem tulerat.* Crenides *ante nominata, vnde* Adraſtus *Ariſtotelis diſcipulus. Erant & in Theſſalia* Philippi, *quondam Thebæ dicti, ait Stephanus. Sed & in* Theſprotia Philippi *nominantur, qui &* Gomphi *ſunt. A Philippis* Philippenſes, *ſiue (vt Polybius)* Philippeni *deriuantur.*

EX

EX EADEM THRACIA, ITEM MACEDONIA.

TVrris Calamea. *Fortasse* Calamæa. *Fuit enim (vt ait Stephanus) oppidum Macedoniæ* Calarna. Acanthos & Echima. *De Achanto constat ex Plinio, Ptolomæo, cæteris.* Echima *vbi sit, non constat. Proinde nō* Echima, *sed* Oesyma *fortasse legeris, vt in Thracia exposui ex Homero, & aliis frequentibus.* Mendetione quæ referendæ. *Scribendum*, Mendæ, Scioneque referendæ. *Menden Erethij condidere, Scionen Achiui: autor Stephanus, & hic Pomponius.* Toronem & Miscellam. *Diximus in Plinio*, Physcellam *scribendum videri posse, Ptolomæū & alios sequuti.* Canastro promontorio Seni proxima est. *Scribendum non* Sena, *sed* Scione. *Plinius*, post Sciōē, *inquit*, promontorium Canastreum. Migibernacusa in medio qua terra dat gremium. *Scribo*, Mecyberneus autem, *id est sinus*, in medio, *& cætera.* Axius per Macedonas, etiam per Thessalos penitus excurrit. *Scribo non* penitus, *sed* Peneus, *ex Strabone, Ptolomæo, cæteris.* Cinda, Aloros. *Lego* Cydna, *ex Theagene, qui &* Pydnam *vocari eam tradit, autore Stephano, atque ita ferè dicitur Plinio, cæterisq́ue, vt in Historia naturali voluminis secundi calce monuimus. Posset quis hoc loco &* Cinna *legere. Stephanus*, Cinna, *inquit*, Heracleæ Macedonum propinqua est, ab Amazone vocata, siue à Cinno Cœi fratre. *Sed prior lectio commodior.* Icaris apeno isepida. *Scribendum arbitror.* Derris à Peneo, Sepias. *De ipsa* Derri *Plinius, Ptolomæus, Stephanus, prope* Cydnam, *siue quod idem est*, Pydnam. *De* Sepiade *post* Peneum *amnem sita, iidem autores.* Calcatum grato Herculi solum. *Scribe*, Graio, *non* grato: *multi enim Hercules fuere: Cicero, Diodorus, Plinius.* Libertacarminumque fontes. *Legendum* Libethra: *vnde* Libethrides Camœnæ.

EX GRÆCIA, MACEDONIAQVE AC THESSALIA, BOEOTIA, *Phocide, & Attica.*

QVatuor m.p. pateat. *Et hic & infra non* quatuor, *sed* quinque m.p. *autores alij angustias eas in Peloponneso faciunt.* Anthronia. *Scribendum* Antronia, *sine h. Vrbs autem hæc &* Antron *vocatur. Zenodotus verò* Anchialum Antronem *appellauit. Vtcunque, propter specus frequētes* Antronia *est dicta. Vnde prouerbium quoque natum*, Asinus Antronius, *autore Stephano.* Cinos & Calioros. *Scribendum*, Cynos & Calliaros, *ex Homero, Strabone, Plinio.* Persophistenia. *Legendum*, Psophis & Tenia. *De* Psophide, *vnde Aglaus illē Psophidius, autores omnes. De* Tenia *Cicero in Epistolis ad Atticum.* Balon, & Ptheleon, & Ethinon. *Scribendum*, Boion & Pteleon & Chinon, *vt libro Plinij quarto euidentissime ostendimus.* Oroes carphanemides. *Scribendum arbitror*,

Opoes

Opoes, Scarphia, Enemides: *ex Plinio, Strabone, Ptolemæo. Est autē* Opoes, id est, ὀπόεις, *eadem quæ &* Opus Opuntis κατὰ κρᾶσιν *dicitur. Erat & in Achaia* Opoes *altera, & in Elide itē altera, Stephanus.* Rhamnis.) *Scribe* Rhamnus. Phoricos Brauronia.) *Scribēdum* Thoricos, Braurō, Ion: *ex Strabone, Plinio, qui de* Thorico *in metallicis habet mentionem. Erat verò* Thoricus *Acamantidis curiæ plebecula. Hecatæus vrbem eam fuisse tradit in Attica, à qua* Thoricij Thoricensesque *dicantur. Nam* Thoracenses *alia plebs erat, ex Antiochide curia, quam* Thoras *vocabant.*

EX PELOPONNESO, LOCRIDEQVE.

Oppidum Chencerea.) *Scribendum* Cenchreę, *autor Strabo, Plinius, cæteri.* Taraxos.) *Scribendum* Araxos, *ex Strabone, Ptolemæo, Plinio, & infra Pomponio. Item non* Achritas, *nec* Icthis, *sed* Acrytas *&* Ichthys, *de quo Thucydides, & cæteri. Item paulo pòst,* Sardonicus & Schenitas.) *nec multo post,* Thelonates.) *Scribendum,* Sarronicus, *&* Schœnitas, *&* Chelonatas. *De* Schœnita *fuit, quando* Cænitam *legi posse credidi, vt illo loco Plinij*: Portus, *inquit,* Cæniras *&* Sarronicus. *Quoniam* Cænæ *vrbs Ptolemæo Pausaniaq́ue ad Tænarum montem erat. Quia verò non inter Scyllæum & Isthmum sunt* Tænæ, *sed mediis Argolico & Laconico finibus ad* Tænarum, *& omnino procul à* Sarranico; *vertimus ferè sententiam, &* Schœnitem *potius quàm* Cænitem *& hic & in Plinio defendimus. Est autem* Scyllæum, *vbi* Hermione, *autor Strabo. Habetur verò & portus* Schœnus, *sed in Attica, vt constat iisdem autoribus Ptolemæo ac Stephano.* Oliros & Scion.) *Scribe* Olyros, *siue* Oluros, *&* Sicyon, *omnibus, qui vnquam de hoc scripserunt testantibus.* In aduersis Pagecreusis.) *Distinguendum vt duo sint,* Pagæ, *&* Creusis. *Plinius,* Megara, *inquit,* è regione Pagarum. *De* Creusi, *autor idem, & cæteri gregatim omnes, iuxta* Pagas. Cyra.) *Scribendum* Cyrtha. *Nam de* Anticyra *non conuenit, aliis* Anticyram, *aliis* Anticyrrham *scribentibus, vt alibi notauimus.*

EX ITALIA..

Cauni & Veneti colunt. *Scribendum,* Carni & Veneti colunt. *Item,* Pincentes, Ferētani.) *Scribendum,* Frentani. *Nam* Ferentani *à Ferento, Sabinorum siue Samnitum oppido. Sunt &* Ferentini, Ferentinatesque: *illi Hetruriæ populi;* Ferentinates *verò Latij, vt in Plinio declaratum est.* Clierna Cypra.) *Scribendum,* Cliterna, Cupra: *ex Plinio, cæterisq́ue.* Simponium velut Graij dixere Sipyllum.) *Scribo,* Sipuntum, velut Graij dixere Sipyus. *Strabo,* Sipuntum, *inquit,* siue *quod idem est,* Sipus, à Diomede conditum. *Videtur nominatum, inquit, antè à Græcis* Sipyus, *à sepiarum prouentu. Dicetur ergo &* Sipuntum, *vt Plinius, &* Sipus Sipuntis, *vt ferè modo Græci, &* Sypius Sipūtis, *vt antiqui.* Post Barium, & Gnatia.) *Scribo,* post Barium Egnatia, *Ptolemæus, Strabo, Plinius.* Lupehydrus.) *Strabo* Lupiæ. *in quibusdam Plinianis*

b codicibus

*codicibus,& Ptolemæo,*Luspia *etiam* Hydruntum *dicitur,quemadmodum & Si*pus Sipuntum;*&* Cerasus Cerasuntum,*vt diximus in Colchide.* Carcinus, Scyllaceum Mistræ.) *Scribendum arbitror aut* Cocinthus, *non* Carcinus, *ex Polybio, Antonino, Plinio,vt in Locris Italiæ differui:aut* Cæcinum, *à Cæcino Locrorum amne, de quo Pausanias, & Thucydides. Philistus quoque* Cæcinum *Italiæ reddit oppidum,non longe à Sicilia traiectu.* Mistros *verò Plinius* Mistiam *scribit,vt in alterutro sit erratum. Stephanus* Mystiam *vrbem Samnitum commemorat.* Lucani *verò à Samnitibus orti indicantur,autore Plinio.* Consentiam, Pauloniam.) *Scribo,* Caulonem,*sine* Cauloniam,*ex Plinio,Strabone, cæteris.* Colonia regia Rhegium.) *Scribo* Columna,*non* colonia. *Græci enim vocant locum eum* Stylidia;*id ex Strabone Antoninoq; probauimus in Plinio.* Tauriñ & Metaurum.) *Legebatur in Plinio* Terentum *hoc loco, non* Taurinum : *nos Ptolemæum & alios autores sequuti,* Taurianum *scribimus.* Latus alterum Maticana,Ionum,Iubon,& Emiea.) *Erratum quadruplex,ex Plinio, Strabone, Ptolemæo.quos secutus,ita lego,*Latus alterum Terina, Hippo,nunc Vibō, Temesa. *De* Terina,*hoc situ,vnde* Terineus sinus, *Strabo Pliniusq; à fluuio cognomine,vt inquit Stephanus,*magna quōdam Græcia(*vt Apollonides ait*)*vocata, Lycophroni est insula hoc nomine, vni Syrenum* Ligeæ *dicta sacra. De* Hippone *iidem autores. Plinius:*Hippo,quod nunc Vibonem,Valentiam appellamus; *eiectis(vt Strabo inquit) Brutiis,mutato à Romanis vocabulo. De* Temesa, *quam Græci* Tempsam *vocant, metallis inclyta, clarius est quàm vt astipulatorum egeat fide.* Clampetia,Blonda,Buxentinum.) *Plinius, & cæteri,* Buxentum, *non* Buxentium:*quod Græci vocant* Pyxunta. *item non* Blonda, *sed* Blanda, *in quo tamen æstimationi locus esto.* Silerus amnis.) *Alij scriptores modò* Silarus,*modò* Silaris. Grabus cecosa.) *Scribendū* Grauiscæ Coha, *ex Plinio,Ptolemæo, cæteris.* Paulon & Varum flumina.) *Plinius* Padon, *non* Paulon, *vt sit* Padon Padonis,*aut certè* Paulon Paulonis,*omnino alius à* Pado:*quando quidem Pomponius hoc loco Varum amnem* Padone, *aut si quis ita malit,* Paulone *dicit esse notiorem.*

EX NARBONENSI.

VAsco Vocontiorū.) *Scribe* Vasio,*nō* Vasco,*vnde* Vasionēses,*ex Sidonio Apollinari multis locis,prater ea,quæ in Pliniana eiusdē partis castigatione diximus.* Auenio Canarū.) *Scribo* Cauarū,*ex Plinio,& infra Pomponio.* Sectanorum Arelate.) *Scribo* Sextanorum Arelate. Blitera.) *Strabo quoque* Blitera,*sed Plinius,Stephanus & Antoninus,* Beterra. *Item,* Sedante staronis.) *Distinguēdum,*Sed ante stat omnis,*hoc est, Martius Narbo. Plinius,*Narbo,*inquit,* Martiu. Decumanorum colonia. *Quod autem sequitur,* Aracinorum, *ab Atace fluuio id nomen:quod & Pomponio & Porphyrioni dictum est:vt quidā* Atacinos *Romæ hinc nominatos arbitrerentur,vt alibi notabimus.* Oppidum detiacum.) *Lego* Deceatum,*ex Polybio,Strabone, Plinio.* Antipolis, deinde forum

rum Iulij, Octauanorum colonia, tunc post Antiopolim & Olbiam.) *Lego*, Antipolis, deinde forum Iulij, Octauianorum colonia, tum Athenopolis & Olbia, *ex Plinio ferè ad verbum. De* Antipoli *verò, &* Foro Iulij, *&* Olbia, *Ptolemaus quoque. De* Æthenopoli *& cæteris Plinius.* Laurion & Citaris tenet, & Lacidon.) *Scribo*, Glanon & Cithariſtes & Halycido. *De* Glano, *& promõtorio* Cithariſta *Antoninus, Plinius. De* Halycidibus *Strabo. id autem verbum ſalinas ſignificat. Ad campum, inquit, lapideum vocatum* ἐν μέσῳ ὕδατα, καὶ ἁλυκίδες συνίσανται, καὶ ἅλες. *fortaſſeq; locum eum, aut ſimili natura præditum ſignificat, quem Antoninus* Salſulas *appellat, 64. milibus paſſ. à Pyrenæis.* Lapideum vt vocant, in quo Herculem contra Albiana.) *Scribendum* Albiona. Meſua collis incinctus mari.) *Nihil muto, ſed Ptolemæus* Segium *montem, ſiue* Setium *vocaſſe hunc videtur. Strabo* Sigium *: contra inſulam* Blaſconem, *Ptolemæus*, Agarham *enim obiectam facit, non Blaſconem paulo remotiorem. Hic autẽ mons* Pullerius *appellatur hodie, vt ferè credi video.* Arauſus iuxta Acatã.) *Strabo* Arauraris, *ſiue* Rauraris, iuxra Agathan. *Ptolemæus autẽ*, Aranrius iuxta Agathopolin. *Differt autẽ omnino* Arauraris *ab* Arari, *eadem prouincia, vt conſtat.* Ora Sordonum.) *Plinius*, Sardonum. Vicus Eliberre.) *Græci ferẽ ſcribunt* Iliberris, *vt Ptolemæus: nam & Strabo* Ilibirris, ποταμὸς οἰλιβέῤῥις, πόλιν ἔχων ὁμώνυμον. *Nos* Eliberri, *&* Illiberri, *quidam* Illiberis *&* Illiberi, *ſed prior ſcriptura melior. Fuit & in Bætica oppidum hoc nomine, quod nunc opulentiſſimum eſt, &* Granatam *vocari, quemadmodum & regionem ipſam, putant, cum aliis argumentis, tum illo maximè, quòd eius vrbis porta vna in hodiernum quoque diem Eliberris appellatur* la puerta de Eluira *: Id maximè cõpertum hoc anno eſt, cùm ea ciuitas in poteſtatem Hiſpaniæ principum conceſſit, Mauritanis, qui* DCCC. *ferè annos occupauerant, obſidione longa in deditionem compulſis.*

EX HISPANIA.

A Ceruaria proxima eſt rupes.) *Diſtinguendum*, à Ceruaria, *hoc eſt, poſt Ceruariã, de qua paulo antè dictũ fuerat in Narbonenſi.* Ceruaria, *inquit*, locus, finis Galliæ. Blandeluro.) *Scribendũ* Blanda Illuro, *ſiue* Blãda Eluro. *De hoc & 3. Plinij volumine.* Rubrica rum in Barchinonis littore.) *Scribo* Rubricatũ, *ita enim vocatur amnis Plinio, Ptolemæoq;, vnde* Rubricara *oppidũ.* Tholobin.) *Ptolemæus* Telobin. Taraxo.) *Scribe* Tacaco, *vnde nomẽ prouinciæ. Hanc, inquit, vrbem duo attingunt amnes, Tulcis exiguus deſuper, & Hiberus ingens deorſum.* Suppronenſis dicirur.) *Scribe* Sucronenſis, *à* Sucrone *fluuio, ex Strabone, Plinio, Ptolemæo, & infra ſtatim Pomponio.* Duriam.) *Notauimus in Plinio*, Turia *legi poſſe, ex Saluſtio, Phocaq;, & aliis Grammaticis : eò relegamus noſcentem hæc.* Exrra aderas velox Menobia.) *Scribendum*, Extra Abdera, Suel, Hexi, Menoba. *Eſt autem ſenſus; Extra ſinum Virgitanum haberi hæc oppida: ex Plinio, Strabone, Ptolemæo, Antonino. Fuit quando verbum* Extra *caſtigandũ*

putauerim

putauerim pro Hexi. *Est autem* Hexi, *quod &* Sex *&* Sexi *dicitur, vnde salsamẽta* Sexitana *Plinio, Straboni, Athenæo, sed melius est, vt inter* Menobam *&* Abderam *collocemus, ex Ptolemæo. Plinius tamẽ duo* Sexi *facit, inter quæ sit* Abdera. Malach, Cisal, Dubal, Acipiro.) *Scribendum;* Malaca, Salduba, Lacippo, *iisdem ferè autoribus.* Tartheia.) *Scribendum* Carteia. Tartessos, *non* Tarthesos, *ex Strabone, Ptolemæo, Plinio. Nam* Tarteros *ipsæ Gades aliquãdo vocabantur, Plinius & Strabo.* Vnde nos sumus Cingenterarum Mellana. *Scribẽdum* Mellaria. *Verbum autem* Cingenterarum *arbitror corruptum, pro eo, vel simili, quod est,* Cingente freto, *vel* attingens fretum. *Plinius,* Oppida, *inquit,* Bello, Mellaria, fretum ex Atlantico mari Carteia. *Strabo,* Egrediẽtibus, *inquit,* fretum post Calpem Mellaria est.

EX INSVLIS PONTI ET ASIÆ MINORIS.

Lauce Borysthenis ostio.) *Scribendum* Leúce, *autores omnes.* Non longe Acollisaria.) *Scribendum* : non longe accolitur Aria, *nomen id habet à Marte, cui sacrata est, inquit. Hæc &* Areos Nesos, *id est Martia insula vocatur Stephano. Plinius lib. 6.* Contra Pharnaceam, *inquit,* Chalceritis, quam Greci Ariam dixerunt, Martique sacram, & in ea volucres pugnasse, *quod quidem & Apollonius poëta secundo libro cecinit, ἀρητιάδα vocans eam insulam.* Cymas Mariandynorum finibus.) *Scribendum non* Cymas, *sed* Thynnias, *ex Strabone, Ptolemæo, Plinio libri 5. fine.* Antisa, Pyra, Cresos, Cyraua.) *Scribo* Antissa, Pyrrha, Eressos: *ex Strabone, Ptolemæo, Plinio. De* Cyraua, *etsi constat mendosam esse dictionem, quemadmodum tamen restituenda sit, non planè constat. Plinius in* Lesbo *nouem tradit. vrbes, quarum nulla huic nomini respondet. Illud mirari subit, quare Plinius libro quinto, haustã à mari* Pyrrham *in Lesbo scribat, & paulo tamen pòst superesse dicat* Pyrrham *&* Eressum, & Methymnam & Mitylenen. *Proinde fieri potest, vt non* Pyrrha, *sed alud eius loco nomen legendum sit, vbi restare dicitur. alioqui cum nouem tradat eius oppida fuisse, octo tantum viderentur esse numerata. Potest & illud dici, numerum eum non 9. sed 8. scribi oportere. Ideo autẽ restare* Pyrrhã, *quãuis eam mare sorbuerit, quia, vt Strabo inquit; & portus & suburbanũ eius colebatur, ἡ δὲ πύρρα κατέσπασται, τὸ δὲ προάστειον οἰκεῖται, ἢ λιμένα ἔχει. His adiicio, quæ Plinius secũdo libro dicit.* Pyrrhã, *inquit,* & Antissam circa Mæotin Pontus abstulit, *vt fortè non circa* Mæotin, *sed circa* Æolin *scribatur. Sed & in Lesbo, & in aduersa ei,* Æolides, *tum* Pyrrha, *tum* Antissa *memorantur fuisse. Nam & vna Cycladum* Antissa *dicebatur, Philon autor.*

EX INSVLIS PHOENICES, ET APRICÆ.

Patalos) *Lego* Arados, *de qua & superius dictum est.* Tarrichiæ & Egathleæ.) *Scribendum,* Tarichiæ & Ægathes, *Silius de Annibale,*

Auet Ægarhis abolere parentum

Dedecus

Dedecus,& Siculo ſubmergere fœdera ponto.

Et alibi.

Fuſaque per æquora claſſe,

Ægathea cernam,

vt ſint Ægathes, Ægatium. *Mentionem habent & alij. Inuenio, qui hodie vocari dicant à nautis* Gotha, *quarum altera circuitu ſit ſtadiorum 24. vbi Carthaginenſes, duce Hamilcone, primo bello Punico, à Q. Lutatio Catulo ſuperati ſunt, eaſq; à Virgilio intelligi malunt, quàm* Philenorum aras *: vt aræ propter fœdus cum Pœnis ictum dicantur : Saxa verò, quoniam ſcopuli verius quàm inſulæ, vt ait libro 5. Plinius.*

EX INSVLIS EVROPÆ, ITEM CYCLADIBVS, ET SPORADIBVS

Vſque in finem ſecundi libri.

Polyagos. *Scribe* Polyægos, *ex Plinio, cæteriſq́; à caprarum copia videlicet.* Pagaſæus ſinus Schyathon proſpicit, Sciniſſon amplectitur.) *Inuenio quidem* Schinuſſam *inſulam in Phocide, vt Stephanus, à lentiſco nominatam. Meminit & Plinius poſt* Naxum *inſulam, inter Sporadas. Quia tamen Strabo, idemq́; Plinius, ante ſinum Pagaſicum & alias pleraſq́; haberi tradunt, & Cicynetum præcipuè, atque Sciathum, fieri poteſt, vt Pomponius quoque hoc loco eam ſcripſerit, cum Artemidorus, quem maxime ſecutus videtur, ita dicat, In Pagaſæo ſinu* Cicynetos *inſula, hoc eſt,* Κικύνητος. Styra, Erethria, Pyraneſſos.) *Scribendum puto,* Heſtiæa, Erethria, Pyrrha, Neſos. *De primis duabus poëta eminentiſſimus* πολυστάφυλον τ᾽ ἱστιαίαν, *ab* Hoſtiæa, *quæ ad Olympum eſt, deducto nomine. Idem poëta* χαλκίδα τ᾽ ἐρέτριάν τε. *Hæc autem* Eretria, *cuius mentio apud omnes eſt, etiam* Melancis *appellabatur, à* Melaneo *Euryti patre, ſicut ab Eretrio Titane, Phaëthontis filio Eretria. De* Neſo & Pyrrha *Plinius, cæterique, in* Eubœa. *Fuit in aduerſo tamen Eubœa locus* Aſtyra, *vt ait Charax, iuxta* Potnias, *niſi quis in Eubœam quoque id nomen tranſlatum, vt alia pleraque, cenſeat, atque ita malit* Aſtyra, *quàm* Heſtiæa *ſcribere.* Tegea, Niſſa, contra Acritam.) *Scribendum* Theganuſa contra Acritam, *ex Plinio, Ptolemæo. Eſt autem* Acritas, *Peloponneſi promontorium. Plinius tamen eam paulo vltra promontorium illud collocat, & vtiq; in Laconico.* Ionio proſtirria.) *Legendum fortaſſe,* In Ionio Prote, Hyria. *De* Prote *in Ionio ſinu ante Peloponneſum, & Ptolemæus & Plinius. De* Hyria *cogitãdum relinquimus, illud obiter teſtantes, vagum id multis vrbibus eſſe vocabulum:* Zacynthon *quoque inſulam hoc ipſo tractu quandoque* Hyriam *fuiſſe nominatam.* Nelos.) *Scribendum* Melos. *Et infra,* Iporis.) *Scribendum* Hippuris, *ex Plinio, cæteriſq́;. Item,* Pinaria.) *Plinius* Cinara. *nondum muto, quoniam &* Pinara *Lyciæ vrbs fuit.* Cicinos, *& infra,* Mycon.) *Scribendum* Sicynus, *ex Strabone, Plinio, Stephano, vetuſtis codicibus. item non* Mycon, *ſed* Myconos, *iiſdem autoribus.* In Creta Clopixos & Camoracuſa.) *Scribe,* Holopyxos & Manæthuſa, *ex Plinio : quanquam ſcriptum eſt* Manathuſa.

Vereor ne Marathusa *legendum sit, à feniculo, nam & insulæ hoc nomine habentur aliquot. Quid si* Amaracusa, *quasi ab Amaraco?* Numachos, Zephyre, Grise, Caudos.) *Plinius,* Maulocos, Zephyre, Chryse, Gaudos. *De Gaudo etiam Callimachus atque Strabo.* Asporos, Dicedalos, Absyrtis. *Plinius,* Absoros, Celaduse, Absyrtis. *Item paulo post, non* Ticana, *sed* Trucones, *nec* Phlecrides, *sed* Electrides, *nec* Lingarium, *sed* Tragurium. *De quibus multa libro eius 3. persequuti sumus.* In Siculo freto est Aeæe, quã Calypso habitasse dicitur.) *Plinius,* Altera, *inquit,* Calypsus, quam Ogygiam appellasse Homerus existimatur, *in quam videlicet, vt ait Stephanus, Vlysses naufragus euasit.* Caulos, *& paulo post* Halaza.) *Plinius & alij,* Gaulos & Galata. In minoribus Samo & Mago, in maioribus Parma & Polentia.) *Ptolemæus, & ferè Plinius, non* Samo, *sed* Iamno, *siue* Iamna. *item non* Parma, *sed* Palma. *Et paulo post,* Supproneñsi.) *Legendum* Sucronẽsi, *vt prædiximus.*

EX LIBRO TERTIO.

De exterioribus Hispaniæ.

Parua oppida Olitingi, Onolapa.) *De primo nihil comperi, alterum* Ossonoba *scribendum, non* Onolapa *siue, vt Ptolemæus,* Onoba *cognomento* Listuria, *quam Plinius initio ferè libri tertij* Ossonobam Asturiæ *vocauit.* Myrtilibalio Ossonoba.) *Scribendum* Myrtilis, Balsa, Ossonoba, *ex Plinio, Ptolemæo, Antonino, cæteris.* Latobriga.) *Scribendum,* Lacobriga, *vsitatum id Hispanis vrbibus vocabulum.* Turauli veteres.) *Scribendum,* Turduli veteres; *sequitur enim,* Turdulorumque oppida. Groni.) *Plinius quoque* Groni, *siue* Gronij: *vt diximus, itemq́; Silius quibusdam exemplaribus, sed frequentius tamen,* Grauij, *à Graiis dicti,*

Quique super Grauios lucentes voluit harenas,
Infernæ populis referens obliuia Lethes: *Item,*
Et quos nunc Grauios violato nomine Graium,
Oenææ misere domus, Ætolaque Tyde.

Sed & Ptolemæus Gruios, *quasi* Graios *appellat.* Fluuntque per eos Auoce-laudus, Nebis.) *Ptolemæo amnes iis locis sunt,* Auus & Nibis, *siue vt Strabo,* Nebis, *etiamsi est inuersa dictio apud eum* Bænis, *pro* Nebis. *Nihil verò mirum sit,* Auonem *Pomponio vocari, quem Ptolemæus* Auum *nominat. Nam &* Nœlonem *Plinius appellat in Artabris fluentem, à quo* Nœla *ciuitas, alia quàm* Nœga, *inter Astures, vt dicemus, Ptolemæus non* Nœlonem, *sed* Nœlum *in Cantabris tamen, & Asturiis, non Artabris, quo* Nœlę *populi dicantur Plinio.* Lacienses, *inquit,* & Pesici, & Nœlæ, *quanquam scriptum est* Zœlæ, *tertio volumine. ab fluuio* Auone, Auarum *gens. De* Celando *nihil comperi.* Peralia, Duca maris exit in Libyca.) *Scribẽdum,* Per alia duo Meatus exit in Libunca, *Ptolemæus quoque* Mearum, *& Nauium iuxta vrbem* Libuncam *statuit.* In Asturum littore Nœta est oppidũ.) *Plinius & Strabo non* Nœta, *sed* Nœga, *id est* Νοῖγα. *In Ptolemæo quoque fluuius* Nœgaticesia *vocatur, in Cantabrorum littore, ceu dato.*

dato vrbi nomine vel accepto. Pereundi & Salenos.) *Fortasse*, Per eundem & Salenos, *hoc est, per eundem tractum Cantabrorum Vardulorumq́, ac Salenos, amnem Saurium descendere*. Saleni *ab amne Salia vocantur, de quo paulo antè Pomponius. Ab eodem fluuio Saleniana locus, Antonino dicitur, ab aquis Origenis decem octo M. p. remota. De* Origenis *statim disseram. Ptolemaeus quoque* Selinos *populos agnoscit, quorum vrbs* Nardinium, *de iis ipsis, vt arbitror, intelligens*. Per Aurinos & Orgenomes quosdam Nasa descendit.) *Scribi potest*, per Aurigenones & Origeuiones quosdam Nesua descendit. *De* Origeuionibus, *siue vt Plinius*, Origenis, *vt mox dixi; Antoninus, qui Originas aquas nominat. Ptolemaeus quoque* Origeuos *dicens eos, &* Origauiolcam *vrbem eorum. Quod autem in Plinio dictum nobis est*, Aurigeuos *in Pomponio videri esse* Origenos, *melius est vt* Autrigones, *quemadmodū hoc loco diximus, legatur. Etenim Ptolemaeus inter* Autrigones *&* Origauiolcam *oppidum, flumen* Nesuam *ait delabi, quanquam* Nerua *in ipso frequentius, quàm* Nesua *scriptum est. Sed quae hic sequuntur, de amne* Deua, *dubium non relinquunt, hunc ipsum Pomponio intelligi, qui* Nerua *siue* Nesua *dicatur*. Autrigonas *& Plinius lib. 3. commemorat*. In Autrigonum, *inquit*, nouem ciuitatibus Tritium & Verouesca memorantur. *De* Tritio *mox agetur*. Ex Deuales Triton Obelunte cingit.) *Legendum videtur*, Et Deua duplex Tritium Tobolicum attingit. *Ptolemaeus quoque* Deuam, *siue* Diuam *amnem collocat iuxta* Tritium, *cognomine* Tobilicum, *siue* Toboricū, *in Vardulis Cantabriae. Habetur & eodem nomine alterum* Tritium, *nec procul admodum, inter* Beronas, *cognomine* Metallum, *Antoninus. Et Plinius*; Autrigonum, *inquit*, Tritium & Verouesca. Et Detum Aturiasonans Saulo & Magrada.) *Cùm non longe à* Tritio Toborico *sit oppidum* Iturissa, *aestimandum erit, nunquid verbum* Aturiasonans, *quod sine dubio deprauatum est, ad* Iturissam *detrahere conueniat, ad hunc modum*, Deinde Iturissam & Easonem Magrada, *vt verbum* Attingit *subaudias. Fluuius quidem aliquis nomine* Magrada *nondum mihi lectus est, sed cur mutem, non habeo*. Easonem *verò & promontorium & oppidum, non procul* Iturissa: *Ptolemaeus collocat in littore Oceani*, Aolarsonem *à Plinio forta sse rectius vocatum, ad Pyrenaeos, finem Hispaniae celebrem. Scio &* Aturiam *fluminis esse vocabulum Ptolemaeo, sed in Gallia Pyrenaeis proximi, vbi sunt* Tarbelli *Aquitaniae populi, à quo ciuitas* Aturiensium *vocatur*.

EX GALLIA COMATA, HOC EST, *Aquitanis, Celtis, Belgis*.

IN Aucis Eliumberrum) *Scio in Auscia* Elusates, *&* Elusaticum *eorum oppidum fuisse, quod & lib. Plinij quarto diximus, ex Caesare, Ammiano, Antoninoq́, vt scribendum sit*, in Auscis. *Loco autem verbi* Eliumberrum, *vt non ponendum, ita certè concipiendum animo* Elusaticum, *quod illi fortasse nominabant* Elusaberrim, *quasi* Elusatum *vrbem. nam* Berris *hoc significat Barbaris Hispaniae Galliaeq́, confinibus, vnde* Illiberris *in Baetica, & in Narbonensi altera. Et* Laberris *in Astu-*

ria,

ria, quemadmodum & Obriga, vnde Lacobriga, Marobriga, Deobriga, *mille talia*, Burgum *Germani*, Dunum *Thraces*. Portu, quem Gesoriacum vocant.) *Plinius & Ptolemæus* Gesoriacum.

EX GERMANIA ET SARMATIA.

IN Rhenum Mœuis & Lupia.) *Tacitus in situ Germaniæ non* Mœnin, *sed* Mœnin *vocat. Inter Herciniam, inquit, syluam*, Rhenumque & Mœnin amnes, habitant Heluetij. *Plinius quoque libro nono per n scribit eum, non per u, quanquam* Mœnus *ab ipso, non* Mœnis *videtur appellatus.* In Mœno, *inquit*, Germaniæ amne silurus grassatur, *nisi quis non in* Mœno, *sed in* Mœni, *aut* Mœui *apud eum legat, de quo plura eo loco.* In Oceanum Amisius vrbis & Albis.) *Scribendum non* Vrbis, *sed* Visurgis. Imbri & Teutoni.) *Scribendum* Cimbri, *ex Tacito, cæterisq́. Horum* Cimbrica Cherfonefus, *quæ modo appellatur* Dacia. Teutoni *vero sunt, quos alij* Teutones, *Ptolemæus* Teutonarios *in eo tractu nominat. Plinius lib. 4.* Cimbri, *inquit*, & Teutoni. Vltimi Germaniæ Hermones.) *Plinius & Tacitus*, Hermiones, *Ptolemæus* Elmeones, *ad amnem Vistulam, qui Germaniæ finis est, & Sarmatiæ principium, vt mox patebit.* Insula amne discreta. *Scribendum non* Insula, *sed* Visula, *seu quod idem est*, Vistula.

EX SCYTHIA.

SCythici populi omnes, Belgæ appellati.) *Scribendum Sage, non* Belgæ. *Herodotus, & Plinius libro sexto*, Persæ, *inquit*, Sagas vocant omnes Scythas. *Etiamsi* Sacas *Græci maluit scribere, quàm* Sagas. *Pomponius quoque infra*, Scythæ, *inquit*, sunt Androphagæ, & Sagæ distincti regione. Vbi sol non quotidie vt nobis, sed primum verno æquinoctio exortus, autumnali demum occidit, & ideo sex mensibus dies, & totidem aliis nox.) *Plinius contra sentit lib. 4.* Semestri luce, *inquit*, & vna die solis auersi non vt imperiti dixere, ab æquinoctio verno in autumnum semel in anno, solstitio oriuntur iis soles, brumaque semel occidunt. Albani & Molchi.) *Scribendum non* Molchi, *sed* Molchi. Amerdi & Pestici.) *Scribendum* Amardi & Pæsici *seu* Pæsicæ, *vt Ptolemæus, & infra Pomponius. Sunt qui* Amordos *eos scribãt, sed Strabo & Stephanus* Amardos, *ea gens est Hircana, vnde Ptolemæo quoque* Amardus *amnis in Caspium delatus.* Cambyses ex radicibus Corsici montis.) *Legendum arbitror* Coraxici, *non* Corsici. *Sunt autem montes* Coraxici, *quos vt ait Plinius lib. 6. quidam* Heniocos *dixere. Ptolemæus tamen vocat montem* Caspium, *vnde* Cambyses *oritur. Nihil mirum quod eos montes, qui* Tauri *partes aut Lacinia sunt, alij aliter, vt in Plinio quoque diximus, appellauere. Subit nunc locus in Plinij sexto deprauatus, cap. 9. vbi de Araxe ait*, Auctusque amne Musi & ipse, vt plures existimauere, à Cyro defertur in Caspium mare. *Scribendum enim videtur, non* Musi, *sed* Cambusi, *hoc est*, Cambyse. *Nam &*

Borusthenem.

Borusthenem, *pro* Borysthene, *veteres dicebant, & alia æquè huiusmodi per u li-bentius, quàm per y. Pomponius:* In idem littus, *inquit*, elabitur Cyrus & Cambyses, ex radicibus Coraxici mõtis vicini editi, & in diuersa abeunt, perq; Hiberas & Hyrcanos, diu & multum distantibus alueis defluunt. Post non longè à mari eodem lacu accepti, in Hyrcanum sinum vno ore perueniunt: *etiam si Ptolemæus ostia eorum se iungit.* Laxartes & Oxos.) *Scribẽdum* Iaxartes *per* i. *non per* l, *ex Plinio, Strabone, Ptolemæo, Qu. Curtio, Marcellinoq;. Et paulo pòst,* Surdianorum regionibus.) *Scribe* Sogdianorum. Iuxta Dacas primum inflectitur.) *Scribe* Dahas, *non* Dacas. Inter Amardos & Pesicafos aperitur.) *Legendum,* Inter Amardos & Pæsicas os aperit, *iisdem autoribus.* Indos quosdam à rege Boiorum dono sibi datos.) *Plinius, A rege* Sueuorum, *non* Boiorum. *In quibusdam tamen Pomponianis codicibus, nec* Boiorum *nec* Sueuorum, *sed ineptissimè* Lydorum. *Pliniana lectio similior vero est, quòd* Sueui *longè lateq; imperitabant, maioremq; , vt ait Tacitus, Germaniæ partem obtinebant. Erant & Boij Heluetiis attigui, vnde* Boemi, *siue vt idem Tacitus appellat,* Boiemi.

EX INSVLIS OCEANI.

SEptem minimè inter plures etiam messes.) *Legẽdum,* Septem minimũ, interim plures etiam messes. Angustiis inter se ductæ spaciis.) *Scribendum,* diductæ. *Plinius,* Modicis, *inquit,* inter se diductæ spaciis, *vbi de* Orcadum Ebudumque *numero plura quadam notauimus: vti hoc loco non* Emodes, *sed* Ebudes *fortasse legi possit, nisi quòd contra Germaniam eas cõstituit.* Ebudes *verò contra Galliam potius habentur, vltra Hiberniam ac Britanniam, si Ptolemæo credimus. In Plinio quoque septem scribuntur* Nemodes, *siue, vt nunc legitur,* Acmodæ. Cenæas, qui ouis auium palustrium & auenis tantum alantur.) *Plinius non* Cenæas, *sed* Oonas. Feruntur, *inquit,* & Oonæ insulæ, in quibus ouis auium & auenis incolæ viuant. *Idem erratum & in Solino apud quem* Oceanos *scriptum est. Dicuntur autem* Oonæ, *id est, ὠϊναι Græcis ἀπὸ τῶν ὠῶν, hoc est, ab ouis.* Tile Belgarum littori.) *Scribendum* Thule, *ita enim Græci appellant, & apud nos Claudianus, vt sicubi aliter scriptum est, nõ ratione aut doctorum vsu id, sed vel incuria scribentium, vel imperitia Grammaticorum obtinuisse videatur. Diximus & aliis locis, quæ per* ου *diphthongum Graij enunciant, seruari hoc & à nobis. Quæ verò illi per* y, *hæc per* u, *parte plurima veteribus efferri cõsueuisse.* Talge in Caspio mari.) *Ptolemæus* Talca.

EX INDIA.

GAnges in Hæmo Mediæ monte conceptus.) *Scribendum vel in* Hæmodo Indiæ monte, *vel vt Ptolemæus,* in Imao Indiæ monte conceptus. *Etenim* Imaus & Hæmodus, *montes ibi sunt omnibus.* Indus ex monte Caroparnaso.) *Scribendum* Indus ex monte Paropamiso, *ex Strabone, Ptolemæo,*

lemaeo, caeteris. Et infra paulo, Copem Agasinom Hydaspen.) *Scribendum non* Copem, *sed* Cophen, *aut* Cophenen, *sed &* Acesinem *quoque, nō* Agasinom, *iisdem autoribus. Item de Taprobane:* Pars orbis alterius Hyprachus dicitur.) *Scribe* Hipparcho, *id est, ab Hipparcho.* Sethis per Carmanios, supra Sandis & Coros effluunt.) *Plinius oppidum Carmaniae* Zethin, *& (vt vetusti codices habent)* Cethin *vocat. Ptolemaeus flumina haec,* Andanin & Corium *appellat, vt ad hunc modum scribi possit:* Cethis per Carmanos, supra Andanis & Corios effluunt. *Item de Arabia,* Carmaniis contrariam partem magnae.) *Scribendum,* Carmanis cōtrariam partem Macae: *Plinius, Ptolemaeus, caeteri. Sunt & Macae in Libya.* Alterum signum vndique Arabes incingunt.) *Scribe* Sinum, *non* signū. *Itē de Arabico sinu,* Cara, Arabia, Gandamus.) *Stephanus* Carrae *Carrarum:* Ad mare, *inquit,* rubrum sunt Carrae, cognomines iis, quae sunt in Mesopotamia, Crassi nobiles interitu. *De Arabia emporio Ptolemaeus. Tertiū loci nomen haud comperi.* Hieropoliticium.) *Scribo* Heroopoliticum. *Ita enim vocatur sinus ab vrbe, quam* Heroum opidum *Plinius, Graeci* Heroopoliti *vocāt omnes.* Collaca Philopteris & Phiomalis.) *Scribendum* Colaca, *vt sit* Colax *Colacis promontorij eius nomen. Item* Philoteris, *& Ptolemais, ex Plinio, Ptolemaeo, Stephano: vt in Plinio monstrauimus.* Diorige.) *Scribendum est* Dioryge. *Vox ea & Graeca est, & familiaris Straboni, fossas & alueos manufactos significans.* Cornutae Tragapomenes equinis auribus.) *Scribendum aut hic* Tragopanades, *ex Plinij libro 10. vbi hanc ipsam describit auem, aut lectio Pliniana corrigenda,* Tragopomenes. *Verbum autem,* Equinis auribus, *iungendum cum sequenti, hoc modo,* Et equinis auribus Pegasi. *Plinius,* Pegasi equino, *inquit;* capite volucres. Cum Iachanum regem Alexandriae.) *Scribo* Lathurum *siue* Lathyrum, *ex Plinio, Strabone, caeteris, qui de hoc ipso* Eudoxo *& rege tradunt haec.* Vt Graeci vocant Theon.) *Addi potest,* Ochema, *vt legas,* Theon Ochema, *hoc est deorum vehiculum, ex Plinio, Strabone, caeteris, id est,* θεῶν ὄχημα. Dorcades domus, vt aiunt, aliquando Gorgonum.) *Plinius libro 6.* Gorgones, *inquit,* insulae narrantur, Gorgonū quondam domus. Synaptodes inflexi lentis cruribus.) *Scribendum* Himantopodes, *ex Plinio, Solino, caeteris, qui eos à loro vocant* Loripedes, *id enim* ἱμὰς *significat. ob id adiecit Pomponius,* lentis cruribus, *quasi loreis diceret: nam & genus auium ex eodem argento ita nominatur Plinio.* Lixio flumini Iunno proxima.) *Scribendum,* Lixo flumini Iunno proxima, *id est,* λύγξῳ. *vt libro quinto Plinij docui.*

FINIS.

REVERENDISSIMO PATRI, AC ILLVSTRI PRÆSVLI, DOMINO IOANNI QVINONI, SALMANTICENSIS ACADEMIÆ PRÆFECTO, FREDENANDVS PINTIANVS,

Rhetoricæ, & vtriusque linguæ in eadem Academia professor, perpetuam felicitatem.

LEGISTI *illud minuti auctoris, Præsul amplissime*, Exiguum munus cùm dat tibi pauper amicus, *&c. Opusculum enim paucis his diebus, horis succisiuis, tumultuaria opera, benè malè contextum, ad munificentiam tuam affero. Cùm enim proximus Vacunalibus exposuissem Pomponium Melam Geographum studiosis quibusdam adulescentibus, qui id à me cùm à publicis scholis feriarentur, enixè petiere, non satis habens quod efflagitauerant præstitisse, Obseruationes quoque in eum, & si aliis curis studiisq; occupatus, composui. Simul vt pleniore obsequio demererer amantes mei, simul vt homo Hispanus (quod in castigando Seneca aliquot ante annis feceram) Hispano rursus auctori moribundo ac prope conclamato, opis ipse etiam pro virili parte aliquid afferrem. Scripsit ante me in eum Hermolaus Barbarus Patriarcha Aquileiensis eximiæ vir eruditionis, Castigationes Alexandro Sexto Pōtifici Maximo dicatas. Annotauit pauca quædam Mariangelus, vir & ipse egregiæ litteraturæ. Nec defuerunt alij, conantes laudabili sanè omnes proposito mederi auctori clarissimo, quem intelligebant nisi tempestiuè succurrerēt, non multo pòst periturum. Tot enim vlceribus scatebat, tot erat vomicis, cacoëthibus carcinomatis, vt cū Catullo sic loquar, externatus, vix vt multi chirurgi,*

& quidem artis peritißimi, ne dum vnus aut alter curando ei sufficere posse viderentur. Plurima in eo verba desiderabantur, nec singula modò verba, sed versus interdum aliquot. Quædam redūdabant, falso ei attributa, alia præpostero ordine, alia mendosißimè scripta legebantur. Multis imperitorum Grammaticorum, sacrificulorumq́ glossematis, ineptiis item impudentium castigatorum appendicibus refertus erat. Quæ omnia quà potui diligentia, partim solus post tot censuras, vt reor, sanaui; partim in meliorem conditionem redegi, ad accuratiorem magisq́ exactam disquisitionem reuocata. Ita tamen in omnibus iudicium interposui meum, vt liberum vnicuique relictum vellem suum. Huius igitur quicquid est libelli nuncupatio, multis quidem de causis, sed duabus potißimum amplitudini tuæ debebatur Præsul eximie: Tum vt lectio in ipsis initiis tuo nomine, fauorabilior esset apud Salmanticēses tuos, qui te vt communem patrem amāt, vt iustum ac beneficum Principem, summisq́ fortunæ, honoris, ingenij, virtutis, ornamentis præditum colunt & obseruant. Tum etiam quòd libellus ipse à te viro Græca ac Latina eruditione prædito, facundia planè Romana, acri sublimiq́ ingenio comprobatus, emittetur ductu auspiciisq́ tuis, improbatus remeabit ad dominum, vt clausus (quod summus poëta ait) tenebris & carcere cæco det pœnas temeritatis suæ. Vale.

Salmanticæ, Anno M. D. XLIII.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

LOCA ad oram asterisco * cum numeris notata, infrà ab auctore augentur, retractantúrue: quod est hominis verè humani, non errores suos mordicùs tuentis. Nam vt Mimus ait Publij Syri, *Discipulus est posterior dies prioris.* Et Solon vnus in septem Græciæ sapientibus: Αεὶ γηράσκω πολλὰ διδασκόμενος. Hoc volui, nescius ne esses. Vale, & Schotti in augenda re litteraria, libros è situ eruēdo vindicandoque studium: nostramque in excudendo fidem diligētiamque vt studiis tua, quà possim, libris optimis incredibili sumtu edendis promouçam, libens amplectere. Antuerpiæ.

FREDE-

FREDENANDI NONI PINTIANI
IN POMP. MELAM
CASTIGATIONES.
IN LIBRVM PRIMVM.
PROOEMIO.

QVEM perſequi longa eſt magis) *Scribo*, quod perſequi longa *1
eſt magis, *&c. Nam & paulo pôſt ſequitur*, quod ſi non ope inge-
nij orantis. Nunc autem vt quæque erunt clariſſima.) *Dele
verbum* autem *ne intra pauca verba repetatur inutiliter.* Additis
his quæ in natura regionum incolarumq́ue.) *Delenda quoque videtur præ-* *2
poſitio, vt verba ſint pauciora, ſenſus elegantior.

EX MVNDI DIVISIONE.

QVIA ſic iacet) *Hec verba Pomponij non puto, nec ſi putarem, ita legendum cenſerẽ, ſed* qua ſic iacet, *hoc eſt, qua porrigitur ab Ortu in Occaſum.* Atque intrat.) *Scribe* Vtq́ue intrat, *cum maiore littera & cum diſtinctione, vt ſit initium alterius ſenſus*, Vtq́ue intrat tum longè lateq́ue, *cõiunctim. Sic paulo poſt*, Quo quum eſt acceptum, ingens iterum & magno ſe extendit ambitu. *Et in ſumma Africæ deſcriptione*, Vtq́ue inde procedit, ita media præcipuè. *Et in Italia*, Atque vt procedit, mediam ſe perpetuo Apennini iugo attollens. *reliqua*, Ingens iterum & magnum & paludi.) *Aldi exemplaria*, Ingens iterum & magno ſe extendit ambitu, & paludi, *&c. Sed hæc lectio quòd ab antiqua procul abeat non placet. Propius verò eſt, vt legatur*, Ingens iterum, & magnæ paludi, cæterùm exiguo ore, coniungitur. *reliqua falſo addita videntur.*

EX SVMMA ASIÆ DESCRIPTIONE.

ORA eius cum alueo Nili amnis ripis deſcendit in pelagus.) *Scribendũ reor* ripa, *non* ripis, *vt ſit ſenſus, Aſiam ipſam deſcendere vnà cum alueo Nili amnis, ripam factam, vt paulo pòſt.* fit ripa qua Tanais eſt. Spectant enim etiam Meridiem Indi.) *Lego*, Spectant enim & Meridiem Indi. *vt infrà:* Spectant & Septemtrionẽ Scythæ. Deinde Aria & Gedroſis.) *Strabo, Ptolemæus, Stephanus, Plinius*, Gedroſia *enunciant non* Gedroſis. *vnde gentile nomen* Gedroſij *Stephano. Vt corrigendus ſit Plinij codex in quo* Gedroſi *ferè ſemper pro* Gedroſij *ſcriptum eſt. Reprehenditurq́; Dionyſius Byzantius à Stephano, quòd* Gedroſos *appellet non* Gedroſios. *Strabo aliquando* Gedroſenos *vocat, ſed dubito an ſit vitio exemplaris. Arrhianus hiſtoricus* Gedroſios *ſemper. Dicuntur etiam per c. & duplex ſſ.* Cedroſſi *Stephano.* Illic Caſpiani Scythis proximi.) *Et ſi non me fugit à* Caſpia *deduci poſſe* Caſpiani, *vt à* Cardia, Cardiani, *auctore Ste-*

phano;malo tamen hic legere Caspij *quàm* Caspiani.*ex Strabone, Ptolemæo, Stephano, Plinio. Item ipso Pomponio infra in tertio*, Intus, *inquit*, sunt ad Caspium sinum Caspij. *Nec fuerit alienum, admonere duplices esse* Caspios *Straboni in Selectis: quosdam magis occidentales Cadusiis, prope mare ab ipsis cognominatum Caspium & Cambysen fluuium; alios verò Parthis vicinos quorum sint Caspiæ portæ.*
Candari & Paricani.) *Scribo* Gandaræ. Paricani *ex Stephano & Plinio.* Gandaros *Plinius nominat. Stephanus* Gandros. *Hecatæus eodem auctore* Gandaras. *Sunt &* Gandaræ *Ptolemæo Indiæ populi.* Coamani, Rophanes.) *Legendum fortè non* Rophanes, *sed* Ochani, *ex Plinio sexto, capite 16. vbi* Ochanos *refert cum Pharmacotrophis, Bomareis, Coamanis, & aliis quorum hic mentio.* Super Scythas Scytharumque deserta, ac super Caspium sinum.) *Scribendũ cum minore littera*, super Scythas Scytharumque deserta, *& coniunctim cum superioribus. Quæ autem statim sequuntur, abiuncta præcedentibus & cum maiore littera vt incohent nouum sensum sic legito:* At super Caspium sinum, *& reliqua: vt singula referas ad singula. Ad Scythas Scytharumq́; deserta. Gandaras, Paricanos & reliquos quos subtexit. Ad Caspium sinum Comaros, Massagetas, Cadusios & alios. Ad Amazonas autem & Hyperboreos, Scythas, Cimmerios, Heniochos, &c. Libuit etiam addere vsum duarum in Pomponio vocum*, Super, & vltra. *quem video ignorari à plerisq́; etiam eorum qui se pro doctis gerũt. Nam cùm ab exterioribus gentibus loci siue Oceano finitimis, procedit ad interiora, super exteriores gentes positas esse ait interiores. Cùm verò è contrario ab interioribus ad exteriora, vltra interiores ait esse exteriores. Non tamen hoc ita perpetuum est, vt non aliquando secus cadat. Nihil enim sine exceptione; sed ferè hoc obseruat Pomponius. Exemplum & hic habes & in his quæ sequuntur passim occurrent.* Corsitæ, Phoristæ, Riphaces.) *Expensis syllabatim dictionibus puto legendum*, Cercetæ, Coraxi, Phthirophagi. *ex Geographis omnibus gregatim, & ipso præcipuè Pomponio in fine huius primi voluminis. & paulo antè :* Cimmerij, Scythæ, Heniochi, Georgi, *legendum est ordine inuerso*, Scythæ, Cimmerij, Heniochi, Georgi, *ex Plinio libro sexto, ca. 13.* Vltrà eos, *inquit*, planè iam Scythæ, Cimmerij, Cisianthi, Georgi, *&c. & Strabo Cimmerios à Scythis sedibus suis pulsos tradit & Scythas à Græcis.* Mardi, Antibarani.) *Aldus*, Mario Antibarani. *Scribo* Macrones, Tibarani. *Ex Strabone, Stephano, Plinio, Herodoto, Xenophonte, Dionysio Periegete, Marciano. Marcellino, Apollonio Rhodio, Valerio Flacco & omnibus ferè Græcis ac Latinis non Geographis modò, sed historicis etiam ac poëtis, qui de Boreali Asiæ plaga prodiderunt. Semper enim* Macronas, Tibaranos, & Mosynæcos, *vt finitimos inter se coniungunt. Nec me fugiunt, quæ de Mardis Plinius & alij tradunt.* Macronas *Apollonius primo Argonauticon* Macrieas *appellat, sic dictos, vt eius enarratores exponunt. quòd sint coloni Euboensium. Euboea enim Macris alio nomine dicta est, quòd sit longa & tota prætenta Boetiæ, vt secundo volumine refert Pomponius. Hi postea Sanni dicti, si quid Strabo & Stephanus veri crepant. Nam Xenophon in fine quarti, & initio quinti de Cyri ascensu*, Macronas *alios à Sannis facit: quos Drilas ipse nominat, referente*

referente Arrhiano in Periplo Ponti Euxini. Sed & ipse Arrhianus Sanos *distinguit*
à Macronibus, quos tamen ipse non Macronas, *sed* Machelonas *appellat. Plinius*
quoque Xenophonti & Arrhiano subscribit libro sexto. At Tibarani *etiam* Tibare-
ni *& quidem frequentius dicuntur. Orpheus in Argonauticis* Stybarenos *vocat.*

Armenij Commageni.) *scribendum cum duobus m m.* Commageni *ex Stra-*
bone & Ptolemæo. Myrrani Vegeti) *Loco illius* Murrani *posset non absurdè*
substitui Morimeni. *Est enim* Morimena *præfectura Cappadociæ Strabonì* xij.
quam vnà cũ Lycaonia memorat, de qua mox paulo Mela. [*Sed magis est vt* Mar-
giani *legatur. Nam eodem auctore Margiana toti Assyriæ prætenditur.*] *Posset autẽ* *1
pro Vegeti, Eneti *legi, qui sunt Paphlagoniæ populi, ab Homero & omnibus fere*
Geographis nobilitati, à quibus Veneti Adriatici sinus fluxisse credũtur. Sed super om-
nia sedet duas has voces barbaras planè esse, & ex illarum numero, quæ non paucæ
huic operi irrepserunt, temeritate quorundam, qui nihil per se habentes, ineptias suas
pro glossematis bonis auctoribus affigunt: Itemq́; librariorum ignorantia qui eas sta-
tim auctoris lectioni inserunt. Cuius nota sunt, in Gallia Elusaberris; *in Thracia,*
Tritonice; *in Scythia,* Terrestria, Sexolitæ; *in Lesbo* Ciraua; *in Oceano Septẽ-*
trionali Satmali, *& alia his comparia monstra, quæ propriis locis æstimabuntur.*

Rursus ex his quæ Meridiem spectant eædem gentes interiora littora te-
nent.) *Quoniam hæc verba negocium multis exhibent, libuit non nihil eis lucis affe-*
renti admonere lectorem, pronomẽ illud, eædem, *antedictos populos referre,* Indos,
Arianos, Arios, Gedrosios, Persas. *Ordinem verò in recensendis Asiæ gentibus*
hunc obseruasse Melam. Disseruit de ora Asiæ Orientali & eius habitatoribus: Dein-
de de Meridiana, & Septentrionali. Reliquum videbatur monstrare à quibus interio-
ra incolerentur. Incipiens igitur à Septemtrione dixit habitari à multis variisq́; genti-
bus Gandaris, Paricanis, &c. Postea versus ad Meridiem, exponensq́; à quibus me-
diterranea tenerentur, ait easdem gentes incolere interiora; quas non multo antè di-
xerat tenere oram, hoc est Indos, Arianos, Arios, Persas, Arabas *vsque ad sinum*
Persicum: quem veluti vmbilicum facit in hoc gentium Asiæ tractatu. Existimo itaq́;
verbum illud littora *adulterinum esse: aut si mauis legatur* interiora littorum, *si-*
cuti paulo ante interiora terrarum *dixerat. Locus sit æstimationi.* Super hunc
sunt Parthi & Assyrij, super illum alterum Babylonij, & super Æthiopas
Ægyptij ripis Nili, &c.) *Super sinum Arabicum esse Babylonios falsum propalam*
est, vel vnica Strabonis auctoritate, vt cæteri in re comperta omittantur. Is in tertio
Geographumenõ: Deinceps, *inquit*, sunt mare versus quidem Persæ, & Susij,
& Babylonij, descendẽtes ad mare Persicum. *Quapropter ne cogamur Pom-*
ponium in ius vocare, restituenda sunt in pristinum situm verba, tum luxato & præ-
postero ordine scripta, tum etiam corrupta. Lego igitur sic: Super hunc sunt Par- *2
thi, Assyrij & Babylonij: super illum alterum & super Æthiopas Ægyptij,
&c. ex omnibus Geographis & historicis: & ex ipso Pomponio qui de sinu Persico
loquens libro tertio: In parte, *inquit*, quæ pelagi ostio aduersa est Babyloniorũ
fines Chaldæorumq́ue sunt, & duo clari amnes Tigris & Euphrates [*Ap-* *3

pellat

pellat.autem Æthiopas Ægypti *qui ab aliis dicuntur* sub Ægypto.]

EX SVMMA EVROPÆ DESCRIPTIONE.

QVA flexum paludis ad Bosphorum redigit.] *Aldus* qua flexum paludis ad Ponticum redigit. *Lego* ad Ponti os redigit. *Appellat enim* Ponti os *Bosporum Cimmerium. Sic supra*,& paludi cæterum exiguo ore coniungitur. Qua Ponto, Propontidi,& Hellesponto latere adiacet.] *Lego* obiacet *non* adiacet *ex familiari loquendi modo Pomponij, vt ex sequentibus constabit.* Latere *autem, quia latera sunt illa Europæ quibus Asia obtenditur. De frontibus paulo post.* Nos Tuscum quod Graij Tyrrhenum perhibent.] *Demendum est verbum* quod. Hinc in Ægei partem continens, Thraciæ ac Macedoniæ adiungitur.] *Castigo*, Huic in Ægeum mare continens Thracia: Huic Macedonia adiungitur. *Nam Scythiæ coniungi Thraciam; Thraciæ autem Macedoniam, adeò notum, vt nullo egeat testimonio.* Denique etiam ad Septemtrionem.] *Scribendum*, Eademque etiam ad Septemtrionem.

EX SVMMA AFRICÆ DESCRIPTIONE.

ET qua ad fluuium attingit.] *Videtur præpositio superfluere, vt nō longè post*, peragratisque amnibus quæ mare attingunt, *& alibi.* Dictum est Atlanticum esse Oceanum qui terras ab occidente contingeret. Fastigiatque se molliter.] *Legendum*, fastigat. *Neque enim* fastigiat *verbum Latinum est.* Post Augilas & Troglodytas.] *Ptolemæus* Augilas *modò per* i. *modò per* y. *enunciat. Plinius & Herodotus cum* i. *semper. Stephanus* Augilitas *nominat.* Troglodytas *Strabo sine* l. *semper*, Trogodytas. Ægipanes & Blemmyæ.] *Stephanus vnico m. & quinta apud Græcos inflexione* Blemyes, *cui subscribunt Dionysius Byzantius & Theocritus, primam corripientes. Strabo duplici* Blemmyes, *à quo stat Suidas.* Blemyæ *Marcianus Capella vno tantum & prima inflexione.* Intra si credere libet.] *Expende an sit commodior lectio*, Vltra si credere libet, *hoc est, Oceanum versus Æthiopicum.*

EX PARTICVLARI AFRICÆ DESCRIPTIONE.

PRIMÆ partes, illæ Europæ, hæ Africæ.] *Rectius vt sentio*, illa Europæ, hæc Africæ. Tingi oppidum] *Ptolemæo* Tingis *est, quam Cæsaream nominat. Straboni* Tiga; *Stephano* Tingios; *Plinio* Tingi. Parma elephantino tergore execto.] *Legendum puto*, parma elephantini tergoris excedra. *Est excedra siue excetra durities ferro inuicta, telis impenetrabilis, quasi sine cæde, quòd cædi nequeat, vnde & per æ diphthongō magis ex etymologia scriberetur. Nisi malis deductam à* Cedo, *quòd non cedat, etsi hoc genus etymologiæ parum Quintiliano placeat. Hydra itaque illa Lernæa, multiceps malum*, excedra *vocata est à Plauto in Persa; & à Cicerone secunda Tusculana. Plinius libro vndecimo capite xxxvij.* Elephantorum, *inquit*, tergora impenetrabiles setas habent. *Plinij vetustus Codex, qui in publica Salmanticensis academiæ bibliotheca asseruatur, non* setas *habet,*

sed

sed scasedras. vt legendum videatur excedras. *Hoc enim melius, quàm quod Hermolaus emendat* quasi setas, *insipida nimis castigatione. Hinc &* Cetra *genus scuti, ex corio praeduro facti, quòd non cedat.* Hunc Abylam, illum Calpen vocant] *Sic quidem Strabo, & Plinius* Abylam: *at Ptolemaus & Dionysius Byzantius permutatis literis efferunt* Alybam. Addit fama nominis fabula.] *Scribe* nomini *non* nominis. Tamuada fluuius.] *Ptolemaus* Thaluda. *Plinius* Tamuada. Ruficada.] *Lego,* Rusadir, *ex Plinio quinto. Ptolemaus* Rhyssidiron *vocat. Nam* Rusicada *infrà dicetur in Africa propriè dicta, vbi & à Ptolemao locatur. Plinius in Numidia constituit.* Mulucha ille quem diximus amnis est ingẽtium olim regnorum terminus.] *Rectius Aldus,* Mulucha ille quem diximus amnis est, nunc gentium, olim regnorum terminus. *Nec enim procedit Mauritanias appellari à Mela* ingentia regna, *de quibus paulò antè dixerat.* Cæterùm regio ignobilis, vix quicquam illustre sortita.

EX NVMIDIA.

CIRTA procul à mari, nunc Sittianorum colonia.] *Ordo verborum vitiatus est & verba ipsa mendosa. Legẽdum videtur,* Cirta colonia procul à mari, cognomine Sittianorum. *Neque enim* Cirta *deducta fuit à Sittianis, sed ab illis cognomen accepit, dictaq; est* Sittianorum. *Plinius quinto:* In mediterraneo colonia Cirta, Sittianorum cognomine. *Marcianus quoque Cirta colonia mentionem faciens, non addit Sittianorum. Vnde autem* Cirta *& alia Africa loca dicta* 1*
fuerint Sittianorum, *ostendit Appianus libro quarto bellorum ciuilium.*

EX AFRICA PROPRIE VOCATA.

RVSICADE.] *Ptolemaus* Rusicada. *Plinius* Rusicade. Et Tabraca.] *Ptolemaus cum aspiratione in prima* Thabraca. Etiam nunc tam priorum excidio rerum.] *Lego,* nec tam priorũ excidio rerum: *vt particula illa* etiam *redundet.* Hadrumentum] *Ptolemaus, Stephanus, Strabo, Plinius, Cornelius Tacitus omnes sine aspiratione. Sed Ptolemaus* Adrumittos *enunciat, Stephanus tum* Adrumetos, *tum* Adrumeton. *Strabo* Adrume. *Cornelius Tacitus, & Plinius cum* n. *in penultima* Adrumentum.* Vltra est Oea oppidum.] *Ptole-* 1*
maus Eoam *profert trium syllabarum. Sed prior lectio verior.* Et Cinyphs.] *Scribendum sine vlla aspiratione* Cinyps, *etiamsi in obliquis eam habeat. Nam apud Gracos nomina finita in* ps. *in obliquis per* p. *efferuntur, prater quadam qua* b. *habẽt. Notatur hoc nomen* Cinyps *quod in obliquis per* ph. *flectitur. Ita Technicus, Theodorus Prodromos & Moschopulus, antiquissimi & probatissimi Grammatici. Herodotus quoque, Plinius, & Claudianus,* Cinyps *in recto, nec aliter proferunt.* Qui cõtra Cyrenaicos missi.] *Aldus* Cyrenicos: *scribo* Cyrenæos. *Nam à* Cyrene *gentile nomen* Cyrenæus *deducitur.* Cyrenaicus *possessionem significat, auctore Stephano. Etsi non hoc ad obrusam seruetur.*

EX CYRENAICA.

In littore promontoria ſunt Zephyrium, & Nauſtathmos portus Pęretonius. Vrbes Heſperia, *&c.*] *Corrupta omnia, & inuerſa, vel potius euerſa. Legendum arbitror,* In littore promontoria ſunt Zephyrium & Catæonion. Nauſtathmos portus. Vrbes Heſperia, *&c. Ante omnia* Parętonium *nullo modo tolerari poteſt. quia Cyrenaicæ, quæ hic deſcribitur à Mela, finis eſt Catabathmos, vt ſtatim ipſe ſubiicit, & Plinius ſcribit quinto. Catabathmos porro totam claudit Africam, & aperit vel Aegyptum ſecundum ipſum, vel Mareotin Libyam conterminam Aegypto, cuius finis eſt Parætonium, vt tradit Plinius libro quinto. Ergo cùm antedictæ Cyrenaicæ ciuitates ſint intra Catabathmon,* Parætonium *autem ſit vltra Catabathmon octoginta millia paſſuum Plinio, & in Mareotide Libya, ſiue Marmarica, vt Ptolemæus appellat, non in Cyrenaica, cõſequitur nullo hic modo legi poſſe* Parętonium. *Probabilior lectio* Catæonion, *quod eſt promontorium citra Catabathmon, Cyrenaicæ Pomponio, Marmaricæ Ptolemæo.* Nauſtathmos *autem portus eſt Ptolemæo & Straboni: ſed neutra terminatione* Nauſtathmon. *Præterea* Heſperiam *vrbem Ptolemæus; & Ammianus Marcellinus* Heſperidas *nominant;*
*1 *Plinius* Heſperidum, *Stephanus* Heſperidem, *quæ poſtea dicta ſit* Berenice.*
* Quia id ſolum optimum eſt] *Conuenientior lectio,* opimum eſt. Quanquam in familias paſſim & ſine lege diſperſi, nihil in commune conſultant, tamen quod ſingulis, *&c. Legendum diuerſa diſpunctione, &* diſperſis *non* diſperſi. *hoc modo:* Quanquam in familias paſſim & ſine lege diſperſis nihil in commune, conſultant tamen, *&c.* Atlantes ſolem execrantur & dum oritur & dum occidit.] *Scribo,* Atlantes ſolem execrantur dum oritur. *reliqua redundant, ex Herodoto, Diodoro & Stobæo, titulo de Legibus & Moribus. In quo etiam vitioſe* Apharantes *pro* Atlantes *ſcriptum inuenias.* Apud Garamantes etiam armenta ſunt, ea quæ obliqua ceruice paſcuntur.] *Hoc* Troglodytis *congruit, de quibus ſtatim ante diſſeruit, non* Garamantibus. *Nihilominus ſunt &* Garamantibus *ſua armenta, quæ tamen non obliqua ceruice paſcuntur, ſed retro ambulantia, ob eandem cauſam quam hic exponit Mela. Quorum vtrumque à Plinio traditur, illud libro xi. capite xxxvij. hoc libro octauo capite de Bubus. Certumq́ue habeo vtrumq; etiam à Mela memoriæ proditum eſſe, ſi eius opus integrum, non fragmentum ad tempora noſtra deſcendiſſet. Multa enim verba plurimis in locis deſiderantur, quod liquebit ſingula diligentius rimanti, & cum aliis auctoribus, Græcis præſertim, conferenti. Præterea quod ſubiungit, nulli Garamantum eſſe certam vxorem, & ex his qui tam confuſo coitu naſcuntur, quos pro ſuis alant, forma ſimilitudine agnoſci, falſum eſt:* Auſenſibus *enim hoc tribuit Herodotus, nõ* Garamantibus. *Quam ob rem non ſit mihi fraudi ſi interdum in rebus tanto vetuſtatis ſitu obrutis, audaculus fuero. Complusculos itaque hos verſus cõmuto, reſarcio, legoq́ue ad hunc modum:* Troglodytæ nullarum opum domini ſtrident magis quàm loquuntur. Specus ſubeunt, alunturque ſerpentibus. Armenta habent,

quæ

quæ obliqua ceruice pascuntur, nam pronis directa in humum cornua officiunt. Apud Garamantas etiam armenta sunt quæ retro ambulantia pascuntur. Apud Ausenses nulli certa vxor, *&c. Herodotus in Melpomene de Ausensibus:* Iidem, *inquit*, promiscuè cum mulieribus non vnà habitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus factus est, apud quem virum habitare sustinet (nam tertio quoque mense viri conueniunt) eius filius censetur. *Sic Laurentius conuertit, haud sane rectè. Debuit enim vertere non*, apud quem virum habitare sustinet, *sed* cui viro similis est, *Græcè.n.est* cui veneri, *hoc est*, cui similis extiterit. *De cætero, etsi de Troglodytis Mela dicat serpentibus ali, pastoralem tamen eos vitam agere, dimicare pro pascuis, & oues habere, mulctariáq; oue qui cum Regina concubuerit, Strabo prodit.* Quos pro suis colant.] *Castigo*, quos pro suis alant. *Parentum enim est alere filios, filiorum colere parentes.* Augilæ Manes tantum Deos putant, *&c.] Aut ego erro, aut noster Mela hic etiã errat, & quidem ita manifestè, vt nullam eum aduocatione defendi posse putem. Error tamen est memoriæ, ideoq; ignoscendus. Porro si semel Melam errasse constiterit, eodem errore tenebitur Triumuiratus ille Plinij, Solini, Martiani. Duo enim posteriores è Plinio hoc mutuati, Plinius è Pomponio, vt verissima sit sententia illa tertij Naturalis historiæ*, haud alium esse fidei proniorem lapsum quàm vbi falsæ rei grauis auctor exstitit. *Sed dispiciamus prius an vera prodiderit Pomponius. Nam eius causa diligenter excussa, idem ius erit cæterorum. Subtexam autem Herodoti verba, à quo Pomponius fœneratus videtur. Ea sunt ex Melpomene ad hũc maximè modum.* Auschysarum quod ad occidẽtem vergit contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relictis ad mare pecoribus conscendunt ad locum Augila, decerptum palmulas. Nam palmæ illic & permultæ sunt & spaciosæ & fructiferæ omnes: ex quibus vbi palmulas præmaturas decerpserunt, ad solem siccantes, maturè faciunt, deinde lacte maceratas sorbillant. *Ex his Herodoti verbis planũ fit, diuersos esse* Nasamonas *ab Augilis, & ascendere solitos Nasamonas ad vrbem in mediterraneo Augila, ad decerpendas tantum palmulas. De eisdem rursus Nasamonibus Herodotus:* Nasamonibus, *inquit*, mos est cùm quis primùm duxit vxorem, prima nocte vt sponsa singulos conuiuas obeat veneris gratia, & vt quisquis cum ea cõcubuit, donũ det illi, quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali vtuntur. Per eos viros qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur, iurant, illorum sepulcra tangentes. Diuinant ad suorũ accedẽtes monumenta, & illic vbi preces peregerint indormiunt: vbi quodcunque per quietem insomnium viderunt, eo vtuntur. *Hac Herodotus: quæ omnia, vt patet, Mela compilauit: sed quod Herodotus de* Nasamonibus *scripsit, Mela* Augilis *dedit, lapsu videlicet, vt dixi, memoriæ. Nam cùm legisset in Herodoto Nasamonas ascendere solitos ad Augilas, quod Nasamonum erat, transtulit ad Augilas, Nasamonum conterminos. Ad hæc* Nasamonas *esse non Augilas qui Manes tantum Deos colant, Dionysius Byzantius confirmat*

firmat: qui Romanorum armis deletos tradit Nasamonas, quòd Ioui nullam reuerentiam cultumq́; impertirent. Illud non praeterierim in exemplaribus Herodoti formis excusis Ægila *semper legi pro* Augila, *testante id etiam Stephano, qui notat eam dictionem neutralis esse generis, &* Augilitas, *vt dixi, populos nō* Augilas *nominat: Sed* Augilarum *& qui statim sequuntur,* Gamphasantum *vicinitas admonet, ne grauer alterum etiam errorem notare duorum in litteris clarorum hominum. Quorum alter est Stephanus celeber inter Graecos vrbium scriptor, qui mendosum Herodoti exemplar nactus pro* Gamphasantes, Garamantes *scripsit, aitq́; Garamantas cunctorum hominum occursum effugere, nullumq́; admittere commercium; quod falsum est.* Gamphasantum *enim hoc est non* Garamantum. *Alter est Laurentius Vallensis optimè de Romano sermone meritus, nunquámque sine honoris praefatione nominandus, qui in tralatione Herodoti in eundem incidit errorem,* Garamātas, *vt in corrupto inuenit exemplari, pro* Gamphasantas *reddens. Nam si* Garamantes, *vt ipse vertit, omnium hominum commercium aspectumq́; refugiebant, nihil bellicae armaturae habentes, ac nè defendere quidem sese audentes, quomodo Plinius tradit* Garama *clarissimum esse oppidum* Garamantum, *omniaq́; Romanis armis superata & à Cornelio Balbo triumphata; & cur Silius in tertio inter caeteras gentes exercitus Annibalis* Garamantas *commemorat. Quin & Herodotus nō multo post* Garamantas *gentem esse ait insigniter magnam: quod sine occursu & commercio hominum, qua ratione fieri potuerit, non video.*

Ex particulari Asiae descriptione.

Ex Ægypto.

Vsque ad Elephantidem vrbem Ægyptiam.] *Scribendum* Elephantinen *non* Elephantidem. *Neque enim in vniuersa AEgypto aut regio est aut vrbs, quae* Elephantis *appelletur.* Elephantines *autem vrbis & insulae AEgypti, omnes, & dij, & homines meminere. Vt erret vir doctus & multae lectionis Hermolaus, qui in Plinio, & aliis Latinis auctoribus mendis scatentibus* Elephantidem, *vt veram legitimamq́; lectionem agnoscat.* Deinde semel iterumq́; diuisus ad Delta & *1 Metilin.] *Legendum quidem erat* Metēlin *penultima producta, non* Metilin: *si ea hîc ciuitas redderetur, quam idem putat Hermolaus, à qua* Metelites nomos *seu perfectura Ptolemao, Stephano, Plinio. Sed cū ante Hermolaum* Melin *corruptè legeretur, ipse pro* Melin, Metilin *substituit, nulla neque auctoritate, neque vt ego puto, ratione. Re igitur diligentiore cura animaduersa, puto legendum,* à Delta & Memphi, *hoc est, post Delta & Mēphin. Nam Mela, vt ipse inter initia testatus est, clarissima quaeque loca confectatur.* Memphis *autem, teste Marcellino libro xxvij. magna fuit vrbs. & Strabo libro xvij. magnam populosamq́; fuisse affirmat, & secundam post Alexandriam, regiamq́; AEgyptiorum, astipulante etiam Plinio. Caterum tria haec loca à Mela hic memorata,* Cercasorus, Delta, & Memphis, *propinqua sibi mutuo fuere, Herodoto auctore in Euterpe. Plinius quoque* Memphin *vrbem prope Delta fuisse his verbis monstrat.* Arsinoitae inquit (duo hi sunt) & Mem-

Memphitæ vſque ad ſuum Delta perueniunt. Confirmat hoc ipſum Diodorus ſecundo, Memphin aſſerens circa Delta conditam eſſe. Quin & Strabo Memphin à Delta tribus ſchœnis abeſſe ſcribit. Schœnus autem, vt hoc quoque in tranſitu & paucis notetur, xl. ſtadia agit Straboni in vndecimo. Herodoto lx. Plinio xxx. Diuiſio autem Nili quoniam res videtur digna cognitu, nec longa eſt fabula, aut à propoſito aliena, ſic ſe habet. A Catadupis vſque ad Cercaſorum, vno tantum alueo peruenit. Deinceps tripartitus fit alueus, quorum qui tendit ad Auroram Peluſiacum; alter qui ad Veſperam Canopicum oſtium dicitur. Tertius quo rectà Nilus meat delatus per ſuperiora, in acutum Deltæ proficiſcitur: Dehinc medium Delta ſcindẽs, in mare euadit, & Sebenniticum nominatur. A quo duo alia diuiduntur oſtia, quorum alterum Saiticum, alterum vocatur Mendeſium. Nam quæ Bolbitinum & Bucolicon nominantur, non ſunt natiua oſtia ſed defoſſa. Hæc ex Herodoto in Euterpe fere ad verbum. Ex quibus patet ad Cercaſorum primam Nili diuiſionem fieri in ipſo Deltæ acumine. Deinceps relicto à tergo Delta & clariſſima vrbe Memphi; quæ abeſt à Delta, xx. M. paſſuum fit ſecunda, poſtremò tertia. Nam ſi ad Delta legatur, vt vult Hermolaus, ſequeretur illud abſurdum, ad Delta fieri primam ſecundam & tertiam Nili partitionem. Locus enim ille acutus apud Cercaſorum vnde prima partitione triplex fieri Nilus incipit, Delta propriè vocatur. Si igitur prima partitio ad Delta fit, deinde ſemel iterumq; vt Pomponius ait, ad Delta diuiditur, ergo omnes tres partitiones fiunt ad Delta; quod rationi & communi ſenſui repugnat. Fitque maior vel quòd nihil ex ſemet amittit, vel quòd plus quàm ſolet accipit, vel quòd minus quàm debet emittit.] Hæc verba procul dubio non ſunt Melæ, ſed lectoris volentis compendio amplecti ante dictas incrementi Nili cauſas: quæ in margine libri ſcripta, librariorum inſcitia Pomponianæ lectioni inſeruit. Quatuor ferè ſoli iugera ſua ſede occupat.] legendum videtur non. 1111. ſoli iu- 2*
gera, ſed xxxij. Nam quadrata erat Pyramis, & frontes ſingulæ octona iugera occupabant, auctore Herodoto in ſecundo. Item non ſua ſede ſcribendum puto, ſed, quà ſedet. Nam & Aldus, quæ ſedem occupat legit, vt in deſcriptione Bithyniæ: trans amnem ſedet in ceruice peninſulæ Cyzicum. Et in Thracia: & in radice magnæ peninſulæ ſedens Lyſimachia. & libro tertio in Hiſpania: & tres aræ quas Seſtianas vocant in peninſula ſedent. Viginti millia paſſuum in circuitu patens.] Erratum rurſus in numerò, ſcribendumq; quadringẽta quinquaginta millia paſſuũ. ex Diodoro libro primo, prodente patêre hunc lacũ ſtadiorum tria milia ſexcenta, quæ faciunt cccc.l. M. paſſ. confirmante id quoque Herodoto in Euterpe ad verbum. Domos mille.] Scribendum ter mille, ex eodem Herodoto. quarum dimidia pars erant ſubterraneæ, reliquæ illis ſuperpoſitæ. Suis litteris peruerſæ vtuntur.] Dictio ſuis ſuperfluit, vt in eo quod ſequitur; & extra ſua tecta capiunt: redundat enim ſua. Trecenos & triginta reges ante Amaſin 3*
& ſuprà.] Scribendum videtur, trecentos & quadraginta reges ante Anyſin & Sethon, ex Herodoto: ſecũdo. Tredecim milium annorum ætates.] legẽdum fortaſſe, totidem hominum ætatibus: aut ſi placet numerum annorum retinere,

& ætates hominum in annos resoluere, lege xi. M. cccxl. annorum ætâtes, *vtrumque ex Herodoto in secundo.* Quater cursus suos vertisse sydera, ac solem bis iam occidisse, vnde nunc oritur.] *Lego* quater cursus suos vertisse solem, ac bis iam, &c. *reliqua superfluunt ex Herodoto secundo. Præterea videntur hic deesse aliquot verba ad complementum sensus, ex eodem Herodoto euidētissimè. Ea sunt,* & bis illinc ortum esse vbi nunc occidit. *Alioquin non* quater vertisse *sol cursus suos, sed* bis tantum *intelligeretur.* Bubastis, Elephantis, & Thebæ.] *Legendum,* Bubastis, Elephantine, Thebæ: *vt supra ostensum est.* Centum aulas habent.] *Videtur scribendum,* habentes *non* habent, *vt constet sensus.* Dena armatorum milia effundere.] *Lego*, ducenos armatos effundere, *neque est necesse addere* milites. *De cætero hunc locum fuisse à me primo castigatum ex nono Iliados, cùm quartodecimo abhinc anno Pomponium Salmāticæ publicè enarrarem, testis est vniuersa Salmanticensis Academia, sicuti illum etiam in relatione Thraciæ, lib. 11. cap. 11.* manentque dominos proci. *pro quo ego substitui,* Mœrēdo minus profici. *Hi postea ab auditoribus meis inuulgati, & subinde in multorum aures transmißi, dominum, vt fieri assolet, mutauere.* Pelusium Arabiæ ipsas oras secat.] *Duæ dictiones priores superioribus adiungendæ. Deinde seorsum, & per maiorem litteram legendum:* Ipsas oras secant, Canopicum, &c. Bolbiticum.] *Ptolemæus, Stephanus, Plinius, Diodorus, Herodotus,* Bolbitinū, *non* Bolbiticum. *Strabo tantum alternat, modò* Bolbitinum, *modò* Bolbiticum *proferens. Illud æstimatione dignum, Herodotum cōtra reliquos fere omnes* Bolbitinum *inter falsa Nili ostia numerare.* Sebenniticum.] *Sic quidem Strabo, & Diodorus scribunt. At Ptolemæus, Stephanus, Herod tus cum y. in tertia à fine* Sebennyticum. Mendesium.] *in Plinio* Mendesicum *legitur, sed perperam. Nam Strabo, Ptolemæus, Stephanus, Herodotus, Diodorus, Thucydides,* Mendesium *omnes, nemo* Mendesicum, Phatmiticum.] *Strabo vltimo* Phatnicum *vitiose, vt reor, pro* Phatniticū. *Ptolemæus* Patineticum, *sicut in Pomponio legebatur, antequā correctores manus in eum iniicerent.* Tanicum.] *Legendum* Taniticum, *ex Strabone, Ptolemæo, Marcellino, Plinio scriptæ lectionis. in quo tamen perperam Hermolaus* Tanico *legit, reclamante etiam Analogia. Nam vt à* Sais Saiticum *testibus Stephano, & Herodoto, & à* Naucratis Naucratiticum *ex Plinij scripto exemplari, sic à* Tanis *vrbe,* Taniticum. *Porro hoc* Taniticum *ostium, Herodoto & aliis* Saiticum *est: Strabone quoque id tradente libro vltimo.*

EX ARABIA.

Vt è summo vertice à quarta vigilia ortum solis ostentet.] *Cùm sint*
1* *duo montes* Casij, *alter Arabiæ, alter Syriæ, quod Pomponius tribuit Casio Arabiæ; Plinius, Marcellinus, cæteri, Casio Syriæ aßignant. Quapropter verba hæc in* Syriam *transferri debēt & monti Casio adnecti. Inhumanū enim est malle errores tam supinos Pomponio, quàm librariorum ebriosæ oscitationi impingere. Cæterùm Herodotus secundo* Casium, *neutra terminatione non* Casius *nominat.*

Ex

EX SYRIA.

Qua tangit Arabas cum Phœnice.] *Disiunge & scribe cum maiore*, qua 1*
tangit Arabas. Tum Phœnice, &c. 2*

EX PHOENICE.

Litteras & litterarum operas.] *Probabilior lectio*, litteras & syderum operas. *Plinius quinto:* Ipsa, *inquit*, gens Phœnicum in gloria magna litterarum inuentionis, & syderum, naualiumque ac bellicarum artium. Regnum prœliumque commenti.] *cui non pellucet tria illa verba* regnum prœliumque *enarrationem esse illorum quæ statim ante præcesserunt*, classe confligere, imperitare gentibus; *à librariis per ignorantiam versibus auctoris immista.* Nunc annexa terris defecit, quando ab impugnante quondam Alexandro iacta sunt opera.] *Scribo*, nunc annexa terris ab impugnante quondam Alexandro iacto opere. *reliqua redundant. Pari breuitate Plinius:* nunc, *inquit*, Alexandri oppugnantis operibus continens. *Persuasum quoque habeo verba illa protinus sequentia*, vici tenent vlteriora: *nō esse Melæ, sed alicuius qui eam fortè oram lustrauerat. Cuiusmodi homines solent plerunq; bonos auctores ineptis expositionibus additamentisq; inquinare, insolentia quadam & friuola in paruis iactantia. Ceu verò nesciamus pulcherrimè nobis Dionysium poëtam totum terrarum orbem depinxisse sine huiusmodi peregrinationibus, vt ipse de se fatetur: & non tradat Strabo, ad situm terrarum cognoscendum plus momenti afferre auditum, quàm visum.* Ab ea ad promontorium Euprosopon.] *Legendum*, Ab ea ad promontorium Theuprosopon, *ex Ptolemæo & Strabone, quorum interpretes ineptè transtulerunt* dei facies. *Vidit hoc ante me Mariangelus, vir cumprimis eruditus, & diligens.* Inde iam non obliqua pelago sed aduersa adiacens à terra.] *Scribo*, obiacens, *ex familiari consuetudine loquendi Melæ, vt dixi. Postrema quoque duo verba demenda.* Paltos, Beriros.] *Scribendum cum y. in secunda* Berytos, *ex Strabone*, 1*
Stephano, Ptolemæo, Plinio. Lycos, & Hypatos, & Orontes.] *Castigo*, Lycos, 2*
& Labotas, & Oronres, *ex Strabone.*

EX CILICIA.

Myriandros & Cilices. At in recessu.] *Sincerior lectio*, Myriandros & Ci- 3*
licia. In recessu, &c. Tunc ingenri vrbe celebris Issos fuit.] *Lego*, Isso, *non* Issos. *vt infra:* Pyramus Isso prior.] *Scribendum*, Pyramus Isso propior. *vt non multo post:* sed Celendris Sarpedoni propior. *solet hoc subinde fieri à Pomponio, vt propinquitas distantiaq; locorum inter se constet lectori.* Olim à Rhodiis Argiuisque possessa.] *Videtur legendum* Achiuis *non* Argiuis *ex Strabone. xiiij.* Totus antè angustus.] *Scribo*, augustus *nō* angustus. Interque ea Celendris & Natidos.] *Legendum* Celenderis *ex Strabone, Ptolemæo, Pausania. Item* Nagidos, *nō* Natidos, *ex Stephano, & Strabone. Cuius interpres* Agidos *perperam transtulit, pro* Nagidos. *Cui tamen errori materiam suppeditauit vi-*

tiosum exemplar, in quo scriptum erat, ἐστὶν Ἀγιδος, pro, ἐστὶ Ναγιδος, *littera ν. quæ est prima nominis, adiuncta antecedenti verbo* ἐστὶ.

EX PAMPHILIA.

Oestros & Cataractes.] *Strabo & Ptolemæus* Cistros *non* Oestros. *quorũ auctoritati nulla debet officere Etymologiæ ratio: At Ptolemæus* Catarrhactes *cum duobus rr.*

EX LYCIA.

Syde portu.] *Scribendum videtur per i. in prima*, Side, *ex Stephano, Ptolemæo, Strabone, Plinio, & Pomponio paulò antè. Sed Pamphiliæ* Side *est, non Lyciæ. Quapropter puto hic pro* Side, *substituendum* Lyde, *ex Ptolemæo, quinta nominat maritimum* Lyciæ *oppidum. etsi in Latinis Ptolemæi codicibus* Chide *scriptum sit.* Idem autem & totus, vt dictus est, dicitur, etiam qua spectat orientem.] *Lego*, Idem autem & Taurus, vt dictum est, dicitur, *&c.* Flumen est Lymira & eodem nomine ciuitas.] *Scribendum controuersa orthographia, in prima cum i, & in secunda cum y. Limyra ex Ptolemæo, Strabone, Stephano. Qui error corrigendus etiam in Plinio. Nec enim satis intelligo, quid sibi voluerit Hermolaus, qui è contrario, quàm præcepi, scribat hanc dictionem in quinto Plini. castig. cũ y tenui in prin. & iota in secunda*, Lymira. Sic præter Patarã non illustria.] *Scribo*, Patara *non* Pataram. Patara Patarorum *enim inflectitur non* Pataræ. *Similis errandi occasio multis Græcè imperitis in* Arbela, Gaugamela, Abdera, *& huiusmodi. Sed cui post Hermolaum non sit venia, qui* Pataram *&* Gaugamelam, *quasi fœminina sint, legit in sexto Plinij*, Xanthos flumen & Xanthos oppidum.) *Lego*, Xanthos flumẽ & oppidum*: cætera redundant; astipulante etiam Plinio.* Et quæ Lyciam finit vrbs Telmisos.] *Ptolemæus cum e. lõgo in penultima*, Telmessos, *Stephanus, & Strabo cum i: Omnes tamen cum duobus ss.* Telmissos *aut* Telmessos.

EX CARIA.

*1. Habitatur incertæ originis.] *Error in ordine verborum, & ipsa vt sentio deprauata verba. Quæ etsi varijs modis possent castigari, placet tamen legatur*, Habitatores regionis incerti. Alij indigenas, sunt qui Pelasgos.] *Corrigendũ puto*, Illi indigenas, *&c. hoc est, ipsi Cares prædicant se Autochthonas siue indigenas. Herodotus primo*: His, inquit, non consentiunt Cares, sed se prædicant indigenas. Pedalium & Crya.] *Legendum fortè* Cryassos, *potius quã* Crya, *ex Stephano, cui ciuitas est Cariæ* Cryassos: *vt à promontorio, quod solet fieri, nomen acceperit ciuitas. Nam* Crya *Lyciæ est, non Cariæ, teste Stephano, & Ptolemæo: in quo vitiosè leges* Caria *qui locus est Laconiæ, pro* Crya. Thissamissa cognomẽ est.] *scribendum reor*, Tymnissus, *ex Stephano.* Inter eos oppidum Larumna.] *Lego* Hylarimna, *ex eodem Stephano. Mendum idem in Plinio.* Tum tres ex ordine sinus Thymnias, & Schenus.] *Legendum videtur sine aspiratione* Tymnias *ab oppido Cariæ* Tymno, *Stephano. Item* Schœnus *per œ. diphthongũ, ex vulgata Græca nomenclatura.* Thymniæ promontorium Aphrodisium est]*Scribo*, Tymniæ promontorium aphrodisias est, *ex Plinio V. & Liuio VI. de bello Macedonico. & infrà:* Schenus ambit Hilam.] *Legendum puto*,

Schœnus.

Schœnus ambit Liden, *ex Plinio. Sic enim in eo legebatur ante castigationes Hermolai, qui ex Mela correxit in Plinio* Hilam; *Ego è contrario lectionem Plinij defendo, & Melam è Plinio castigo, Herodoti auctoritatem secutus, cui Lide mons est Cariæ, à quo nomen, vt coniectare licet, accepit & oppidum. Quid si in Pomponio & Plinio neutro modo legendum, sed* Hydrela *in vtroq; ex Stephano & Liuio? quibus vrbs est Cariæ* Hydrela. Bubessus cynotum, Gnidus in cornu peninsulæ.] *Castigo;* Bubessus, Cyon. Tum Gnidus, *&c. ex Stephano, cui* Cyon *vrbs est Cariæ. Nec probo Hermolaum, qui in castigationibus Plinij*, Cynotum *in Pomponio agnoscit. Item videtur legẽdum* Bubassus *potius, quàm* Bubessus *ex Stephano, & Plinio, quibus* Bybassos *vrbs est Cariæ.* Vrbes Mindus & Bargylos.] *Scribendum* Myndos *cum y. &* Bargylia, *non* Bargylos, *ex Strabone, Ptolemæo, Stephano, & Plinio.*

EX IONIA.

Dictum olim Branchide nunc Didymi.] Didyma *legendum genere neutro Sic enim locus, & oraculum dicitur Straboni, Stephano, Pausaniæ.* Vtcunq; Ioniam vocant vrbem Hyppin.] *Scribendum per i. in prima* Hippin. *Cæterùm locus est ambustus, & verbis, vt suspicor, diminutus. Qui si non sanescet, certè melioresceet, si sic legatur.* & quondam insulam, nunc autẽ vrbem, Hippos. *ex Strabone, Stephano, Plinio.* Moxque vt maiore circuitu.] *Commodius, vt reor, legetur:* Moxque vt maior est circuitu. Ibi à fugitiuis condita Phygela.] *Sine aspiratione* Pygela. *Strabo, Stephanus, Xenophon, Liuius, Suidas Etymologos. Nec ignoro à Dioscoride appellari* vinum Phygeliten; *& à Plinio, & alijs, nominari oppidum* Phygela, *sed Suidas hanc litem dirimit.* Pygela, *inquit*, quam vulgo dicunt Phygela. *quasi diceret castrensi verbo imperitorum hominum, & litteratura minus politæ.* Angustisque ceruicibus reliqua extendit. Inde latius abit in peninsulæ faciem.] *Lego*, angustisque ceruicibus, reliqua extendens in latum, abit in peninsulæ faciem. Hinc Teos, illinc Clazomena. & quia terga iungunt confinio adnexa maris, diuersis frontibus diuersa maria prospectant.] *Scribo*, Hinc Teos, illinc Clazomenæ. Qua terga agunt, confinibus adnexæ muris, diuersis frontibus. &c. In ipsa peninsula est Coryna. In sinu Smyrnæo est Thermodon amnis.] *Locus est ex deprauatissimis huius operis, vt mirum non sit Hermolaum in eo allucinatum, Plin. Castig. libro v. & alios Hermolai auctoritatem secutos. Castigo:* In ipsa peninsula est Smyrna in sinu Hermeo. Est Hermus amnis.] *Mouet me, quod procul à verisimili est, prætermissam à Mela in hoc tractu, aut* Smyrnam *vrbem celeberrimam, & à cunctis scriptoribus decantatam, Homeri patriam, Metropolin quõdam totius Asiæ, &, si Philostrato credimus in vita Apollonij; & Aristidi in Monodia in Smyrnam, pulcherrimam omnium ciuitatum quæ sub cœlo sunt, habita præsertim paulò antè mentione sinus Smyrnæi: aut etiam* Hermum *amnem, à nullo Geographo silentio suppressum, in cuius locum subrogatus est à corruptoribus* Thermodon *Paphlagoniæ longo inde*

 spatio

ſpatio diſſitus. Porro Hermeo *legere malui, quàm Smyrnæo; non quod me præteriret celebrari ſinum* Smyrnæum *à Strabone, Plinio, & paulò antè Pomponio, ſed quod puto in ſinu Smyrnæo cõtineri alium minorẽ ſinum,* Hermeũ *dictum, ab* Hermo *fluuio ab omnibus, vt dixi, memorato in eum emittente: à quo, & circumiacens campus dictus ſit* Hermeus, *Strabon, Stephano, Herodoto, Plinio. Nec hoc mirum, quum* Elaiticus *ſinus, pars ſit* Adramyttini *Strabon xiij. &* Criſæus *pars ſit Corinthiaci, etſi aliqui malint eundem eſſe* Criſæum, & Corinthiacum, *& in nonnullis aliis hoc ipſum accidat. De ſinu verò* Hermeo *in quo ſita eſt* Smyrna, *& de conditore Smyrnæ, & vnde dicta ſit Smyrna, Herodotus pleniſſimè in vita Homeri. Quem locum Latinis repræſentauit elegantiſſimo carmine in Ambra ſua Politianus noſter vir ſummi ingenij, & multæ eruditionis. Illud obſeruandum, ab* Smyrna *duci nomen gentile* Smyrnæus, *poſſeſſiuum verò* Smyrnaicus, *auctore Stephano, quem ſi audimus,* Smyrnaicum *nominabimus ſinum, non* Smyrnæum. Et Leuca.] *Lego,* Eſt Leuca. *vt figurate repetatur ſæpe verbum, eſt. vt ſolet Pomponius.* Eſt Smyrna, Eſt Hermus, Eſt Leuca. Extra eum Phocis.] *Dele dictionem* cum *ex vſitato more Pomponij. & ſcribe* Phocæa *per diphthongon æ. in penultima, ex Strabone, Stephano, Herodoto, Xenophonte, & omnibus.*

EX ÆOLIDE.

Supra Caicus inter Eleam decurrit.] *Scribendũ* Elæam, *cum æ. diphthongo in penultima ex Ptolemæo, Stephano, Strabone. Cuius interpres, confuſis in vnum duobus nominibus, pro* Elæa *ciuitas diuiſim, vt eſt in exemplari Græco ipſe coniunctim* Elæapolis *malè vertit.* Quæ Archeſilan tulit.] *Sine aſpiratione* Arceſilan, *omnes.* Tum in promontorio eſt Canna oppidum.] *Scribe vel* Cane *cum vnico n. numero vnitatis, genere fœmineo: vel* Canæ *numero plurium, vtroque enim modo dicitur ex Strabone, Stephano, Plinio. In Græcis Ptolemæi exemplaribus* Cæne, *pro* Canæ *vitioſe ſcriptum eſt.* Quarũ clariſſima eſt Ciſtena.] *Scribo,* Ciſthena *cum aſpiratione in ſecunda: ſiue* Ciſthene, *ex Strabone, & Plinio. Meminit & Iſocrates in Panegyrico.* Campus Thebe nomine.] *Scribendum* Thebes, *non* Thebe, *ex Strabone, Stephano, Herodoto, Plinio, Xenophonte circa finem Aſcenſus Cyri, & quarto Græcarum hiſtoriarum. Meminit & Liuius in bello Macedonico.* Adrimittion, Aſtyram, Ereſſam.] *Lego* Adramyttion *per a. in ſecunda & y. in tertia, &* Aſtyra, *nõ* Aſtyrã. *Eſt n. neutralis generis, &* Chryſam, *non* Ereſſam, *ex Strabone, & Stephano, Plinio quoque libro quinto.* Thebe, *inquit* Aſtyra, Chryſa. *vt vitandus ſit Hermolai error, qui in Pomponio* Ereſſa *legit, non* Chryſa, *in quinto Plinianarum Caſtig. cap. xxx. Porro* Adramyttion *prius ſcribebatur cum d. in ſecunda. Poſtea verſo in t. dictum eſt* Atramyttion, *& ſic ſcripſiſſe Thucididem teſtatur eius enarrator. Mos is eſt Atticorum, vt in* Entelechia *& aliis vocibus Græci notant Grammatici, qui de Dialectis ſcripſerunt.* Ætolorum colonias.] *Lege* Æolum colonias, *ex Strabone, etſi Aſſon à Methymnæis deductã tradat ex auctoritate Myrſili, Stephanus verò à Mytilenæis ex Alexandro Cornelio.*

praterit

præteriit hoc Hermolaũ, qui in quinto Castig. Plin. Ætolorũ colonias in Pomponio legit, non Æolum. Hic Sigæũ fuit.] Scribe sine diphthongo, Sigeũ. & non multo post; Rhoetea littora & Rhoteon cum, æ, diphthongo in prima, ex Strabone, Stephano, Thucydide, Herodoto, Homero. Nec intelligo cur idem Hermolaus in quarto libro Plin. Castig. Sigæum, & in quinto Rhoetæum cum æ. diphthongo vtrunque in secunda syllaba scribat, nisi incuria sit, vt credo, librariorum.

EX BYTHINIA.

Abydos & Lampsacum.] Legendum Lampsacus non Lampsacum ex Geographis omnibus gregatim, præter Plinium, in quo idem error. Item ex Thucydide, Athenæo, Demosthene, Apollonij quoque expositores. Lampsacos aiũt Pityea appellabatur. Et Valerius Flaccus secundo, transmissaque puppi Lãpsacos Ogygij. Ouidius quoque primo Tristium: Et te ruricula Lampsace tuta deo, & infra.

In ceruice peninsulæ Cyzicum.] Idem error cum proximo, Legendum enim Cyzicus, non Cyzicum, quod præter omnes, qui de Situ orbis tractant, vel Ouidij versus illi proclamant primo Tristium: Atque Propontiacis hærentem Cyzicon oris, Cyzicon Hæmoniæ nobile gentis opus. & Propertius tertio Frigida tam multos placuit tibi Cyzicus annos. Controuersus huic error in eo, quod nõ multo post sequitur. Trans Rhyndacon est Dascylos. Scribendum enim Dascy- 1*
lion, non Dascylos, ex Strabone, Stephano, Ptolemæo, Herodoto, Xenophonte tertio Hellenicῶn. Corrigendum idem vitium in Plinio. Deinde priores terræ iterum iacent.] Lego, obiacent, vt ante monui. Europam ab Asia stadiis quinque disterminat.] Scio hanc lectionem Strabonem habere assertorem, sed cum constet Melam magnum ex professo Herodoti esse depeculatorẽ, & Plinium Melæ; scribãtq; Herodotus in Melpomene & Plinius, nõ quinque stadiis, sed quatuor Bosphorum Thracium Asiam ab Europa dirimere; malo hic legere quattuor stadiis, quam quinque. Neque enim Hermolai sententiã probo, qui libro quinto Castig. Pli. c. xxxij. Plinij lectionem emendat ex Strabone & Pomponio. Ego econtrario Pomponium ex Plinio & Herodoto corrigendum censeo. Strabonem qui diuersæ fuit opinionis, valere sinens. Templi numen Iupiter, conditore Iasone.] Sic Hermolaus casti- 2*
gauit, sed elegantior, vt sentio. festiuiorq; lectio erit. Templi numen Iupiter, conditor Iason. Cæterùm quia Hermolaus addubitat, & coniectura magis, quàm vllius auctoris testimonio, Iasone castigauit; quum ante Eiaso legeretur, fulciamus illius castigationem auctoritate alicuius illustris scriptoris. Is est Polybius, qui in quarto scribit Iasonem è Colchide redeuntem apud Chalcedonem vrbem duodecim diis primùm sacrificasse. Sed quia contra minus quam ad læuam & dextram abscessit.] 3*
Scribendum puto, sed qua intrat minus, qua ad læuam & dextram abscessit, vt sit sensus, longo rectoq; limite extentum esse Pontum, sed qua intrat minus, qua verò ad læuam, &c. Breuis, atrox, nebulosus.] Si hæc verba menda vacarent, sibi ipsi repugnaret Pomponius, breuem appellando Pontum, quem paulo ante dixerat, longo rectoq; limite extentum. Legendum igitur non breuis. sed breuibus, vt

alibi etiam docuimus, confirmante id Ammiano Marcellino libro xxij. Omnis, *inquit*, circumfluo ambitu Pontus & nebulosus est, & dulcior æquoribus cæteris & vadosus. *Facit etiam quod statim sequitur:* Et quia nō profundus est.] *Lego:* & qua non profundus est. Ex colentiū (euo admodum ingenio Axenus.] *Scribo Græca terminatione* Axenos, *ex Plinij & doctorum vulgata consuetudine.* Ab Argino, vt ferunt Hercule datam.] *Legendum* ductam, *aut quod magis arridet* deductam, *vt non ita post à* Thenistagora Milesio deductum oppidum: *& in Thracia,* deinde à Milesiis deducta Calatis.

EX PAPHLAGONIA.

Et Acitoro Phryxi filio posita Cythoros.] *Aldus,* & à Citisoro Phryxi filio posita Cytoros. *Scribendum quidem diuersa orthographia,* & à Cytissoro Phryxi filio posita Cytoros: *ex Herodoto qui* Cytissorō *Phryxi filium appellat, & Apollonio Rhodio, eiusque interpretibus, libro secundo,* Cytissoron *etiam nominantibus. Sed quia in Apollonij scriptis emendatisq́ codicibus* Cytoros *legitur, non* Cytissoros, *& itē Strabo & Stephanus* Cytoros *enunciēt; inclinat animus vt* Cytoro *hic legatur potius, quàm* Cytissoro. *Stephanus addita d.* Cydroros *profert, nec alius.* Tum Cimolis accolitur.] *Aldus:* Tum Cinobus & Colitis. *Hermolaus castigauit,* Tum Cimolis accolitur. *Nos legendum putamus,* Tum Cinolis, Anticinolis, *ex Strabone, & Arriano in Periplo.* Et quæ Paphlagoniam finit Armine.] *Scribendum cum aspiratione in prima & e. breui in penultima* Harmene, *ex Strabone, Ptolemæo, & Arriano: quamuis Ptolemæus sine aspiratione scribit: Hermolaus autem qui* Armine *agnoscit cum in secūda, vbi id legerit, ipse viderit. Ptolemæus certè, quem aduocat tam Græcus, quàm Latinus, itē Stephanus* Armene *legunt, sine aspiratione.*

EX TITVLO CHALYBES.

Secundum Halyn vrbs est Lycasto.] *Plinius* Lycastum *in sexto. Interpretes Apollonij in secundo* Lycastia, *tres fuisse scribentes Amazonum vrbes ad amnem Thermodontem;* Lycastiam, Themiscyram, Chalybiam. In eo fuit oppidum Themiscyrum.] *Scribe* Themiscyra, *non* Themiscyrum *ex Strabone, Stephano, Ptolemæo, Herodoto, Plinio. Habetur nihilominus* Themiscyrum, *sed promontorium, non vrbs, Apollonij enarratoribus in secundo.* Ideo Amazonum vocāt.] *Sensus est: Post amnem Thermodontem esse campū in quo fuit Themiscyra oppidum & Amazonum castra, vnde campus ipse dictus sit Amazonum. Confirmat hoc Appianus libro Mithridatico.* quicunque, *inquit*, circa Thermodontem flumium terram incolunt, quæ Amazonum appellatur. *Strabo quoque vndecimo tradit* Themiscyram *campumq́ Thermodonti proximos atque imminentes montes, Amazonum dictos esse. Nam si* Amazonium *admitteretur, putarē eam dictionem ad Aeolidis Cymen magis pertinere, quæ dicta est alio nomine* Amazonium, *auctore Stephano.* Vltra Carambin Mossynoeci.] *Arrianus in Periplo* Carabin *profert,*

profert, non Carambin. *Item scribendum* Mosynoeci *cum vno ſ. & correpta prima ex Strabone, Stephano, Herodoto, Stobæo. Quod si aliquando cum duplici inuenitur apud Apollonium, Valeriúmue Flaccum, aut alios poëtas, iure suo illi vtuntur ratione syllabæ. Fugit hoc Hermolaum qui in sexto Pli. cum duplici ſſ. semper scribit* Mossynoeci. Inedia diei totius afficiunt.] *Da veniam, quæso, humane lector; libet enim hic tantillum considere. Non est cantandum*; res breuis agitur. *1
Æstimem usq; an ius nobis aliquod siue ciuile, seu honorarium competat aduersus nostrum Melam. Videtur enim (quod cum bona venia tanti viri dictum sit) non percepisse mentem Apollonij Rhodij quem hoc loco transtulit. Verba Apollonij, quoniam librarij nostri Græcis formis carebant, Latinè subtexam, sed cum fide. Miser, inquit, *(in secundo libro de Mosynoecorum rege loquens)* Nam si in iure dicundo quippiam peccauerit, ad famem illo die includentes habent. *Mela verba illa*, ad famem illo die, *pro illius diei accepit. At Apollonij enarratores contra intelligunt, eo ipso die quo contra ius pronunciauerit, in carcerem trudi, quoad fame pereat: Citantq; suæ expositionis assertores Ephorum & Nymphodorum. Addo ego astipulari interpretibus Apollonij, Nicolaum de Moribus gentium, referente Ioanne Stobæo.*
Discheri, Buxedi.] *Lego*, Bechires, Buzeres; *ex omnibus Geographis, Historicis, & Poëtis: quibus citandis subinde supersedeo, fastidio parcens.* Atque inde se in sinu aduersi littotis flexu attollens.] *Castigādum puto*, atque inde se in summum aduersi littotis flexum attollens. Hic sinr Colchi: Hinc Phasis erumpit.] *Lego*, Hic Phasis erumpit; *vt sit tritum dictionis schema, Melæ maxime.* Hic Colchi. Hic Phasis. Hic oppidum. Hic Phryxi templum. Hic ottimontes. A Thenistagora Milesion.] *Scribo* Themistagora, *ex Herodoto, apud quem frequens eius mentio.* Cotaxici, Caucasi.] *Legendum* Caucasij. *Nemo aliter.* Ignaris quæ terra esset.] *Melius*, ignaris qua terra esset. Terrestria, Sexsolitæ.] *Voces sine dubio Barbaræ, quas expositionis gratia super litteratas totidem positas, aut alias fortè ab errone scilicet aliquo & peregrinatore indocto adiectas, indoctior librarius pro legitimis habuit, reiectis veris ac litteratis. Quæ temeritas maximas doctissimis etiam viris tenebras offudit, vestigantibus per summos labores quæ inuestigari nequeunt. Has inquam duas voces in tabulis Ptolemæi, quas Modernas appellant, inueni, vbi describitur littus sinistrū ponti Euxini. Quin & Tritonicen legi; de qua infra Mela, in initiis Thraciæ.* Achæi, Cercetici.] *Lego*, Cercetæ, *non* Cercetici, *ex Strabone, Ptolemæo, Plinio, Marcellino. Meminit & Alexandrinus Hesychius, in quo vitiose scriptum est*, Cercetæ gens Indica *pro* gēs Scythica. *Dionysius Byzantius* Cercetios *nominat, Nam* Cerceticus *possessiuum potius est, quàm gentile nomen, vnde* Cerceticus portus *Ptolemæo.* Etiam in confinia Mæotidis Syndones.] *Videtur scribendum distinctè*, & iam in confinio Mæotidis Sindi *cum i.* Scindi *enim non* Syndones *sunt Straboni, Stephano, Marcellino, Trogo Pompeio. Valerio Flacco.* Degenereſque, *inquit*, tuunt Sindi glomerantque paterno Crimine, nunc etiam metuentes verbeta turmas. Syndos in Syndonum finibus.] *Legendum, vt dixi,* Sindorum *non* Syndonum.

Syndonum. *Praeterea* Sindicus portus *redditur in hoc tractu à Ptolemæo, &* Sinda *vicus, non* Syndos. *Strabo quoq;* Sindicum *portum & ciuitatem celebrat. Necnon & Plinius* Sindicam *ciuitatem.* Quam duobus alueis in lacum &
2* in mare profluens Corocondamam penè insulam reddit.] *Sic Aldi præferũt exemplaria, propius veritatem. Et minus adhuc mendose legeretur,* Corocondama palus in sulam reddit. *Cæterum locus est corrosus & mancus, multisq; verbis apertissimè cassus. Potest autem iactura resarcici ex Strabone, nunquã satis laudato scriptore, si ad hunc modum legatur:* quam duobus alueis, altero Anticites amnis in lacum profluens Corocondametin, altero lacus ipse in mare peninsulam reddunt. *Alioquin non fit mihi verisimile aquas corocondametidis lacus ita esse libratas, vt quod videntur significare verba auctoris, altero alueo profluant in Mæotidem, altero in Pontum: quod tamen ipsum si fieret, non iam esset peninsula, vt vult Mela, sed iusta insula. De lacu verò* Corocondametide *Stephanus, & Strabo. Cuius verba precium operæ legentium absoluent: totam enim hanc controuersiam dirimere videntur. Plinius etiam de hac peninsula in sexto, quàm ipse* Eionem *nominat.* Nisi vbi aperitur.] *Scribendum puto,* nisi vbi aperit os, *vt alibi de sinu Caspio:* inter Amardos & Pæsicas os aperit. Toreatæ, Arrichi, Phicores.] Toretæ, *non* Toreatæ. *Stephanus, Dionysius, Ptolemæus. Cui* Toretice *promontorium est, à Toretis nimirum gente. At Strabo in vndecimo* Toreatæ *profert. Itẽ Ptolemæus cum vno tantum r.* Arichi. *At Strabo, Stephanus, Plinius* Arrhechi *per duplex, & penultima producta; etsi in Strabone etiam Græco cum i. in penultima mendose legatur, vt docet Stephanus, qui* Arrhechi *in Strabone legit penultima producta.* Phycari *verò Plinio in sexto cap. vii. gẽs Mæotica est, sed codex scriptus* Phycori *habet. Romana exemplaria* Phyceres. Et ostio fluminis proximi Iaxamathæ.] *Scribendum sine vlla aspiratione* Iaxamatæ *ex Ptolemæo, Plinio, Marcellino.* Regna Amazonum.] *Plinius,* connubia Amazonum. Fœcundos pabulo ad alia steriles nudosque campos tenent Budini, Geloni vrbẽ ligneam habitant.] *Nullo modo procedit hæc lectio. Nam Herodotus, à quo omnia hæc hausit Mela, contraria omnino de Budinis prodit, regionem habitare omni genere arborum frequentem. Puto ergo desiderari in hoc loco verbum* Nomades *communi iam & insanabili librorum omnium peste. Nam de Scythis Nomadibus Herodotus scribit, quod hic Mela Budinis accõmodat, neque arare, neque serere, sed terram habitare omni arbore nudam. Legatur igitur meo periculo sic:* Nomades fœcundos pabulo, ad alia steriles nudosque campos tenent. Budini Gelonon vrbem ligneam habitant, *ex Herodoto in Melpomene ad verbum. Lege, deinde pronuncia.*

Iuxta Thyrsagetæ Turcæque.] *Lego* Thyssagetæ, Iurcæque, *ex Herodoto in Melpomene: Cui* Iyrcæ *sunt, non* Turcæ. *Idem vitium in Plinio, apud quem tamen nulla ratione Hermolaus* Turcæ *agnoscit.* Thyssagetas *Valerius Flaccus,* Thyrsagetas *nominat; Stephanus cũ Herodoto* Thyssagetas. Ad Arympheos vsque permittitur.] *Lego* Argippæos *cum i. in secunda & duplici pp. & æ. diphthongo in penultima, ex Herodoto in Melpomene, etsi Hermolaus* Arymphæos *defendat apud Plinium ex Solini auctoritate, malitq; Plinium castigare ex minutulis*

fordidisq; auctoribus superq; Latinis, quàm ex Herodoto Græco, illustri & antiquissimo historico, apud quem credibile magis est resedisse vera gentium & locorum nomina, quàm apud Latinos præsertim ignobiles, insuperq; innumeris mendis deformatos, vsque adeo vt ab ipsis qui composuerunt, si reuiuiscerent, opera sua agnosci nequirent. Zenobius hos Orgempeos appellat. Plinius scriptus eodem propè quo Herodotus, modo, Argempheos ostentat.

IN LIBRVM SECVNDVM.

EX SCYTHIA EVROPÆA.

VT vltra ne visum quidem intendentium admittant.] Lego ne 1*
visum quidem incessumve admittant, ex Herodoto euidentissimè 2*
in Melpomene. Quia gryphi sæuum & Pertinax ferarũ genus.] 3*
Herodotus libro proximè citato grypas appellat, quinta inflectione. Latini addita aspiratione gryphas nominant, sicq; in Plinio legendum libro septimo, præsertim cum Herodotũ citet, à quo vt dissentiret inflexu nominis, nulla erat causa.

Et sunt infesti attingentibus.] Duæ priores dictiones ociosæ. Ab eis Essedones.] Herodotus, Issedones. Item Stephanus, qui ab Alcmane nominari ait Assedonas, nec ab alio. Inueniri etiam cum e. correpta in secunda, nec deesse qui vocent Issidos. Ptolemæus cum Herodoto Issedones. In paludem vergentia Satarchæ tenent.] Scribendum videtur, In pontum vergentia non in paludem: quia subdit paulo pòst, refugientia vsque subsequens littora, quæ Satarchæ & Taurici tenent. Sed tolerari potest. paludem. Nam angustam illam ceruicem, seu isthmũ, inter sinum Carcinitẽ & Mæotin, attingentẽ vtrunq; mare, qui vocatur Taphræ (vt paulo pòst subiungit) Satarchæ habitant, auctore Stephano in dictione Taphræ. Quare in quarto Plinij libro, vbi ait Tauricæ populos claudi ab occidente Cherbonneso, ab ortu Scythis Satarchis, corrigẽdus est mẽdosissimus locus, legendũq; nõ ab ortu Scythis, Satarchis sed habitata Scythis Satarchis. Pudẽdo Hermolai errore, qui ait non in totũ displicere sibi priorẽ lectionẽ, quũ in vniuerso terrarũ situ nihil pronũciari possit absurdius quã Tauricã claudi ab oriẽte Scythis Satarchis. Cæterũ libuit hic testari me ab Hermolao quotiẽs occurrit liberè dissentire, nõ vt detractã ei velim Hęrentẽ capiti cũ multa laude coronã, à qua re semper mores mei abhorruerunt, sed honorãdæ veritatis causa. Cuius dignitas apud hominẽ verè philosophum, hoc est, qui bona fide sapientiã colit, quàm cætera omnes rationes præpõderare debet. Nec cõmittendum fuit, vt quæ falso tradita sunt ab homine quãtúmuis docto, sed qui in omnibus collimare non potuerit, credulo lectori imponerent. Sed vt ad rem redeam. Stephanus Satorchæos appellat, nisi mendosus sit codex: Ptolemæus Satarchæos: Valerius Flaccus Satarchas. In Græcis Ptolemæi exẽplaribus mendose, vt reor Sartache oppidũ scriptũ est pro Satarche, quod & Latini codices coarguunt. In Bosphorum Cimmericũ oppida.] Aldus, In Bosphorũ Cimmerica oppida, rectius puto, vt sit à Cimmeriis possessa conditáue. Verba sunt Strabonis libro 11. Nam Cimmerij olim potentiã in Bosphoro maximã habuere, vnde & Cimmerius Bosphorus appellatus est. Hi sunt qui ad Ponti dextrã mediterraneã regionẽ habitantes vsq; in Ioniã excurrebant. Sed super omnia placet legatur

In Bosphorum Cimmerij, quorum oppida,&c. *vt tres diuersas Tauricæ partes, tribus populis aßignet. Vergẽtem in paludem Satarchis, In Bosphorum Cimmerij, In Euxinum Tauricis. Nam & Ptolemæo oppidum est in mediterraneo Tauricæ* Cimmerium. Carambico quod in Asia diximus pater aduersum.] *Castigo,* Carambico quod in Asiæ diximus parte, aduersum. *vt Plinius, tum alibi, tum in sexto, cap. xxx.* ex aduerso in Asiæ parte Macrobij. Subit rum ripam mare.] *Admonendum duxi Lectorẽ, appellari ripas à Mela, littora quæ recta tendunt, nec vllis sinibus inflexa curuaue sunt, à similitudine riparum in fluuiis qui in terram non excurrunt. vt libro tertio de Lusitania.* frons illa aliquandiu rectam ripam agit. *& in eodem libro de Gadibus.* eaque angusto spacio & veluti flumine à continenti abscissa, qua terris propior est penè rectam ripam agit. *& in India:* Primò recedentis oras æqualiter impellit, & vt non inrer aliquantum patens sinus erat, sed quas ripas influxerat bis irrumpit. *& de ora exteriore Africæ:* Vasta omnia, vastis præcisa montibus, ripæ porius quam littora. Taphræ nominatur.] *Ptolemæus* Taphros. *Stephanus numero & vnius & plurium* Taphre, *&* Taphræ. *Herodotus in quarto* Taphros *cum Ptolemæo. Cum sit igitur Mela tam constans Herodoti affectator, vt nihil quod posit, non ab illo desumat, mallem hic legeretur* Taphros, *quàm alio modo.* Nam Gerros inrer Basilidas & Nomadas euoluitur.] *Duos promisit, alterum tãtum fluuium reddidit. Apparet igitur locum esse truncatũ, & verba omissa librarij indiligentia. Resarcietur tamen ex Herodoto in quarto, & Plinio item in quarto. Cuius verba ex capite xij. subieci.* Nam Gerrhos Basilidas & Nomadas separat, Hypacyris per Nomadas & Hylæos fluit. Hypacyris *enim legendum in Plinio, non* Hypanis, *quod Hermolaus non vidit. Constabit hoc apertè conferenti Herodotum cum Plinio, & Pomponio. Illud ad:lo,* Gerron *cum duplici rr. scribi Stephano, Herodoto, Plinio, M læ: cum vno tantum Ptolemæo, & Valerio Flacco.* Hypacyrin *autem* Hypacarin *aliquando Herodotus nominat, si mendum non est in exemplari.* Terra tum longè distenta excedens, tenui radice littori adnectitur.] *Verbum* excedẽs, *videtur esse superuacuum.* Secundum Borysthenida & Olbida Græca oppida egreditur.] *Lego,* secũdum Borysthenida, Olbiam, Græcum oppidum egreditur *ex Ptolemæo cui Borysthenis & Olbia idem oppidum est. Coniungit autem Mela duo eiusdem oppidi nomina, nulla interiecta aut copula, aut disiunctione, peculiari quodam more, quem nonnunquam ab eo seruari obseruaui, notabiturq́; cum vsus poscet. Cæterum Strabo, Stephanus, Plinius* Borysthenem *vrbem, non* Borysthenida *appellant, quæ &* Olbia *dicta sit &* Olbiopolis, *condita à Milesijs, ideoq́; & in Plinianis Castigationibus.* Mileropolis *etiam appellata. Hermolaus mẽdosa hac Melæ verba pro sinceris citat,* Et quam marrem, eius accolæ appellant.] *Ita legendum, vt verbum* eius *superioribus adiungatur, non inferioribus: intelligaśq; paludem matrem Hypanis vocari. ex Herodoto in Melpomene ..* Cui Exampeo cognomen est.] *Herodotus modo* Hexampæon *cum aspiratione in prima & per æ diphthongon in tertia, modo sine vtroque* Amaxampeon, *in Melpomene.* Intra Callipidas

Vt cap. seq. de Grunoe. & in fine ca 1. infra.

4 *

Callipidas Axiacasque descendit.] *Rectius legetur*, inter Callipidas, *&c.* Hos ab Istricis Tyra separat.] *Lego*, Hos ab Istriis Tyra separat. *Nam ab Istro urbe Thracia, qua ab aliis* Istropolis, *ab Arriano in Periplo* Istria *dicitur*, Istrius *gentile nomen deducitur, auctore Stephano. Ab* Istria *autem* Istrianus. *Est & in Ionio gens* Istri, *à qua possessiuum nomen fit Istricus, eidem.* Apertis in Germania fontibus, alio quàm definit nomine exoritur.] *Dispiciendum an legi potius debeat*, Adnoba Germaniæ monte, alio quàm definit, *&c. ex Plinii quarto. Ruffus Festus in tralatione Dionysii:* Abnoba mons Istro pater est, cadit Abnobæ hiatu: Flumen, in Æoos autem conuertitur axes. *Meminit quoque Ptolemaus* Abnobæ *quem ipse* Aunobam *nominat.* Auro cincta pro poculis gerunt.] *Legendum videtur*, pro eoculis gerunt, *ex Herodoto in Melpomene, non longè à principio.* Hæc sunt apud eos ipsos pietatis vltima officia.] *Melius:* Hæc sunt apud eos ipsius pietaris vltima officia. Sarmatæ auri & argenti maximarum pestium ignari.] *Scribe*, Satarchæ, *non* Sarmatæ, *vt ex Solino castigauit Mariangelus. De Satarchis paulò antè dictum.* Atque vt illa pecorum durant.] *Legendum*, pecori durāt. Binisque poculis qui plurimos retulere perpotatis interlocantur.] *Mariangelus pro* interlocantur *substituit* inter loquentis *aut* inter iocantis. *Ego neutrum probo: sed scribendum, vt reor,* binisque poculis qui plurimos retulere perpotantes, interiungunt. *Est enim* interiungere *eandem rem interposito spacio repetere.* Pocula vt Essedones parentum, ita inimicissimorum capitibus expoliunt.] *Lego*, Pocula inimicissimorum capitibus expoliunt, *reliqua inuectitia sunt. Neque enim Essedones pocula ex parentum capitibus expoliunt; sed simulacra faciunt, vt ex Herodoto dictū est, & suprà in Taurica mentione.* Myrmecium, Panticapeum,] *scribe cum æ. diphthongo in penultima* Panticapæum, *ex Strabone, Ptolemao, Stephano; Ptolemaus tamen* Panticapæa *profert.*

EX THRACIA.

Deinde à Milesiis deducta Calatis.] *Nemo scribit Calatin Ponti vrbem à Milesiis deductam, immo Strabo grauissimus auctor ab Heracleensibus deductā tradit. E contrario Istropolin vrbem siue Istron (nam vtroque modo dicitur) Milesiorum esse coloniam, Strabo, Herodotus, Plinius affirmant. Palam ergo est, vt pleraque alia, sic hæc quoque verba transposita esse, & quod Aristidi, vt aiunt, dandum erat, datum esse Lysimacho. Lege igitur:* Istro proxima est Istropolis à Milesiis deducta: deinde est Calatis. *Hermolaus non potuit ex hac nassa exire. De reliquo* Callatis *per duplex ll. scribitur à Ptolemao, sed* Callatiam; *non* Calatin *appellat. Arrianus in Periplo* Callantram. Et portus Caria, & Tiristris promontorium.] *Totum hunc locum sic lego:* Istro proxima Istropolis à Milesiis deducta: Deinde est Calatis: Est portus Caria: Est Tiristris promontorium: *qua dixi figura. Ptolemaus* Tiristriam *appellat promontorium, non* Tiristrin. *Arrianus in Periplo* Tetrisiam. *Item portus eidem non* Caria *est sed* Caron *Graca genitiui terminatione.*

tione. Cariam enim regionem nominat, portum Caron. Et nisi amplior foret similis fuit. Hic Bizone motu terræ intercidit.] Ea distinctione legito, vt verbum fuit ad inferiora applices, legaturq́; in totum sic: & nisi amplior foret similis. Fuit hic Bizone. Motu terræ intercidit. Sequitur enim eadem figura. Est portus Crunos. Vrbes Dionysiopolis. Odessos. Messembria.] Scribendum verbis permutatis, & alia orthographia. Est portus Crunoe. Dionysopolis. Vrbes Odessos, &c. more quem diximus, inculcatis duobus eiusdem vrbis nominibus. Nam Crunoe & Dionysopolis, eadem est Stephano. Qui disiunctim Διονύσου πόλιν nominat, vt Κωνσταντίνου πόλιν. Coniunctim autem Dionysopolin, Ptolemaus, Arrianus, Appianus. In Plinio vtrunque nomē corruptè scriptum inuenio. Præterea Odessos cum e. in penultima Stephanus & Strabo enunciant: cum y. Ptolemaus: cum i. Appianus, modo codex non sit maculosus. Item Mesembria cum vno dumtaxat s. scribendum ex Ptolemao, Stephano, Strabone, & Herodoto. qui tamen
2* per a. in secunda Mesambriam nominat. Atque vbi Pontus alterum sui flexum angulo finit magna Apollonia.] Scribendū videtur magno potius, quàm magna, vt referas ad angulum non ad Apolloniam, quam nemo (quod occurrat) in hoc tractu magnam appellat. Angulum verò statim antè dixerat ampliorem altero opposito in Colchis. In promontorium quod Thinniam vocant.] Ptolemaus Thiniada vocat cum vnico n. Astipulante etiam Arriano, nisi quod cum y. scribit primam. & littus non promontorium facit. Stephanus quoq; Thynias profert. Sitq́; scribendum in Mela, quicquid dicat Hermolaus. Halmideson & Phileas.] Legendum puto Halmideson & Phrygiam, auctoritate motus Arriani in libro totiens citato, Phrygiam scribente distare ab Halmideso cccxxx. stadia. In propontide Selymbria.] Herodotus sine m. Selybria in sexto. Perinthus, Bathynis, Amnesque qui interfluunt Erginus & Atyrus.] Legendū permutatis verbis. Perinthus. Amnesq; qui interfluunt Bathynis, Erginus & Atyras. ex Ptolemao qui tamē non Bathynis sed Bathynias nominat. Tū Rheso regnata quōdam pars Thraciæ.] Scribendum arbitror longè diuerso modo. & Terei regia quondam arx Bizie, ex Plinio libro quarto capite xi. Oppida, inquit, Selymbria Perinthus. Intus Bizya arx regum Thraciæ, à Terei nefasto crimine inuisa hirundinibus. Quorsum enim hic mentio Rhesi, Tragici regis nullo, aut pralio, aut saltem scelere nobilitati. At Terei in Thracia nemo non meminit. Praterea quum hic ex professo de Thracia agat, quid attinebat subiungere, pars Thracię. Et Bysanthe Samiorum.] Scribe Bisanthe per i. ex Stephano, Herodoto, & Plutarcho in Alcibiade: dicta alio nomine Rhædestō, auctore Ptolemao Graco & Latino: vt dubitē corrigendus ne sit Plinius, in quo, pro Rhædeston scriptum est Resiston libro quarto capite xij. ex castigatione Hermolai. Nam codex vetus Salmanticensis Acad. resiston planè ostendit. liberum sit vnicuique iudicium. Et ingens aliquando Cypsella.] Scribo per vnicum l. Cypsela, ex Stephano, & Strabone in Selectis. Cui est etiam neutralis generis; astipulante proprio nomine Cypseli Tyranni Corinthij; & eodem nomine alia in significatione. semper enim cum vnico l. scribitur. Herodotus

certè

certè & Pausanias sic scribunt. In codice quoque Salmanticensi vetusto sic scriptum inuenies. Ptolemæus Græcus vna, & Latinus cum duplici, sed procul dubio vitiose, vt in hac parte fides habenda non sit Hermolao, qui in quarto Castig. Plin. cap. xi. cypsella fœmininum putat & cum duobus ll. scribit. Et in radice magnæ peninsulæ sedes Lysimachia.] *Lego*, & in radice magnę peninsulę sedens Lysimachia. Ceruices *enim appellari solent* isthmi *siue* angustiæ peninsularum, *vt Plinius in quarto de Peloponnesi isthmo*: donec in quinque millium passuum interuallum exesis vtrinq; lateribus angusta ceruice Peloponnesum contingat Hellas. *Ptolemæus quoque, & Georgius Genistus* Pallenes isthmum *ceruicem vocant. & Pomponius supra in Ionia:* angustiisque ceruicibus reliqua extendens in latum, *&c.* Frontem eius Mastusiam.] *Considerandum an sit melior lectio*, promontorium eius Mastusiam, *ex Ptolemæo & Plinio.* Ob multa memorabilis est. In ea flumen Ægos.] *Aldus*, ob multa memorabile est. In ea flumen Ægos. *Lego*, ob multa memorabilem. Est in ea flumen Ægos, *quia sequitur statim.* Est & Abydos. Est regio. Sunt Protesilai ossa, *cõsueto schemate. Cæterùm huius ciuitatis nomen non ex parte sed integrum transmisit ad nos Marcellinus*, Ægos potamos *relinquẽs vt apud Græcos inuenit, melius fortasse quàm Pomponius, Pliniusq́. Præterea legendum puto* fluuij Ægos naufragio classis Atticæ insignes. *Omnes enim Græci auctores qui huius vrbis meminere, numero plurium vocant, Strabo, Stephanus, Plutarchus, Xenophon. Aristoteles etiam primo Meteoron, & complures alij quos ne in re aperta tundam, consulto prætereo, semperq́ præposita dictione* Ægos. *Quapropter & hic, & in Plinio libẽtius legerim*, Ægos fluuij, *quàm retro. Hermolaum autem quis non miretur, qui libro iiij. cap. xi. Plin. Cast. legit in Pomponio* flumen Ægon, *dubitatq́ sit ne* Ægon *scribẽdum, an potius* Ægos, *quum nullus sit auctor qui vel somniauerit quidem hanc vrbem appellari* Ægon; *sed omnes vno consensu* Ægos potami *appellent. Strabonis interpres in fine sexti nolens Plinium ac Pomponium imitari* Capræ fluuium *ineptè vertit.* Diuisas spacio pelagoque terras.] *Stultus sensus, & Mela indignus. Nam quod diuiditur pelago, diuidi etiam spacio necesse est. Lego itaque* diuisas Hellesponti pelago terras. *Nam & angustum mare fretumue, dici etiam solet* pelagus. *vt in Hispania.* Aperit deinde se angustissimum pelagus. Est & portus Cœlos.] *Sic Plinius etiam* Cœlos. *Cœla tamen Ammianus, fortè melius: vt ab Atheniensibus, qui in Cherroneso frequẽtes erant, inditum fuerit hoc nomen. Nam* Cœle *siue, quod idem est* Cœla *vicus fuit Atticæ, clarus morte Thucydidis, auctore Græco scriptore Marcellino. Nec præterierim* Cyllam *vrbem locari in hac ora à Ptolemæo, etiamsi Hermolaus* Cœlam *legit nõ* Cyllam, *cui suffragari videntur Latini Ptolemæi codices.* Est Eleus.] *Dupliciter scriptum inuenio, siue diphthongo & cum diphthongo a. in secunda. Cum diphthongo scribunt Ptolemæus, Stephanus, Thucydides. Sine diphthongo Strabo in Selectis, Pausanias, Herodotus, Arrianus, Xenophon, Plutarchus, Philostratus, Demosthenes, & alij. Hermolaus hanc vrbem vocari à Strabone tradit* Elæussam. *Ego* Elæussam *insulam nosci à Strabone, cæteri*sq́,

risq; Geographis prope Ciliciam scio; vrbem Thraciæ ita ab vllo nominatam nescio. Apud Strabonem vno duntaxat loco libri xiij. legi in exemplari Græco elusa commutatis literis pro Elæus proculdubio vitiose. Nam si Elæussa diceretur hæc vrbs, ex tot, quos mox antè citaui, auctoribus aliquis ea ita nominasset. Itaque in hac traditione ab Hermolao non sto. Præuectisque Mastusiam.] Melius præteruectis, vt supra in Troade: quod præteruectos sinus excipit non paruus. & non multo antè: & Tiristris promontorium, quod præteruectos alter ponti, &c. Iugo facie vallis includitur.] Castigandum, iugo Pallenes includitur. Nam secundum Pomponium, & sinus Melas, & tota Thracia Pallene terminantur. Est autem Pallene Cherronnesus & vrbs, & mons auctoribus Apollonio in primo, & eius Enarratoribus: prætereà Dionysio Byzãtio, qui iugi Pallenes meminit. Alioquin Mela & in his quæ longè porriguntur absque montium mẽtione vtitur hoc nomine iugũ, vt in tractatu Cypri. Cyprus, inquit, ad ortũ occasumq; se immittens recto iugo inter Ciliciã Syriamq; porrigitur. Circa Hebrũ Cicones] Lego, Citra Hebrũ Cicones. sequitur enim, trans eundẽ Doriscos. confirmatur quoq; auctoritate Herodoti. Zone, Tũ Scœnas fluuius.] Permuta verba, Tũ Zone. Scœnas fluuius. Turris quam Diomedis vocant.] Expendendum an sit aptior lectio, Tinda quam Diomedis vocant. ex Plinio & Stephano. Philippi, Appolonia.] Scribe cum vno p. & duplici ll. Apollonia. ex omnibus. Inter Strymona & Athon turris Calarnæa.] Sic Hermolaus castigauit, cùm prius Calamæa legeretur. Mihi Hermolai commentum non placet: neque puto hic reddi à Mela Calarnan oppidum ignobile, & cuius præter Stephanum à nullo fiat mentio, sed vrbem clarissimam Stagira; siue vt Herodotus vocat, Stagiron, illustrem alumno Aristotele, & à nullo prætermissam: Sed nescio quo aduerso, & vrbis ipsius, & Aristotelis fato, apud plerosq; scriptores deprauatissimè scriptam. Nam apud Ptolemæum Stantira pro Stagira positum est, & apud Plinium atrox adhuc etiam post tot censores menda memoriæ inclytæ vrbis offecit. Sed libuit eius verba in gratiam Plinij studiosorum subiicere ex libro quarto capite x. Acanthus, inquit, Istria, Grastonia. In codice vetusto bibliothecæ Salmanticensis Academiæ suprà citato sic legitur: Acanthus, Sinis, Tagira, Sitone. Scribendum: Achanthus. Singus. Stagira. Sithonia: etsi Hermolaus in Plinianis Castigationibus Grastoniam defendat, non rectè. Achanti, & Singi vrbis, vnde dictus sinus Singiticus, & Sithoniç magna apud omnes mẽtio. Pari malo apud Melam turris vitiosissimè scriptum est pro Stagiros. Pro Calamea autem, vt antea legebatur, substitui posset colonia: multæ enim erant in Macedoniæ coloniæ, Dion apud Ptolemæum. At Pella, Orestæ, Cassandria, Philippi apud Plinium in quarto. Loqui autem hic Melam de Stagiro, siue Stagiris nisi probauero, non recuso quin in pistrinum dedar. Sed prius quàm id probem, visa est mihi res digna æstimatione, an hic pro Calamea substitui possit, clara alumno, vt Aristotelis nomen prætermissum sit librarij culpa. sicuti permulta alia in hoc opere siue denso quodam & frequenti erroribus senticeto. quod tam ex his quæ prætericre manifestum est, quã ex futuris liquebit. Mouet me quòd Mela ciuitates quæ claros viros

aut

aut tulerunt, aut etiam sustulerunt, honorificis verbis memorare solet. Hoc fecit in vrbe Aeolidis Pitane *vnde fuit Arcesilas: Hoc in* Abderis *Thraciæ vnde Democritus: Hoc in* Mileto Ioniæ, *vnde Thales Astrologus, Timotheus musicus, & Anaximander Physicus: Hoc in* Calaurea insula, *vbi periit Demosthenes. Hoc in* Rudiis *vrbe Italica natali Ennij poëta nobilitata. Credibile igitur mihi fit hoc idē fecisse Melam in vrbe* Stagiro *patria Aristotelis, tanto illis, & cæteris philosophis omnibus præstantis. Sequuntur statim verba quæ probant legendum hic* Stagiros *non turris. Ea sunt:* Portus Caprullon.] *Lego,* portus Capros cum insula. *ex Strabone in Selectis tradente* Capron *portum esse Stagiri vrbis cum insula parua cognomine. Quis igitur in animum inducat, meminisse Pomponium portus Stagiri, præterita ipsa vrbe, cuius est portus, tanta præsertim, propter alumnum, claritatis. Præterea sitam esse* Stagirō *inter* Strymonem *fluuium &* Athon *mōtem, vbi Mela eam statuit: auctores sunt Strabo in Selectis & Ptolemæus, quod adhuc magis astruit castigationem nostram.* Vrbs Acanthos & Oesima.] *Omnia turbata & permista. Neutri n. harum vrbium conuenit situs in quo locantur, inter Strymonem & Athon.* Acanthus. *n. inferius est,* Oesima *superius.* Acanthus *ad Meridiem inter promontorium Nymphæum & Derrhin in sinu Singitico.* Oesyma *ad septentrionem inter Nessum & Strymonem fluuios, in sinu Strymonico, auctoribus Ptolemæo, & Strabone in Selectis. Castigandus igitur sic totus hic locus:* Vltrà Nestos fluit, interque eum & Strymona vrbes sunt Philippi, Apollonia, Amphipolis, & Oesyma. Inter Strymona & Athon Stagiros, Portus Capros cum insula. Inter Athon & Pallenen Acanthos, Scolos & Olynthos. Scolos *inquam lego, non* Cleonæ *vt Hermolaus legit, qui pro* Celeona *antiqua lectione* Cleonæ *suffecit. Ego* Scolos *defendo ex Strabone, qui in septimo* Scolō *ait fuisse vnam ex vrbibus propinquis Olyntho. Thucydides item in quinto, vt vicinas sibi vrbes Scolon & Olynthon coniunctim memorat. Nam* Cleonæ *Hermolai non sunt inter Athon & Pallenen, sed in ipso monte Atho cum aliis quattuor vrbibus,* Dio, Holopyxo, Acrothoo, & Thyso, *quas Xerxes perfosso Atho insulares fecit, auctore in Polymnia Herodoto: qui* Stagiri *&* Acanthi *cōiunctim etiā ipse meminit, vt vrbiū inter se propinquarū.* Verū totus est.] *Dele verbū est.* Factus freto nauigabili peruius.] *Hæc etiam verba recidenda. Pomponij enim breuitati satis fuit dixisse:* à Xerxe in Graios tendente perfossus transnauigatusque. In summo fuit oppidum Acroathō] *Ptolemæus* Athos acrō. *Strabo in Selectis* Acrethooe. *Stephanus* Acrothynoe. *Thucydides, & Plinius* Acrothos. *Herodotus* Acrothoos. Vt quinque vrbiū sedes sit.] Quattuor, *non quinque Strabo in Selectis. Eæ sunt,* Aphytis, Mende, Scione, Sane. *Herodotus in Polymnia octo.* Potidæa, Aphytis, Neapolis, Ægæ, Therambos, Scione, Mende, Sane. *Sed ten amus morem nostrum subueniendi, quotiens occurrit, Plinio malè in hac parte ab Hermolao habito. Is libro quarto capite x.* Oppida, *inquit,* Nissos, Phileno, Mende. *In promptu est quid Hermolaus dicat. Nos sic castigādum censemus:* Oppida Sane, Aphytis, Scione, Mende. *ex citatis auctoribus.* Angusta satis vnde incipit.] *Legendū existimo,* angustas

angustus Isthmus vnde incipit. *Nam de Isthmo Pallenes & Ptolemaeus, & Pausanias in Atticis, & Georgius Gemistus Hellenicω̃n primo, Plinius quoque quarto libro, capite x.* & in Pallenes Isthmo quondam Potidæa, nunc Cassandria. *etsi Hermolaus aliter legat. Quem prioris veræq; lectionis potuerunt admonere verba illa quæ paulo antè præcedunt*, Oppida Pallene Phlegra. *In quibus (quod est notandum) videtur Plinius imitatus Pomponij morem, copulandi duo nomina propria, de quo dixi. Nam* Pallene & Phlegra *idem sunt, Stephano, & Straboni in Selectis.* At vbi laxius patet.] *Scribo* latius, *non* laxius. *Nam* Late patere *frequens est apud omnes locutio, non* laxe.

EX MACEDONIA.

1 * Cum Macedonum populi quot vrbes habitant.] *Aldus* Tum Macedonum populi quod vrbes habitant, *minus vitiose. Lego,* Tum Macedonum populi cl. vrbes habitant, *ex Plinio & Martiano. Causa deprauationis fuit supina, librariorum semper, nonnunquam etiam correctorum ignorantia, cœlum terris miscentium, & mare cœlo. Primum enim vt coniicio, duo elementa* cl. *librarij in vnum,* d. *confuderunt. Deinde correctores nescientes quid* d. *solum significaret, numerus enim immodicus videbatur, adiecta* q. *fecerunt* qd. *Postremo alij malum, quod Thucydides ait, malo curantes,* quot *scripserunt cum nota interrogationis, vbi nulla est interrogatio.* In littore flexus Mecybetnæus.] *Strabo in Selectis* Mecybernam *quam ipse Olynthiorum nauale facit,* Mecypernam *nominat per* p. *in penultima. Castigandus obiter Thucydidis Græcus codex, in quo diuisim scriptum est* me Cybernæus, *quod mendum Laurentium summum alioqui virum in errorem egit,* non Cybernæos *transferentem pro* Mecybetnæos. Inter promontoria diuidit Canastreum. *Castigo,* inter promõtoria Derrin & Canastræum; *ex Ptolemæo, Stephano, & Strabone in Selectis. Sciendum autem sinum quem Ptolemæus, Stephanus, & alij* Toronæum, *siue* Toronaicũ *appellant ab vrbe Torone, nominari à Mela* Mecybetnæum *à* Meciberna *oppido eiusdem sinus, de quo paulo antè. Porro sinum* Toronæum *duobus promontoriis* Derri & Canastræo, *includi, præter Ptolemæum, & Strabonem in Selectis, Stephanus etiam testatur in dictione* Torone. Et portum qui Copos dicitur.] *Scribendũ* Cophos *ex Strabone in Selectis, prodente* Detrin *promontorium esse propè portum* Cophon *nomine, & oppositũ esse* Canastræo *alteri promontorio, inter quæ duo promontoria clauditur* sinus Toronæus *vt dictum est. Rursus à Berri inchoari* Singiticũ sinum, *& finiri promontorio montis* Atho *vergente in orientem. Est &* Cophos *portus Atticæ Xenophonti secundo Hellenicω̃n. & infra.* Canastræo promontorio Scione proxima est.] *Licet idem sit sensus, mallẽ tamen hic legeres* Canastræum promontorium Scione proximum est. *vt à more suo & consueto dicendi modo non discedat Mela. Cuius, vt dixi, peculiares sunt hæ admonitiones ad dirigendum lectoris animum, vt in Cilicia,* Pyramus Isso propior; *& mox;* sed Celendris Sarpedoni propior. Ingens inter maria sinus est.] *Emendo,* ingẽs hinc Thermaicus

maicus sinus est: *ex omnibus Geographis & Historicis, nihil enim inter omnes notius Thermaico sinu. Confirmat hanc castigationem quod statim sequitur*, Axium & Peneum fluuios in Thermaicum sinum emittere, *quod Ptolemæus etiam tradit. Item statim redditur vrbs* Aloros, *quàm esse in intimo recessu sinus Thermaici auctor est Stephanus. In quo tamen librarius imperitus pro* Thermæus sinus, Hermeus *scripsit. Cæterum non fuerit mihi fraudi paucis notasse ex Strabone in Selectis sex continuos sinus haberi in hac ora, à Meridie in Septemtrionem, quo dicentur ordine: Maliacum*, Pagasiticum, Thermaicum siue Thermæum, Tororæum *vel* Toronaicum, *alio etiam nomine* Mecybernæum; Singiticum, *& postremu* Strymonicum. *Qui omnes promontoriis diuidũtur hoc pacto*, Posidium *promontorium Maliacum diuidit à Pagasitico*, Sepias *Pagasiticum à Thermaico.* Canastræum *Thermaicum à Toronæo siue Mecybernæo.* Derris *Toronæum à Singitico.* Nymphæon *Singiticum à Strymonico. Sinum autem quem Pomponius* Thermaicum *vocat, Strabo, Stephanus, Herodotus*, Thermæum *dicunt. Ptolemæus & Plinius* Thermaicum *cum Pomponio. Eadem diuersitas in* Toronæo, *ab aliis* Toronaico *dicto, ab aliis* Toronæo. Etiam per Thessalos Peneus excurrit.] *Legendum cum disiunctione, &* iam per Thessalos Peneus excurrit. *Vidit hoc Hermolaus. Nos addimus Peneum fluuium diuidere Macedoniam à Thessalia Straboni. At Cæsar in Commentariis* Haliacmonem *amnem.* Ante Axium Thessalonice est, inter vtrunque Cassandria. [*Superius facta est mentio* Cassandriæ *in fine Thraciæ, vbi Potidæam retulit. Eadem enim est* Potidæa *cum* Cassandria. *Nec est altera Cassandria. De ea verò nullo modo potest hic intelligi. Tum quod superuacua esset repetitio, tum quod Cassandria in ceruice est Pallenes, hæc verò vrbs de qua hic agitur, longè illinc remota est. inter fluuios Axium & Peneum. Quamobrem legendum hic videtur, non* Cassandria, *sed* Chalastra, *quæ vrbs est Macedoniæ, parua quidem, sed celebris in sinu Thermaico, cuius Stephanus, & eo referente Strabo, itemq; Herodotus, Plinius, Lycophron, multiq; alij meminere, quos ne sim onerosus, prætereo. Patet autem euidenter legẽdum hic* Chalastra. *Nam Strabo in Selectis tradit Axium fluuium inter Chalastram & Thermen in sinum Thermaicum emittere. Porro* Therme *eadem est cum* Thessalonica *à Cassandro rege condita & sic dicta à nomine vxoris* Thessalonicæ; *licet Stephanus aliam Etymologiæ rationem sequatur. Hæc autem ante Axium fluuium sita est, teste Ptolemæo, & hoc loco Pomponio: sequitur igitur Chalastran post Axium esse, finitima Thessalonicæ, Axio fluuio ab ea disterminatam. Accedit adhæc, quod Strabo in Selectis tradit, Cassandrum regem oppidula quædam vicina, transtulisse Thessalonicam ad habitãdum, hoc est, Chalestram, Aeneam, Cisson. Cæterùm Strabo* Thessaloniceam *nominat referente Stephano, scribitq;* Haliam *prius dictam.* Chalestram *autem cum e in penultima Stephanus, & Plinius. Strabo in Selectis & Herodotus in Polymnia cum e.* Chalestram. Cydna, Azoros.] *Scribo*, Pydna, Aloros. *ex Ptolemæo, & Strabone in Selectis.* Nam Azoros Pelagonon *diuersa res est. Hic vrbes maritimæ sinus Thermaici referuntur. in cuius intimo recessu, vt dixi, est* Aloros, Derris.]

Antiqua

Antiqua lectio Icaris praeferebat. Hermolaus pro Icaris Derris *suppofuit ex Ptolemaeo, Plinio, Stephano, à quibus ait* Derrin *locari prope* Pydnam, *quod salua manium Hermolai pace, falsum est: Desiderosq; ea in re Hermolai ingenuitatem, & in prodendo fidem. Nam* Derris *Promontorium est Ptolemaeo, & Stephano procul à Pydna, finis vt dixi sinus Toronaici, Boream versus, & principium Singitici.* Derrin *autem vrbem Macedoniae nusquam puto ostendet mihi Hermolaus.* Derram *solùm in Plinio legimus, vbi de Macedonia differit, in quo, vt constat, paria ferè sunt errata cum verbis. Quomodo autem legendum in eo sit, quia non poterat paucis ostendi, distuli in aliud opus, in quo dicata opera res mihi erit cum Plinio. Caeterùm ego pro* Icaris, Ichnae *substituo, nobilem vrbem in ora sinus Thermaici, prope* Chalastram, Pydnam, Aloron: *quas hic recensuit Mela. Colligitur id ex Stephano, Herodoto, Plinio apertè.* A Peneo Sepias, Cordynia, Meliboea.] *Legendum existimo,* A Peneo Sepias, Dorion, Trachin Meliboea : *ex Cosmographis, & Historicis omnibus. Lucanus quoque noster in sexto:* Quae tetigit Phylace, Pteleonque, & Dorion ira, Flebile Pieridum, Trachin pretioque nefandae Lampados Herculeis fortis Meliboea sagittis. *Malè enim pro* Corinthia *vt priùs legebatur, substituerant* Cordynia, *qui hunc librum suis sacris initiauerunt. Sed quia ad hunc locum ventum est, & Hermolaus in Plinij Castigationibus Lucanum nostrum incessit, quòd in versibus paulo antè dictis allucinatus sit, & pro* Dotiō *quae est Thessaliae vrbs,* Dorion *posuerit, examinemus quàm diligentissimè fieri possit, quanto id Hermolaus iure fecerit. Ego certè nullo puto. Nā cui obsecro vel mediocri iudicio praedito persuaderi possit, Lucanum tantum virum, Romae scribentem, hoc est, in vrbe mundi domina; eruditissimis illis temporibus, in poëmate eximio, quod vniuerso orbi legendum proponebat, bellum litteris mandās maximum omnium quae vnquam fuerunt, ita inconsideratum, & consilio praecipitem deuinmq; extitisse, vt similitudine nominis in pudendum errorem raptus, pro* Dorion *Thessaliae* Dorion *Achaiae acceperit: praesertim loca exequens Thessaliae, in qua bellum quod prodebat, gestum fuit, & vnde nomen operi suo asciuit. Quum ob rem ego ita censeo : quum in Graecia multa sint loca non duplicia solùm, sed triplicia, & plura, eodem nomine dicta, vt,* Thebae, Argos, Orchomenos, Pteleon, *& huiusmodi; ita duplex etiam* Dorion *fuisse: alterum Peloponnesi; alterum Thessaliae, praesertim cùm scripta Plinij & Romana exemplaria* Dorion, *non* Dorion *propalam habeant, & ita ostendat codex vetus Bibliothecae Academiae Salmanticensis, & codices etiam suos sic habere Hermolaus ipse fatetur. At nulla mentio Dorij Thessaliae apud Geographos. Quid mirum? Multa enim à Geographis praetermissa, apud Poëtas, Oratores, & Historicos legimus; neque enim illi in opere tam vario ac diffuso omnia complecti potuere. Nam & ipse Hermolaus ad confirmandum* Teniam *oppidum esse Arcadiae, nullius Geographi testimonium inueniens, vna tantum Ciceronis auctoritate contentus fuit, & ea ab angulo petita non satis illustri, etsi in omnibus Ciceronis exemplaribus, non* Tenia, *vt Hermolaus legit, sed* Tene *habetur. Cùr igitur & nos non tanti esse clarissimum vatem putemus, cui vel soli* Dorion *etiam esse in Thessalia credamus,* Dorion *vbi Lucanus.*

eanus ait excæcatum Thamyrin, non fuit Thessaliæ, *cuius loca nunc refert Lucanus, sed* Peloponnesi. *Meminisse debuit Hermolaus, homo inter poëtas tandiu versatus, vsitatissimum esse poëtis morem, vt cum nominum similitudo inuitet, confundant sæpe fabulas, vt Virgilius:* Quid loquar aut Scyllam Nisi, *&c. & Propertius:* Quid mirum in patrios Scyllam sæuisse capillos, Candidaque in sæuos inguina versa canes. *& ipse etiam Lucanus paulo infra hunc locum, de quo dimicamus, pro* Thebis Phthioticis Thebas Bœotias *posuit:* Veteres, *inquit,* vbi fabula Thebas Monstrat Echionias. *quod eius interpretes non latuit, nec finis exemplorum. Sed vt redeamus ad Melam. Desiderari in copulæ verbum,* promontorio, *vt legendum sit:* A Sepiade promontorio, *et non ita post:* A promontorio Sepiade per Demetriam & Boion, *&c.* Hinc non longè est Olympus.] *Castigo,* Hic nobilis Olympus. *Nam dixit statim antè,* penè nihil ignobile ferunt: *& succedit paulò pòst:* Hic sacro nemore nobilia Tempe. Carminumque fontes obiacent.] *legendum,* Obiacet, *vt sit principium sequentium: vel, quod magis placet,* Adiacet. Et dum Myrthoum pelagus attingat.] *Scribendum* Myrtoum *sine aspiratione: ex Strabone & Ptolemæo, & cæteris.* Ac proximè spaciosa est Hellas nomine.] *Scribo,* ac proximè spaciosa & Hellas nomine. Mari vtroque & Ionio magis.] *Libentius legerim,* sed Ionio magis. Quis vt fibris, littora eius incisa sunt.] *Lego* fimbriis *non* fibris; *sequitur enim* platani folio similis. *& pleraque arborum & herbarum folia fimbriata sunt. Plinius libro xxi. capite xv. de vrtica:* Caule quoq; mordaci, fimbriatis foliis. Simul quod tenui tramite.] *Aestimandum an in hoc loco potior lectio sit* termite *quàm* tramite, *quia assimilat Peloponnesum folio platani: vt perstet in imagine. Nec immemor sum sequi infra,* angusto tramite Helladi Peloponnesum annecti; *sed ratione dicta, magis hic placet* termite. In latus effuditur.] *Scribo,* in latū effunditur. In Macedonia prima est Thessalia.] *Legendum,* A Macedonia: *hoc est, post Macedoniam: neque enim regreditur in Macedoniam, sed ea finita, transit ad referendas Græciæ prouincias, quarum prima est* Thessalia. *Nam etsi Ptolemæus Macedoniæ Thessaliam contribuere videatur, simul de vtraque disserens, quod alias facere solet, minores regiones maioribus inserens (ne cogatur paruis etiam terminos assignare, quod fuisset tum citum etiam lectori onerosum, & non nimis necessarium) diuersa tamen est Thessalia à Macedonia. Quum Strabo solos Thessalos appellari* Græcos, *&* Hellenes *Apollodori testimonio scribit: & Arrianus historicus libro secundo equitatum Thessalicum à Macedonico separat: Strabo quoque in Selectis Peneum fluuium disterminare tradit Macedoniam à Thessalia. Cæsar Haliacmonem vt dixi. Quid nónne & ipse Mela hoc manifestè monstrauit in superioribus, cùm dixit:* in eum Axius per Macedonas, & iam per Thessalos Peneus excurrit. In Græcia Doris, Locris.] *Duæ priores dictiones superfluūt, adiecta ab his qui persuasum habebant, Thessaliam, Magnesiam, Phthiotida ad Macedoniam pertinere, non ad Græciam, decepti auctoritate Ptolemæi malè intellecti.* Aliquando Iolcos.] *Hæc verba, ni fallor, Pomponij non sunt. Nam paulò antè testatus est dicturum*

se de locis atque vrbibus quæ mare non abluit. Porro Iolcon *vrbem esse maritimam, nemo nescit. Citare auctores in re comperta quid attinet? Satis sit pro omnibus Strabo:* Iolcos, *inquit*, iamdudum diruta iacet, quo ex loco Pelias Iasonẽ ac nauem Argo foras emisit. *& infrà paulò*: Supra Demetriadem autem vrbem Iolcos stadia septem ad mare iacet. In Magnesia Antronia.] *Scribendum* Antron, *non* Antronia, *ex Strabone, Stephano, Homero.* Pindus & iuxta situm Erineon.] *Expende an legendum sit*, Pindus, Bœon, Cytinium, Erineos. Doris *enim* tetrapolis *erat vt scribunt Strabo, & Thucydides: etsi Stephanus* tripolin *tradit, modò codex menda vacet, quod nõ puto.* Erineos *autem non* Erineon *proferunt Stephanus, & Ptolemæus: Qui etiam* Cyteinium *vocat, cæteri* Cytiniũ. *Idem in Doridis tetrapoli pro* Pindo Lilæam *substituit. In Plinio quoque libentius legerim* Erineos, *quàm* Erineon. In Laconide Therapne.] *Stephanus prima afflata & postrema cum mn. & numero plurali* Theramnæ, *aitq; putare quosdam eandem esse cum* Sparta. *Nihilominus locum etiam esse alium eodem nomine, in quo Castor & Pollux colantur, dictum à Græco verbo* θεραπεύειν, *hoc est*, colere. *Stephano astipulantur Plinius, & Strabo, nisi quòd postremam per* pn, *Strabo pronunciat*, Therapnæ. In Achaia atque Elide quondam Pisæ Oenomai.] *Legendum puto inuersis dictionibus*, Pisæ Oenomai quondam. *vt Mela cum Plinio conueniat. Cui vt suppetias ferremus libenter incidimus in hanc mentionem. Is libro quarto:* Pisa, *inquit*, eorum quondam oppidum præfluente Alpheo amne. *Corrige:* Pisa Oenomai quondam oppidum, *&c. Vnde apparet legendum hic* Pisa, *non* Pisæ. *Nam* Pisę *vrbs Italiæ, multitudinis numero dicitur. Peloponnesi verò* Pisa *vnitatis numero, ex Strabone, Stephano, Diodoro. Lucanus quoq; noster:* Hinc Tyrrhena vado frangentes æquora Pisæ. *& Statius quarto Thebaidos:* depressæ populus subit incola Pisæ. *& septimo*: Oenomaum sua Pisa refert. *Accedit Demetrij Triclinij nobilis Grammatici auctoritas, qui in enarratione Pindari appellatam ait* Pisam *Peloponnesi à* Pisa *filia Endymionis. Sed & Pindarus ipse* Pisam *numero singulari nominat. De* Pisa *regia Oenomai Strabonis verba sunt in octauo:* Tractus autem ipse Pisæ plurimum nominis consecutus est, in primis propter principes ipsos longè lateque potentes, Oenomaum scilicet, eiusque successorem Pelopem & illius filios complures. Salmoneus quoque hoc loco imperitasse traditur. Certamine gymnico & singulari sanctitate ipso quidem tamen simulacro quod Phidiæ opus est maximè nobile.] *Lego mutato loco illius particulæ* quidem: Certamine quidem gymnico & singulari sanctitate, ipso tamen simulacro quod Phidiæ, *&c.* In ea sunt vrbes Psophis, Tenea.] *Scribo* Tegea, *non* Tenea, *etsi aliter sentiat Hermolaus. Nam Mela, vt sæpe dictum est, celeberrima quæque refert;* Tegea *autem, nobile oppidum est Arcadiæ, Geographis omnibus, historicisq; ac poëtis, & in primis Homero: vt credibile non sit in relatione Arcadiæ omissa esse à Mela, qui locorum veluti flores delibat.* Et Orchomenon.] *Scribe* Orchomenos, *non* Orchomenon, *ex Strabone, Ptolemæô, Pausania in Bœoticis, & Homeri interprete. Idem error castigandus in Plinio.*

in Plinio. Montes Pholoe, Cyllenius.] Lego Cyllene, non Cyllenius, ex Strabone, Stephano, Plinio, & Halicarnaseo Dionysio, adiecta etiã ratione vnde sic dicatur, libro primo. Cyllenius enim possessiuum est, non proprium nomen. A Sepiade promontorio per Demetriam & Boion & Phtheleon, & Echinon ad Pagaseum sinum cursus est.] Scribendum Demetriada, non Demetriam ex Ptolemæo, Strabone, Stephano, & Plinio. Item, Pteleon non Phtheleon ex Strabone, Stephano, Plinio, Homero. Item non video quomodo hic Boion vt Hermolaus castigauit defendi poßit; quum sit Boion vrbs in mediterraneo Doridis Ptolemæo. Doris autem nullam partem occupat in hac ora Magnesiæ quam refert Mela, vt planum est ex Ptolemæo & cæteris. Quapropter cõmodius hic legetur, vt sentio, Boebõn quàm Boion: Est enim Boebos Stephano, Thessaliæ vrbs, quam ab Homero vocatam ait Boeben. Quo in loco temperare mihi non possum quin profitear nescire me, quare Stephanus idem, tradat Boion vrbem Doridis nominari ab Homero Boeben, quũ Boebe Homerica in Thessalia ab ipso Homero reddatur, cum Iolco, & aliis ciuitatibus Thessaliæ. Ad hæc res est non vulgaris quæstionis, cur Mela dicat cursum esse à Sepiade promõtorio ad sinum Pagaseum per Demetriadem; cùm Demetrias ipsa sit, vt placet Ptolemæo, in sinu Pagaseo, quem Ptolemæus ipse Pelasgicum appellat. Nimirum sequitur Mela opinionem Artemidori, qui, teste Strabone libro nono, procul à Demetriade submonet sinum Pagaseum ad subdita Philoctetæ loca. Sciendum prætere a in nomine huius sinus magnam esse inter auctores differentiam. Ptolemæus, vt dixi, Pelasgicum appellat: Plinius Pagasicum. Strabo in Selectis, & Stephanus Pagasiticum, Mela Pagaseum. Ille vrbem Pagasam amplexus.] Lego plurali numero Pagasas, non Pagasam, ex Strabone, Ptolemæo, Herodoto. Erratum idem in Plinio. Et quia Minyæ Colchida petentes inde Argo nauem soluere memoratur.] Desideratur procul dubio hic nomen Aphetæ. Locus est Thessaliæ in situ Pagasitico, vnde vltimò Argonautæ soluerunt. Scribe igitur sic: Aphetæ quia Myniæ Colchida petẽtes, &c. ex Strabone, Stephano, Herodoto, Apollonio, qui tamen vt littoris meminit, non vt vrbis. Maliacus & Opuntius grandes sinus.] Immò legendum, non grandes sinus. Nam in ora Locrorum sunt ambo à duabus eorum ciuitatibus Malieo & Opunte nominati. tota autem illa Locrorum ora vix excedit ducenta stadia, auctore Strabone in nono: ex quibus quadraginta tantum stadiorum est sinus Opuntius, vt idem Strabo tradit libro eodem. Thermopylæ, Opoes.] Scribo Opûs cum circunflexo, non Opoes, vt legit Hermolaus: Poëtæ enim perfectis vtuntur; Oratores cõtractis. Denique sic Ptolemæus, sic Strabo, sic Pausanias, sic Plinius, sic omnes proferunt. Persarum maxima clade pernotus.] Scribendum maximè, non maxima. Rhamnus parua, illustris tamen quod in ea fanum est Amphiarai & Phidiaca Nemesis.] Et hũc locum comminutum esse, & corrosum, multaq; deesse verba pro comperto habeo. Nec enim in oppido Atticæ Rhamnũte, fuit fanum Amphiarai, sed in agro Oropi. qui locus celeberrimus alioquin est, medius inter Boeotios & Atticos, magnarumq; virisq; contentionum materia. Sic inuenies apud Pausaniam in Atticis: Sic apud Strabonem, qui

loco nomen dedit Pſaphis: *Sic apud Plinium, qui libro xvi. apud Thebas periiſſe Amphiaraũ tradit. Strabo in nono*, Græa,*inquit*,Oropo vicina eſt & Amphiarai ſacellum. *Demetrius quoque Triclinius in enarratione Pindari auctor eſt, apud Oropum Bœotiæ terram Amphiaraum abſorbuiſſe & Oropi fuiſſe eius oraculũ, certaminaq; illuc celebrari ſolita, quæ ab eius nomine* Amphiaraia *vocarentur. Quam ob rem puto reſarciri poſſe hunc locum ſi ſic legatur:* Rhamnus & Oropus paruę; illuſtres tamen, quòd in hac fanum eſt Amphiarai, in illa Phidiaca Nemeſis. *Fefellerunt hæc Solinũ.* \ Thoricos, Brauron olim vrbes.]*Legebatur antea*; Thoricos, Braunronia olim vrbes: *Hermolaus caſtigauit*, Thoricos, Brauron ion.*&c.* Vſque ad Megaram Atticæ]*Lego* Megara *genere neutro, non* Megaram, *ex omnibus.* Scyronia ſaxa ſæuo quondam Scyronis,*&c.*]*Scribendũ* Scironia,*vel per duplex rr.* Scirrhonia,*ſemper cum i. in prima ex innominato apud Græcos ſcriptore, de ſignis aquarum & ventorum; qui ait petras in Megaride* Scirrhonidas *appellari. Eſt autem nomen eis inditum à latrone* Scirone, *quem ab eis Theſeus in ſubiectum mare præcipitauit, auctore in eius vita Plutarcho, & Diodoro in quinto. Latronem Plutarchus modò* Scironem,*modò* Scirrhonem *appellat cum i. vt dixi in prima. Ariſtoteles ſecundo Meteorõn, ventum qui à petris dictus eſt* Scirronem *cum ei. diphthongo nuncupat: quam Orthographiam ſecutus eſt etiam eius enarrator Alexander Aphrodiſeus. Pauſanias in fine Atticorum latronem* Sciron a *vocat cum i tantùm.* Itemq; *Herodotus in Vrania* Scironida *viam in Iſthmo à* Scirone *latrone nominatam ſcribens. Euripides in Heraclidis petras* Scironidas *cum ei. diphthongo appellat. Quem ſecutus Alexandrinus Heſychius* γλωσσόγραφος, Sciro,*inquit*,ἀργέστης dicitur; videtur autem à petris Scironidibus flare. *Licet in Heſychio nõ* ἀργέστης,*ſed* ἀρχέστης,*ſit perperã ſcriptum. ſit. Strabo quoque in initio noni, & petras* Scironidas *& latronem* Scironem *eadem diphthõgo ſcribit.* Hoc loco,*inquit*,res Scironis & Pityocãptæ à poëtis memorantur, qui partem eam regionis quæ montana dicitur depopulabantur quos Theſeus peremit. Ab his iugis procellas cientem à latua Argeſten, Scironem Athenienſes cognominarunt. Poſt petras Scironidas promontorium imminet Minoa. *Hæc Strabonis verba adduxi, vt laborantibus Latinis eius codicibus opem ferrem, in quibus partim interpretis culpa, partim librariorum, malè ſcripta erant. Quin & Nicander in Theriacis, & eius enarratores* Scironem *cum eadem diphthongo ſcribunt. Orthographiam hanc tam moroſe præter conſuetudinem meam proſecutus ſum, quòd recentiores litteratores, velut coniuratione facta ad vnum omnes in ſuis lexicis per y. ſcribunt. Præterq; in cunctis ferè Latinis auctoribus non aliter inuenias; inter quos eſt etiam Seneca conterraneus noſter; vt ego quoque caſtrenſi verbo vtar, quinto Naturalium quæſtionum.* Hoc illi cognomẽ eſt, quia quinq; millium ſpacio,*&c.*]*Temporibus Melæ quid ſignificaret* Iſthmos, *& dictionis eius Etymon puto fuiſſe omnibus luce clarius. Itaque nullum erat operæpretium auctori graui, & verborum parciſſimo, ea docere quorum nemo ignoratio teneretur. Aut ſi omnino ſtabat ſententia, tãto ſua tempora beneficio afficere; cur nõ*

ſupr

suprà anteuertit in Cherronneso Thracia, cuius angustias dixit appellari Isthmum. *Legendum itaque vt opinor sic :* Hic quinq; milium passuum spacio Aegeum mare ab Ionio submouens, *&c. reliqua superfluunt.* Cenchreæ, fanum Neptuni, ludi, quos Isthmicos vocant celebres.] *Emendatior lectio:* Cenchreæ, fanum Neptuni ludis quos Isthmios vocant celebre. *Strabo in octauo :* In Isthmo, *inquit*, Neptuni quem Isthmium vocant, templum eminet, picearum arborum luco circunclusum , vbi ludos Isthmios Corinthij celebrare soliti sunt. Et Chersonnesus & Sylleon.] *Scribendum cum a.diphthongo* Scyllæon, *ex Strabone, & Stephano, à Scylla Nisi filia nominatum, vt iidē tradunt. In Ptolemæo* Scilliō *vitiose.* Ad vesperum Chenolates, & Araxos.] *Scribendum alterutro modo , aut* Chelonites, *quod mallem ex Ptolemæo ; aut* Chelonatas *declinatione Dorica ex Strabone. qui error & in Plinio castigandus. Caterùm aduertendum attentiore cura verba quæ post hæc protinus leguntur , confuso turbatoq; ordine scripta esse, non qualem tenuisse Pomponium mōstrarent puto eius exemplaria, si nō trūcata, vt dixi, & tot lacerata plagis ad nos peruenissent. Naturalis enim ordo narrandi deposcebat , vt expositis promontoriis continuò subnecteret sinus ipsis promontoriis inclusos, deinde nobiliores populos, ciuitates, portus & fluuios quos sinus ipsi cingerent . Videntur igitur quæ post sequuntur verba permutato ordine scribenda hoc contextu:* Ad vesperum Chelonatas & Araxos. His littoribus appositi sinus. Inter Scyllæon & Maleam Argolicus Inter hanc & Tænaron Laconicus. Hinc ad Acritam Asinæus. Inde ad Ichthyn Cyparissius . Habitant ab isthmo ad Scyllæon Epidaurij, Æsculapij templo inclyti, & Troezenij, fide societatis Atticæ illustres. Portus Saronicus, & Schoenus , & Pagonus. Oppida aurem Epidaurus & Troezen & Hermione. In Argolico sunt noti amnes. *reliqua.* Portus Saronicus.] Saronem *locum esse Troezenis Stephanus scribit. Is nimirum portus est* Saronicus *Pomponio.* Et Pagonus.] *Scribo* Pogonos *ex Strabone, & Herodoto. Strabonis interpres* menti *vertit , quod etsi vox ea Latinè significet; retinere tamē priscum nomen debuit, nō interpretari; magna si aliter fiat. occasione allucinandi studiosis.* Gythius.) *Lego* Gythium, *terminatione neutra, non* Gythius, *ex Ptolemæo, & Polybio in quinto, qui cum i in secunda scribunt. Stephanus cum ei. diphthongo: Xenophon secundo Hellenicon & Pausanias variant, modò per i. simplex, modò cum diphthongo. Castigandus in transcursu Græcus Ptolemai codex : in quo duabus ciuitatibus deinceps positis* Gythio & Trinassō, *posteriorem ait esse nauale Lacedæmoniorum: quum sit è contrario* Gythion *siue* Gytheum *nauale Lacedæmoniorum, non* Trinassos, *vt testantur Cicero tertio Officiorum, Liuius in Bello Macedonico, Polybius, & Strabo . Cuius interpres nescio quid sibi volens, pro* ἐπίνειον, *hoc est, nauale,* emporium *conuertit. Nec* Trinassos, *vt hoc quoque notem in Ptolemæo rectè scriptum est cum duobus ss. & accentu in prima. Scribendum enim cum vnico s. & accentu in vltima , sic dicta à tribus insulis exiguis è regione ipsius vrbis, auctore Pausania in Laconicis.* In Asinæo flumen Pamissum, In Cyparissia Alpheus.] *Scribe* Pamisus, *non* Pamisum, *& cum vno*

uno ſ. tantùm ex Strabone, Pauſania, Plinio, Ptolemæo; apud quem tamen mendoſè Paniſus, *pro* Pamiſus, *& Latinè, & Græcè ſcriptum eſt. Legendum præterea* Cypariſſio, *non* Cypariſſia, *de ſinu enim loquitur. & infrà*: Hinc Cypariſſus; Illinc Aſine.] *Scribe*, Huic Cypariſſus, Illi Aſine. Meſſenij Pyliiq́ue terras colunt, & ipſa pelago Pylos adiacet.]*Tres fuere vrbes Pyli*. Pylus Meſſeniæ, *regni Neſtorei, alio nomine* Coryphaſium. *Alia* Arcadiæ *patria Neſtoris. Tertia* Eleæ *regionis prope petram* Oleniam. *Hæc ex Homeri expoſitore. Cæterùm plaga ab vtraque parte Alphei fluuij* Pyliorum terra *dicitur. Et cùm ſint tres Pyli, vt dixi*, Pylus, *Neſtoris patria (quæ &* Triphyliaca *dicitur &* Lepreatica & Arcadica*) à mari remota eſt ſtadiis xxx: Reliquæ mari propinquæ. At Pylum Neſtoris regiam Homerus in principio tertij libri Odyſſeæ, mari propinquam facit. Item Ptolemæus in ora eam locat. Cui contributa erant nō ſolùm aliæ Pyli, ſed etiam ſex amplius vrbes.* Enneapolin *enim fuiſſe Pylum enarrator Homeri prodit, hoc ſignificaſſe ſcribens, nouem illas ſedes quas in littore Pyliorum Homerus fuiſſe tradit. De qua Ouidius*: Nos Pylon antiquā Neleia Neſtoris arua, *&c. Et Strabo omnia loca Neſtori ſubdita quæ fuerūt tria*, Olympia *cuius pars Piſa; &* Triphylia, *&* Cauconia, *& vniuerſam illam plagam vſque ad Meſſenem* Pylum *appellaſſe Homerum refert. Legendum ergo in Mela*: At ipſa pelago Pylos adiacet. *hoc eſt Pylios interiora colere: At ciuitatem Pylon Neſtoris regiam, mari propinquam eſſe*. Maris id nomen eſt anguſti & velut freto lacus ore frequenti incidens inter Ætolos, *&c.*] *Scribēdum puto*: Maris id nomen eſt, anguſto ore velut freto, latiore fronte, incedēs inter Ætolos, *&c. poſſet etiam legi*, anguſto ore velut fluuio, *vt de Gadibus*: Eaq́ue à continenti anguſto ſpacio & veluti flumine abſciſſa. *& in Cilicia*: Ibi ingens amnis ingenti fronte ſe extollens. In eo ad Septentrionem ſpectare littora incipiunt.]*Sincerior lectio*: Ab eo ad Septentrionem, *&c. Similis menda caſtigata eſt ſuprà*: In Macedonia prima eſt Theſſalia, *pro* A Macedonia prima eſt Theſſalia. Et notior aliquando nomine Calidon & Euenus.]*Scribo*, & notiora aliquando nomina Calydō & Euenus, *Lucanus in ſexto*: Et Meleagræam maculatus ſanguine Neſſi. Euenos Calydona ſecat.]*Scribendum enim cum y. tenui in ſecunda ex Strabone, Stephano, Homero, & omnibus*. Facit ſinus qui anguſtis faucibus.]*Legendum fortaſſe*, Facit ſitus, quippe anguſtis faucibus. *reliqua*. Et quæ minus mille paſſibus pateant.] *Polybius in quarto vix ſexcentis paſſibus, ſcribit patere. os ſinus Ambraciȷ: Cui ſubſcribit Strabo, paulò maius faciens quattuor ſtadiorum. In Plinij impreſſis codicibus hic locus hic mutilatus habetur*. Maximeq́ue, *inquit*, nobilitatus Ambracius ſinus, faucibus ſpacioſum æquor accipiēs. *Codex vetuſtus*: Maximeq́ue nobilitatus Ambracius ſinus faucibus paſſuum. *Numerum autem librariorum incuria præterit. Legendum igitur in Plinio*. paſſuum d. *Verùm expendamus exactius an hæc verba Pomponij aliò magis pertineant: Nam auctore Thucydide libro ſecundo, os ſinus Corinthiaci, ſiue, vt ipſe nominat*, Criſæi, *quod Pomponius paulò antè* Rhion *vocauit, ſeptem eſt ſtadiorum: quæ cùm propius accedant ad*

Millenarium.

Millenarium numerum, videntur Rhio *potius conuenire, quàm ori sinus Ambracij, atque illuc esse transferenda, vt fortasse hic positus sit alienus numerus, illic desideretur proprius, & legendum sit hic;* angustis faucibus quingentorum passuum. *Illic:* angusto ore & quod minus mille passibus pateat, latiore fronte, &c. Ambracia Aeacidarum regia Pyrrhique Butroton vltra est.] *Quid attinebat addere* Pyrrhi, *post verbum illud* Æacidarum? *quasi Pyrrhus non fuerit vnus Aeacidarum. Quod vel illo Stilij versu constat:* Hic spolia Æacidæ; hic Epirotica signa. *Puto igitur scribẽdum:* Ambracia Æacidarum regia, Epirique Buthrotos vltima; *vt postremum verbũ*, est, *redundet, vsitatissima Mela consuetudine claudẽdi regiones his vocibus,* Finis, Terminus, Vltimus, *& huiusmodi. Esse autẽ vltimam vrbem Epiri* Buthroton, *occidentem versus, Ptolemaeus, vt cæteris supersedeam, tradit. Scribitur autem* Buthrotos *cum aspiratione in media Stephano, Straboni, Ptolemæo. & neutra quidem terminatione Ptolemæo & Straboni; in os autem Stephano desinit, qui per t exile in secunda proferri à Lepido tradit* Butroton. Parthini & Dassaretæ.] *Lego,* Partheni *ex Stephano, qui à* Partho *vrbe Illyria gentile nomen deducit* Parthen. *Sic etiam proferunt Plinius tertio, & Appianus in Illyrico. Strabo solus* Parthini *sed vitiose, sicut &* Tibarini *in eodem legitur corruptè, pro* Tibareni, *& pleraque huiusmodi. Eadem quoque menda in Cæsaris Commentarijs.* Dasaretios *verò Strabo in septimo cum vnico s. & tertia Græcorum inflexione nominat. Stephano, & Polybio per duplex, & prima declinat. & i.in penultima* Dassaritæ *sunt. Ptolemæo cum Strabone, sed cum duabus ss.* Dassaretij. *Plinius* Dassaretas, *sed corruptè, vt reor, appellat. Videtur autem Strabo, quos alias nominauerat* Dasaretios, *rursus diuerso nomine* Sesarasios *dicere. Adeo auctores alij ab alijs, nonnulli etiam à se ipsis dissentiunt.* Sequentia paulatim Encheleæ.] *Lego:* Sequentia Taulantij, Encheleę. *Nam Taulantij in hoc tractu populi sunt adeò clari, vt à nullo non celebrentur. Earum vrbes sunt* Dyrrhachium, & Apollonia *Ptolemæo. Stephanus &* Taulantios *&* Taulantinos *vocari ait. Procopius* Talantios *appellat, si nõ est vitium in exemplari.* Encheleas *autem Strabo* Enchelias *nominat. Stephanus* Encheleas *&* Encheleos *&* Engelanas. Phæaces.] *Fuit quando putaui legendum non* Phæaces, *sed* Phrygi. *postea legi in Appiano secundo bellorum ciuilium* Corcyræos, *hoc est, Phæacas habitasse vrbem Dyrrachium: ampliandum itaque censui iudicium. Phrygorum meminit etiam Appianus eodẽ libro, quos* Phrygas *tamen, non* Phrygos *nominat.* Vrbiũ prima est Oricum.] *Sic Ptolemæus & Plinius neutra terminatione. At Stephanus ex auctoritate Hecatæi, & admirãdi, vt ipse appellat, Artemidori* Oricos *enunciat, quos secutus Lucanus;* Et qui Dardaniam, *inquit,* tenet Oricon. Natona, Tragurium.] *Lego* Naro, *non* Narona, *ex Strabone septimo.* In quantum res transeunt.] *Aliena verba, non Melæ.* Amnes autem Æas, & Nar.] *Italiæ flumus est* Nar, *vrbem* Narniam *ab eo nominatam alluens, teste vel summo Poëta in septimo, & Seruio in eum. Item & Claudiano. Quapropter* Naro *hic legendum, non* Nar, *ex Strabone, Stephano, Plinio, Appiano in Illyrico: qui nomen dedit* Naroni *ciuitati de qua paulo ante. Nec Pomponius*

nius Nar *scriptum reliquit;vt Hermolaus sentire videtur, sed librariorum est ac correctorum ea culpa.* Et Danubius qui iam dictus est Ister.] *Legendum puto,* & alius ab eo qui iam dictus est Ister. *Nam suprà de Istro qui in Pontum decurrit dictum fuit. Cuius an sic alueus hic Istria fluuius, magna inter antiquos scriptores contentio fuit. Quam si vellem ad longum persequi citatis vtriusque opinionis sautoribus, alterum esset opus. Maior pars negat, inter quos Diodorus in quinto, deceptos, qui esse tradant, vocis vnitate putat.* Tergestum intimo in sinu Adriæ.] *Ptolemaus* Tergestum *nominat. Strabo, Plinius & ipse Pomponius infra* Tergeste.

EX ITALIA.

Sinistra patte Carni & Veneti colunt.] *Aldus,* Sinistram partem. *Vide an legendum sit,* Ad sinistram partem : *nam sequitur,* Ad dextram sunt sub Alpibus Ligures. Inde citus prosilit.] *Aldus,* Inde tam citus prosilit. A Pado ad Anconam transitur Rauennam.] *Verba tum cõuersa, tum etiam deprauata. Castigo,* A Pado transito ad Anconam, Rauenna Ariminum, *&c. locutione honesta & à doctissimis etiam non fastidita, vt Cornelio Tacito,* regnata ciuitas, *& ipsi Mela in Hispania,* & quo magis penetrator angustior : *& Cæsari in Commentariis,* Circuitis castris, Inita hyeme: *& Ammiano Marcellino,* Tanai transito, *libro xxxi. & plura huiusmodi. Legendum præterea* Anconem, *non* Anconam, *ex Geographis omnibus, & poëtis. Lucanus:* Illinc Dalmaticis obnoxia fluctibus Ancon. *& Silius:* Stat fucare colus, nec Sidone vilior Ancon. *Anconis autem hic habetur mentio quòd sit terminus inter Gallicas, de quibus nunc agit, & Italicas gentes, de quibus postea dicturus est.* Fanestris colonia.] *Legendum puto non* Fanestris colonia, *sed* fanum Fortunæ. *Sic eam Ptolemæo, sic Strabone, sic Plinio, sic omnibus nominantibus. Stephanus* Fanam *vocat, si quod vereor, menda non sit in exemplari. Alioquin à Fano* Fanẽsis *possessiuum magis ex Analogia, quàm* Fanestris *fieret. Animaduertendum autem diligenter,* Senogalliam *vrbem, quæ non multo post librariorum culpa reddita est, post hæc verba* Fanum Fortunæ *locandam esse, ex Strabone, Ptolemæo, Plinio. Nam Mela* Æsin *fluuium inter* Fanum *& Anconem statuit. Porro Strabo eundem* Æsin *fluere ait inter Senegalliam & Anconem; ergo inter* Fanum *&* Æsin *est* Senegallia. Flumen Metaurus atque Æsis.] *Strabo cum a diphthongo* Æsis. *Ptolemao Asia nominatur, si codex, quod dubito, sincerus est. Præterea cùm sint duo fluuij, melius legetur* flumina *siue* fluuij, *quàm* flumen. Et illa in angusto illorum duorum promontoriorum è diuerso coeuntium inflexi cubiti imagine sedens.] *Lego longè aliter;* At illa in angusto illo Cumeri promontorij è diuerso coeuntis inflexi cubiti, *&c. Neque enim Strabo, Plinius ve, qui de Anconis situ disserunt, duo illi promontoria attribuunt, sed vnum tantum quod Plinius* Cumerum *nominat, fortè* *coeundo *dictum.* Hanc enim prægressos.] *puto redundare verbum* enim. In quibus Numana.) *Scribo,* in quo, *videlicet,* Piceno. *Sic enim vocatur regio Picentium Plinio in tertia.* Adria, Truentum.] *Ptolemæus* Truentinum: *Strabo*

Druentum

Druentum *fluuium & oppidum.* Idem ei fluuio qui præterit nomen est.] *Melior lectio:* Id ei à fluuio qui præterit nomen est. Ab eo Senogallia maritima.] *Ostensum est vbi locanda sit* Senegallia. *Nunc addo Ptolemæo esse* Senamgallicam, *Straboni* Senegalliam: *Plinio* Senogalliam. *Silio* Senē *in octauo*, & Senonum de nomine Sene. *In xv. autem* Senamgallicam: qua Sena relictum Gallorum à populis traxit per sæcula nomen. *Restituo autem in proprium quem dixi locum verbo* Senegallia; *sequitur proximè* Maritima *nomen oppidi, cuius meminit Ptolemæus. Insigni tamen in eo siue librariorum siue correctorum errore. duorum enim oppidorum nomina miscentes, vnum fecere*, Cupram maritimam *scribendo. Causa erroris, quòd propè erat altera* Cupra *cognomine* montana, *ad cuius differentiam putauerunt hanc dictam esse* maritimam. *Est etiam* Maritima *oppidū infr. in Narbonensi.* Dauni antē Tifernum amnem.] *Legendum puto*, Daunij habent Tifernum amnem: *vt in Hispania:* Sequens Ilicitanus Alonem habet & Lucētiam. *Ptolemæus permutatis prioribus syllabis* Fiternum *nominat; vt nescio an mendose, sic scio, fieri hoc subinde apud auctores. & vt vno interim ex multis exemplo contenti simus, vrbem Pisidiæ*, Sagalassum, *Straboni, Stephano, Ptolemæo, dictam, Arrianus historicus* Salagassum *nominat. Nec est dubitandum de fide codicis impressi; sic enim habent duo scripti & vetusti codices quibus vtor familiariter. Hermolaus verò qui in Plinij quinto emendat legiq́*, Sagalessus *cum e. in tertia syllaba, vnde id acceperit, nescio. Strabo certè, cuius auctoritate nititur, & cæteri, quos legerim*, Sagalassus *omnes, nemo* Sagalessus. Lucrinum Theanum.] *Lego* Larinum, *non* Lucrinum *ex Plinio. Stephanus, vt arbitror*, Larinam *vocat. In quo falsò* Lauiniorum esse, *scriptum est, pro* Dauniorum. *Meminit &* Larini *Ptolemæus, sed in* Frentanis *collocat, vicinis Dauniorum.* Teanum *verò sine vlla aspiratione scribendum. Estq́, duplex* Teanum: *alterum* Apulum *de quo hic Mela; alterum* Campaniæ, *quod Plinius appellat in tertio* Sidicinum *sed corruptè, vt opinor. Videtur enim legendum* Sindicenum *à Sindicenis gente, quæ defecit Straboni quinto: etsi Hermolaus in tertio Plin. Castig.* Sidicinum *legat, quod non probo.* Extra Sypuntum, vel vt Graij dixere Sypius.] *Ptolemæus, & Strabo* Sepūs *nominat, accentu in vltima circumflexo, non* Sypuntum. *Strabo dictam à Græcis ait* Sepius *eodem accētu in vltima à Sepiis in id littus eiectis. Proinde ex eorum auctoritate lego in Pomponio:* Extra Sepus, vel vt Graij dixere Sepius. *Stephanus, quod miremur, cum i. in prima* Sipus. Brundusium, Valetium.] *rectè qui pro* Valetium *substituerunt* Valesium. Hydrus mons tum & Salentini campi.] *Legendum opinor* Hydrus, Soletum, & Salentini campi. *Plinius:* Ab Hydrunte, *inquit*, Soletum desertum. *Præterea Ptolemæus, Strabo, Stephanus, Pausanias, Plinius etiam alibi*, Hydrus *omnes efferunt. Strabo cum i. in prima, cæteri cum y.* Et vrbs Graia Gallipolis.] *Scribendum videtur:* & vrbs Gallica Gallipolis. *Plinius in tertio:* In ora, *inquit*, Senonum Gallipolis, quæ nunc Anxa. *Erit igitur* Gallipolis *dictio composita, ex voce Græca & Latina; quod etsi rarò, aliquādo tamen fit: vt in* Epitogium & Epirrhedium *mō-*

strat Quintilianus. Alioqui Graci ipsi, Galliam *Latino nomine interdum appellant, vt ostendit Stephanus.* In duo quidem cornua sicut suprà diximus, scindit.] *Scribo,* Scinditur. *vt circa initia Italiæ:* Verùm vbi longè abit, in duo cornua scinditur. Inter promontoria Salen & Lacinium.] *Lege* Salentinum & Lacinium. *De* Salentino *Plinius in tertio.* Tarentus, Metapontum.] *Legendum,* Tarentum *neutra desinentia, vel ex illo Iuuenalis versu:* Atque coronatum & petulans madidumque Tarentum: *Ita Plinius, cæteriq́ue. Præterea* Metapontium *appellant, non* Metapontum. *Strabo, Ptolemæus, Stephanus.* Croto Turium.] Thurium *primum cum aspiratione, Ptolemæus, Strabo, Stephanus, Plinius. Ea, si Stephano fidem habemus, prius dicta est* Sybatis, *postea* Copię. *nominatur etiam eidem* Thuria *&* Thurij. In quo est Petilia.] *Ptolemæus, Strabo, Stephanus,* Petelia *cum e. longo in penultima.* Scyllaceum, Mistræ.] Scylletion *vrbs Italiæ, colonia Atheniensium, duce Mnestheo; postea auctore Strabone, dicta est* Scylacion: *sicq́ue Stephanus eam nominat. Sinus autem ab ea dictus eidem Straboni appellatur* Scylleticus. *Ptolemæo verò* Scylacios. *Vnde apud Virgilium in tertio,* & naufragum Scylacion *legendum erit cum vnico l. siue oppidum intelligas; siue secundum Ptolemæum sinum. Item* Abystron *neutro genere vrbem in mediterraneo magna Græcia inuenio apud Ptolemæum, coniunctim cum Petelia. Itaque dubito an in Plinio & Pomponio legendum potius sit* Abystron, *quàm* Mystra *vt in Plinio; aut* Mystræ *vt in Pomponio.* In Brutia sunt.] *Aldus rectius,* In Brutio, *vocatur enim* Brutiorū ager, Brutium; *vt Latinorū Latium, Picentiū Picenum.* Rhegium, Scylla.] *Scribo cum duplici ll. & æ. diphthongo in penultima* Scyllæum. *Promontorium est & Statio nauium Straboni, Ptolemæo, Stephano: at Plinio oppidum.* Taurianum & Metaurum.] *Scopulus est* Taurianus *Ptolemæo: Oppidum Plinio* Tauranium. *Regionis* Tauraniæ *super* Thurios *Strabo meminit. Stephanus vrbem facit Italiæ* Tauriam. *Scribendum item* Metaurus, *nō* Metaurum *ex Strabone, & Plinio.* Hippo nunc Vibon.] *Strabo, & Stephanus* Hipponion, *nō* Hippo: *Ptolemæo etiam sinus est* Hipponiates, *proculdubio ab* Hipponio: *quamuis Stephano ratione Analogiæ magis placeat ab* Hipponia *deduci. Item Strabo* Vibona *nominat, Ptolemæus* Vibō. *Plinius quoque* Vibon. *Præterea puto desiderari in Meladictionem,* Valentia, *legendumq́ue,* Vibon Valentia, *ex Strabone, Ptolemæo, Plinio, Stephano, apud quem perperam scriptum est* annibu alentia, *pro,* Vibona Valentia, *siue* Vibon Valentia. Temesa.] *Potest quidem legi* Temesa *siue* Temese: *malo tamen legere* Tempsa *cum Ptolemæo, Strabone, Plinio.* Prius, *inquit Strabo,* dicta fuit Temese, nūc Tempsa dicitur. Velia.] *Ptolemæus plurium numero* Veliæ. Pestanus sinus.] *Strabo, & Ptolemæus cum æ. diphthongo in prima.* Sinuessa.] *Stephanus* Sinoessa. *in quo falso legitur* Σιανίας, *pro* Ιταλίας. *Strabo variat, modò* Sinuessa, *modò* Sinoessa *proferens. In Ptolemæi exemplaribus in ora Campaniæ falso etiam scriptum est* Soessa, *pro* Sinoessa. *Constat enim ex Strabone,* Sinoessam *maritimam esse ciuitatem Latij.* Suessa *autem altera est in mediterraneo eiusdem Campaniæ. Nam has duas vrbes*

Ptolemaeus Campaniae, *Strabo* Latio *attribuit. In cuius Graeco codice atrox menda inoleuit libro quinto*, καὶ σύες, στρατηγὸν τε καὶ ἐλίτραι. *Legendum reor* & Soessa, Clostra, Antiumque & Velitrae. *ridicula interpretis tralatione.* Citra Tiberim in hoc latere sunt.] *quattuor postrema verba redundant. Dictum fuerat supra*, Hinc in Thuscum mare flexus est, & eiusdem terrae latus alterum. Vltra Pyrgi, Anio, Castrum nouum.] *Mariangelus non* Aniohit, *sed aut* Halium *legit ex Strabone, aut* Alsium *ex M. Catone, Dionysio, Plinio, Antonino, Ptolemaeo.* Grauiscae, Cossa.] *Ptolemaeus numero plurium* Cossae. *Stephanus, & Plinius numero vnitatis* Cossa. *Virgilius in decimo* Cosae, *cum Ptolemaeo sed vnico s. & prima breui.* Quique vrbem liquere Cosas. *Strabo alternat.* Telamon, Populonia.] *Ptolemaeus, Strabo, Plinius, Stephanus,* Populonium. *Virgilius tamen in decimo,* Populonia: Sexcentos illi dederat Populonia mater. Deinde Luna Ligurum & Liguria.] *Mariangelus ex Ptolemaeo, & Plinio* Tigulia, *non* Liguria *rectè.* Sabatia & Albigaunum.] *Legendum* Albingaunum *ex Strabone, & Plinio. In Ptolemaeo deprauatè scriptum est* Albigaunum, *pro* Albinganuum. *Sicuti & aliud antè oppidum* Albiniminion, *cùm legendum sit,* Albion Intimelion *ex Strabone in quarto apertè; reddita causa quare vtrunque ita appelletur. Castigandus itaque Plinius, in quo* Albion Intemelium *legitur pro* Albion Intimelium. Tum Paulon & Varum.] *Lego,* Paulon & Varus, *ex Strabone & Ptolemaeo, adde etiam, si placet, Vibio Sequestre.*

EX GALLIA NARBONENSI.

Gallia Lemano lacu.] *Strabo cum a. in fine, & cum duplici n.* Limennam *appellat, Ptolemaeus cum vno n. & e. longo in fine* Limenè. *In Strabonis quarto, vbi de Rodani, & Araris coitu disserit, oscitantes librarij* μεγάλης *scripserunt, pro* λιμένης. *Rodanus enim Lemano lacu excipitur Plinio, & Pomponio auctoribus.* Auenio Cauarum.] *Cauaros tertio ordine nominat Ptolemaeus:* Cuaros *Strabo:* Cauares *Plinius.* Arecomicorum Nemausus.] *Strabo, & Ptolemaeus cum i. in secunda* Aricomicos: *Ptolemaeus sine c.* Aricomios, *& item Strabo, qui aliquando adiecta s. postrema syllaba* Aricomiscos *nominat.* Secundanorum Aurausio.] *Scribendum,* Arausio, *ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio.* Sextanorum Arelatae.] *sic quidem Strabo cum a. diphthongo in fine. Ptolemaeus tamen neutro genere* Arelatum. Septumanorumque Blytera.] *Ptolemaeus* Baetirae. *Strabo* Biltera. *Plinij vetustus codex* Beterre. In littoribus aliquot sunt cum aliquibus nominibus loca]*Mallem legeres* littore, *quàm* littoribus. *vel si placet scribe* in littore eius. *Dictio etiam*, aliquibus, *ociosa est.* Nicea tangit Alpes.] *Scribendum cum a. diphthongo in media,* Nicaea, *ex Strabone, Ptolemaeo, Stephano.* Tangit oppidum Deceatum; tangit Antipolis.] *Scribendum videtur,* Tangit oppidum Deciatiorum Antipolis. *vt superfluat verbum* tangit *secundo positum, ex Ptolemaeo, cui* Antipolis, Deciatiorum *vrbs est. Strabo* Deceitas *appellat primo flexu. Plinius modò* Deceatas; *modò* Deciatas. *Possit tamen retineri antiqua lectio,*

si Deciatum *legas ex Stephano, cui vrbs est Italiæ* Deciatum. Maritima Auaticorum Stagno assidet.] *Legendum fortasse nõ*, Stagno assidet: *sed* Stagnum Astromela. *Cuius, vt celebris, mentio apud Plinium, & Stephanum: qui nõ* Astromella *nominat*, *sed* Mastramelle, *tum stagnum, tum ciuitatem eiusdem nominis per a. in tertia à fine, & duplex ll. & ita in Plinio legendum videtur.* Post cursu in Meridiem abducto, hac intrat.] *Scribendum reor*, hanc intrat; *hoc est Narbonensem. quod innuit Strabo his verbis:* Deinceps de Aquitanis & de attributis illis gentibus Gallicis numero xiiij. dicendum est, quæ inter Garumnam & Ligerin habitant, ex quibus nonnulli Rhodani amnis assumunt regionem camposque Narbonenses. *& Cæsar in Commentariis, lacu Lemano, & Rodano fluuio Prouinciam Romanorum ab Eluetiis dirimi ait.* Ex Gebennis demissus Arauratis.] *Strabo* Raurarıs: *Ptolemæus* Araurias *siue* Araurios. Secundum Blyteras Obris fluit.] *Legendum vt dictum est*, Bilteram, *ex Strabone, & Ptolemæo. Cui* Orobis *fluuius est, cæteris cum Pomponio* Obris. Exiguus vadusque: & ingentis alioquin aluei tenens.] *Lego*, exiguus vadosusque, & ingenti se alioquin alueo tendens. Thelis & Thicis vbi accreuere immania fiunt. Ruscino, *&c.*] *Sic Aldus. Lego*, Thelis & Thicis vbi accreuere immania. Sunt Ruscino, *&c.* Tum inter Pyrenæi promontoria portus Veneris est in sinu salso, *&c.*] *Scribo diuersa & lectione, & dispunctione:* Tũ in Pyrenæi promontorio templum Veneris, & in sinu salso Ceruaria, *&c. Nam omnes in hoc tractu* Pyrenæi promontorium, *& in eo* templum Veneris *noscunt, nemo* portum. *Præterea an sit dictio illa*, salso, *adiectitia, dubito.*

EX HISPANIA.

in ea littora quæ Occidenti sunt aduersa.] *Posset etiam legi, & commodius* obuersa. Argento auroque tam abundans.] *Aldus*, argento auroque: & tam abundans. *Scribo*, argento auroque etiam abundans. *Nam quia tribuerat Hispaniæ copiam ferri, plumbi, æris; ne quis putaret eorum tãtum metallorum copiam habere, adiecit* argento etiam auroque abundare. Et ideò Bætica maria vtraque prospicit.] *Duæ primæ dictiones falsò additæ sunt.* Ad Occidentem Atlanticum, ad Meridiem nostrum.] *Scribo*, ab Occidente Atlanticum; à Meridie nostrũ; *vt libro primo:* Tribus hanc è partibus tangit Oceanus. Eous ab Oriente; à Meridie Indicus; à Septentrione Scythicus. *Par menda protinus:* Sed latere ad Septentrionem, fronte ad occasum.] *Lego*, sed latere à Septentrione, fronte ab occasu. In Bætica Astygi.] *Ptolemæus* Astygis. *Plinij vetus codex* Astygi, *vterq; cũ y. in penultima. Idq; exposcere videtur Etymologiæ ratio.* A Ceruaria proxima est rupes, quæ in altũ Pyrenæũ extrudit.] *Emẽdatior lectio*, quã in altũ Pyrenæus extrudit. *Nã magis est rationi conſentaneũ, magisq; è sensu cõmuni, quod minus est extrudi à maiore, quàm retro.* Deinde Thicys flumẽ ad Rhodã.] *Stephanus* Rhodẽ. *quod idẽ est; Ptolemæus* Rhodipolin, *Strabo* Rhodopen. *Alioquin* Rhodope, *vrbs est Ioniæ, Stephano.*

Præterea

Praeterea in codice vetusto Plinij Ticher *est hic fluuius, nō* Tichis. Clodianum ad Emporia.] *Ptolemaeus* Emporias. *& item Silius*: Phocaicæ dant Emporiæ. *Plinij quoq; vetus codex nō aliter legit. Stephanus vrbē* Emporiū *Massiliensiū ædificium, Gallia attribuit nō Hispaniæ.* Quæ inter exigua spacia.] *Probatur lectio*; quę intra exigua spacia. Blāda, Illuro.] *Ptolemaeus* Diluro: *Stephanus* Illurgī *a penultima producta. Plinij codex antiquus* Iluro. *Omnes cū vno l,* Betullo, Barchino.] *Ptolemaeus cū æ. diphthongo in prima, & vnico l,* Bætulo: *&* Barcino *sine aspiratione Ptolemaeus & Plinius: etsi Plinius* Barcine *appellat, non* Barcino.

Inter Subur & Tholobin maius.] *Hic etiā haereo, habiā ne pro legitimis hæc verba, an potius pro nothis, & subdititiis.* Tulcis eā modicus amnis super.] *Scribendū videtur* sursum *potius, quām* super. *sequitur enim confestim* Ingens Iberus deorsum. Serabin, & Duriā, & Sucronē.] *Scribendū* Sætabin *cū æ. dip̄hthōgo in prima ex Ptolemaeo: qui sequentē fluuiū* Turulin *nominat, nō* Duriā. *Alij* Turia *dicunt.* Valentiā & Saguntū.] *Non omittendū Ptolemaeū, & Pliniū neutra terminatione in recto nominare* Saguntū: *Stephanū* Saguntos. *Cui subscribit Silius in tertio*: Quod tanto cecidit molimine Graia Saguntos. *& in primo:* Mandati summa est, dum stat remeate Sagūtos. Alonē habet & Lucentiā.] *Legendū videtur* Alonas, *non* Alonē *ex Ptolemaeo.* Lucentiū *quoq; nō* Lucentiā *Plinius vocat: Ptolemaeus* Lucētos. *etsi codices Latini* Lucentū *legāt. vnde coniicio Graecū codicē castigandū, & pro* Lucentoe *substituendū* Lucenton. Et vnde ei nomē est Illicen.] *Plinius cū vno l. & diuersa desinentia* Ilici. *Ptolemaeus cū duplici,* Illicitatus. *Codices Latini addunt* portus. *quod si admittimus sinus etiā* Illicitatus *appellabitur, non* Illicitanus, *vt paulò antè.* Hic iā terræ magis.] *Legendū,* Hinc iā terrę magis. In illis oris ignobilia sunt oppida.] *Ita distinguę vt tria prima verba superioribus adiūgas.* Virgi in sinu Virgitano.] *Ptolemaeus,* Vrce. *Plinij vetus codex* Murci, *seruante adhuc oppido priscum nomen, etsi longius aliquanto submoto à mari.* Extra Abdera, Suel, Hexi, Menoba.] *Strabo & Stephanus cum e. in secunda* Abdera. *Ptolemaeus & Plinij vetus codex cum a. in eadem* Abdara. *Item Ptolemaeus* Hex, *non* Hexi. *Plinij antiqua lectio verso afflatu in f.* Sex. Manoba *quoque Ptolemaeus per a. in prima: Plinius scriptus* Menuba *cum e. in prima & u. in secunda. Strabo cum æ. diphthongo in prima & o. in secunda* Mænoba. Salduba, Lacippo, Berbesul.] *Ptolemaeus post Malacam* Saducam *fluuium in ora refert, à quo fortè oppidum fuit cognomine. Alioquin* Salduba *oppidum est eidem Ptolemaeo in mediterraneo Turdulorum.* Barbesola *quoque Ptolemaeo est, non* Berbesul. *Plinij scriptum exemplar* Barbesula. Aperit deinde angustissimum pelagus.] *Puto omissum à librariis verbum* terras, *vt in operis aditu, de Oceano*: Hoc, *inquit*, primū angustū nec amplius .x. M. passuū patens terras aperit. *Vel scribe, si magis placet*: Aperit deinde sese angustissimū pelagus: *vt in Bithynia*: Hinc iam sese ingēs pontus aperit. Atq; inde ingressus, totus admodū pernius prope quantū patet sinus, & specus vltra est.] *Hæc lectio ipsa se indicat. Scribendum enim permutato ordine*: atque inde ingressis

ingressis totus admodum peruius, propè quantum pater specus est. Sinus vltra. In eoque Cartheia.] *Scribendum* Carteia *sine vlla aspiratione, e. Strabone, Ptolemæo, & omnibus gregatim Græcis ac Latinis.* Et quam tranfuecti ex Africa Phœnices habitant, atque, vnde nos sumus Cingenteratum Melaria.] *Sic antiqua habent exemplaria. Scribendum puto* Poenij *non* Phœnices, *vt paulo antè de Carthagine Hispaniæ: quam dux, inquit,* Pœnorum Asdrubal condidit. *& Barcino apud Ausonium Punica vocatur. Cõfirmat etiam hanc lectionem, quod Ptolemeus* Melariam, *siue vt ipse appellat*, Menraliam *in Bastulis locat, qui, vt ait, Poeni cognominantur. De cætero Hermolaus pro* Cingenteratum, *vt antè legebant exemplaria, quod verbum nos Barbarum & falsò Pomponianæ lectioni interiectum putamus,* cingente freto *supposuit, castigatione vt sentio friuola & vix cohærente.* Et Bello & Besippo.] Belo *cum vno l. Ptolemæus, Strabo, & Stephanus. Item* Bæsippo *Ptolemæus cum æ. diphthongo in prima, sed interius non in ora.* Oram freti occupat.] *Lego* occupant, *vt referat antedicta oppida* Carteiam, Melariam, Belonem, Bæsipponem.

EX MEDITERRANEI MARIS INSVLIS.

Non longè accolitur Atia.] *Stephanus* Ἄρεος νῆσον, *hoc est*, Martis insulam *nominat. Apollonius secundo Argonauticon* Aretiada. *Plinius* Ariam. Thynnias Mariandinorum finibus proxima.] *Ptolemæus, & Stephanus cum vno n.* Thynias, *quæ alio nomine dicta sit* Daphnusia, *&* Thyne, *&* Thynis, *&* Thyneis. *Strabo* Thynia *nominat, & ipse cum simplici n. Castigandum idem vitium in Plinio:* Quam quia Bithyni incolunt Bithynida appellant. *Plinius* Bithyniam, *non* Bithynida *appellatam ait libro quinto.* Et aliquando creditæ dictæque concurrere, & Cyaneæ vocantur & Symplegades.] *Hæc oratio planè talis est, vt ipsa suo indicio tanquam sorex pereat: proinde credo mutato verborum textu reponi posse in commodiore statu sic:* Cyaneæ vocantur, aliquando creditæ concurrere, dictæque inde Symplegades. *Plinius ob eandem causam &* Planetas, *hoc est, errabundas appellatas scribit, libro sexto. Quo in loco cùm antea mendosè legeretur* Planiteæ, *Hermolaus* Planetæ *substituit: quasi à verbo* πλανᾶσθαι, *i. errare, inditum fuerit eis nomen, vnde & Erraticæ stellæ dictæ sint* Planetæ. *Sed fœdus hic est Hermolai error, ac vix ferendus in homine multo minoris doctrinæ & lectionis. Castigare enim in Plinio debuit* Plan͡ctæ, *non* Planetæ, *ex Strabone primo, Herodoto in Melpomene, Homero Odyssea xij. Apollonio Argonauticõn quarto: Zeze Grãmatico in commentariis in Lycophronem: Aristotele in libro de admiranda auditione, & Homerii interprete, scribente Cratetem deducere id nomen à verbo* πελάζειν, *id est*, accedere; *propter assiduum accessum occursationemq; fluctuum in ipsas petras; aut secundum alios quòd terræmotibus quassarentur, vt Delos.* In Propontide tantum Proconesus habitatur.] *Scribendum cum duplici n.* Proconnessus, *vt* Myonnesus, Hallõnesus, Peloponnesus, *& huiusmodi, à consuetudine quadam temere exorta geminandi n. litteram, auctore Strabone tredecimo libro.* Eressos, Ciraua.]

Ciraua.] *Mariangelus expuncto verbo barbaro* Ciraua, Methymna *subiicit.* Camyros Ialysos.] *Ptolemæus, Stephanus, Herodotus, Homerus, cum duplici ss.* Ialyssos. *Strabo, Dionysius Byzantius, Thucydides, Pausanias vno tantum* Ialysos. In sinu, quem maximum Asia recipit propè media Cyprus.] *Commodior lectio*, medio *quàm* media: *vt illud summi poëtæ de Creta:* medio iacet insula ponto. *& Silius:* Addiderat medio geminas consurgere ponto Ægates. *& Mela ipse de Creta:* Super eas iā in medio mari ingens. Quia etiam subter aliena tecta sedem ponere licet.] *Mariangelus antiquam lectionem retinet*, super aliena tecta, *ex Strabone rectissimè.* In tantum mutatæ.] *Aldus*, in tantum mutatæ rei. Meninx & Cercinna.] *Scribe cum vno n* Cercina, *ex Strabone, Ptolemæo, Dionysio, Plinio scripta, & Romana lectionu, itemq́; Cornelio Tacito libro primo.* Contra Carthaginis sinum Tarichiæ & Ægathes.] *Scribendum videtur* Tarichеæ *e. breui in penultima, ex Stephano, qui multa sic loca nominari scribit.* Ægates *verò duæ sunt insulæ inter Siciliam & Africam, insignes victoria nauali Lutatij consulis aduersus Carthaginenses, auctoribus Liuio, Floro, Silio, & Polybio apud* Ægusam *insulam hanc victoriam partam tradente. Vt fortè quam Græci appellarunt* Ægusam, *nostri* Ægates *dixerint, etsi in numero sit differentia, quod sæpe contingit. Nam* Cassiterides *plures insulæ sunt Hispaniæ in Oceano occidentali, Stephano tamen vna est* Cassitera. *Semper autem sine aspiratione inueni* Ægates. *De hac Lutatij victoria Silius:* Addiderat geminas medio consurgere ponto Ægates, laceræ circum fragmenta videres Classis, *&c. vt nesciam qua ratione Hermolaus* AEgatem *numero singulari legat in Plinio, cū sint, vt ex proximo Silij versu patuit, duæ. Idē Hermolaus agnoscit vt legitimam sequentem Pomponij lectionem:* Romana clade memorabiles: *quæ nullo modo procedere potest, vt planum est ex paulo antè dictis, de victoria Lutatij consulis aduersus Carthaginenses ad Aegates. Legendum ergo alterutro modo, aut* Punica clade memorabiles; *aut, quod magis arridet*, Romanæ classis victoria nobiles. Polyægos, Scyathos, Halonesos.] *Scribendum* Sciathos *per i. in prima ex Ptolemæo, Strabone, Stephano: &* Halonnesos *cum duobus n. qua dixi ratione.* Scyathon prospicit, Cicyneton amplectitur.] *Cum aspiratione in postrema* Cicynethon *Strabo: & Lego* Scyron, *non* Scyathon, *nam Sciathos paulò antè dicta est. Quod autem ait* Scyron prospicit, Cicynethon amplectitur, *à Strabone mutuatus videtur in nono.* Promontorium Geræston & Caphareum.] *Scribe cum æ. diphthongo in media* Geræston. *Estq́; rectus eius nominis* Geræstos, *Ptolemæo, Straboni, Stephano. Nonnunquam autem Strabo* Geraston *enunciat. Itemq́; Homerus & Homerū secutus Valerius Flaccus:* Surgis ab ostrifero medius Neptune Geraſto. *Præterea codices Aldi* Caphaream *legunt, non* Caphareum, *vt scribendum videatur* Capharea *Græca terminatione, qua etiam dixit* Geræston. Cœneum extrudit.] *Cum e. simplici in prima & æ. diphthongo in secunda* Cenæum *Ptolemæus, & Strabo.* Septies die, ac septies nocte.] *Scribo*, septies die ac nocte, *ex Strabone, Plinio, Seneca, & omnibus. Res est comperta vel paruis*

litterarum

litterarum mysteriis initiato. In ea sunt oppida Hestiæa.] Sic quidem Stephanus, & Homerus; at Xenophon secundo Hellenicon sine diphthongo Hestiea. Pausanias Istiæa sine aspiratione & cum diphthongo æ. in penultima. Thucydides Hestia trisyllabῶs. nec in vllius dictionis Orthographia maior auctorum dissensio. Etiam nunc in Ægeo Phitiusa.] Scribo Pytiusa ex communi nomenclatura multarum Græciæ insularum, à frutice videlicet pineo. In Myrtoo Cythera cõtra Maleam emissa.] Aldus minus corruptè Enussa. Mariangelus, & ante eum Hermolaus, Oenussa legunt, ex Plinio, & antiquorum codicum fide. Sed neuter attigit veram lectionem. Scribendum namque Oenussę numero plurali ex Pausania in Messenicis. Post Actitã, inquit, portus est Phœnicus, & prope eum insula Oenusę. Sunt & alteræ Oenussæ Chio finitimæ, plures tamen insulæ sunt, non vna, vt falso Hermolaus putauit, deceptus Stephani deprauata lectione, in quo falso scriptum est, νῆσος προσεχὴς χίῳ: hoc est insula admota Chio, pro νῆσοι προσεχεῖς χίῳ, quod est insulæ admotæ Chio, vt liquet euidentissimè ex Herodoto in primo, & Thucydide in octauo. Quorum auctoritatem ne sequeretur Stephanus causam non habuit. In Orthographia dissentiunt. Herodotus & Thucydides per duo ss. Pausanias & Stephanus cum vno tantum scribunt. Prote, Hyria.] Luxatum esse puto verborum ordinem. nulla enim insula est Hyria præter Zacynthon, quæ aliquãdo dicta est Hyrie, auctore Plinio in quarto. Legendum itaque videtur Zacynthos Hyrie, more vsitato Melæ vt diximus, ad cap. 1. lib. 11. Olearos, Ægina, Cathon.] Lego Oliaros per i. in secunda ex Strabone, Ptolemæo, Stephano: vt mendose scriptũ sit, vbicunque aliter scriptum inuenitur. Præterea Cothon non Cathon legendum ex Stephano, & Plinio. Thera, Hyaros.] Scribo Gyaros ex Strabone & Stephano. Hippuris, Donysa.] Lego Donusia, non Donysa ex Stephano, tradente translatam fuisse à Baccho in eam insulam Ariadnam, persequente illam patre Minoe. Vnde appellata fuit forma possessiua Dionysia, sed postea corrupto nomine dictam esse Donusiam. Legendum igitur apud summum poëtam Donusiam, non vt antehac legebatur, Donysam, nam ratio carminis synizesi figura defenditur.

Cianos.] Legendum videtur Ceos, ex Strabone; aut Cios ex Ptolemæo, apud quem falso in Græco exemplari scriptum reor Cia pro Cios facili lapsu scriptorum, duobus elementis o. & s. cõfusis in vnum a. etsi Hermolaus legit in Ptolemæo Ciam, cui equidem non assentior. Icaria, Pinaria. Stephanus, Plinius & cæteri ferè omnes Icaros: Strabo variat. Pinaræ nullus meminit præter Pliniũ, apud quem tamen in codice vetusto Pyrana legitur non Pinara. Lebynthos, Calydne, Asine.] Scribe per i. in secunda Lebinthos, ex Strabone, & Plinij codice scripto. Pro Asine autem fortè reponẽdum Casiæ. Nam à Caso vna Sporadum complures adiacentes insulæ dictæ sunt Casiæ Straboni, Stephano, Homero. Ab eis Sicynus.] Videtur scribendum Sicenus, penultima producta ex Strabone, & Stephano, Ptolemæus per i. in eadem Sicinos sed vitiose puto. Hypanos, Cythnos, Siphnos, Seriphos.] Aldus: Hypanos, Sipanos, Seriphos. Scribo: Cythnos, Siphnos, Seriphos: ex Ptolemæo & Strabone. apud quem in Græco codice Cythros, pro

Cythnos.

Cythnos *falso scriptũ est. In Plinio quoque* Citanos *deprauatum pro* Cythnos.

Paros, Scyros.] Scyros *insula nobilis rege Lycomede, & latebris Achillis suprà reddita est. Quapropter hic* Syros *melius quàm* Scyros *legetur, quam Homerus* Psyriam *nominasse creditur, Clara Pherecyde alumno, cognomẽto Rhabio, ex Strabone & Stephano. Eadem menda in Ptolemæo Græcè.* Aduentu Europæ.] *Lego,* auectu Europæ; *vt illud Lucani*: nec fortior vndis Labitur auectæ pater Isidos. *Neque enim Europa sponte sua aduenit in Cretã, sed rapta & auecta à Ioue. Posset etiam legi* aduectu. *Plinius* aduectionem *dixit libro nono, capite primo, sed melior significantiorq́; prior lectio.*

Tũ statione atq; morte.] *Scribo*, Tali statione, *&c. fuit hic Talus æreus gigas, solus ex sæculo illo æreo superstes, quo narrãt fabulæ donatũ à Ioue Europã ad custodiam Cretæ insulæ: tantæ pernicitatis, vt singulis diebus vniuersam insulæ oram ter lustraret. Is quum appulsos in Cretam Argonautas post raptam Medeam, aditu insulæ arceret, carminibus veneficijsq́; Medeæ extinctus est, auctore Apollonio in quarto Argonauticon. Meminere etiam Orpheus, Zenobius, & Lucianus in Philopseude. Item ex nostris Catullus.* Vrbium notissimæ Gnosos.] *Cum duplici ſſ.* Gnossos *Strabo & Ptolemæus.* Cydon, Manethusa, Dictynna.] *Lego* Marathusa *ex Plinij vetusto codice, hoc est*, feniculatia. *Nam & insula est apud Clazomenas hoc etiam nomine à Copia feniculi, vt tradunt Stephanus, Thucydides, Plinius.* Dictamnum *quoque Ptolemæus non* Dictynna. Dictynnæi *promontorij meminit Strabo.* Iuxta est Asticla.] *Rectè qui pro* Asticla *subrogauerunt* Astypalæa. *Nam de insulis Rhodo propinquis hic agitur.* Astypalæa *verò inter* Con, Rhodon, *& Cretam ponitur à Strabone. Scribendum autem* Astypalæa *cum ypsilon in secunda & æ. diphthongo in quarta ex omnibus, item ex Etymologia.* Naumachos, Zephyre, Crise.] *Vetus Plinij codex* Naulochos, *non* Naumachos: *&* Chryse *scribo: quo nomine habetur alia insula in India. Poscit id quoque Etymologia.* Celadusæ, Absyrtis.] *Scribendum numero plurali cum æ. diphthongo in postrema* Celadusæ *ex Plinio in fine tertij. &* Absyrtides *non* Absyrtis. *Licet Hermolaus antiquam lectionem retineat. Sed numero plurali* Absyrtides, *non* Absyrtis, *vt Hermolaus legit, Ptolemæus, Strabo, Stephanus, Plinius, omnes.* Æstria Asine.] *Legendum fortasse nõ* Æstria Asine, *sed* Scardona, *auctore Ptolemæo: vt librarij ex vna dictione, quæ illorum est diligentia, duas fecerint.* Electrides.] Electridæ *primo ordine, Stephanus.* Pachynum vocatur quod Græciam spectat.] *Strabo, Ptolemæus, Stephanus, Dionysius Byzãtius* Pachynus *in recto, nõ* Pachynum. *Item Ruffus Festus*: In matutinos Pachynos producitur ortus. *Idem error castigandus in Plinio.* Lilybæon quod in Græciam.] *Dionysius* Lilyben *nominat.* Pelorum quod in Italiam vergens.] *Scribo.* Pelorus, *non* Pelorum *ex Ptolemæo, & Marciano.* Pelorias *est Straboni & Stephano. Variat Solinus, modò* hoc, *modò illo nomine vtens. Thucydides quarto, & Dionysius Byzantius* Pelorís, *Silius* Pelorus *nominat libro xiiij.* arenosa tollit se mole Pelorus. Tauromenium, Catinam, Megarida.] *Scribo* Catanen, *non* Catinam: *&* Megara, *non*

Megarida *vtrunque ex Strabone, Stephano, Ptolemæo, Thucydide, Xenophonte secundo Hellenicon. à quibus in Orthographia Græcarum dictionum libentius sto, quàm à Plinij & Pomponij & Latinorum auctorum deprauatißimis exemplaribus. Nec apud me rationes Hermolai in contrarium vllius sunt ponderis.* Megarenses antè Hyblæi *dicti Straboni, Stephano, Thucydidi. Dissentiunt Ptolemæus & Pomponius.* Tauromeniū *penultimā producit, scribitur enim cū ei. diphthongo Stephano. Nec video cur Hermolaus* Taurominium *pronunciet; non* Tauromenium. Iacta in Alphæum amnem.] *Scribendum sine vlla diphthongo* Alpheum. *Habet tamen apud Græcos diphthōgum ei. in penultima, quæ solet apud nos verti in i. vel e. longum. ex Strabone, Stephano, Pausania, & omnibus.* Heraclea & Therme.] *Stephanus & Plinij vetus codex* Therma *singulari numero: Ptolemæus* Thermæ *plurali.*

Leontini.] *Ptolemæus* Leontium. Centuripinum.] Centoripa *cum o. in secunda & neutro genere Strabo, & Thucydides.* Centuripæ *cum u. in eadē & diphthongo æ. in extrema Ptolemæus.* Quia in media admodum ortus.] *Cōsiderandum, an sit melior lectio diuisim* ad modum, *hoc est*, ad mensuram. In Siculo freto est Ææe, quā Calypso habitasse dicitur.] *Homerus decimo Odysseæ, & Apollonius quarto Argonauticon* Circen *scribunt habitasse insulam* Ææam, *non* Calypso. *Quos secutus Virgilius tertio Æneidos* Ææam *appellauit insulam Circes, noto versu. vbi* Ææe *nomen est insulæ, non cognomen Circes, vt Seruius Grammaticus putauit. Neque enim* Circe *dicta est* Ææa, *aut vnde putat Seruius, aut ab insula quam habitauit, sed ab* Æa *vrbe Colchorum, auctore Strabone in primo. Quia verò Vlyxes vtranq; amauit, & insulæ quas habitauerunt in eodem sunt mari Tyrrheno non longè à se dissitæ, Pomponius pro* Circe *accepit* Calypso. *In quē errorē incidit etiam Aristoteles secundo Ethicorum non longè à fine, quod Aspasius quoque eius interpres notauit. Propertius etiam in tertio* Calypso Ææam *appellauit, non quòd* Ogygia *insula quam habitauit, alio nomine dicta sit* Ææa, *& ab insula cognominata sit ipsa* Ææa. *Nam insulam quam* Calypso *incoluit, Homerus* Ogygiam *nominat in septimo Odysseæ; Apollonius* Nymphæam *in quarto; & ab vtroque dissentiens Callimachus* Gaudon: *nemo* Ææam. *Dicta est igitur à Propertio* Calypso Æea *ab eadem vrbe Colchorum* Æea, *in qua regnauit* Æetes *frater Calypsus*, *Solis enim ambo filij fuerunt, secundū quosdam, referente celeberrimo apud Græcos Grammatico Zeze in Lycophronis expositione: licet Homerus Odysseæ septimo Atlantis filiam* Calypso *faciat, non Solis, & Homerum secutus Apollonius in quarto. Meminit & Æææ insulæ quam Circe habitauit, Procopius historicus in primo. Porro ab* Æa *siue* Ææa *Colchorum vrbe, deduci gentile nomen* Ææus *Stephanus docet. Addo ex interprete Homeri in decimo Odysseæ* Ææam *insulam fuisse prius, quod nunc est promontorium* Circæum *ab illa denominatum, ex quorundam opinione.* Propius Italiam Galata & illæ septem quas Æoli appellant: Osteodes, &c.] Osteodem *neque Strabo, neque Plinius, neque quod sciam alius inter Æolias numerat; quapropter existimo erratum esse in ordine verborum, legendumq;* Propius Italiam Galata, Osteodes, & illæ septem, *&c. Scribendum autem cum aspiratione*

tione in postrema Galatha , *ex Ptolemæo & Plinij vetere codice , quamuis Ptolemæus cum c.in principio* Calatha. Lipara, Veracia , Didyma , Phœnicuſſa, Ericuſſa. Ætna perpetuo flagrat igne. Hiera,& Strõgyle.] *Sic Aldi habet exemplaria.Scribendū arbitror,* Lipara,Hiceſia,Didyme, Phœnicuſſa,Ericuſſa, & quę perpetuo flagrãt igne Hiera & Strõgyle:*ex Strabone,Ptolemæo,Plinio, Marciano,Solino,& Homeri interprete in decimo Odyſſeæ,qui* Hiceſiam *pro Euonymo ponit inter Aeolias. Ptolemæus vtranque locat prope Siciliam. Vel ſi magis placet lege:*& quę,vt Ætna perpetuo flagrant igne Hiera & Strongyle,*ex Diodoro. De perpetuis harum incendiis præter citatos auctores meminere etiam Apollonij Rhodij expoſitores in quarto. Illud non omittendum,cæteris vnitatis numero eſſe* Didyme.*Pauſaniæ verò plurium numero* Didymę.*Item inſulas illas* Ericuſſam, & Phœnicuſſam *à Ptolemæo* Ericode , *&* Phœnicode *appellari , non etiam à Strabone vt Hermolaus ſomniauit.* At Pithecuſa, Leucothea , Ænaria.] Pithecuſæ *plurali numero Strabo, Ptolemæus, Stephanus. Quorum Strabo & Ptolemæus cum ſimplici s. ſemper* Pithecuſæ ; *Stephanus cum duplici. Ouidius quoque numero plurali:* Colle Pithecuſas habitantum nomine dictas. *Præterea videtur legendum permutato dictionum ordine :* Pithecuſſæ, Ænaria, Leucothea.*vt ſeruet morem ſuum ſæpe iam inculcatum, coniungendi duo locorum propria nomina. Nam* Pithecuſſæ *alio nomine dicta ſunt* Ænatia, *abſtati ne nauium Aeneæ, auctore Plinio libro tertio.* Pandataria.] *Stephanus & Plinij antiquum exemplar: Itē Cornelius Tacitus libro xiiij. & Varro in tertio De re ruſtica cum e.in tertia* Pãdateria. *Ptolemæus cum o. magno in eadem* Pandatoria. *Strabo* Pandaria, *ſi codex vitiatus non eſt,quod vereor.* Phytonia Parmaria.] *Lego* Pintõ *non* Phytonia,*ex Martiano, & Plinio. Cuius verba deprauata vt poſthac emendatè legantur,libuit ſubtexere ex libro iij. capite.vj.* Etiamnum,*inquit*,anguſtias eas arcentibus inſulis paruis quæ Cuniculariæ appellantur,itemque Phitonis foſſę à quibus fretum ipſum Taphros nominatur. *Scribendum ex vetuſto Plinij exemplari:* etiam num anguſtias eas artantibus inſulis parnis , quæ Cuniculariæ appellantur,Itemque Pintonis & foſſæ. *Romana exemplaria* Pinton *& foſſæ legunt, non minus probanda lectione. Nec me mouet Ptolemæus , qui eam inſulam* Phintonem *nominat: multis enim Græci aſpirant, quæ Latini per tenuem efferunt,& è contrariò.Sciendum tamen* Pintonem *ſiue mauis* Phintonem *inſulam,non eſſe ex earum numero quæ ſunt citra Tiberis oſtia , quas hic Pomponius refert,ſed ex illis quæ vltrà ſunt. Quamobrem inter Transtiberinas locanda eſt , errore librariorum hic poſita : Præterea legendum videtur* Palmaria *non* Parmaria *ex Plinio & Marciano à palma arbore , vnde &* Phœnicuſſa *inter Aeolias nominata, & duæ aliæ eodem nomine in ſinu Libyco prope Carthaginem Stephano. Aſtipulatur etiã Varro libro De re ruſtica tertio:* Hoc,*inquit*,ita fieri apparetin inſulis propinquis Pontiæ,Palmariæ,Pandateriæ. Dianium,Iginium,Cerbania.] *Plinij vetus exēplar & Romana lectio, itemq́; Marcianus* Igilium *legunt, non* Iginium *vt Hermolaus agnoſcit: haud ſanè,vt mihi videtur,rectè. Quapropter legēdum*

 puto

puto Ægilium *fine* Ægilion. *vt quemadmodum dicta est altera insula* Ægilos, *id est* Capraria; *ita hæc forma diminutiua appellata sit* Ægiliō, *id est*, Capellaria, & minor Ægilos. Carbaniam *putat Hermolaus eam esse quæ à Plinio dicta sit* Barpona. *Cui nec assentio omnino, nec dissentio. In alterutro erratum constat, in vtro incertum.* Duæ grandes fretoque diuisæ Ethrusco] *Non esse attentandum verbum* Ethrusco *persuadere videtur Plinius in tertio* : In Ligustico, *inquit*, mari est Corsica, quam Græci Cyrnon appellauere, sed Thusco propior. *Nihilominus pēdeo animi, dubiusq́, sum* Taphro *ne hic an* Ethrusco *legendum ex eodem Plinio. Cuius verba paulò antè relata sunt* : Itemque Pinton & fossæ, à quibus fretum ipsum Taphros nominatur. Inter latera tenuis & longa.] *Melior lectio*, sed lorga. *Cæterùm hæc verba non videntur conuenire* Corsicæ *sed Sardiniæ, de qua statim subiicit. quæ ideò dicta est* Ichnusa & Sandaliotis, *quòd longitudine & laterum angustia soleæ siue humani vestigij effigiem exprimat, Stephano, Pausania, Plinio, Solino, Marciano & reliquis.* Vbi Aleria & Marianę coloniȩ sunt.] *Scribe* Mariana, *non* Marianæ *ex Ptolemæo, Plinio, Solino.* Nisi quòd in Occidentem quam in Orientem angustius spectat.] *Corrigendum puto*: nisi quod ab Occidente quam ab Oriente angustius patet, *ex Plinio in tertio*: Sardinia, *inquit*, ab Oriente patens, &c. *quæ verba refert etiam Marcianus.* Vrbium antiquissimæ Calaris & Sulchi.] *Sunt qui* Cālaris *probēt, inter quos est & Hermolaus. Nos cōtrà ex Strabone, Stephano, Ptolemæo, Pausania, Marciano, Plinio, vtique scripto,* Caralis *defendimus; sic vbi aliter scriptū sit perperā scriptum asserentes. Stephanus* Caraliam *nominat. Præterea Strabo aspiratè* Solchi: *Ptolemæus sine aspiratione* Solci: *Plinius* Sulci: *Pausanias* Sylci, *etsi in eo mendosè* Syllus, *pro* Sylcus *scriptum leges. Sed quoniam hæc Corsicæ & Sardiniæ relatio, ita cōfusè & præposterè scripta est, vt neutri quod suum est, redditum videatur; visum est faciendum, vt subiicerem quo pacto restitui fortasse in integrum possit. Scribendum igitur, vt reor, hoc verborum conceptu* : Quarum Corsica littori propior pat & quadrata vndique, præterquā vbi Aleria & Mariana coloniæ sunt, à Barbaris colitur. Sardinia Africum pelagus attingens, inter latera tenuis, sed longa; nisi quod ab Occidente quàm ab Oriente angustius patet, & nusquam non aliquanto spaciosior, quàm vbi latissima est Corsica, &c.

Baleares in Hispania.] *Ptolemæus cum duplici ll & i. in secunda* Baliarides: *Strabo* Balerides *cum vno tantum l. Stephanus* Bliarides. Iamno, & Mago.] *Ptolemæus* Iamna, *non* Iamno. In maioribus Palma & Polentia.] *Ptolemæus* Palma & Polentia *cum duplici ll: Strabo*, Palama & Potētia. Aliúdne quod verius.] *Neminem esse tam obtusi iudicij puto, cui nō suboleat, hæc verba non esse Pompo. ij, sed lectoris, fabulosum putantis quod de natura terræ* Ebusitanæ *auctores prodidere.*

IN LIBRVM

IN LIBRVM TERTIVM EX ORA HISPANIÆ EXTIMA.

NVNC ad alios aliosque inuicem.] *Scribendum reor*, nec ad
alios aliosque inuicem. Vndique si vt doctioribus pla-
cet, vnum animal est.] *Castigo*: vtique si vt doctioribus
placet mundus animal est. *Solinus capite xxvi.* Physici au-
tumant mundum animal esse, eumque ex variis ele-
mentorum corporibus conglobatum esse. Neque eo- 1*
dem assiduè tempore, sed vt illa surgit.] *Sincerior, vt arbitror, lectio erit:*
Namque eodem assiduè tempore, vt illa surgit, &c. Extra Iunonis ara
templumque est. In ipso mari monumentum Geryonis.] *Castigatiu magisque, è Pomponij elegãtia & nitore*: Extra Iunonis ara templumque, & in ipso
mari monumentum Geryonis. Cuneus ager dicitur.] *Verbum illud* ager,
suppositititiũ videtur. Nam Plinius in tertio sine vllo additamento Cuneum, *hoc promontorium nominat. Occasionem dederunt errori, si error est, verba Strabonis in
initio tertij malè tralata. Quid si legendum non*, ager dicitur, *sed* à Græcis dici-
tur? *vt prætermissum sit librarij indiligentia, nomen promontorij Græcum*, Sphen:
sic enim Cuneus *vocatur Græcè. Nam Martianus Latinus auctor Græco maluit
quàm Latino nomine hoc promontorium demonstrare.* per Sphenis, *inquit*, frõtem
circuitu sacri promontorij, &c. In Cuneo sunt Mirtylis.] *Ptolemæus per
ypsilon in prima, & iota in duabus vltimis.* Iulia Myrtilis. Sinus interfunt, &
est in proximo Salacia.] *Scribo*, Sinus interfunt. Vrbes, in proximo Salacia.
vt in Gallia exteriore: Belgarum Treueri. Vrbes opulentissimæ. In Treueris
Augusta. *frequens est in hoc ordine Mela.* In altero Vlyssippo.] *Ptolemæus*
Olios Hippon *diuisim, hoc est*, Olis equile. Et Tagi ostium.] *Lego*, ad Ta-
gi ostium: *vrbes enim testatus est se relaturum non flumos, sed in transitu dixit ad
Tagi ostium sitam.* In medium ferè vltimi promontorij latus effluens.]
Emendatius ni fallor scribetur: è medio ferè vltimi promontorij latere fluẽs.

Frons illa aliquandiu rectam ripam habet.] *Lego*: rectam ripam agit. *vt
de Gadibus*: qua terris propior est penè rectam ripam agit. Auo, Celan-
dus.] *Ptolemæus*, Auus *non* Auo. Nebis, Minius.] *Strabo cum æ. diphthongo in prima* Næbis; *Sine diphthongo Ptolemæus. Vtitur autem iure suo Mela hoc
etiam loco, inculcatis duobus nominibus eiusdem fluuij. Nam* Næbis, *&* Minius
idem est, auctore Strabone. repugnat tamen Ptolemæus. Et cui obliuionis co-
gnomen est, Limia.] *Variant codices in nomine huius fluuij. Strabonis exemplaria
modò* Limæam *habent cũ æ. diphthongo in media, modò* Liniam, *primo vtrunque*

ordine Græcorum. Variat item Plinij vetus codex. Flexu ipse Lambriacam vrbem amplexus.] *Legendum existimo non* Lambriacam, *sed* Abobricam,
2* *quam in hoc tractu vt insignem vrbem famigerat Plinius.* Recipit fluuios Iernam & Viam.] *Aldus* Læron *non* Iernam *legit*. Hierna *porro cum aspiratione in prima promontorium est, non fluuius Straboni in tertio. Sed sciendum eam dictionem, vt pleraque alia in Strabone, deprauatam esse, legendumq́ue in eo non* Hierna *sed* Nerium, *quamuis Hermolaus diuersæ sit opinionis. Patet id ex alio loco eiusdem auctoris in eodem ipso libro.* Extremi, *inquit,* Artabri incolunt circa Nerium promontorium quod Occidentalis & Septentrionalis est lateris. *Neque id promontorium dictum est alio nomine* Artabra *vt Strabonis vitiosa tralatio persuasit credulis lectoribus, sed Artabrorum populorum promontorium est* Nerium. *Denique de* Hierna *promontorio aut fluuio nusquam mentio;* Nerium *promontorium omnes ferè celebrant, Strabo, Ptolemæus, Plinius, Pomponius. Sed Strabo & Ptolemæus* Nerium *nominant; Plinius & Pomponius* Celticum. *Causa diuersitatis in nomine est, Celticos populos extremum illum angulum habitantes dictos esse cognomine* Nerias, *auctore Plinio. Quod si diuinandum est fluuium esse in eo tractu monti cognominem,* Orbium *libentius scripserim ex Ptolemæo.* Per quæ eos Tamaris.] *Ptolemæus* Tamara. Secundum Arotebrarum portum.] *Strabo non* Arotebras *appellat, sed inuersis litteris* Arotrebas. *Cui lectioni fauet non Plinij modò vetus codex, sed ipsa etiam Plinij sententia.* Et ibi, *inquit,* gentem Artabrum quæ nunquam fuit, manifesto errore. Arotrebas enim quos ante Celticum diximus promontorium hoc in loco posuere, litteris permutatis. *Quibus Plinij verbis non puto refutari opinionem Melæ, & si paulò pòst* Artabros *ponat. Nā qui à Plinio refelluntur ex* Arotrebis Artabros *fecerūt mutatis litteris, vt ex Plinij verbis liquet. At Mela vtrosque refert &* Arotrebas, *&* Artabros. Tamarici Nerij quæ incolunt.] *Scribendum videtur* Neriæ, *non* Nerij, *ex Plinij scripta & Romana lectione.* In ea primùm Artabri sunt & Ianassum Celticæ gentis.] *Castigo,* In ea primi Artabri sunt, etiam num Celticæ gentis. *Nam paulo antè dixerat Celticos populos longè tenere oram Hispaniæ quæ occidentem spectat vsque ad Celticum promōtorium communem angulum vtriusque oræ Occidentalis & Septentrionalis. Nunc autem referens populos septentrionalem oram incolentes, ait primos in ea esse Artabros populos, nec pertinere ad sequentes gentes Astures Cantabrósve, sed esse adhuc Celticæ gentis antedictæ.* Admixtum mare.] *Legendum,* admissum mare. Mearus & Narius.] *Ptolemæus,* Metarus, & Nabius. Et sunt Augusti nomine sacræ.] *Lego:* Eæ sunt Augusti nomine sacræ. At ab eo flumine quod Saliam vocant.] *Cùm Pomponius post* Saliam *fluuium statim* Cantabros *ponat, ab Occidente pergens in Orientem, & Plinius è contrariò ab Oriente in Occidentem post* Cantabros *continuò* Sangam *fluuium statuat, videntur vterq; eundem fluuium agnoscere, siue* Saliam *illum, seu* Sangam *nomines. Est igitur nominis differentia, non rei: vt vel in Pomponio legendum sit* Sanga, *vel in Plinio* Salia. *Et Plinij quidem codex vetus*

Sanga

Sanga ostentat: in quam lectionem vt magis inclinem, facit, quòd illius regionis incolæ fluuium hunc appellant Saia *corrupto nomine: Nec mihi in hoc loco Hermolaus satisfacit.* Vsque adeò semer & terras angustantibus.] *Lego:* Vsque adeò semet terris angustantibus. Et Origeuiones quosdam Nesua descēdit.] *Scribendum reor:* & Aurigeuos & Caristos Nerua descendit: *ex Ptolemæo, & Plinio, Legitur tamen in Ptolemæo aliquando* Nesua, *quam lectionem rursus videntur approbare, qui loca illa habitant* Nansa *lingua vernacula vsq; in hodiernum vocantes. Plinius* Origenos *vocat populos non* Aurigeuos. Tritium, Toboli-cum.] *Ptolemæus* Tritium Tuboticum. Deinde Ituriffam & Easonem.] *Ptolemæus cum vno* s. Iturisam. *& per æ. diphthongon in prima* Oeasonē. *Strabonis codex Græcus* Idanusam *nominat; Interpres* Oedasunen *reddit, fortasse recti us, ex emendatioribus exemplaribus. Plinius non* Oeasonem *sed* Olarsonem *appellat. Nec ob id credam cum Hermolao, vitiatum esse Ptolemæi codicem. Parum enim efficax ea ratio est. ego potius crederem vitiū in Plinio resedisse.* Varduli vna gens.] *Lego*, Varduli vltima gens. *Semper enim huiusmodi fine terminat prouincias Mela, vt sæpe dictum est. Vide sup. lib. 2. ad finem cap. 3. de Macedonia.*

EX ORA GALLIARVM EXTIMA.

VT hominem optimam & gratissimam diis victimam crederent.] *Scribo*, vt hominem opimam & gratissimam diis victimam cæderent, *vt libro secundo de Tauris populis:* Immanemque famam habent solere pro victimis aduenas cædere. *Confirmat etiam quod statim sequitur.* Atque vt ab vltimis cædibus tem peratis.] *legendum potius*, atque vt ab humanis cædibus temperant. *Quod autem sequitur*, deuotas *scribo* deuotos, *vt subintelligas*, homines. *Nam aliàs quod vestigiū obscero erat feritatis abolitæ, delibare victimas, quas mactare erat pietas?* Cum mortuos cremant ac defodiunt apta viuentibus olim.] *Legendum*, cum mortuis, *non* cum mortuos, *ex obseruatione Mariangeli.* Exactio crediti deferebatur ad inferos.] *Scribo* differebatur ad inferos. *Valerius Maximus:* Vetus ille mos Gallorum occurrit, quos memoriæ proditum est, pecunias mutuas quæ his apud inferos redderentur, dare. Nam à Pyrenæo ad Garumnam Aquitania.] *Lego*, Aquitani *non* Aquitania: *quia præcessit*, Populorum tria summa nomina, *& sequitur* Celtæ, *&* Belgæ. Ab eo ad Sequanam Celtæ.] *Ptolemæus* Secoanam: *Strabo* Secuanam. Aquitanorum clarissimi sunt Ausci.] Ausci *cum duobus ij. Strabo & Ptolemæus etsi Hermolaus in Plinianis Cast. aliter scribat.* Celtarum Hedui.] *Strabo & Ptolemæus sine aspiratione; Sed Ptolemæus cum æ. diphthongo in prima* Ædui. *Strabo ferè cum e.* Edui, *nonnunquam tamen cum œ. diphthongo* Oedui. *Stephanus cum Ptolemæo, sed* Æduśios *nominat, si error non est in exemplari. Cornelius Tacitus vndecimo* Eduos *sine aspiratione & diphthongo vocat. Vrbem eorum* Augustodunum *Ptolemæus & Marcellinus nominat. Proinde non est quòd eam quis dictionem mutare attentet.* Belgarum Treueri.] *Ptolemæus* Trebiri;

Trebiri; *Strabo & Cornelius Tacitus de moribus Germanorum* Treuiri. In Treuiris Augusta.] *Puto desiderari verbum* Treuirorum, *legendumq́; ex Ptolemæo* Augusta Treuirorum, *vt differat ab aliis vrbibus eiusdem nominis. Nam &* Auscíorum Augusta *est. Proinde quod sequitur:* In Auscis Elusaberris.] *legendum* in Ausciis Augusta. *ex eodem Ptolemæo, expuncta peregrina & Barbara dictione* Elusaberris. *Sunt tamen nonnulli & ingenio & doctrina præstantes viri, qui censeant scribendum hîc* Elusa *pro* Elusaberris, *quòd* Elusates *in Aquitania celebrent ur à Cæsare tertio Commentariorum de bello Gallico, & à Plinio in quarto. Sed mihi apud Plinium diuersi esse videntur* Elusates *ab* Ausciis, *neque posse ex eo colligi* Elusam *vrbem esse* Ausciorum. *præsertim cùm Ammianus Marcellinus* Elusam *in Narbonensi statuat, non in Aquitania, cuius sunt populi* Auscij. *Nihil itaque ex priore sententia muto.* Ad postremum magni freti similis nec maiora tantum, *&c.*] *Totum hunc locum sic lego ac dispungo:* Ad postremū magni freti similis, non maiora tantùm nauigia tolerat, verùm etiam more pelagi sæuientis exsurgens, iactat atrociter, vtique si aliò ventus, &c.. Quia cùm videatur editior a quis obiacet, vbi se fluctus impleuit, *&c.*] *Hunc item locum diuerso modo & scribo & percipio sic:* quia cùm videantur editiora quibus obiacet, vbi se fluctus impleuit, illa operit, nec vt prius tantum abeunt. Pertinentque ad vltimos, *&c.*] *Lego* pertinet; frons *videlicet, non* pertinent. A Santonibus ad Osismios.] Santones *penultima lōga Ptolemæus & Stephanus; At Strabo cum o.paruo & diuerso ordine* Santoni. Nec portu quem Gesoriacum vocant quicquam habent notius.] *Ptolemæus per i.in prima & duplex s. & duplex item r.* Gissorrhiacō. *Item habet lego, non* habent, *vt referatur ad illud* frons. Vbi campos impleuit Fleuo dicitur.] Fleuum *Plinius vnum ex ostiis Rheni appellat. Est etiam castellum Germaniæ trans Rhenum Cornelio Tacito in sexto.*

EX GERMANIA.

Oceanico littore obducta est.] *Lego,* Oceani littore, &c. Corpora ad consuetudines laborū.] *Scribendū puto,* corpora assuescendo labori. *vt verbū sit verbo simile,* bellando, assuescendo. Syluarū Hercinia.] *Strabo* Ercyniā *sine aspiratione scribit: Ptolemæus, Eratosthenes, & alij Græci auctores* Orcynium *auctore Cæsare in sexto Cōmentariorum.* Montiū altissimi Taurus & Rhetico.] *Cornelius Tacitus libro duodecimo montē* Taurum *cū Pomponio nominat. Idem tamen in xiiij.* Taunū, *non* Taurum. Nisi quorum nomina.] *Aldus*, & alij quorum nomina. Mœnis & Lupia.] *Scribo* Mœnis & Lupias *ex Strabone, & Cornelio Tacito.* Amisius, Visurgis.] *Ptolemæus,* Amasius & Visurgis: *Strabo, Plinius, Cornelius Tacitus* Visurgis *cū Pomponio.* Amasias *tamen est Straboni:* Amisia *Cornelio Tacito.* Acre mare.] *Scribo* hac re mare. Ac sæpe transgressis.] *Hæc verba aliquem quidem sensum habent, sed solum tamen & parum necessariū: itaq; pro alienis ferè habeo.* In eo sunt Cymbri & Teutoni.]

Scribo Cimbri *cum i. in prima, ex Ptolemæo, Strabone, Plutarcho, & omnibus. Item* Teutones *non* Teutoni *ex Ptolemæo, & Plutarcho.*

EX SARMATIA.

QVA retro abit vsque ad Istrum flumen immittit.] *Lego* immittitur; *vt in Thracia,* à Pontici lateris fronte vsq; in Illyricos penitus immissa. *Nam in agendi significatione in Creta:* ad Orientem Sammonium promontorium, ad Occidentem Criumetopon immittit. *Posset etiam legi, nec malè,* iniit. *vt infrà de Arabico sinu:* Init penitus introrsusque dum Ægyptum, &c. Vt inde expedita in ictus manu quæ exeritur virile fiat pectus.] *Non sapit hæc oratio candorem Melæ, nec breuitatem illam quæ semper doctissimis quibusque summa fuit curæ. Lego igitur paucioribus verbis, sensu eodem:* Inde expedita in ictus manus, virile fit pectus, *cætera superfluunt, adiecta puto ab ineptis, vt aiunt, glossatoribus.*

EX SCYTHIA.

FERE omnes etiam in vnum Sagæ appellati.] *Si in his verbis non esset deprauatio, sibi ipsi repugnaret Mela. Nam quum dixisset* ferè omnes, *ineptè adiectum esset,* in vnum. *Castigandum ergo existimo,* Per se omnes etiamnum Sacas appellant, *ex Plinio & Herodoto:* Terra angusta.] *Lego* angusta, *non* angusta. Donec vitio gentium temperatus est.] *Lego* temeratus est: *Aldus,* turbatus est. Amardi & Pæsici.] *Stephanus* Pæsarcæ: *Ptolemæus* Pasicæ.

Etiam ad fretum Derbices.] *Scribe disiunctim:* Et iam ad fretum Derbices. *Stephanus tamen per duplex cc. & æ. diphthongum in fine,* Derbiccæ, *Apollonij auctoritatem secutus: aitq; appellari à Ctesia* Derbios, *vel* Terbissos. *Dionysius Byzantius* Dercebios *nominat. Strabo vndecimo modò* Derbeces *penultima producta; modò* Berbyces *cum y. in eadem, si vacat menda exemplar. Ptolemæus cũ Stephano* Derbiccæ. *Sed in relatione Mediæ* Dribyces. *Sicq; habet vetus Plinij codex.*

Duobus exit in Caspium Araxes Tauri latere demissus.] *Verba illa,* Araxes Tauri latere demissus, *sensum inchoant diuersum. Per præcedentia verò fluuius significatur, cuius nomẽ librariorum incuria omisit. Hunc putamus esse fluuium,* Rha: *Tum quòd facilis fuit librarij vbique dormitantis lapsus vna duntaxat syllaba præterita; tum quòd Mela duobus alueis tradit exire in Caspium sinum, quod de* Rha *flumine apertè testatur Ptolemæus. Præterea si quis rem diligenter examinet, inueniet ex magna fluuiorum copia qui in Hyrcanum mare emittunt, sex tantùm qui famam habeat delegisse Melam, quos memoriæ proderet. Duos in sinum Caspium emittentes, totidem in Hyrcanum, postremos duos in Scythicum. Denique* Rha *fluuius plagæ Septentrionalis Tanaidi vicinus, auctore Marcellino, clarus est & celeber; vel quòd disterminat Sarmatiam à Scythia, vt scribit Ptolemæus; vel radice cuiusdam herbæ vegetabilis, quæ in eius supercilijs gignitur ad vsum multiplices medelarum: vt idem Marcellinus tradit.* Quamuis intuearis manifestum.] *Rectius Aldus,* manifestus. In subiectam non declinet statim vnda.] *Lego* in subiecta,

vt subintelligas loca, *astipulantibus etiam Aldi exemplaribus.* Ex radicibus Coraxici mõtis vicinis editi.] *Deest verbum* fontibus, *ex Aldo, vt sit*, vicinis fontibus editi. Perque Iberas & Hyrcanos diu & multum, &c] *Legendum videtur* perque Armenios & Albanos, &c. *Plinius in sexto*: Flumina per Albaniam decurrunt in mare Casios & Albanos. Deinde Cambyses in Caucasiis ortus montibus: Mox Cyrus in Coraxicis. *Strabo vndecimo*: In medio planicies est fluminibus irrigua præsertim Cyro, qui ortum ex Armenia trahens, mox dictam planiciem intrat, atque Arâgum amnem è Caucaso de fluentem recipiens euadit in Albaniam, inter quam & Armeniam in mare Caspium erumpit. *Et paulò post idem Strabo*: Cyrus autem qui per Albaniam fluit, & alia flumina eum augentia terram fœcundiorem exhibẽt. *Hæc Strabo. In cuius tralatione vitiosè scriptum est* Aragum, *pro* Aragonem, *vt habent Græci codices. Sed potest etiam legi*, per Iberas & Albanos. *Nam Ptolemæo*
1 * *auctore* Cyrus *per totam Iberiam & Albaniam fluit, diuidens illas ab Armenia.*

EX INSVLIS HISPANIÆ ET SEPTENTRIONIS.

His oris quas angulo Bætice.] *Videtur desiderari præpositio*, ab. *vt sit*: ab angulo Bæticæ. Annorum quis maneat numerus.] *Falsò hæc quoque verba Pomponio obtruduntur.* Adeo agri fertiles.] *Scribo*, adeo agri fertilis, *vt in India*: & tam feracis soli vt mella frondibus defluant. Gallicenas vo-
1 * cant.] *Vide an legi etiam commodè queat* Gallicinas, *vt* fidicinas, Lyricinas. *carmina enim illis tribuit.* Scire ventura & prædicare.] *Lego*, prædicere, *non* prædicare. Ita aliarum opum ignari magis.] *Scribo*, ita alienarum opum
2 * ignari magis. Vltro corpora infecti.] *addenda est, vt puto, dictio*, glasto, *à librariis prætereita, vt sit*: vltro corpora glasto infecti. *Cæsar quinto Commentariorum*: Omnes verò se Britanni vltro glasto inficiũt, quòd cærulenm efficiat colorem, atque hoc horridiore sunt in pugna aspectu. *Meminit & Plinius libro xxij. cap* j. Causas & bella contrahunt, ac sic frequenter inuicem infestant.] *Aldus*, Causas autem bellorum & bella contrahunt. *Lego*: Causas autem bellorum ex libidine cõtrahũt ac se frequenter, &c. *vt suprà in Germania*: Bella cum finitimis gerunt. Causas eorum ex libidine accersunt.

Non equitatu modò aut pedite.] *Lego*, peditatu *non* pedite. Curribus Gallicè armati.] *Scribendum videtur alterutro modo*; *aut*, curribus Gallicis armati; *aut*, curribus Gallicè armatis. Magis quàm aliæ gentes aliquatenus tamen gnari.] *Hæc etiam verba non rectè Pomponio ascribuntur*; *magis videntur hominis desensantis honorem Iuuernæ, quem dolebat tanti auctoris elogio imminutum.* Contra Germaniam proiectæ.] *Aldus* Vectæ *rectius*: *Plinius vnitatis numero* Vectis. Et Satmalos quibus magnæ aures.] *quæ malum* Satmalos *vox est? Nempe ex earum nota, quæ ab imperitis Agyrtis interiectæ, pulcherrimum hoc opus non paucis in locis contaminauere. Strabo Græco & litterato nomine* Enotocoetas *appellat*: *Plinius corrupto etiam nomine* Fanesios *vocat libro quarto*,

vbi fortè non Fanesios,*sed* Panusios *legendum,quòd toti auribus contegantur. Sed* *hoc arbitrarium sit.* Talga in Caspio mari.] *Plinius in sexto* Tazata: *Ptolemaeus* Tachalca,*sic enim praefert codex Graecus, Latinus* Talcha *legit. Hermolaus sine aspiratione* Talca. Diis parata existimantes diis quę seruanda.] *Particula* que *delenda. & expende an potior sit lectio*, parta; *quàm* parata. Hæc à Scythico promontorio apposita.] *Melius*, exposita. Scythæ sunt Androphagi.] *Aldus* Androphagæ *cum a. diphthongo in postrema. Scribe* Androphagœ *cum œ. diphthongo, terminatione Graeca ex Herodoto; cui perquàm familiaris vox est* Androphagœ. Longè ab eo Taurus attollitur.] *Verbum* longè *putamus aut redundare;aut si nō redundat, significare* in sublime *& excelsum. Nam videtur hic Mela repetere & apertius dicere quod de Tauro monte in Lycia prodiderat:* Taurus ipse ab Eois littoribus exurgens vastè satis attollitur. *Facit igitur initium & originem montis Tauri, promontorium Tabin. Plinius quoque libro quinto ab Eois littoribus venire asserit Taurum montem. & paulò antè.* Ab iis in eorum recursus inflectitur.] *Lego*, Ab iis in Eoum mare rursus inflectitur. *Plinius in sexto, capite xvij.* A Caspio mari Scythicoque Oceano in Eoum cursus inflectitur, ad Orientem conuersa littorum fronte.

EX INDIA.

Ab Occidente indefinita.] *Legendum* ab Occidente Indo finita. *Res nota ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio, Arrhiano, & omnibus. Notauit hoc etiam Mariangelus.* Immanes & serpentes aliqui, vt elephantes morsu atque ambitu corporis afficiant.] *Nihil muto. Tantum moneo legi etiam posse:* Immanes & serpentes alit, vt elephantes morsu atque ambitu corporis conficiant. Arundinum fissa internodia.] *Aldus* scissa. *Videtur legendum* fingula, *ex Plinij septimo libro:* arundines, *inquit*, tantæ proceritatis, vt singula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant. *Nam quid attinebat in demonstrando illarum arundinum vsu adiicere aut* scissa, *aut* fissa? *Num admonendus erat lector non praestare illum vsum, nisi prius scinderentur?* Veluti nauitas.] *Scribendum fortè* veluti nauiculæ. *Solinus* vt lembi. *Nam Plinius eos qui illis internodiis feruntur, non appellauit nauigantes, sed homines; vt liquet ex verbis paulò antè allatis.* Lino alij vestiuntur, aut lanis.] *Elegantior lectio*: Lino alij vestiuntur; alij lanis. At vbi senectus aut morbus incessit.] *Mariangelus*: Alij vbi senectus, *&c.* Oras tenent ab Indo ad Gangen Palibothri.] *Locus mendis creberrimus, & ordo verborum viciatissimus. quem si velimus sensum aliquem commodum elicere, perinde ac putre & ruinosum aedificium demoliendum habemus. Demoliamur igitur diis benè iuuantibus. Nam, vt subueniamus eximio auctori iam propè animam agenti, committendum est aliquid vulgaris & carcere dignum. Lego igitur permutatis prius verbis, deinde etiam castigatis ad hunc modum*: Oras tenent ab Iolide ad Indū Nysæi, ab Indo ad Gangen Palibothri, A Gange magis, quàm vt habitetur exæstuat. *Verbum illud* Nysæi *cum a. diphthongo in*

 penultima

penultima scribendum, auctore Stephano, ab vrbe Nysa *Indicarum clarissima, de qua, & monte eius* Mero, *statim antè differuit; hoc enim melius quàm vt legatur* Nisi, *vt alij sentiunt. Nec* Iolide *lego, sed* Colide. *Est autem* Colis *promontorium ob immensam altitudinem, alio nomine dictum* Aornos; *vel vt alij proferre malunt* Aornis, *hoc est auibus inaccessum, cuius multi meminere, & inter alios Plinius in sexto: apud quem tamen mendo se pro* Coliacum, Colaicum *legitur. Inter hoc promontorium & Indum fluuium sitam esse vrbem* Nysam *præter Geographos, Arrianus Historicus, & apud nos Curtius tradunt. Item* Palibothreni *lego, non* Palibothri, *ita gentile nomen formante Stephano. Ipsam autem vrbem Arrianus semper cum m. in secunda* Palimbothra *enunciat. Nec aliter in duobus vetustis codicibus, quos (vt dixi) domi habeo, inuenitur. At Ptolemæus, Strabo, Stephanus, sine m. omnes cum th. in vltima* Palibothra. *Hermolaus autē sine aspiratione scribit in sexto* Palibotra, *contra antiquorum omnium auctoritatem.* Ab Iolide ad Cu-
1*dum recta sunt littora.] *Scribo, vt dixi,* A Colide. *De Cudo nihil comperi. Sed materiam nobis grauissimus auctor Strabo subministrat emendandi etiam huius loci,* Coniacos *scribens populos esse Indiæ maximè Orientales, postremoq́; illius plagæ. Quid si non* Cudum *sed* Tabin *etsi duriuscula correctione legendum est? Alioquin malè cohæreret quod statim sequitur:* Tabis promontorium est quod Taurum attollit. *Nam videtur Pomponius repetere quæ antea dixerat, hoc est* Tabin, Gangen, & Indum, *vt rursus exponat pluribus, quæ antea delibauerat tantùm.*

Timidique populi & marinis opibus affatim dites.] *Scribo,* nudique populi, sed marinis opibus affatim dites. *& ita Aldus rectè. Dixit enim paulò antè:* vbi magis, quàm vt habitetur exæstuat. Tamos promontorium est
2*quod Taurus attollit.] *Legendum,* Tabis promontorium est quod Taurum attollit: *ex ipso Pomponio suprà, & Plinio in sexto, capite xvij. Nec Tabis finis est lateris septentrionalis Asiæ, &* Tamos *orientalis. Nam si quis rem exactiore cura expendat, inueniet Celticum Hispaniæ promontorium initium esse lateris Septentrionalis totius terræ, & finem eiusdem lateris esse Scythicum promontorium. A quo rursus incipit latus orientale, & finitur* Tabi *promontorio. A Tabi verò excurrit latus meridianum vsque ad promontorium* Hesperion ceras: *a quo accipit initium latus occiduum & terminatur antedicto Hispaniæ promontorio Celtico. Quattuor itaque sunt promontoria totidem Totius habitabilis anguli,* Celticum, Scythicum, Tabis, Hesperion Ceras; *quattuor latera eiusdem habitabilis includentia.* Collis alterius partis angulus.] *Scribo,* communis vtriusque maris angulus. In Hæmodo Indiæ monte.] Emodum *montem siue* Emodos *montes, nam vtroq; modo dicitur, nemo cum diphthongo scribit. Aspirationem autem hoc nomen inuenio habere aliquando, aliquando non habere, quod & melius, si Græcos Grammaticos audimus.* Fit omnium maximus, & alicubi latius, quando angustissimè fluit, decem milia passuum patens.] *Lego non* decem milia, *sed* octo millia passuum patens, *ex Plinio, Marciano, Solino. Præterea cùm iidem Marcianus & Solinus Plinij assidui asseclæ, & quæ scripserunt omnia à Plinio mutuati, nescio an addam*

addam impudenter, nulla auctoris per quem profecerant mentione. Cùm ergo Marcianus & Solinus maximam & minimam Gangis latitudinem notauerint, miretur quis, cur in Plinio in relatione Gangis fluuiorum maximi, & vt ita appellem regis, nulla sit mentio maximæ eius latitudinis, neque item in Pomponio, eodem in vtrumq; malo grassante. Equidem ita censeo; Librariorum culpa omissa esse verba, quibus maxima eius fluuij latitudo explicaretur, idq; tam in Plinio, quàm in Pomponio. Legendum igitur in Pomponio vt reor sic : quando latissimè viginti millia passuum & alicubi latius, quando angustissimè fluit octo millia : *ex Solino, vt dixi, & Marciano, & quod attinet ad angustissimum fluxum etiam ex Plinio. Modicam latitudinem Strabo facit C. stadiorum, asserente id etiam Plinio. Profunditatem nusquam minorem xx. passuum vterq;. Item* amnium maximus *libentius legerim, quàm* omnium. Cophen, Acesinen.] Cophen *in recto Arrianus in vtraque compositione*: Cophes *Strabo & Plinius*. Ad Tamum insula est Chryse.] *Legendum vt monui* Tabin. Nec quisquam circum eam esse traditur.] *Legendum* isse *non* esse: *hoc est*, circumisse, lustrasse. *Schema est Tmesis.* Contra inde illa ostia sunt quæ vocant Solis.] *Locus etiam corruptissimus, & tantum non deploratus. Castigo:* Contra Indi ostia insula est, quam vocant Solis, *ex Arriano historico in Indica conscriptione, prodente hanc Solis insulam, quam ipse* Nasacalam *nominat, in ora Ichthyophagorum esse. Porrò idem Arrianus auctor est super Ichthyophagos habitari interiora à Gedrosiis. Rursus Ptolemæus scribit Gedrosios ab oriente terminari Indo amne. Ergo videtur colligi ex Arriano & Ptolemæo & Pomponio contra Indi ostia esse insulam Solis. Meminit etiam huius insulæ Plinius in sexto his verbis*: Deinde Ichthyophagi tam longo tractu vt viginti dierum spacio nauigauerint. Insula Solis, & eadem cubile Nympharum rubens, in qua nullum non animal absumitur incertis causis. *Accedit Plutarchi auctoritas in libro de Montibus & fluminibus*, Indum *scribentis magno impetu decurrere in Ichthyophagorum terram. Cæterùm vt hac quoque parte iuuemus studiosos Plinianæ lectionis, putamus antè dicta Plinij verba vitiosissima, vt reor sic esse restituenda*: & eadem cubile Nymphæ Nereidis, *ex eodem Arriano in eadem Indica historia, narrante Nympham quandam Nereidem eam insulam tenuisse: Etsi ego pro comperto habeo Plinium verborum parcissimum & suprà quàm dici posit breuem, non scripsisse* Nymphæ Nereidis, *sed* Nereidis *tantùm. Sic libro nono*: Nereidũ falsa opinio. *& in eodem*, complures in littore apparere Nereidas : *& paulò pòst*, Nereidas verò multas. *& libro xxxvi. capite v.* Nereides supra Delphinos & Cete, & Hippocampos sedentes. *Verbum ergo est aduētitium* nymphę, *& expositio illius* Nereidis. *Deinde procedēte vlterius incuria & inscitia ex* Nymphæ Nereidis, *factum est* Nympharum rubens. Adeò inhabitabilis vt ingressos, *&c.*] *Lego*, ideo inhabitabilis quod ingressos, *&c.* Et inter ipsa ostia rara tenet regio] *Scribendum puto :* At inter ipsa ostia rara viret regio, *astipulante Arriano in historia Indica.* Inde ad principia Rubri maris pertinent inuia atque deserta humus.] *Legendum* pertinens, *non* pertinent.

Quorum Tuberonem & Arusacen notissima accepimus.] *Scribo*, Tonderon & Arosapen, *ex Plinio libro sexto capite xxiij. tam ex scripta quàm Romana lectione.*

EX SINV PERSICO. CAP. VIII. In ipso Carmanij nauigantiū dextra positi.] *Rectior lectio*: In ipso nauigātium Carmanij dextra positi. *Nam sunt etiam* Carmanij *in illa ora antequam intres sinum Persicum.* Cethis per Carmanios.] *Plinius Zetis meminit oppidi Carmaniæ & Sabis fluuij. Sed sit ne idem cum hoc Pomponij an diuersus, parum constat. Plinij vetus codex* Chetis *legit, non* Zetis. *& paulò antè*: Et quo magis penetrat angustior.] *Legendum* penetratur, *non* penetrat: *vt in Hispania de sinu Sucronēsi*, maior hic & magno satis ore, pelagus accipiens, & quo magis penetratur angustior Setabin & Duriam, &c. Andanis & Corios.] *Ptolemæus* Carios, *non* Corios. Inde tenuis riuus despectus emoritur.] *Lego* in pertenuis riuos dispersus emoritur. *posset etiam legi* dispessus. Maiorem Sabæi tenent partem. Ostio proximam & Carmanis contrariam partem Macæ, quæ inter ostia ostenditur.] *Scribendum arbitror*, Maiorem Sabæi tenent partē. Ostio proximam & Carmanis contrariam Macæ, Partem quæ inter ostia extenditur, *&c.*

Aliquot sunt in medio insulæ sitæ. Ogyris quod in eo, *&c.*] *Videtur legendum*: Aliquot sunt in eo insulæ, Sed Ogyris quod in ea, *&c. Hanc insulam Strabo libro xvj.* Tyrrhinē; *Arrianus in Indica historia* Hoaracta *nominat.*

EX SINV ARABICO.

Vrbes sunt Carræ, & Arabia, & Gandamus.] *Proposito semper ob oculos Melæ instituto exequendi clarissima quæque, sic lego*: Vrbes sunt Carna, Mariaba, & Agdamu. *Primam ex Strabone, cui est* Carna *magna Minæorum vrbs; Meminit & Ptolemæus: Secundam ex eodem, metropolin Sabæorum, qui cùm sint Arabum ditissimi, verisimile est metropolin eorum à Pomponio celebratam esse: Tertiam ex Ptolemæo. De* Mariaba *& Stephanus, in quo vitiose scriptum est metropolin esse* Sabinorum, *pro* Sabæorum. *Idem* Carnam, Carnanam *nominat, & à Sunio* Carnaniam *appellari ait. Posset etiam, & fortasse rectius, pro* Carræ *substitui* Gerra. *Sabæi enim & Gerrhæi omniū Arabum ditissimi sunt, Straboni libro xvj. Nec me fallit memorari à Ptolemæo Arabiæ emporium in Arabia Felici, & à Stephano Plinioq́;* Carras *vrbem, & Carræorum latissimos & fertilissimos campos in eadem; sed nō ideò prioris sententiæ pœnitet.* Ab intimo angulo prima Beronice.] *Ventum est ad locum longè omnium in vniuerso opere laboriosissimum, maximis implicatum erroribus, ac penè dixerim Barathrum, & Chaos quoddam, neque enim ordo tantum ciuitatum luxatus est, & deprauata nomina; sed vt suspicor, Barbara insuper aliquot vocabula intermista sunt. Statui nihilominus vires experiri, & si impares animo, & cum septemcipiti Hydra congredi. Primū igitur per partes quid de singulis sentiam strictim dicam; Postea subiungam quomodo in totum legendum mihi videatur. Igitur vbi posita est vrbs* Beronice, *poni* Arsinoe *debuit, & è contrariò, auctoribus Ptolemæo, & Plinio. Nā post* Heroopolin *statim constituunt* Arsinoē.

Præterea.

Praterea iidem auctores, itemq́ Strabo & Stephanus Berenice *per e. in secunda enunciant, non* Beronice. *& infrà.* Inter Heroopoliticum & Scrobilu.] *Minus corruptè legetur* vltra Heroopolin & Cambysu *ex Plinio libro sexto capite xxix. & infrà.* Deinde inter promontorium Moronenon & Coloca Philoteris.] *Scribo non tanto lectionis detrimento:* Deinde muris Hormos & ad Monoleum lacum Philoteris, *Ex Ptolemao qui post* Arsinoem *meridiē versus collocat in hoc tractu* Μύος ὅρμον, *hoc est,* muris stationem: *quod nomen pro dimidio vertit Mela, quod fecit in* Ægos fluuiis *vrbe Thraciæ, &* Νότου κέρας *promontorio Africam Asiamq́ disterminante, vt mox dicemus.* Μύος ὅρμον, *in hoc tractu omnes celebrāt, nec minus.* Philoterida *vrbem Satyri ædificium. Quam Strabo, Ptolemæus, Plinius, Stephanus* Philoteram *appellant; Apollodorus referente Stephano* Philoterida, *quem secutus videtur Pomponius. De* Monoleo *verò lacu ad quem sita est* Philoteris, *Plinius in sexto. Posset etiam legi non minus commodè:* Deinde inter promontorium Drepanon & Colobon Philoteris, *&c. ex Ptolemao, qui inter hæc duo promontoria statuit* Myos hormon, Philoteram, Berenicen, & Ptolemaidem Theron. *De* Colobis, *id est,* debilibus seu curtis, *vt Strabonis vertit interpres, Strabo ipse libro xvj. Sed amphemus iudicium, crescente subinde, vt in dubiū fieri solet, coniectura; consideremusq́, an neutro modo legendum sit, sed sic potius:* Muris promontorium & Ænon antè dicta Philoteris, *ex Plinio libro sexto capite xxix. vt quod Græci* ὅρμον *dicunt, hoc est,* stationem, *Mela interpretatus sit* promontorium. *Potest enim fieri, vt quod est* promontorium, *sit aliquādo etiam* statio nauium. *Legendus igitur in vniuersum totus hic locus ad hunc maximè modum:* In altera ab intimo angulo vltra Heropolim & Cambysu prima Arsinoe. Deinde Muris Hormos, & ad Monoleum lacum Philoteris, & Ptolemais, & Berenice, & alia Berenice. Tū silua, *&c. ex citatis auctoribus. Sed vt retineamus morem nostrum subueniendi pro tenuitate nostra clarissimo auctori Plinio, innumeris adhuc plagis discerpto; Sciendum* Ptolemaidē *vrbem paulò ante dictam, appellatam esse cognomento,* ἐπὶ θήρας, *hoc est,* ad venatus; *in Plinio autem vitiose legi* ἐπὶ θηρίας, *ex castigatione Hermolai. Nam quis, obsecro, tā Opicus & Græcè amusos qui* θήραν *nesciat Græcè significare venatum, potius quam* θηρίαν. *Denique & Plinij vetus codex* ἐπὶ θήρας *habet, & à Ptolemæo* Ptolemais θηρῶν, *hoc est, venationum nominatur, & à Strabone xvj.* πρὸς θήραν, *id est, ad venationem. Et in eodem libro:* Sunt, *inquit,* plures θῆραι, *id est, venationes. Non omittendum antè quam ad reliqua transeamus, Strabonem contra cæteros, Post* Heroopolin *constituere* Philoteram, *deinde* Arsinoé. *Ptolemæus enim & Plinius prius* Arsinoen, *deinde* Philoteram. Quod ex Nili alueo diorygé abductus,] *Scribo* dioryche *nō* dioryge. Diorychos *enim inflectitur, nō* Diorygos, *ex omnibus gregatim tā antiquis, quàm recentioribus Grammaticis. Sic etiā Herodotus in Polymnia & aliis libris: Sic Thucydides in primo: Sic Strabo in vndecimo: Sic omnes. Sicubi verò apud ipsum Strabonem, aliúmue auctorem aliter scriptum inuenitur, perperam scriptum est. Vt non parum incessendus sic Hermolaus vir Græcè ac Latinè iuxta doctus, qui in quarto*

Plinianarum Castigationum, dioryge *legit in Pomponio, contra præcepta Græci sermonis & vsum auctorum.* Extra sinum verum inflexus & nō Rubri maris.] *Castigo*, Extra sinum, verum inflexu etiamnum Rubri maris. Hi quos ex facto quia serpentibus vescuntur, Ophiophagos appellant.] *Lego*, Hos quia serpentibus vescuntur Ophiophagos appellāt; *reliqua superfluunt. Eadem breuitate vsus est Plinius in sexto, vbi de* Ophiophagis *loquitur*. Quos paruos admodum & veneni præsentis.] *Melius* sed veneni præsentis. In magno examine volantes Ægyptum tendere.] *Lego inuerso præpositionis loco*, magno examine volantes in Ægyptum tendere. Pugnaque confici.] *Aldus* pugnas. *Scribo* pugnantes. Ipsum promontorium quo id mare clauditur, à Cerauniis saltibus inuium est.] *Locus ex numero eorum qui insigniter in hoc opere corrupti sunt. Nam quid oro* Cerauniis *Epiri montibus; aut Cerauniis illis quos dixit primo libro in* Caspium *pelagus obuersos, cū mari Rubro? Restituitur autem, ni fallor, si legatur hoc modo:* Ipsum promontoriū quo id mare clauditur Ceras austri Asiæ vltimum est. *Par enim erat, cùm Asiæ terminum in mediterraneo Nilum statuisset, idem in ora facere, ne distinctio disterminatioq́; duarum orbis, & quidem maiorum partium remaneret imperfecta, cæcaq́;. Quæ res nonnullos mouit vt nollent Asiæ & Africæ terminum Nilum facere, sed sinum* Arabicum *& isthmum* Pelusij, *ex quibus est celeberrimus auctor Strabo primo γεογραπτομένων. Cuius verba quod attinet ad* Austri Ceras, *vt ipse appellat, materiam suggesserunt huic meæ castigationi. Ea sunt ex libro xvj.* Postea Elephas mons in mare expositus, & fossa & Psygmu portus ingens, & Cynocephalorum aquatio, & Notu ceras vltimum huius oræ promontorium. Cùm verò ad Meridiem deflexit, negat se vlterius portum aut aliorum locorum descriptionem habere, quòd incognita sint. *Hæc Strabo. Cuius interpres promontorij nomen latinè vertens* Austri cornu *reddidit, non rectè. Meminit eius promontorij & Ptolemæus, vltimum penè illius oræ & ipse faciens: cuius etiam interpres non felicius quàm ille Strabonis* Noti cornu *transtulit. Præterea vltimum Asiæ promontorium esse* Notu *siue* Austri ceras *planum faciunt Pomponij verba quæ protinus sequuntur: Nam proximos ipsi promontorio facit Aethiopas Meroen habitantes: Meroe autem Nili insula est: Nilus Asiæ terminus est. Item mirandum non est Melam præpostero ordine nominasse* Ceras Austri, *cùm Strabo, Ptolemæus, Anno,* Austri *siue* Notu ceras *nominent. Fecit hoc & in vrbe Thraciæ, quam ipse* flumen Ægos *nominauit, cùm cæteri omnes* Ægos fluuios *appellent verso dictionum ordine. Nisi fortè hoc etiam inter cætera deprauatum est, vt pro* Austri *siue* Notu ceras, *quod Mela scriptum reliquit, præposterè positis verbis* Ceras austri *librarij scripserint.*

EX ÆTHIOPIA.

Æthiopes vltrà sedēt. Mœroëni habent terram quam Nilus, &c.] *Scribendum reor:* Æthiopes vltra sunt Meroen habitantes, quam Nilus. *Nam à* Meroe *gentile nomen* Meroites *sit non* Mœroenus, *Stephano, & Straboni.*

Quia

Quia ex Ægypto aduenere dicti Automolæ.] *Scribo per œ. diphthongon in fine* Automoloe *ex Herodoto, & Stephano.* Parumque veneratiores veluti optimarum alij virtutum.] *Hunc etiam locũ pessimè à librariis, correctoribúsue, aut vtrisq; habitum, si non restitui, saltem in meliorem statum redigi posse censeo, sic scriptum:* Eorumque veneratione mollitus Æthiopum aliorum victus. *Habeo huius castigationis auctorem Herodotum in Euterpe, tradentem aduentu horum Automelorum factos esse Aethiopas meliores, ac mansuetiores: imbutos moribus & disciplinis Aegyptiorum.* Apud hos plus auri quam Persis est.] *Castigo:* Apud hos plus auri quàm æris est, *Ex Herodoto, & his quæ protinus sequuntur.* Et quia vt libet vesci volentibus licet.] *Lego,* & quibuslibet vesci volentibus licet. *Nam inepta erat ratio, ob id vocari mensam Solis quod volentibus vesci liceret. non enim ea ratione sic dicta est, sed quia, vt protinus subdit, ea quæ passim apponerentur, videri vellent nasci subinde diuinitus: quod ab Herodoto, vt pleraque omnia, desumptum. Proinde quod sequitur,* Et quæ passim apposita sunt. *rectius legeretur:* quod quæ passim apposita. Vt folia etiam proximis decita frondibus.] *Legendum existimo.* vt folia etiam proximis decidua montibus. *posset etiam legi* decussa. Tragopomenes.] *Plinius in nono* Tragopanades: *Solinus* Tragopæ. *Fortè scribendum non* Tragopomones, *sed* Tragopogones, *hoc est, præter cornua, hircinam etiam barbam habentes. Nam Ptolemæus in Indis:* Hic, *inquit,* ferunt esse gallinas barbatas. *& Plinius inter aquilarum genera,* barbatas *etiam enumerat.* Et equinis auribus pegasi.] *Plinius, & Solinus.* equinis capitibus. Cæterùm oras ad Eurum sequentibus.] *Legendum videtur,* Corum, *non* Eurum. *Monstrat enim oram Africæ porrectam ab Oriente in Occidentem. Flat autem Corus ab Occasu solstitiali inter Fauonium & Septentrionem, Græcè* Ἀργέστης, *Plinio in secundo, & Vitruuio in primo. Fefellit hæc menda Plinij doryphoros Solinũ, & Martianũ. Emendationi nostræ fauent verba Plinij libro vj. capite xxix.* A Moselite, *inquit,* promontorio Atlanticum mare incipere vult Iuba, præter Mauritanias suas Gadis vsque nauigandum Coro. Caperet ne terra circuitũ, an exhausta fructu sine fine Africa se extẽderet.] *Lego,* an exusta æstu sine fine Africa se extenderet: *vt supra de sinu Caspio:* idem ne Oceanus an tellus infesta frigoribus, sine ambitu ac fine fine proiecta, *&c.* Verùm etsi Hanno Carthaginensis.] *Particula.* si. *redundat. & Anno sine aspiratione cum duobus* n. *scribunt Græci.* Sed commeatu defecisse memoratum retulerat.] *Verbum* memoratum, *ociosum mihi videtur, vel lege si placet,* memoratur retulisse. *Ipse auctor paulò pòst.* Hoc Anno retulit. Alij labris etiam cohærentibus, nisi quod sub naribus etiam fistula est.] *Dictionum ordinem vitiatum esse puto, scribendumq;:* Alij labiis etiam cohærentibus, naribus etiam. nisi quod subest fistula, *ex Plinio, & Solino.* Per quam bibere auent, sed cum incessit libido vescendi, grana singula frugum passim nascentiũ absorbere dicũtur.] *Locus est mutilatus: Lego,* per quam bibere auenæ calamis, & cum incessit libido vescendi grana singula frugis eius passim nascentis

absorbere dicuntur, *ut bibere sit modi infiniti, ex Plinio, & Solino.* Vt quædã cõtineri ne reluctētur vix vinculis possint.] *Cur quadã poterant, quadam non poterãt, si omnes erãt asperis efferisq́, moribus, ut paulò antè dixit? Rectior ergo lectio,* vt captæ cõtineri, *&c.* Longo tractu lõgis littoribus.] *Emendatius, ut puto,* longo tractu longi littoris. Hinc opinio ea fidem cepit.] *Permutato ordine melius:* Opinio ea hinc fidem cepit. Et nomine Hesperio.] *Scribo* Hesperij. *Nihil* Hesperijs Æthiopibus *apud cunctos Geographos notius.* Alit & flumen & minora quidem eius modi tamen generis animalia.] *Aldus & breuius & minus corruptè:* Alter purum & minora, *&c. Scribendum reor* Aluntur minora quidem, *&c. & paulò antè,* Nuchul ab incolis dicitur.] *Hermolaus in Plinianis Castigationibus libro quinto,* Nuluch *in Põponio legit, non* Nuchul. Aliis omnibus in Oceanum vergentibus.] *Videtur deesse coniunctio,* que, *legendumq́, cum maiore littera:* Aliisque omnibus in Oceanum vergẽtibus. *Potest etiam legi* amnibus *non* omnibus *: sicq́, habent Aldi exemplaria. Vitruuij verba libro octauo, quoniam mirè cum his Pomponij congruunt, subieci:* Ex Mauritania autem caput Nili fluere ex eo maximè cognoscitur, quod ex altera parte montis Atlantis sunt alia capita itẽ profluentia ad Occidẽtis Oceanum: Ibique nascuntur ichneumones, crocodili, & aliæ similes bestiarum, pisciúq; naturæ, præter Hippopotamos. *& paulò antè:* Deinde ex lacu Heptabolo sub mõtes desertos subterfluens per meridiana loca manat & influit in paludem quæ appellatur Coloe. Iterum se vbi ad eoa processerit. [*Aldus:* iterum se vbi ad ea possit. *forte,* iterum se vbi adiri possit. Verùm graue & pergrande caput.] *Lego,* verùm prægraue caput. *reliqua superfluunt ex Plinio, & Solino.* Contra eosdem sunt insulæ Gorgones.] *Mariangelus* Gorgades *magis probat, cui vt subscribam sunt causæ, quod in Plinio scripto totiens citato* Gorgades *legitur, & in Pomponio antè correctores,* Dorcades *scriptum erat vero propius. Martianus* Gorgones *nominat, sed error est, vt puto, librarij, non auctoris.* Cui Hesperu ceras nomen est.] *Scribendum videtur,* cui Hesperion ceras nomen est, *ex Plinio, Solino, Marciano, Philostrato in vita Apollonij.* Sunt, *inquit, Marcianus,* Gorgones insulæ aduersæ promontorio quod vocatur Hesperion ceras. *Ptolemæus* Hesperiu ceras *appellat, vt subintelligatur* sinus. *Nam* Hesperius sinus *est etiam Ptolemæo. Cæterùm in Pomponio nihil mutandum censeo, quia Plinius in quinto, promontorium hoc* Hesperu *etiam nominat, etsi in Plinianis exemplaribus tam scriptis, quam impressis* Hesperum *falsò legatur, & Anno in Periplo, magnum sinum* Hesperu ceras *vocat, sicuti & alterũ* Notu ceras, *cuius Ptolemæus, vt super. cap. dixi, meminit.*

EX ATLANTICI MARIS INSVLIS.

In arenis mons est satis, *&c. Scribendum puto,* in arenis mons est Atlas. *Nam omni ratione, caret, Melam, cum alijs inutilibus non ita celebribus nomina reddiderit, innominatum reliquisse montem totius Occidentis clarissimum, fabulis memorandum,*

morandum, quique Oceano occidentali nomen dederit, deniq; ab omnibus decantatissimum. De Atlante autem loqui hic Melam euidentius est, quàm vt mõstrari egeat.

De se consurgens.] Scribo, dense consurgens, sicq; habent Aldi exemplaria. Confirmat hanc lectionem Herodotus, qui Atlantem densum esse pressumq;, hoc est, succinctum & minimè in lacinias, ramentáue diffusum scribit. Hinc iam lætiores agri amœnique saltus. Terotæ & Berini ebore abundant.] Turpis etiam hæc est, & impudẽs verborum deprauatio. Nemo enim è toto Geographorũ Historicorúmve cœtu auctorem dabit, qui referat non modo populos Terotas & Berinos, sed ne tenuè quidem illorum similitudinem aut vestigium aliquod. Quapropter sic corrigendum censeo: Hinc iam lætiores amœniq; saltus Terebintho arbore abundant. Nam præter Syriam & alia loca, in quibus nascitur Terebinthus arbor, nasci etiam in Africa Dioscorides auctor est libro primo. Item amœnam esse arborem, nec frondiperdam idem Dioscorides prodit. Plinius quoque inter arbores enumerat quæ montes amant, quibusq; folia nunquam decidant: quæ qualitas præcipua est amœnitatis arborum causa. Et vbique quæ tinxere clarissima.] Hæc verba puto falso esse adiecta: Tum quod non videantur necessaria, quia statim antè dixit, efficacissimis ad tingendum; tum etiam quod Plinius libro nono capite trigesimo sexto vbi Getulicæ purpuræ meminit, nõ tribuit ei hanc palmam. Et adeo fertilis etiam.] Verbum etiam redundat, præcessit enim mox antè, cæterum solo etiam ditior.

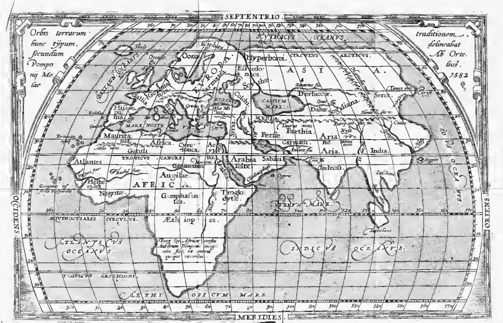
Sed quædam profundat etiam nata.] Scribo, sed quædam profundat sponte nata. vt non multò antè: Contra fortunatæ insulæ abundant sponte sua genitis. Et signum quod fabulæ clarum prorsus ostenditur.] Aut verbum quod superfluum est, aut legendum quoddã. Et donec effossa repleantur eueniunt.] Melius deueniũt, vt de Imera Siciliæ fluuio: alio ore in Libycũ, alio in Thuscum deuenit. Procul à mari Gildano, Dulbritania.] Scribendum fortasse Silda, Volubilis, Prisciana. ex Ptolemæo & Plinio. Et Lyxo flumini Lunxo proxima.] Lynxo ciuitas in recto & cum y. in prima nominatur Artemidoro, referente Stephano; Lynx ipsi Stephano est etiam cum y, à Barbaris Strabone auctore appellata Tinga. Artemidoro, eodem teste, Linga dicitur. Eratosthenì Lexon cum e. longo, modo Strabonis exemplar non sit vitiosum. Plinio Lixos nominatur & vrbs, & fluuius tam scriptæ, quàm impressæ lectionis. Romana etiam exemplaria nõ aliter legunt. A Ptolemæo Lix appellatur fluuius, ciuitas autem Lixa.

Colonia & fluuius Gna.] Legendum, Colonia & fluuius Zilia, euidentissimè ex Plinio libro quinto, Ptolemæo quarto, & Strabone vltimo. Plinius Zili vocat, Strabo Zelin e. longo, Ptolemæus Ziliam. Plinij vetus exemplar Zulil habet; Romana impreßio Zubil. Habetur tamen fluuius Agna, sed procul ab hoc tractu à Ptolemæo redditus, & à castigatoribus tum corruptus, tum imprudenter huc tralatus. 1*
Cæterum antequam finis opusculo imponeretur; admonere lectorẽ libuit, in eo quod libro 2. in Italia dixi pro Fanestris colonia legi posse, Fanũ Fortunæ ex Strabone, Ptolemæo, Plinio, sic eam nominantibus: magisq; ex Analogia fieri à fano Fanensis quam Fanestris, addubitare me nunc an prior lectio mutanda sit. Tum quod eodem

iure quo à campus campestris & multa huiusmodi, eodem & à fano deduci possit fanestris, & fanensis, magis esse gentile nomē, quam possessiuum videatur. Tum etiam quod Plinius in tertio Fanum coloniam esse tradat, & coloniæ Iuliæ Fanestris mentio habeatur à Vitruuio libro quinto. Itaque rem in medium relinquo.

Hæc sunt, humanissime lector, quæ mihi homini duplici professione, & aliis occupationibus, tum publicis, tum domesticis distento, digna visa sunt, quæ in Pomponium, eiusdem mecum nationis scriptorem, annotarem. Non tantum mihi assumo, vt putem auctorem, præter cæteros qui ad tempora nostra descenderunt, miserabiliter deprauatum, pristino statui reposuisse: Nec enim opus vndique absolutum, & vt dici solet, sartum tectum promitto. Erunt proculdubio non pauca quæ nos subterfugerint: Ea viri doctrinis excellentes, quorum vbi studia liberalium disciplinarum sunt in honore, magnus est hac tempestate prouentus, in lucem eruēt. Ego in postremo terrarum orbe propè dixerim relegatus, omnibus litterarum præsidiis destitutus, ocio adscribendum, copia emendatorum codicum, consuetudine vel mediocriter doctorum, spe omni aut emolumenti aut honoris, aut obscuræ saltem grati animi significationis; multis insuper solicitudinibus & anxietatibus vexatus, quæ mihi ab inuidis, ingratis, perfidis, & sceleratissimis hominibus conflatæ sunt; quod tamen inter tot difficultates mediocri diligentia, ingenio, lectione, consequi potui, ad communem studiosorum vtilitatē in medium protuli. Idq; quam paucissimis verbis fieri potuit. Ne (quod plerique omnes auctorum expositores libenter factitare solent) ego quoque in Pomponium (breuissimum alioqui scriptorem) longas conderem Iliadas. Iam verò genus orationis ad hac mussitanda placuit neglectum, humile, ac planè rusticanum, ad vulgarem, popularēq; sensum accommodatum ficos, ficos, & scapham, vt Comicus ait, scapham vocās: Vel pro materia, Ornari enim res ipsa negat, contenta doceri; vel quod non vt gloriam aliquam aucuparer, susceptus est à me hic labor; sed eo duntaxat animo, vt quod patriæ, pietati, officium deberem, quoquo possem modo dissoluerem. Quam obrem si quam mihi laudem ex emissis operibus comparari posse sperem, aliunde quæsita si contigerit, non erit ingrata: ex præsenti Commentariolo nullam mihi deposco. Sed veniam pro laude peto, laudatus abunde, Non fastiditus si tibi lector ero.

FINIS.

SEPTENTRIO
Orbis terrarum hunc typum, secundum Pomponij Melae
traditionem, delineabat Ab Ortelius. 1582
SCYTHICVS OCEANVS
CIRCVLVS ARCTICVS
EVROPA
ASIA
Hyperborei
Scythae
Colchi
Sarmatia
Gallia
Germania
Hispania
Italia
Graecia
MARE NOSTRVM
Asia Minor
Cyprus
Syria
CASPIVM MARE
Derbiccae
Dahae
Sogdiana
Seres
MEDIA
Taurus mons
Parthia
Persae
Carmani
Aria
Aria
India
Mauritania
Africa
Cyrenaica
Aegyptus
Atlas mons
Getuli
Atlantes
TROPICVS CANCRI
Arabia felix
Sabaei
Garamantes
Augilae
AFRICA
Hesperides
Nigritae
Gamphasantes
Troglodytae
Gedrosi
RVBRVM MARE
Aethiopes
AEQVINOCTIALIS CIRCVLVS
ATLANTICVS OCEANVS
INDICVS OCEANVS
EOVS OCEANVS
Taprobana
TROPICVS CAPRICORNI
AETHIOPICVM MARE
OCCIDENS
ORIENS
MERIDIES

PRÆTERMISSA IN MELAM.

LIBRO PRIMO.

Cap. i. Dahæ. Super Scythas] *Sic interpunge*; Dahæ super Scythas, Scytharumque deserta. At super Caspium sinum. *&c.*

Cap. iii. Forma littorum] *à Glossa est, ideóque δελίζω.*

Latere adiacet] *Malim* obiacet, *vt & cap.* xii.

A Tanai media] *Fortè rectius* à Tanai ad media ferme, *&c.*

Denique etiam] *Pintianus* eadémque etiam. *Malim*, dehincque etiam.

Cap. v. Tergore execto] τὸ exsecto, *aliis delendum videtur. ego* tecto *tentabam. Exempla in mundo sunt: & è littera accreuisse, vt solet, videtur à priore voce: Sallust. lib.* iiii. *Histor.* De pecore coria recens detracta quasi glutino adolescebant. *vel* Cetera ex excetra, *quod in* MS *est faciendū; vt* Cetera Graius.

Fama nominis fabulam] *Fortè*, addit famæ nominis fabula.

Cap. vi. Mirum admodum] *Glossema in insulam deportetur: & mox illud*, non differentia marinis, *irrepsit ex ora. Lege igitur*, & infixæ cautibus anchoræ: aliáque huiusmodi signa, *&c. Horat.* i. *Carm. Oda* xi. Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare Tyrrhenum. *& Mela de Araxe lib.* iii. *cap.* v. Frangit se subinde ad opposita cautium.

Cap. viii. Fidei inclytæ] *Continuus fort.* fide inclyta, *vel* inclytum.

Quanquam in familias passim] *Melius*, Quique *ex compendiis litterarum natum mendum.* Pro suis colant] alant *Pint. reponit. Plinius tamen seruos* benè cultos *libro* xviii. *ex Catone dixit, pro, bene habitos, aliique.*

Cap. ix. Africæ missis] *Leg.* emissis. *Et statim*: Sed cùm diu simplex.

Ad Delta & Metilin] *à glossa est, ideò delendum.*

Viginti millia] *Plinius lib.* v. *cap.* ix. Ægyptus super ceteram antiquitatis gloriam xx. m. vrbium ibi Amasi regnante habitata præfert; nunc quoque multis etiamsi ignobilibus frequens: celebratur tamen Apollinis, mox Leucotheæ, & Diospolis magna: eadem Thebæ portarum C. nobilis fama, copiosa Indicarū Arabicarúmq. mercium, Nilo proximū Emporium.

Vtique vt Homero] *Malim*, quæ, vt Homero dictum est.

Cap. xii. Defecit quando, *vsque ad* Et adhuc opulenta] *Dicam quod sentio: non videntur Pomponiana. De Phœnicib. Plinius lib.* ix. *cap.* xii. Ipsa gens Phœnicum in gloria magna litterarum inuentionis, & siderum naualiúmque ac bellicarum artium. A Pelusio Chabriæ castra: Casius mons, delubrum Iouis Casij, tumulus Magni Pompeij, Ostracine.

Adiacens à terra] *Quid si*, sed aduersa adiacens terra grandem, *&c.*

Cap. xiii. Issos fuit] Isso fuit, *lego, auferendi casu. Infrà*, Totus augustus, *non* angustus.

Cap. xv. Infestata olim Chimæræ] *De Aetna eadem A gell. lib.* xvii.

cap.x.& D.Hieron. ad Furiam, apud quem pro Olympus, *fort. leg.* Chimæra. Non Ætnæi, *inquit*, ignes, non Vulcania tellus, non Vesuuius & Olympus tantis ardoribus æstuant, *&c.* Deinde dextero latere] *Scripserat Mela*, dehinc, *vel* dein dextero, *vt sup. cap.* III.

Cap. XVI. Mindus, Aryauda] Caryanda, *leg. censeo.*

Cap. XVII. Ad promontorium] *Malim*, At promont. *& deleo*, quod. *Et mox ex Pintiano*: aug.q.ceruic. reliqua extendens, in latum abit in peninsulæ faciem. *Et cap. initio*, flexum inchoans, *leget qui me audiet.*

Cap. XVIII. Æolis facta] *Melius*, dicta.

Caussa nominis iactatur] *Verbum à glossa est, & redundat.*

Qua fluit, latera sint] *leg.* quàm fuerant latiora sint.

Cap. XIX. Deinde priores terræ iterum iacent] *Dele* iacent, *& lege*: Dehinc propiores terræ iterum. *vt sup. cap.* XIII. Isso propior. *Sic lib.* II. *ca.* III.

Fontes obiacent] *dele*, obiacent.

Sed quia contra minus, quàm ad] *Fortè*, Sed qua contrahitur, qua ad læuam, *&c.*

Cap. XX. Quidem colonia] *Melius*, quædam.

Cap. XXI. Vltra Carabin Mossynocci] *Alij*, Vltra Tibarenos Mosynocci: *alij*, Vltra Mosynocci: *& mox*, inedia conficiunt. *Lector arbitrabitur. Post paullo*, in sinum aduersi littoris flexus attollitur.

Idem alinbi] *Redundat* alinbi, *& mox* appositi *lego.*

Viri pedibus inhærent] *Vide an non redundet* inhærent. *Multa enim ex glossa in Melam irrepsisse nemo, paululum modò humanior, nec admodum in eius lectione hospes, inficiabitur.*

Primi Mæotici gynær*] *Leg. opinor*: Primi gynæcrocratoumenæ, Amazonum. Deinde Nomades, fœcundos pabulo, *&c. & mox*, campos Budini: *absque* tenent. Turcæque] *Turcarum, gentis Scythicæ ad Caucasum montem meminit Euagrius Hist. Ecclesiastica lib.v. vbi de Iustino Imp. & lib. vlt. cap.* XIV. *vbi de Mauricio Cæsare: Nicephorus lib.* XVIII. *cap.* 20. *&* 30. *Pintianus hic & in Plinio* Iurcas *reponit, ex Herod. Melpomene. Iudicent eruditiores.*

LIBRO SECVNDO.

Cap. I. Europa est modò] *Sic interpungo*, Europa est: modò sinistro lateri nauigantium opposita, Rhiphæis montibus (nam & huc illi pertinent) proxima, cadentes, *&c.*

Intendentium] *Pintian.* incessûmue: *Propius à vero*, incedentium. *lege Macrobium lib.* II. *cap.* XV. *Somnij.*

Patet aduersum] *Freden.* parte aduersum. *Melius*, par & aduersum.

At ille qui Scythiæ] *Lege meo periculo*: At Ister qui Scythiæ.

Totum braccati corpus] *Ouid. De Ponto*: Pellibus, & laxis arcent mala frigora braccis. ὑπαλλαγμὸς *autem est, vt inf. de Britannis*, vitio corpora infecti.

Pecorum

Pecorum durant, ita diu] *Fortè,* vt illa perdurant, ita hi ſtatam ſedem agunt. *& inf.* vbi vino permiſcuere, *ex Herod. Melpom. leg. coniicio, &* annis ſingulis: *ex eodem.*

CAP. II. Magna Apollonia] *An ferri poteſt,* magna? *an potius* magno *legend.? Et ſup. interpunge:* Fuit hic Bizone, *& inf.* Eſt in ea flumen Ægos.

Exit, & incuruis] *Lege,* exit, incuruis littoribus obt. *Et poſt:* & in radice peninſulæ ſedens Lyſimachia. *Vulgati enim,* ſedes, *& pro* magnæ, imagine *leg. coniicio, vt inf. cap.* IV. inflexi cubiti imagine ſedens.

Nauigata maria] *Melius* nauigato mari. *Et inf. vbi de Xerxe, gloſſemata puto:* à Xerxe in Graios tendente perfoſſus & freto nauigabili peruius.

In ea flumen] *Interpunge,* Eſt in ea fl.

Sunium vocatur] *Expreßit hunc locum Seneca Tragicus Hippolyto* —— pars illa diu Vacat immunis, qua curuati Littora Ponti Sunion vrget. *Suſpicor autem in Mela, gentili ſuo, legiſſe,* vaſte Ponti littus impellit. *vide inf. cap.* III.

Eximia eſt Ænos] *Fort.* Extra eſt Ænos.

CAP. III. A Peneo Sepias *&c.*] *Scrib.* A Peneo ad Sepiada Erymne Melibœa, *& ſup.* Pydna, Aloros, Heraclea. *Et mox,* Hic eſt Olympus. *Reliqua lituram patiuntur.*

CAP. IV. Ad Anconam] *Lege,* Ad Anconem tranſitor; Rauenna Ariminem. *Vel* tranſitur *ferri poteſt.* Et illa in anguſto] *Repone:* At illa in angulo duorum promontoriorum ex diuerſo coëuntium.

Tum Paulon] *Scrib.* Tum Padon & Varus. *Et ſtatim:* Sed Varus quia Italiam finit, aliquanto notior.

CAP. V. Octauianorum colonia] *Dele* Octauianorum, *& illud,* poſt.

Halycidon] *Leg. reor,* Lacydon *ex Euſtathio. Aeſtimationi locus.*

Aſperas poſita] τὸ poſita *obelo fodio, vt gloſſema* Gentes ἀπὸ κοινοῦ *repetēdum; & verbum aliquod exaudiendum: Quis enim conciſum Melæ dicendi genus non obſeruauit? Infra verò,* has intrat; *& poſt:* ingentis alioqui aluei tenens, *etiam expungo. A librariis enim intempeſtiuè intruſa ſunt ex ſcholiis.*

CAP. VI. Tam abundans] *Rectius,* auroque etiam abundans. *Pro* Tholobin, *alij* Thalabin *reponunt.*

Amnis ſuper] *Alij* ſurſum *legunt, cui* deorſum *altera ex parte reſpondeat. Amicus quidam meus,* ſubit: Ingens Iberus *tentabat.*

Et quàm tranſuecti] *Dele coniunctionem,* &c. *Pro* Cingentera Tum. *Pet. Chiaconus Toletanus, Hiſpaniæ ornamentum,* in gente ea: Mellaria, Bello, & Beſippo. *vt Terteßius Mela ſit, non, vt hactenus creditum, Mellaria oriundus: alioqui Mellarius vel Mellarienſis dictus eſſet. Ambroſ. Moralis Cordubenſis, Hiſtoricus Regius, qui & eam oram luſtrauit,* Interamnium *pro* Cingenteratum, *quòd duo amnes illic concurrant, leg. videri monuit. Eruditus lector arbitrabitur. Cùm hæc ſcripſiſſem, triſtis nuncius Roma allatus, Chiaconum immatura morte præreptum. Semper enim immatura mors eorum qui bene de R. P. merentur, videri ſolet. Equidem*

hominem tamenetsi numquam visum, singulari amore ex litteris prosequebar, quem admiratio excitarat. Erat in eo summum ingenium, memoria tenaciss. iudicium singulare: Linguam Latinam, & Græcam, omnémque Antiquitatem ita callebat, vt peregrinus homo, ciues ipsos, quæ hactenus in tenebris sepulta iacuerunt, multa Romæ docuerit. Philosophiam verò, non Sophisticis contaminatam, Mathematicásq. disciplinas, & Iurisprudentiam, ita perdidicerat, vt in singulis excellere, nihilque aliud omni vita tractasse videretur. Quæ quidem adiumenta ad diuinam Philosophiam attulerat, vt summa omnia ab illo sperentur, ni sint qui eius labores improbitate quadam nobis inuideant, & apud se βιβλιοτάφοι *recondant. Erat sanè in homine summa* εὐστοχία *in rares illustrandis auctoribus natum. Docebit id Plinius & Isidori Origines, seu Etymologiæ: in quo fontes tanquam digito indicauit: & de Theologis, Cassianus, Ambrosius, & Tertullianus, quem iam affectum reliquit. Ius etiam Pontificium mirificè illustrauit, repurgatis ex fontibus riuulis ipsis, qui turbidè hactenus decurrebant: quod opus Gregorij* XIII. *Pont. Max. vigilantissimi Pastoris beneficio pij omnes efflagitant. Sed vsurpabo hic illud Varronis; &* LIB. MER. *Eulogium tribuam:*
Illum, quia terra non cepit, cælum recepit.

CAP. VII. Et quòd ibi Achilles] *Melius* Sed quod. *& pro* Cirana *Accursius Mariangelus* Methymna *substituit. Ego* Arysbe *muto, transpositis ferè litteris.* Pharos Alexandriæ] *Plinius lib.* XXV. *cap.* II. *emendante Sigism. Gelenio viro vndecumque doctiss.* Cùm etiam quæ rigatur Ægyptus illa non esset, postea fluminis limo inuecta. Tantùm enim Ægypto, aggerente Nilo, accessit, vt Pharos insula, quam Homerus ætate sua vnius diei cursu à continente abesse scribit, postea littorali vrbi Alexandriæ ponte iungeretur.

Euripon vocant] *Video Græcis* Εὔριππον *scribi geminata consonante, Aristot.* IX. *Ethicor. ad Nicomachum, & Aeschini orat. in Ctesiphontem:* πλείους τετραμμένος τροπὰς τοῦ Εὐρίπου παρ᾽ ὃν ᾤκει. *De morte Aristotelis in Euríppo, Philoponus, & alij.*

Aliâs leto Demosthenis] *Interpungendum,* inter ignobiles alias.

Paros, Syros] *Pherecydes hic, de quo Pint. in Castigationib. Syrius fuit, prorsæ inuentor. Plinius lib.* V. *cap.* XXIX. *& lib.* VII. *cap.* LVI. *Appuleius lib.* II. *Floridorum, & Isidorus Originum lib.* I. *cap.* XXXVII. *qui ex illis emendandus est. De Græcis Strabo extremo lib.* X. *Diog. Laërtius & Suidas, qui & ipse ex Strabone restituendus. Fuit verò hic Atheniensi Pherecyde longè antiquior.* Esse accolæ ostendunt] *Lego,* etiam accolæ: *Ex compendiis litterarum, vt fieri amat, natus error.*

Calypso habitasse] *Annotaueram Aristotelis* II. *Ethicorum ad Nicomachum* μνημονικὸν ἁμάρτημα, *Calypsoni ea tribuentis, quæ Circes sunt, Eustathium scholiasten secutus. Post, inspecto Homero, Vlyssis esse didici, gubernatorem hortantis vt Charybdim vitet.* Ὀδυσσ. μ. *versu 217.* Σοὶ δὲ κυβερνῆθ᾽ ὧδ᾽ ἐπιτέλλομαι, *&c.*

LIBRO TERTIO.

CAP. I. Anhelitu ne suo mundus] *Legen. Plutarchus de placitis Philosoph.* II. *cap.* III. *& Seneca in Natur. quæstion.*

Doctio-

Doctioribus] *Stoicis scil. auctore Solino capite* XXVI.

Vnum animal] *Lego*, Vtique si, vt doct. placet, viuum animal est, ac sint depressi, *ex Ouid. Metamorph. & Strabone libro* I.

Et lucus] *Fortè*, locus. *Et mox* à littore *glossam olet.*

Cui obliuionis cognomen] *vide Plutarch.* ἐν αἰτίοις Ρωμαϊκ. 34. *num. Straboni lib.* III. λιμαῖος καὶ λίμιος, *vbi &* Βελιῶνα, *pro* ὀβλιουιῶνα *malè legitur. Plinio* Limæus *lib.* IV. *cap.* XXII. *Natur. hist.*

Deinde Iturissam] *Hodie* Sanguessam *in Nauarræ regno plerique indigetant, patriam Michaëlis Lergæ, iuuenis eruditiss. & in Græcis litteris, quas apud Complutenses profitetur, apprimè versati: quod ego alterum à Mich. Verino Hispaniæ lumen aliquando futurum auguror, superesse modò queat: Illi, patriæ illustrandæ, lampada trado, in iis, quas molitur, Variarum lect. libris. Ptolemæus enim & Antonini Itinerarium vltra Pampelonam* Iturissam *collocant.*

CAP. II. Apta viuentibus olim] *Fortè*, grata viuentibus. Olim.

Summa nomina] *Prior vox redundare mihi videtur.*

Aliquantum plenior, *&c.*] *Leg.* aliquanto plenior, & quanto procedit, eo latior: ad postremum. *Reliqua superant.*

Cùm videantur editiora quis obiacet] *Quidam ad Opticen confugiunt; quæ docet propter aquæ* διάφανον *minora quæque longè maiora; recta, incurua, & vice versa apparere: adeóque quæ alioqui non viderentur, aquæ splendore & radiorum iactu sub aspectum cadere. viden. Strabo lib.* I. *Geograph. ad illum Homeri versum Odyss.* I. ὀξὺ μάλα προϊδὼν μεγάλου ὑπὸ κύματος ἀρθείς. *& Seneca Natural. quæst. lib.* VII. *cap.* XXVI. *& lib.* III. *cap.* XXV. *Cælius Rodogi. lib.* IX. *cap.* XXII. *Antiq. lectionum.*

CAP. III. Et ad insitam feritatem] *Lego*, & ab insita feritate. *Mox*, ad consuetudines laborum, *malim* adsuetudine lab.

CAP. IIII. Atque vt habiles sint] *Melius*, ad quæ. *Et sup. paullò*, & ne statis quidem, *dele coniunctionem*, &c.

CAP. V. In Asiatico littore] latere, *malim.*

Multi in eo sinu] τὸ sinu *redundat, & mox* fluunt.

Tigres ferunt vtique Hyrcaniæ] *Duo postrema verba superant, & ex Virg. desumpta* —Hyrcanæque admorunt vbera Tigres. *vide Plinium lib.* VIII.

Ambiguum aliquamdiu fuit] *Scrib.* aliquando.

Homerumque] *Strabo lib.* I. *Geograph.* καὶ ἄλλως δ' ἐμφαίνει τὸ κύκλῳ περικεῖσθαι τῇ γῇ τὸν Ὠκεανὸν, ὅταν οὕτω φησὶν ἡ Ἥρα.

Εἶμι γὰρ ὀψομένη πολυφόρβου πείρατα γαίης

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν. τοῖς γὰρ πέρασι πᾶσι συνῆφθαι λέγει τὸν ὠκεανόν. τὰ δὲ ἔσχατα πέρατα κύκλῳ περίκειται· ἔν τε τῇ ὁπλοποιίᾳ τῆς Ἀχιλλέως ἀσπίδος κύκλῳ περιτίθησι τὸν Ὠκεανὸν ἐπὶ τῆς ἴτυος. *Loca autem exstant Iliad.* ξ. *versu* 200. *&* ἰλιαδ. σ. *vers.* 606. Sic certior tradit] *Totum locum sic lego:* sic certior: Testem rei Q. Metellum Celerem adducit, eumque *&c.*

Indos quosdam] *Idem Strabo lib.* II. *non credidit Herodoto, Heraclidi Pontico, & Posidonio eadem Corn. Nepoti affirmantibus.*

CAP. VI. Apud alios insanabilia] *Dele priora verba. Et mox,* prædicere *leg. & fortè* didita, *vt Virg. & Tacitus, vel* debita. *Nihil tamen demutare ausim.*

Altero Germaniam] *Fortè* Iuuernam. *& mox:* à tergore obducta: *se in* diuersos *&c. Suprà,* proiecta, *non* profecta: *vt inf. hoc cap.* contra Germaniam proiectæ, *vbi tamen &* prouectæ, *vidi qui leg. censerent.*

Et quædam] *Dele* quædam: *& statim illud,* & bigis *abundat.*

Esse & Sarmalos] Otomegalos *leg. monuit. Memini qui ab ingenio reponerent:* esse & alios quibus, *&c.*

Promontorio apposita] *Fortè* ab Colida, *pro* apposita *scripsit Mela: & Sacæ legi Herod. suadet Polymnia.*

Seres intersunt genus plenum iustitiæ ex] *Aliâs:* Seres interius sunt gens iusta, & commercio quod rebus in sol. relictis absens peragit, notissima. *Et seq. cap.* India non Eoo tantùm. *Quidam tamen,* Nouissima India, *leg. contendunt.*

CAP. VII. Serpentes aliqui vt] *Lege:* Serp. alit, qui elephantes morsu atque ambitu conficiant. Veluti nautas] *Credo ex Plinij illo* nauigantes *huc intrusum. Mox dele* quædam, *& sup.* in eo *redundare videtur.*

Famam huic præc. putant quod] *Puto glossema.*

CAP. VIII. Toro corpore hirsuti] hirti *malim, vt & infrà cap.x. & Plinius lib.* VI. *cap.* XXXI. *& alibi sæpe.* Vt alij amnes sed deficit] *Hæc Pomponianæ lectioni inserta videntur, vel assuta potius.*

Contrariam partem Macæ] *Rectius,* Contrariam Macæ frontem, quæ inter ostia extenditur.

CAP. IX. Candæi habitant: Si quos] *Ad Pintiani coniecturam adde, legi posse concinnius,* Candæi habitant: quos Ophiophagos vocant. *Et pro coniunctione* & veneni, *aduersatiuam malim* sed.

CAP. X. Meroeni habent terram] *Dele* terram, *& habent, pro* habitant, *venustè. Alij tentant,* qui Meroën habent quam Nilus, *&c. Næuius in Tarentilla apud Fl. Carisium lib.* II. *Gramm.* Vbi isti duo adolescentes habent, qui hic ante parta patria peregrè prodigunt?

Hanno exploratum missus] *Quibic* commentario, *pro* memoratum *reponunt, Plinij se auctoritate tueri possunt lib.* V. *cap.* I. Fuere & Hannonis Carthaginensis ducis Commentarij, Punicis rebus florentissimis explorare Africæ ambitum iussi: quem secuti plerique è Græcis nostrisque ad alia quædam fabulosa, & vrbes multas ab eo conditas ibi prodidere, quarum nec memoria vlla nec vestigium exstat.

Non se mari] *Malo,* non se mare, *sed* commeatum defecisse retulerat. *Sup. paullo* etsi *expungo:* Sub naribus etiam fistula] eis *malim quàm* etiam. *Et mox* per quam bibere auenis, & cùm incessit libido.

Alit &

Alit & flumen & minora] *Lego*, alit & fl. minora. *Vel*, aluntur plura & minora quidem. *Aliter paullo Freden. Pintianus.*

Ad Eoa processerit] *Quid Pintianus reponat in promtu est. Fortè* ad Eoam cesserit, *vel* ad Auroram cesserit: *nam hoc verbo post paullo vtitur.*

Mons Atlas] *Leg. Augustinus lib.* XVIII. *De Ciuitate Dei, cap.* VIII. *& Vitruuius lib.* VI. *cap.* X.

CAP. XI. Satis de se] *Fort.* Spatiose. *Pintianus*, satis dense. *Non improbo.*

Quum aliæ] *Rectius* alios. *Et mox:* inflexis lenti cruribus, *libentius legerim, Si per S. P. Q. litterarum liceat.*

Et vbique quæ tinxere] *Fortè*, vbi quæque tetigere clarissima *absque coniunctione*, &. Fertilis etiam] *lego commutato ordine*, adeò fertilis, vt frugum etiam genera, *&c. Mox*, profundat ex se nata, *malim: sup. enim* sua sponte genita *vocat.* Signum quod fabulæ] *Prouocabulum* quod *abundat: aut* quondam *scriptum Mela reliquit.*

Τέλος τῶν παραλειπομένων, σὺν θεῷ.

AND. SCHOTTVS
CHRISTOPH. PLANTINO
omni bono de R.P. merito, εὐπράττειν.

AIN' verò, Plantine, Corn. Valerium, & Theod. Langium fuisse? Nuper etiam Theod. Pulmannum? O tristem nuncium! quo ita percussus sum, vix vt apud me sim Illis enim Louanij Grudiorum in Græcis Latinísque totum biennium publicè priuatímque operam dedi: hoc verò Antuerpiæ meæ iucundissimè sum vsus, homine in illustrandis, & ad vetera exemplaria comparandis poëtis antiquis diu multúmque versato. Quantum enim otij ab aliis rei domesticæ negotiis suppeditare poterat, omne id ad vitam legendo, scribendóque ex Varronis præcepto, procudendam conferebat. Langius omnem in Græcis litteris ætatem consumpserat, quas Burdigalæ apud Gallos, annos fere decem professus est; reliquo tempore in Gymnasio trilingui Busleidiano, collega Pe. Nannij viri doctiss. qui Latinæ Eloquentiæ & Philosophiæ doctor erat; Huic Corn. Valerius succenturiatus, ita fideliter prouinciam subiuit, nihil vt purius aut tersius dici, quàm ab illo, posse videretur. Disciplinarum eum orbem, quem Græci ἐγκυκλοπαιδείαν vocant, Latinis litteris conscripsit: quo nihil sanè in eo genere hactenus prodiit accuratius, nec aliud puerorum manibus teritur, apud omnes ferè nationes, aut frequentius, aut vtilius. Iam Comment. linguæ Latinæ in manibus habebat affectos, & inibi vt abs te, qui reliqua elegantiss. typis sæpenumero beasti, excuderentur. Sed hinc scena rerum inuersa; factiones secessionésque exortæ: hinc finitimarum

timarum vrbium odia, strages, direptiones, vastitas agrorum, belli calamitas nata, quæ, vt ille ait, . Postquam pluris annos arua caluitur;

Ingens fames & inedia subsecuta: ex qua, vt fieri amat, pestilitas, interneciones, cædes: doctorum hominum, quorum semper Louanij frequens concursus erat, fuga. Quæ quidem senem quotidie spectantem mirificè angebant, vt iam ad cælestem patriam commigrare seriò optaret, vbi beati sempiterno æuo fruantur. Videbat enim R. P. faciem commutatam; Galliæ Belgicæ (quod Deus ne finerit) ruinam animo præceperat: studiorúmque exsilium impendere, quod omen & Deus auertat, diuina mente cygneáque cantione præsagiebat: Quod omnium totius orbis Academiarum amœnissimum Musarum fuerat domicilium, nunc militibus refertum, nihil præter tympana & tubas sonare ex animo dolebat. Equidem de me affirmare hoc possum, non mediocriter affici me (ἄνθρωπος γὰρ εἰμι) cùm illorum obitu; tum loci illius interitu; quibus quantum id est, quod discendo, docendóque sumus consecuti, acceptum referimus. Nec interim iniucunda recordatio Genij illius soli, cælique Louaniensis: vt facilè augurer fore, vt nusquam gentium studiis aptiorem locum videam: quod & exteri ipsi non inuitè agnoscunt: ij præsertim, qui Galliæ, Italiæ, Hispaniæ, Germaniæ, & Britanniæ Academias lustrarunt, verum id esse vi veritatis ingenuè confitentur. Alibi quidem collegiis opes affluentiores; alibi fortasse studiosorum frequentior numerus, sed otiosorum. Est vbi singulæ disciplinæ vberius doceantur; at nusquam, credo, gentis humanitas maior, vel ciuium in litteratos vehementior affectus. Nusquam cæli clementia salubrior: nusquam omnes simul disciplinæ tanta diligentia fidéque, reiectis quæ ad inanem ostentationem & Sophisticen pertinent, docentur, quàm Louanij. Iam verò mœstus recolo illas non de vulgo animas, vita, doctrináque Theologos, Latomum, Dorpium, Tapperum, Driedonem, Hesselium, Alardum, vtráque insignes, Sonnium, Iansenium, Lindanum, Curtium: & è familia D D. Francisci & Dominici, Sasboudum, Titelmannum, & Backerium: quósque ipse audiui, Bayum, Hunneum, Molanum, Baliolanum, & Grauium. Recordor Iuris legúmque peritos, Dambouderios, Vanderanos, Molinæos, Leoninos, Wamesios, Ramos, Zuerios: Mathematicorum memini; Gemmæ, Beausardi, & Zeelstij. Occurrunt medici, Gemma filius, Tremelius, Biesius, Dodonæus, Pantinus, Brubelius: Philosophi verò acutissimi, Beneri, Crocardi, Othones, Lyrani. Obuersantur & Eloquentiæ professores, linguarúmque And. Balenus, Goclenius, Nannius, Barlandus, Ceratinus, Paludanus, Leopardus, Oliuarius, ceteri: nam hi fere libris editis, in vulgus noti sunt. Omitto præstantissima ingenia eorum, qui è Grudiis, vt olim ex equo Troiano meri heroës, doctissimi prodierunt; Lipsium, Carrionem, Canteros, Giselinum, Fruterium, Gifanium, Duzam, Torrentium, Leuinicum, Papium, Modium, ceteros: qui rem litterariam mirificè exornant, & Belgij decus gnauiter tuentur, nec, vt spero, intermori sinent, quin potius aliò migrantes Musas, tamquam è fuga, obtorto collo retrahent. Aliorum igitur interitum eo fero constantiùs: cùm,

Quòd sciam nihil in vita proprium mortali datum,

vt ait Lucilius: eáque nobis lege vitæ vsuram datam, non mancupi; sed vt depositum ni-

tum nihil cunctando reddamus: tum quòd illorum laudibus hi succrescant; qui si Reip. tranquillitas & secunda aura afflabit, nomen illorum facile obscurabunt. Accedit ad hæc; te etiam, Plantine, ita studia libris, elegantiss. formulis, & emendatissimè edendis prouehere, pomœriáque quam latissimè proferre, vt barbaries sequioris sæculi minimè metuenda sit, & publicum dumtaxat bonum respicere ipse, & priuato commodo longè anteponere videaris. Tot enim labores pro R. P. litteraria exanclasti, vt, quod ex M. Tullij oratione pro M. Aemilio Scauro laudat Asconius, flagrantes studio laudis, in spem impuleris, posse virtutem sine præsidio Fortunæ, quò contendisset LABORE ET CONSTANTIA peruenire. *Macte igitur, & perge litterarum studiosis facem industria tua diligentiáque accendere: nec te à benemerendi officio, rebúsque gerundis abduci quorundam improbitate aut calumnia patiaris. De me si fortè scire aues; non omnino cessamus:* Serimus arbores, quæ alteri sæculo prosint: *conamur saltem. Obseruationum libros è Græcis Latinisque auctoribus cudimus: vbi maturuerint, ad te mittam, vt si genio ipsi suo, vel nulla re alia; industria saltem tua in excudendo commẽdentur, & in apertum referantur. Senecæ quoque Controuersias cum antiquissimo* M. S. *ex Bibliotheca Ant. Couarruuiæ* V. C. *comparaui: vnde & Græca omnia, hactenus à doctis efflagitata, & incredibili studio quæsita, quòd in editis nec vola, nec vestigium appareat, quantum de characteribus semilatinis coniectando fieri potuit, reponemus. Reliqua prætereo: adhuc enim messis in herba est. Interim Deum* O. M. precor, veniam petens vt quæ egi, ago, axim, verruncet benè, *vt ille ait: In hac tamen studiorum peregrinatione, more maiorum suscepta, cum Varronis illo Sesquiulysse:* Metuo ne me quoque, cùm domum iam ab Ilio cessim reuertero, præter canem cognoscat nemo. *Iuuat tamen,*

Neptunum procul è terra spectare furentem:

aliorúmque naufragia intueri, quàm eâdem naui iactari malo: & vt ait Sophocles, κἂν ὑπὸ στέγῃ Πυκνᾶς ἀκούειν ψεκάδος εὑδούσῃ φρενί. *Sed de Repub. vt nunc tempora sunt, pax. Studia tractemus, & rectum clauum teneamus, vt nos aliquando vixisse posteris testemur. Vale, vir optime, & me amare perge. Salutem à me Raphelengio, & Moreto, generis: Abr. quoque Ortelio & Corn. Pruenio ciuibus meis carissimis. A. D.* III. *Nonas Maias.* CIↃ. IↃ. LXXXI.

BB FRED.

FRED. NONI PINTIANI RETRACTATIONES QVORVNDAM LOCORVM IN POMP. MELAM.

QVAM sit operosa, & ad errandum procliuis ac parata materia, Orbis situm tractare, Pomponius Geographus, in quem secundò scripturus sum, satis ostendit; in ipsa confestim præfatione testatus, opus se aggredi impeditum, facundiæ minimè capax, & perplexi satis ordinis. Plinius etiam initio tertij Historiæ naturalis, eandem rem dicturus, quasi veniam petens, si quid proderet quod esset à veritate dissentaneum; infinitum id opus existimari ait, nec temerè sine aliqua reprehensione tractatum. Nullum esse genus in quo venia iustior sit: si modò minimè mirum est hominem genitum non omnia humana nouisse. Nos igitur cum homines simus, & nihilo (vt dici solet) vicinis nostris meliores, mirandum non est, si in Commentariolo, quem non multo ante in Pomponium Melam, auctorem quidem eximium & memorandum, sed malignitate temporum longè omnium deprauatissimum, tumultuaria opera composuimus, aliqua scripserimus, quæ censuram vetipiant, retractarique egeant. Sic Hermolaus Barbarus singularis vir doctrinæ, vt veteres omittam, in Plinianis castigationibus multa prius dixit, quæ postea in secunda editione damnauit: sic etiam post Hermolaum alij, quos tædij vitandi gratia prætereo. Accedit alia nostrorum temporum peculiaris causa: Tot enim sunt vbique alienorum laborum insidiatores, vt nisi contra Horatianum præceptum qualemcun que parturieris fœtum, è vestigio edas, dicam, an abortias? in promtu sint mille Corycæi, qui illum adhuc in vtero maturescentem per occultos cuniculos, artésque fraudulentas extractum, impudentissima fronte sibi vendicent. Quæ mihi satis superque huius rei perito vnica maturandæ editionis, vel præcipitandæ potius, ratio fuit. Sed vt ad institutum veniam; quæ aut non satis rectè dicta in Pomponium visa sunt, aut omissa, quæ dici non inutiliter potuere, paucis attingam.

LIBRO PRIMO EX PROOEMIO.

I. Quem persequi longa est magis, quàm benigna materia] *Dixi commodiorem videri mihi lectionem*, quod prosequi, *quàm* quem persequi, *vt illud* quod *referat* opus: *non* ordinem, *quoniam sequitur paulò post*: & quod si non ope ingenij orantis, aut ipsa sui contemplatione, *&c. Huic meæ sententiæ plerique reclamant, & priorem lectionem retinere malunt. Iis ergo liberum optionis esto, sequatúrque vnusquisque quod sibi visum sit magis ad mentem auctoris accedere*

II. Id quo facilius sciri possit atque accipi] *Duo vltima verba, non esse auctoris persuasum habeo. quid enim aliud hic*, accipi, *quàm* sciri?

Ex summa

Ex ſumma Aſiæ deſcriptione. CAP. II.

I. *Dele in ſcholiis meis verba illa:* Sed magis eſt vt Margiani legatur, nam eodem auctore Margiana toti Aſſyriæ prætenditur.

II. *Item dele poſtrema illa eiuſdem tituli verba:* Appellat autem Æthiopas Ægypti, qui ab aliis dicuntur ſub Ægypto.

III. *Et paulò antè ſcribe ad hunc modum. Lego igitur:* Super hunc ſunt Parthi, Aſſyrij, & Babylonij, ſuper illum alterum & ſuper Æthiopas, Ægyptij. Ripis Nili amnis & mari proximus iidem Ægyptij poſſident.

Ex Particulari Africæ deſcriptione. CAP. V.

I. *Exponens verba illa Pomponij;* Extat rei ſignum; parma elephantino tergore execto] *Emendaui:* Extat rei ſignum, parma elephanti tergoris excetra, *ex auctoritate Plinij lib.* XI. *cap.* XXXVII. *apud quem in exemplari Salmanticenſi legitur:* Elephantorum tergora impenetrabiles eſcaſedras habent: *quo in loco dixi pro* eſcaſedras *legendum videri,* excetras. *Nunc illud addo, in antiquiſſimo Toletano apographo, quo in Plinio emendando vſus ſum, non* eſcaſedras *haberi, ſed* cetras *propalam. quod adhuc emendationem noſtram adiuuat. Et fortè apud Pomponium aptius legeretur diuiſa dictione:* parma elephantino tergore, ex cetra. *vnde &* cetram *ſcuti genus, denominatum crediderim. Sed quia hoc commeatum multis non ſatis placet, in aliam coniecturam, poſt longam in hac ſalebra volutationem, deueni, an hic non* execto, *ſed* exucto *ſcribendum ſit: hoc eſt, nullo prius humore madefacto. Plinius de Hippopotamo lib.* VIII. *cap.* XXV. Tergoris, *inquit,* ad ſcuta galeáſque impenetrabilis, præterquam ſi humore madeat.

NVMIDIA. CAP. VI.

I. Vltra, monumentum commune regiæ gentis. Deinde Icoſium & Vthiſia vrbes] *Non exprimitur his verbis, quis locus, vrbs'ue fuerit monumentum commune regiæ gentis. Proinde legendum puto permutatis verbis,* Vltra monumentum commune regiæ gentis Icoſium; Deinde Vthiſia vrbes. *Aeſtimandum etiam an ſit fidelior lectio,* Via, *triſſyllabum, quàm* Vthiſia *ex Ptolomæo qui* Icoſium, *&* Vïam *coniungit, in quarto.*

Ex Africa propriè dicta. CAP. VII.

I. Syrtis ſinus eſt centum ferè millia paſſuum, quà mare accipit, patens: trecenta quà cingitur] *Confirmatur hæc lectio auctoritate Plinij, non impreſſi modò, ſed etiam ſcripti, lib.* V *cap.* IIII. *Cæterùm Strabo mouet me, vt putem ſcribendum* ducenta quà cingitur, *non* trecenta; *ſcribens vltimo libro minorem Syrtin patere aditu* LXXV. M. *paſſ. ambitu* CC. *millia. Maioris Syrtis numerus adeò eſt apud eundem deprauatus, vt curationem nullam recipiat plaga.*

CYRENAICA. CAP. VIII.

1. Proximis nullæ quidem vrbes ſtant, tamen domicilia ſunt, quæ Mapalia appellantur] *Scribo,* Proximis nullæ quidem vrbes, ſtata tamen domicilia ſunt, quæ mapalia appellantur. *vt hæc ſit differentia inter* proximos oræ, *&* interiores. *Illos Mapalia habere ſtata videlicet domicilia; hos ſequentes pecora, vt à pabulo abducta ſunt, ita ſe, ac tuguria ſua promouere, vt paulò pôſt ſequitur. Sic libro ſecundo de Nomadibus:* Vagi Nomades pecorum pabula ſequuntur, atque vt illa pecori durant, ita hi ſtatam ſedem agunt. *Et lib. 3. de Sarmatis:* Non ſe vrbibus tenet, & ne ſtatis quidem ſedibus, vt inuitauere pabula, vt cedens & ſequēs hoſtis exigit, ita res opéſq. ſecum trahēs.

ÆGYPTUS. CAP. IX.

1. Deinde ſemel iterúmque diuiſus ad Delta, & Metilin, it per omnem Ægyptum vagus] *Quid nos in intellectu huius loci ſenſerimus, in promptu eſt legere in Scholiis noſtris. Poſteà coniectationem illam inuenimus, num verior ſit lectio:* Deinde ſemel iterúmque diuiſus, ac Delta medium ſcindens, it per omnem Ægyptum *&c. vt* Delta *hîc ſignificet; non acutum Deltæ, ſed totam literæ aream, quæ propriè vocatur Aegyptus, ſpaciúmque incluſum intra duos alueos,* Canopicum *&* Peluſiacum. *Ita Pomponius minus à ſuo Herodoto ſubmotus erit: Cuius verba, vt dixi, ſunt:* Tertius, quo rectà Nilus meat, delatus per ſuperiora in acutum Deltæ proficiſcitur. Dehinc medium Delta ſciudens in mare euadit. *Quòd ſi verborum ordinem mutari permitteretur, optimè omnium legeretur hoc pacto:* Deinde ſemel iterúmque diuiſus, it per omnem Ægyptum vagus atque diſperſus, ac Delta medium, ſeptémque in ora ſe ſcindens, ſingulis tamen grandis euoluitur. *Scio pleroſque, qui ſemel præſumpſerunt extare Pomponium, miraturos hanc meam in nouanda immutandáque Melæ lectione audaciam, temeritatémue: Sed ſi hanc falsò conceptam opinionem exuant, cogiténtque vix ad nos tanti auctoris vmbram perueniſſe; laudabunt, puto, voluntatem hanc meam, qui quocumque famæ diſpendio conor pulcherrimum auctorem, ſi non in integrum (hoc enim deſperandum eſt) ad figuram tamen aliquam priſtini candoris, aut tramam figuræ, vt Perſius ait, reducere.*

11. Pyramides tricenum pedum lapidibus extructæ quarum maxima (tres namque ſunt) IIII. ſoli iugera ſua ſede occupat] *locus eſt mutilatus, & inuerſus. Dixi in Commentario noſtro, quæ mihi pro tempore occurrerunt: Nunc illis damnatis, ſcribendum arbitror ad hunc modum.* Pyramides; Quarum maxima (tres namque ſunt) tricenum pedum lapidibus exſtructæ, IIII. frontibus octona ſoli iugera ſua ſede occupat: *ſeu,* qua ſedet, occupat, *ex Herodoto in Euterpe. Quo auctore non omnes Pyramides tricenum pedum lapidibus extructæ ſunt, ſed maxima trium. Et* frontibus *ſcribo, non* ſerè. *Cur enim, quod ab Herodoto ſimpliciter traditur, hic noſter maximus eius compilator, aſtringeret, coërceréque per hanc voculam* fere? *Addidi etiam numerum* octona, *qui mihi*

qui mihi omissus negligentia librariorum esse visus est. lege Herodotum, deinde confer cum Pomponio: & Plinium lib. XXXVI.*cap.* XII.

III. *Nec mihi implet animum correctio illa mea vt pro* Amasin & supra, *vt prius leg. batur*, Anysin & Sethon *substituatur. Nam etsi mentio illa*, ccc. xxx. *regum, totque annorum & ætatum, cadat in Herodoto statim post reges* Anysin, & Sethon; *tamen quia paulò post sequitur mentio* Amasis *clarissimi omnium Aegypti regum, nolo omnino, vt quippiam de antiqua lectione mutetur.*

ARABIA. CAP. X.

I. Hic nisi quà Casio monte attollitur, plana & sterilis] *Aptiorem putamus lectionem*, plana, sed sterilis. *Nam ad* planiciem *videtur consequi* vbertatem. *In Arabia autem Aegypto contermina, è contrario cessit: Idcirco quadrat optimè adversativa, vt vocant Grammatici, particula.*

SYRIA. CAP. XI.

I. Ex operibus eius certè insignia multa sunt, duo maximè excellunt. *Constat quidem sensus etiam si sic legatur; sed nescio quomodo aptior erit, plenior que lectio, si* quæ *relatiuum adieceris:* Ex operibus eius, quæ certè insignia sunt, duo maximè excellunt.

II. Est non minor Ascalon] *Scribendum* Ascalo. *Sic Pliniani codices antiqui præferunt. vt* Narbo, Nato, Hippo, Anco, *& plura huiusmodi.*

PHOENICE. CAP. XII.

I. Facili commercio permutat, ac miscet] *Duo postrema verba superuacanea mihi videntur.*

II. Lycos & Hypatos, & Orontes] *In expositione mea pro*, & Labotas, *librarij* Helaboras *impresserunt.*

III. Myriandros & Cilices. At in recessu vltimo locus est magni,*&c.*] *lego*, Myriandros & Cilicia: ac in recessu vltimo locus magni, &c. *vt verbum est superfluat, vel sic:* Myriandros & Cilicia: Eius in recessu intimo locus est magni quondam, *&c.*

CARIA. CAP. XVI.

I. Caria sequitur. Habitatur incertæ originis] *Dixi corrigendum esse, vt tunc visum est:* Habitatores regionis incerti. *Nunc repudiato consilio, commodiorem duco lectionem:* Habitatorum incerti aborigines: *hoc est, maiores eorum: qui nunc habitant Cariam; incertum est, vnde in eam regionem commearunt. Sic Plinius lib.* IIII. *cap.* XXII. Eryrhræa dicta est, quoniam Tyrij Aborigines eorum, orti ab Erythræo mari ferebantur.

ÆOLIS. CAP. XVIII.

I. Vsque ad ima montis Idæ. Isthmos paruis vrbibus aspersus est]

Isthmos *esse non potest, vbi non est Chersonesus, hoc est, peninsula. Cùm verò hic nulla peninsula mentio habita sit, sequitur vt nullatenus hic legi* Isthmos *queat. Scribendum igitur reor:* Is mons parnis vrbibus. *vt paulo post:* Huc ab Idæo monte demissus Scamander exit & Simois, fama quàm natura maiora flumina. Ipse mons, vetere diuarum certamine &c. *Quòd si tibi videatur, non esse elegantiæ Melæ, cùm paulò antè dixerit,* mõtis Idæ, *ilico repetere,* Is mons: *cogita fieri potuisse, vt verbum,* mons *positum fuerit à Lectore supra pronomen* is, *expositionis gratia, & postea in contextum orationis receptum. vt in Bithynia:* quibus à tergo imminet mons Olympus, vt incolæ vocant, Mysius. Is flumen Rhyndacum in ea quæ sequuntur emittit. *Sunt tamen exemplaria in quibus non* Isthmos *scriptum est, sed,* Is primo.

BITHYNIA. CAP. XIX.

I. Quibus à tergo imminet mons Olympus, vt incolæ vocant Mysius] *Cùm Strabo duodecimo, Plinius quinto, Ptolemæus etiam quinto, Stephanus, Theophrastus quoque libro quarto De stirpibus, vno omnes consensu hunc montem* Olympum Mysium *appellent; considerandum est cur Mela scribat,* vt incolæ vocant Mysius. *An legendum,* quem ab incolis vocant Mysium? *an fortè, quod magis arridet, verba illa,* vt incolæ vocant, *adiecta sunt à lectore, qui cùm nesciret, cur dictus esset* Mysius, *putauit peculiare incolarum esse nomen?*

II. Templi numen Iupiter, conditore Iasone] *Admonuimus legendum nobis videri:* conditor Iason. *Nunc vt Ptolemæo opem feramus, scire Lectorem volumus, Iouem qui in eo templo colitur appellatum esse cognomine* Vrium: *auctoribus Stephano in dictione* Chalcedon, *& Arriano in Periplo Ponti Euxini, & Ptolemæo in quinto; Apud quem tamen atrox menda inoleuit, à nemine ante me, quod sciam, animaduersa. Nam vbi est,* Templum vriudios, *correctores non intelligentes quid esset* vriudios, Artemidos *scripserunt, hoc est, Dianæ.*

III. Huc atque illuc longo rectóque limite extentus, sinuatus cætera. Sed quia contra minus quàm ad dextram, & læuam abscessit] *Locus est tenebrosissimus, & qui doctos etiam homines diu torsit. Aperiã quid sentiam. Nunc displicet sententia, ac dubito, an possèt verius sic legi:* Sinuatus cætera; sed quà it contra. Minus quà ad dextram, & læuam abscessit. Mollibus fastigiis, *&c. vt sit sensus: sinuatum esse, quà tendit contrà, hoc est, ab vtraque continente Bosphori Cimmerij, arcus brachia, vt vocant, exprimente; minus autem sinuatum esse, quà ad dextram, & læuam abscessit, mollibus enim fastigiis, &c. Quòd autem curuatura ora sit, vbi diximus, ipse infrà ostendit in Thracia his verbis:* Recta dehinc ora, nisi quod media ferè in promontorium quod Thinniam vocant, exit, & incuruis contra se littoribus obtenditur. *Aut si hæc scriptura displicet, lege eodem sensu sic:* sed qua it contra nimis, qua ad dextram & læuam abscessit, *&c.*

CHALY-

CHALYBES. CAP. XXI.

I. Inedia diei totius afficiunt] *His quæ scripsi aduersus Pomponium, fauent verba Plinij libro sexto, de rege Taprobanæ insulæ:* si quid delinquat, morte mulctari, nullo interimente, sed auersantibus cunctis, & commercia etiam sermonis negantibus.

II. Quæ duobus alueis in lacum & in mare profluens, Corocondamam peninsulam reddunt] *Mouni locum hunc esse ambustum, & verbis fraudatum. Emendaui, vt occurrit. video nunc paucioribus verbis posse eundem sensum seruari. Lego igitur:* quàm duobus alueis Anticites in lacum, & in mare profluens Corocondama, peninsulam reddunt.

LIBRO SECVNDO.

SCYTHIA EVROPÆA. CAP. I.

I. Modo sinistro latere innauigantium opposita] *Lego* lateri, *non latere: & Aldus* apposita *agnoscit, non opposita.*

II. Ac Rhiphæis montibus, nam & huc illi pertinent, proxima. Cadentes assiduè niues, *&c.*] *Detrahe coniunctionem,* ac. *& verbum* cadentes, *cum minore litera scriptum, superioribus applica.*

III Quia Gryphi sæuum, & pertinax ferarum genus] *Herodotus, vt retuli,* Grypas *appellat, quinta Græcorum inflexione. Sed quia Pomponius lib. tertio, de India disserens,* Gryphos *eos secunda nostra nominat, & item Plinius lib. septimo cap. secundo: quanquam idem rursus in decimo* Gryphas *vocat, rem in dubium vocatam iudicio Lectorum relinquo.*

IIII. Terra tum longè distenta excedens, tenui radice littori annectitur] *Verbum,* excedens, *vt dixi in scholiis meis, visum fuit superfluere: vt autem nunc ampliem indicium, faciunt verba illa Pomponij, in Italia:* Ab Alpibus incipit in altum excedere. *Puto nihilo minus verba hic aliquot omissa, vel,* in altum; *vel,* in pontum excedens, *vel aliquid simile.*

V. Atque vt illa pecori durant, ita diu statam sedem agunt] *Dispice an sit concinnior lectio:* atque vt illa pecori durant, ita hi statam sedem agunt: *vt aduerbium aduerbio; pronomen pronomini opponantur.*

THRACIA. CAP. II.

I. Manéntque dominas proci] *Dixi in Scholiis in Aegypto prouincia, legendum hic esse,* mœrendo minus profici.

II. Atque vbi Pontus alterum sui flexum angulo finit, &c.] *Superuacanea & indecens repetitio. dixit enim statim anté:* quod prætervectos alter Ponti angulus accipit. *Monstratur, inquis, finis alterius Ponti flexus & alter anguli. Satis exprimitur verbis illis:* & intimo in sinu. *Itaque aut ego coniectura fallor,*

fallor, aut multa hic verba redundant, legendúmque omnino sic: & intimo in ſinu Apollonia: *Reliqua delenda.*

MACEDONIA. CAPVT III.

1. Tum Macedonum populi, quot vrbes habitant] *Sunt qui hunc locum ſic accipiant: Poſt antedictas gentes ſequi populos Macedonum, & eſſe tot numero, quot ſint vrbes, quas habitent: Quàm rectè autẽ ſic intelligatur, arbitrio lectorũ eſto.*

ITALIA. CAPVT IIII.

1. Et illa in anguſto illorum duorum] *Promontorium, in quo ſedet vrbs* Anco, *in Plinio appellatur* Cnmerum; *ſic enim habent vulgati codices. Cæterùm Apographon Toletanum, non* Cumeto *habet, ſed* Cunero; *vt putem neutro modo legendum eſſe, ſed,* Cuneo. *Nam Hiſpaniæ ora in Occidentem vergens, promontorium habet nomine* Cuneus *à figura dictum, vt poſtea conſtabit.*

HISPANIA. CAPVT VI.

1. Blanda, Iluro] *Diximus* Iluronem *appellari à Stephano* Ilurgiam: *ſed cùm Ptolemæus ſtatuat in mediterraneo Bæticæ oppidum nomine* Ilurgis, *vocari non abſurdè in dubium poſſet, ſit ne potius* Ilurgia *Stephani, quæ eſt* Ilurgis *Ptolemæo, quàm quæ eſt* Iluro *Pomponio.*

MEDITERRANEI MARIS INSVLÆ. CAPVT VII.

1. Tum ſtatione atque morte] *Emendauimus,* Tali ſtatione atque morte: *teſtimonio multorum auctorum. Nec ſubit tunc Platonem citare in Dialogo, qui inſcribitur* Minos, *vel* de lege. *Eius verba ex tralatione Marſilij Ficini ſunt:* Eo planè veluti legum cuſtode per vrbem vſus eſt Minos, ad reliquam verò Cretam cuſtode Talo. Talus enim ter quotannis pagos omnes luſtrabat, leges eorum obſeruaturus, tabulis æreis leges ſculptas circumferens, vnde æreæ nominatæ ſunt. *Hæc Plato. Cuius poſtrema illa verba:* vnde æreæ nominatæ ſunt, *perperam vertit Marſilius, homo quidem mediocri ingenio & eruditione, mediocri item Græcæ ac Latinæ linguæ cognitione præditus, verùm in humanis ſtudiis parum verſatus, ſuper quàm aſper & durus nimis interpres. Transferre igitur debuit Ficinus:* vnde æreus appellatus eſt. *ſic enim Græca præferunt exemplaria; &* Talus *ipſe, vt probaui, æreus à poëtis fictus appellatúſque eſt, non leges. ſed de erroribus Marſilij in tralatione Platonis, alio loco dicturi ſumus vberius.*

II. Et quas Muſagoros numero tres, vno tamen nomine, *&c.*] *Plinius etiam cum Pomponio libro quarto cap.* XII. Muſagoros *appellat. At in antiquiſſimo Toletano exemplari, non* Muſagoros *habetur, ſed* Muſagorus, *terminatione Græca. Quare & in Pomponio, vnde mutuatus eſt Plinius,* Muſagorus, *non aliter, ſcribendum cenſeo.*

EXTIMA HISPANIÆ ORA. CAPVT I.

I. Neque eodem assiduè tempore, sed vt illa surgit, ac demergitur, *&c.*] *Hæc verba in aliam formam mutaui, retento tamen eodem sensu: nunc ea in statum priorem restituo, Plinium secutus lib.* II. *cap.* XCIX. *de æstibus maris:* Nec vnquam, *inquit*, eodem tempore quo pridie fluunt, vt ancillantes syderi auido, trahentique secum haustu maria & assiduè aliunde, quàm pridie exorienti.

II. Recipit fluuios Hiernam] *Promontorium quod est commune vtriusque lateris Hispaniæ, Occidentalis & Septentrionalis, dixi appellari à Strabone, & Ptolemæo,* Nerium: *à Plinio & Pomponio* Celticum: *Nec, vt sentiunt aliqui, à Strabone dici* Artabram. *Postea animaduerti tradi à Plinio, à quibusdam appellari id promontorium* Artabrum *lib. quarto cap.* XXI. *Sed loco ita deprauato atque alieno, vt promontorium id statuatur longè ab eo situ, in quo est: quod mihi causa hallucinandi fuit.*

EXTIMA GALLIARVM ORA. CAP. II.

I. In Auscis Elusiberris] *Inter Barbaras dictiones quæ pulcherrimum hoc, & amœnissimum opus inquinauere, connumeraui* Elusaberris. *Verùm tanti apud me ponderis est scriptæ & antiquæ lectionis fides, vt nutare me cogat, nec satis fidere priori meæ sententiæ, etsi non illam damno. Oppidum enim illud* Volcarum Tectosagum *in Gallia Narbonensi, à Ptolemæo & Plinio appellatum* Illiberis, *non sic nominant duo illa antiqua exemplaria, quæ subinde cito, sed alterum,* Illiseberre: *Alterum* Eliseberre: *vt fortè verum nomen sit,* Elusaberris. *& à Tectosagibus fuerit ad Auscios translatum.*

MARE CASPIVM. CAP. V.

I. Syluæ, alia quoque dira animalia, verùm & tigros ferunt, vtique Hyrcaniæ, fænum ferarum genus] *Luxatus est, vt opinor, ordo verborum: legendúmque,* Syluæ, vtique Hyrcaniæ alia quoque dira animalia, verùm & Tigres ferunt, sæuum ferarum genus.

HISPANIÆ ET SEPTENTRIONIS INSVLÆ. CAPVT VI.

I. Gallicenas vocant] *Considerandum an sit verior lectio diuisa:* Galli cenas vocant. *Nam Gallici numinis oraculum illud erat.*

II. Britannos vltro corpora inficere] *Addendum dixi verbum* glasto, *ex Cæsaris Commentariis, & Plinio lib.* XXII, *in ipsis statim initiis: Nunc repudiata sententia, locum, vt prius erat, relinquo, quod in Cæsaris & Plinij scriptis emendatisque codicibus ea vox minimè legatur, neque omnino Latina sit. Debes hunc locum*

Hieronymo Zuritæ, summa in literis diligentia, ac tot planè meritorum, vt nulla eis par laus inueniri poßit.

III. In ea quod Sol longè occasurus exurgit, breues vtique noctes sunt: sed per hyemem sicut alibi obscuræ, æstate lucidæ, quod per idem tempus, &c.] *Et in his verbis ordinis error est: debent enim sic, vt reor, concipi.* In ea per hyemem, sicut alibi, obscuræ vtique noctes sunt, æstate breues ac lucidæ: quod Sol longè occasurus exurgit, qui per id tempus iam se altius euehens, &c.

INDIA. CAPVT VII.

I. Ab Iolide ad Cudum] *Substitui pro* Iolide, Colide: *Emendaui etiam in Plinij sexto,* Coliacum *promontorium: cùm in omnibus excusis exemplaribus permutatis literis scriptum sit* Colaicum. *Nunc addo confirmari hanc meam emendationem fide Apographi Toletani, in quo apertè* Coliacum *legas, non* Colaicum.

II. Tamos promontorium est quod Taurus attollit] *Ostendi legendum esse* Tabis, *non* Tamos. *docui ex Plinio libro sexto, cap. XVII. esse iugum incumbens mari; pudendo errore Solini, qui non perceptis Plinij verbis, neque adito Pomponio,* Tabin *nomen esse maris, non promontorij scribit.*

III Et alia quidem flumina admittit, sed clarissima Cophen, Acesinen, Hydaspen] *Legendum videtur* Cophenem, *seu* Cophena. *Nam dupliciter declinatur, aut* Cophen Cophenis, *aut* Cophes Cophetis. *Priorem inflexionem Arrianus in vtraque compositione; posteriorem Strabo & Plinius secuti sunt.*

CAP. VLTIMO IN FINE.

I. Ampelusia in nostrum iam fretum vergens promontorium, operis huius atque Atlantici littoris terminus] *Conuenientior, & auctoris elegantiæ & operis calci lectio, permutatis vltimis verbis;* Atlantici littoris, atque operis huius terminus.

FINIS.

FREDEN.

FREDEN. NONI PINTIANI VITA:
ANDREA SCHOTTO AVCTORE.

FREDENANDVS *Nonius Pintianus, per illustri Gusmanorum gente oriundus, Pintiæ Vaccæorum, quæ vulgo Vallisoletum, natus, patre nobiliß. Præfecto ærarij Ferdinandi Hispan. Regis, puer liberaliter ingenuéque in literis educatus, genio quodam studióque incredibilem linguam Græcam serebatur: quæ cùm, nullis propositis præmiis, penitus, vt fit, iaceret; in Italiam disciplinarum parentem, tamquam ad mercatum bonarum artium profectus, Bononiæ quæ celebris Academia, substitit; Iouiano Peloponnensi operam dedit & Phil. Beroaldo, summis in litteris (quæ, quia humaniores efficiunt, sic appellantur) viris: breuique tantos in vtraque lingua progressus fecit ob incredibilem, quo flagrabat, discendi ardorem, nihil vt in auctoribus, quicumque nodus incideret, eum remoraretur. Quare assidua lectione sitim explens, patriæ, cui se natum ex Platone didicerat, misertus, Græcam eò coloniam deducere decreuit, comparatis magno ære Græcis exemplaribus, quæcumque venum adferrentur, plurimis etiam calamo exaratis. Domum igitur à studiorum peregrinatione veterum exemplo instituta reuersus, Ferdin. Regis beneficio, quia pater fidem suam in obeundo munere mirificè illi probasset, nec minorem vn tuus spem filius concitasset, quam & eruditio augebat, facilè in ordinem militum diui Iacobi, qui cruce in pectore insigniuntur, adscitus est. Nec hoc honore contentus de omni posteritate, nominisque immortalitate cogitans, non otio, alea, peni, aut deliciis, vt nobilium vulgus, se dedidit; sed Herculis Prodici in biuio constituti exemplo, Virtutem amplexus, studia litterarum quæ senectutis tædium leuarent, assiduè tractare, omnia in se posita putare, suáque secum Biantis more ferre existimare. Primùm igitur à Franc. Ximenio Cardin. Toletano Archiepiscopo, qui Complutensem Academiam in Carpetanis recens excitabat, honorificè euocatus, in Bibliis illis quatuor linguarum, eiusdem auspiciis editis elaborauit; mox Demetrio Luca Cretensi ex Italia olim ab eodem honoris gratia ac. ito, in Græcarum litterarum professione successit. Post accepto secundum brachium vulnere ab Alphonso Castella patricio Complutensi in factione, cuius conscius & ipse Pintianus ferebatur, Salmanticam concessit, quæ inter Hispaniæ Academias facilè princeps est. Nec erubuit cathedram Græcæ linguæ ambire, vt in tam illustri loco versans omnium in se oculos conuerteret, quæ quæ magno sumptu, periculo, & labore longóque vsu ipse didicisset, gratis & breui compendio cum ciuibus communicaret. Competitores igitur facilè discipulorum suffragiis superauit, quorum oculos tam excellens doctrina præstinguebat. Hinc munus Naturalem Plinij historiam publicè explicandi Academia mandauit, quod strenuè magna sui concitata opinione obiuit. Post & Rhetoricæ professio accessit. Scholas igitur ita partitus est, vt antemeridianis horis linguam Græcam, quâ maximè Hispania, quæ hactenus caruerat, indigebat; pomeridianis Latinam profiteretur. Obluctantibus igitur quibusdam nobilibus, quod in familia tam illustris decora peccaret, qui in*

pistrinum literarium se abdidisset: suas sibi res habere iussit, & famosis imaginibus valere: se immortalia animo præcipere, & cum Dionysio Syracusarum tyranno inter discipulos tanquam in regno versari videri. Horis igitur subsecivis animum quoque ad scribendum applicauit, vt non cum præsentibus dumtaxat, sed & cum omni posteritate loqueretur: & Pomponium Melam, cùm quòd Hispanus scriptor esset, tum quòd malè à librariis acceptum animaduertisset; in integrum restituere pristinóque nitori reddere tentauit, quà posset à libris Græcisque auctoribus Herodoto præsertim, quo fonte pleraque hauserat. Quæ alea cùm non infeliciter cecidisset, (nisi quòd pauca post retractare, quod est hominis verè humanitate exculti, non puduit) & omnium plausu Mela exciperetur, C. Plinium, qui ab illo vicissim accepisset, pari alacritate aggressus est, impeditum opus, támque varium quàm ipsa Natura est: sed cùm nullo labore frangi, à rectóque nullius calumniis deterreri abducíque posset, cum Hermolao Barbaro (bone Deus, quo, & quanto viro!) contendit, pariaque facere tentauit, & perfecit. Sæpe enim, vt fit, in re litteraria dissentire ab illo cogebatur: modestè tamen; & veniam præfatus, non reprehendendi id studio facere se, sed omnibus amicitiis veritatem præstare. Hic enim literarius contentionibus, quæ tamen felle & dentibus carerent, rem literariam crescere, studiáque augeri dicitarat: nec vnius hominis esse tam vastum illud Naturæ opus instaurare vsu iam perspectum habebat. In omnibus igitur libris lectionis veritatem constituens, loca ex Græcorum copiosissimo penu deprompta, vt maximè optabat repræsentare non potuit, inopia, quo tum Hispania temporis vitio laborabat, Græcorum characterum. Quiuis tamen libris instructus facilè depromere potest, cùm ille tanta fide diligentiáque digitos in fontes intenderit. Senecam quoque Philosophum, Hispanum, post Erasmum multis millibus meliorem fecit. Non igitur vni Hercul. sibi etiam cum Cerbero tricipiti rem fuisse, familiari sermone vsurpare solebat, cui tres omnium deprauatissimi auctores in partem laborum venissent. Hoc sanè in confesso est, cum eo Græcas litteras in Hispania & natas, & penè sepultas: quas ita feliciter iam propagarat, immensis partim docendi laboribus quos per annos x x. libens exanclauit, scriptisq; ad immortalitatem comparatis: partim etiam Bibliotheca sua, quam instructissimam moriens Academiæ Salmaticensi legauit, quæ publicè in archiuis asseruatur. Prodierunt certè ex ipsius ludo, tamquam ex equo Troiano, meri heroës Græcè Latinèq; doctissimi, Leo Castrus Franc. Mendocius, qui post Card. Burgensis, Christoph. Stella, Hieron. Surita, ceteri: qui vel in Repub. doctrinæ laude versati, vel editis in vulgus ingenij monumentis clari sunt, & præceptori eruditionem libenter acceptam referunt: plerique etiam hodie vigent, quos verum me dicere testes appello. Professionis apud Complutenses initio, Moschum poëtam de excidio Troiæ de Græco Latinum fecit, & Basilij orat. ad nepotes de vtilitate capienda ex litteris: Leon. Aretini versionem recensuit: quæ Ant. Nebrissensi primo præceptori inscripsit. Animaduersiones in Platonis versionem Marsilij Ficini, quas alibi pollicetur, quòd nondum affectæ essent, periisse puto, aut à plagiario interceptas. Scripsit & vernaculè iuuenis admodum, in gratiam ciuium Comm. in Io. Menam, Cordubensem, poëtam ingeniosiss. &, vt tum erant

tempo-

tempora, principem: quòd in manibus omnium esset, à paucis tamen intelligeretur: hausit enim ex Lucano ciue suo, & intimis poëtarum adytis pleraque. Vernacula quoque Adagia, Refranes Hispani vocant, ad tria millia collegit, propositis etiam studiosis, qui attulissent, præmiis, quæ & liberaliter persoluit, & sæpè auxit: De Italicis & Gallicis multa mutuatus Hispaniæ reddebat. Commentariorum in eadem moliebatur, senitam iucundum laborem esse ratus, & à studiis honestam recreationem. Obiit octogenario maior, relictis fortunis omnibus corpori Salmanticensi nobilium, qui pauperum in vinculis conflato ære alieno consenescentium pietatis ergò rationem habent, alimentáque suppeditant: magna etiam parte sacrificis egenis: Illi honorificè efferendum nobilium discipulorum humeris celebri pompa curarunt: hi anniuersariis sacris sollemni ritu parentant. Sepultus ad Diuæ Susannæ est, humili sacello (erat enim omnis fastus & gloriæ contemptor) ad portam Riualem, qua ad Tormim fl. itur. Quatuor etiam, nec plura, verba tumulo inscribenda curauit MAXIMVM VITÆ BONVM MORS. *Prospera semper ad extremum vsque valetudine vsus, quòd temperanter continenterque viueret, non tamen sordidè. Medicos fortiter contempsit, quos festiuè aliquando elusit, & falsè risit, cùm pharmacum præscripsissent: nec vnquam laborans etiam, consilio eorum vti voluit. Corpore firmo & robusto, validéque compacto, firmis lateribus, statura supra mediocrem, vultu claro & sereno. Cælebs & abstemius semper vixit; frigida, tugis potio. Natura in omnes dicacißimus, vitiorúmque censor acerrimus; summa tamen fidei: nemo enim vanum deprehendit, aut largè promittentem, & post tergiuersantem. Habuit & fratres duos summi ingenij viros, in Mathematicis Ioannem, & Ludouicum in Musicis excellentem; hic in mari mediterraneo ex Italia rediens, cùm à Gallis bello Italico triremis oppugnaretur, strennuè pugnans, gloriosè periit. Nos piis Pintiani Manibus, sepulcrum venerantes bene precabamur:*

Barbarus Euganeis illuxit lucifer oris,
Barbariem pepulit, Phosphorus vt tenebras:
Pintia diues opum meritò se iactat alumno,
Attica Musa etenim, lumen & Hesperiæ.
Hic F R E D E N A N D E iaces, totus quem vix capit orbis?
Salue ergo atque vale: molliter ossa cubent.

In patriam: Spirant suaue rosæ. quid mirum? Vallisoletum
Produxit florem beneolentem, ac inter acanthos
Sternnis? omen adest: nares præstinguit vti flos.

Iacobi Saluatoris Margensis:

Barbara iampridem fuerat Hispania, sed mî
Contigit, vt foret hinc Græcia tota tibi:
Vt foret ille decor Latij gratissimus oris,
Et foret in patria gloria prima mihi.
Sed nunc chara vale, nostris ornara triumphis:
Linquo solum, & cupiens astra, volo ad superos.

AVCTORES, A PINTIANO

EMENDATI ET ILLVSTRATI.

Latinus numerus librum; Barbarus caput designat.

Τέλος σὺν θεῷ.

AND. SCHOTTI

ANNOTATIONVM

IN POMP. MELAM;

SPICILEGIVM.

DE AVCTORE, LECTORI S.

SOLLEMNE *illud in Auctoribus interpretandis seruemus, erudite Lector, vt de Pomponij Melæ, quem interpretandum suscepimus, patria, quáque tempestate vixerit; & de consilio editionis nostræ post tot doctiß. virorum Comment. pauca dicamus. Inscriptio enim veteris manuscripti ex Bibliotheca Diui Victoris Lutetiæ, qui cum vulgatam editionem olim comparauimus,* De Chorographia *est, non* De situ orbis, *vt hactenus editi. Sed illam vt non damno, ita hanc sede sua cur deturbarem nihil caussæ visum est. Vixisse autem Tiberij, Caligulæ, & Claudij Impp. principatu, ex ipso Mela, & Plinio efficitur: cui enim potius quàm ipsi fides habeatur? Hunc enim Britanniam tam diu clausam aperire lib.* III. *cap.* VI. *(liceat enim docendi caussa capitum distinctionem sequi) testatur: quod & Suet. Tranquillus Claudio cap.* XVII. *attribuit. De patria plures ambigunt, nata, vt solet, ex deprauata lectione, quam repræsentabo, opinionum varietate. Nos, si possumus certiora adferemus: sin minus, quod volumus, assequemur; aliis saltem glaciem secabimus, iudiciúmque acuemus: Quemadmodum laudantur, qui medicinam facientes, vt depellere morbum nequeant, dolorem tamen aliqua ex parte minuunt. Sic enim ante Hermolaum Barbarum, qui primus manum operi admouit, libri* II. *cap.* VI. *extremo legebatur:* Carteia, vt quidam putant, aliquando Tartessos, & quam transuecti ex Africa Phœnices habitant: atque vnde nos sumus Cingenteratum, Mellaria & Bello. *Hermolaus vt Mellariensem faceret,* cingente freto *cudit, & excudit: qui error vsque eò propagatus est, vt in hunc vsque diem* Mellariensis *sit habitus: quem & nomen ipsum auxit, quóque veri speciem aliquam præ se ferret,* Mellam *geminata littera nominarunt. At non videbant belli Censores, aut si viderunt, conniuentibus oculis dißimularunt, gentis nomen esse* Mela. *L. enim Annæus Mela Senecæ philosophi frater, & Lucani Cordubensis poëtæ pater, à Nerone mori iussus: pluréSque hoc nomine in C. Plinio, & Iurisconsultorum libris occurrunt. Aliter non* Mella, *sed* Mellarius, *aut* Mellariensis, *vt Grammat. filij præcipiunt, dictus fuisset. Freden. Pintianus, qui pòst, innumera loca à Barbaro pro deploratis relicta, sanauit, & gentis suæ auctor legi & intellegi vt posset, laborauit, homo doctiß. cuius nomen exteris vix fando auditum; aut si qui fortè doctiores specimen in C. Plinium vidissent, & tanquam ex vnguibus leonem; industriam eius diligentiámque in Melam videre optabant: frustra tamen: quòd etiam apud Hispanos ipsos spisse exemplaria reperirentur. Amplius igitur iacêre non sumus paßi, sed mancupio meus vt esset, vsu verò omnium curaui. Pintianus inquam, meritò Barbari lectionem damnauit, sed τὸ* Cingenteratum *supposititiam vocem credidit: Sic igitur ille:* Atque vnde nos sumus Mellaria: *Hactenus Mellariensis Mela est. Elias Vinetus Santo, vir multæ lectionis & antiquæ fidei in tractandis auctoribus, qui & Melam emendatiorem dedit;* Atq. vnde nos sumus Tingentera: tum Mellaria,

legisse

legisse videtur in vita Melæ, quam his addendam curauimus. Postremò Franc. Sanctius Brocensis, Græcæ Latinæq; linguæ doctor apud Salmanticenses, verius, vt mea fert opinio; atque vnde nos sumus ex gente ea: tum Mellaria, *edidit: quam lectionem non insuper habendam, acceptam refert Pet. Chiacono Toletano: quem vnum è* III. *viris litterariæ R. P. C. iure appellauero: qui cùm in patria, vt fit, sorderet, Romam ingenij sui doctrinæque dignissimum theatrum repperit. Non enim alibi, quòd ea disciplinarum omnium parens sit, maiori in precio præstantiss. ingenia habentur.* Carteius *igitur Mela, seu* Tartessius. *Sanctius verò noster iuxta* Lepem *patriam Melæ collocat, propterea quòd hodiéque* Cartaia *vicus quidã ignobilis nomen retineat. Ego verò* XXX. *amplius M. pass. intra columnas metas laborum Herculis colloco: cùm quia Melæ is mos est, vt in prouinciis describendis littora ordine legat, non saltuatim: tum quia celebre olim opidum* Carteia, *seu* Tartessos, *hodie* Algezira. *Nec mihi fraudi sit Melæ gratia, (quem, quod molirer, in sinu gestabam) eam Bæticæ oram lustrasse, diligentiúsque ceteris inuestigasse. Ita enim comparatum est, vt exteri fere incolis ipsius diligentius omnia excutiant.* Tartessos *verò primùm, deinde* Carteia *appellata, hinc parua commutatione* Cartaia: *quod nomen pòst aliò migrauit, Lepem iuxta. Hinc à Tyriis, qui eam bello Sertoriano tenuerunt,* Gadir *quoque vocatam auctor Sallustius libro 2. Histor. quod Plinius & Solinus de* Gadibus *referunt: ille lib.* IV. *cap.* XXII. *Nat. Hist. hic cap.* XXVI. *Polyhistoris. Pòst irruptione Arabum, quæ ibi potissimùm ob breuissimum traiectum facta est, Arabicum nomen induit, vt Hispaniæ fere opida, & flumina omnia,* Algezira *dicta; quod ipsis,* insula viridis *sonat. Facta autem ea irruptio Æra (hac enim Hispan. Annales ab anno ferè* XXXVIII. *ante Christi Natalem numerant) septingentesima quinquagesima secunda: Regni Vlith Arabum Regis anno sexto: Arabum verò* XCI. *Christi* DCCXIIII. *vt ex Io. Gerundensis, Ant. Nebrissensis, & Roderici Ximenij Archiepiscopi Toletani Histor. Hispaniæ libris, & Arabum Annalibus eiusdem, quæ nondum typis edita in Toletana Bibliotheca asseruantur, didici. Vrbem olim maximam fuisse vestigia indicant: vastata enim, incensa, & solo æquata; præter rudera, ruinas, & nomen vix quidquam reliquum: Tuguria aliquot, quibus à cæli noctisque iniuria, & à latrociniis Maurorum se tueantur opiliones, & bubulci: Armentorum enim ea regio & caprarum admodum ferax. Quàm potens olim, vel ea res argumento est, quòd Hispaniæ Reges, & Gaditani Episcopi, Regni Carteij, vulgo* Algeziræ, *titulo hodiéque glorientur. Secundo abhinc lapide* Mellaria *est, quam* Tariffam *quidam putant appellari. Car. Clusius* Carthagenam *malè vocat, quæ in Contestanis Tarraconensium vrbs est. Ambr. Moralis,* Vegel de la miel *indigitat, nomine coniecturam confirmanto: licet eam* Belonem *Melæ esse alij existiment: &* Bosippo, *fortè* Ciclana *hodie. Sed hæc nihil ad Tartesson, vbi Arganthonium illum μακρόβιον* CLX. *vt alij;* L. *annos regnasse Valer. Maximus lib.* VIII. *cap.* XIII. *auctor est; de quo & apud Strabonem lib.* III. *γηρογερομένων, & Lucianum μακροβίοις Anacreon. ἐγὼ τ' ἂν οὔτ' ἀμαλθείης βουλοίμην κέρας οὔτε τὰ πεντήκοντά τε καὶ ἑκατὸν ταρτησσοῦ βασιλεῦσαι. Tantùm de patria Melæ Carteia.*

Stylo eius nihil in hoc genere aut breuius, aut purius & clarius. Equidem in ea sum haresi, vt ne Ciceronem quidem, si Geographica, qua scribenda susceperat, (lib. 11. ad Att.) absoluisset, elegantius scripturum fuisse putem. Aliud est enim orationem, aliud historiam, aliud terra situm describere: vt enim illorum dicere & narrare; ita horum depingere & delineare. Sic, qui de agricolatione & re rustica scripserunt, Catonem, Varronem, & Columellam, nemo facilè in eo scribendi genere vicerit. Est enim omnium artium suus dicendi genius, lepos, & venustas: propria cuiusque vocabula, qua alibi vsurpata gratiam amittant.

Ne quis autem actum agere, singularísque impudentia interpretetur post tot tantósque in literis viros aliquid in Melam conari, paucis sic habe: Optare me, vt vbi nostra, quisquis es, cum aliorum vigiliis comparaueris, iustáque lance penderis, tum demum iudices: sic enim aquiorem labori nostro fore confido. Spicilegium Pintiani à Barbaro; nostrum denique à Pintiano vides. Maius quidem facere potui, fateor: at in Hispania peregrinanti & libris defecto, plus satis. ὁδοῦ πάρεργον vice, si placet, accipe. Barbarus quidem Italus Alexandro Pont. Max. Hispano inscribsit. Pintianus Hispanus Hispanum scriptorem illustrare studuit. Huic & Oliuarius Valentinus succenturiatus esse voluit, sed post principia latuit. Emendationes, paucas licet, à Pintiano ferè mutuatus est. In explicando peccat non rarò: in nominibus propriis reddendis sæpius: Qua de caussa Nomenclatorem Pomponianum, *qui vetera nomina & recentiora dictet; ex* Synonymia Geographica *Abr. Ortelij, v. c. sibi quisq. componet. Altera verò Oliuarij editio nihilo priore melior: quam tot digressionibus, auctariis, & corollariis deformauit, vt Cosmographia & Geometria principia (qua alibi quàm in Mela didicisse oportuit) intempestiuè hic inculcet. Franc. Sanctij, Hispani quoque, editio ceteris omnibus melior. Germani etiam oráque Septemtrionalis incola in eodem elaborarunt. Ioach. enim Vadianus Heluetius breuem & obscurum libellum, magnum illustrémque reddidit Comm. doctus, Iupiter, &, vt ab ea gente fieri amat, laboriosis: Hermolai vnius (nec enim Pintianum fuisse vnquam vel fando acceperat) castigationes fere amplexus est. Vidi & ἀνώνυμον quemdam, qui & Solini Polyhistora eadem opera illustrarat: sed quia corruptam vulg. codicum lectionem est secutus (quam tamen nec vitiatam esse in mentem quidem veniebat, nec quomodo restitui posset, videbat) multa οὐδὲν πρὸς Διόνυσον. Tertius accessit Christianus Vustisius, qui Regiones in tabulas digessit, vtili labore memoria iuuanda: editorum tamen hactenus fidem superstitiose secutus est.*

Vnus de Gallis Elias Vinetus, multo nuper, vt dixi, emendatiorem Melam repræsentauit. Qui si Pintianum nactus fuisset, emendationísque rationes reddidisset, nos fortasse ab edendo deterruisset; certè laborem valde minuisset. Britannus quoque opem ferre conatus est Gul. Soonus, qui vt concisum auctorem dilucidiorem redderet, Melam in scenam induxit, & de Geographia cum Auditore veteri Dialogorum more differentes fecit: Pauca tamen reddit meliora. Indicem ex Ortelij nostri Theatro exscribsit. Qua cùm ita sint, spero non superuacaneum hunc laborem visum iri post tot Italorum, Hispanorum, Gallorum, Germanorum, Anglorúmque lucubrationes:

tiones: Reliquorum enim conatus, aut minimè dignus, qui à me nominetur, visus est; aut in manus nostras, vel in mentem etiam non venit. Verùm autem me ducere intelligent qui harum rerum periti iudices: indocti enim probent nostra, an improbent, cicum non interdum, vt Plautinis vtar: nec me calumniatorum sermones à bene merendi studio deterrebunt: ῥᾷον μωμήσεταί τις ἢ μιμήσεται. *Serpsit enim nostra tempestate hoc malum latius, vt ex alieni laboris, quo iure, quáque iniuria reprehensione, nominis famam quidam aucupentur, & aliena vitia quàm sua, cernant acutius: foris Argi, domi Lamiæ: Nonnulli etiam alienis sudoribus tamquam ignaui fuci insidientur: à scribendo verò ipsi, ne inscientiam suam prodant, perpetuò abstineant. Vale, mi Lector; & his candidè fruere.*

AND. SCHOTTI ANTVERP. EX POMPONIO MELA SPICILEGIVM.

EX PROOEMIO.

FACVNDIÆ minimè capax] *Impeditum opus esse Naturæ tractationem, Totiúsque Vniuersi descriptionem, nec vllos oratorios colores admittere, Plinius, qui iam periculum fecerat, in erudita illa præfat. Naturalis Hist. testatur:* Nam neque ingenij sunt, *inquit*, capaces, neque admittunt excessus, aut orationes *&c. Et libri* III. *præfat.* Infinitum id opus existimatur, nec temere sine aliqua reprehensione tractatum. Haud vllo in genere venia iustior est: si modò minimè mirum est, hominem natum non omnia nouisse. *Et Cicero* II. *ad Attic. epist.* VI. Γεωγραφικά, quæ constitueram, magnum opus est: ita valde Eratosthenes, quem mihi proposueram, à Serapione, & ab Hipparcho reprehenditur. quid censes si Tyrannio accesserit? & Hercule sunt res difficiles ad explicandum, & ὁμοειδεῖς: nec tam possunt ἀνθηρογραφεῖσθαι, quàm videbatur. *Huc & Manilij versus pertinet*: Ornari res ipsa neget, contenta doceri.

Quem persequi] *Nihil necesse est in quod mutare, cum auctoritate libri calamo exarati, qui cum Lutetiæ Melam comparauimus, vulgatam lectionem tuente: tum quòd sensus per se planus est, si operæ, vt iussimus, parenthesi hæc omnia includant, & ad* ordinem *proximè referatur.*

Longa magis quàm benigna materia] *Sæpe hoc nomine questus Mela, Libro* III. *cap.* III. *De montibus Germanorum*: quorum, *inquit*, nomina vix est eloqui ore Romano. *Et*: quorum nomina nostro ore concipi nequeant: *de Cantabris, qui vulgo Biscaini, quorum hodiéque dialectos litteris exprimi commodè non potest. Huc facit & Lucretij de lingua Latinæ inopia querela, lib.* I.

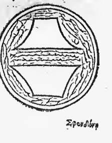
Multa nouis verbis præsertim cùm sit agendum,
Propter egestatem linguæ, & rerum nouitatem.

Atque accipi] *Glossematis fœdatus hic auctor, natura Laconicus; cùm suprà scripta essent post in seriem admissa. Vt & cap.* XII. permutat, ac miscet.

EX CAP. I. *illud monendum, Capitum distinctionem à Grammaticis esse, vt fere Argumenta in auctoribus: & in manu sc. nostro sæpè à vulgat. codd. diuersam exstitisse. Quæ res mouit fortasse Eliam Vinetum, virum eruditiss. vt perpetua serie hos libros edendos curaret: quòd ferè omnia cohæreant, vt mox cap.* XIII. *nec* ἐπιγραφαὶ *satis vndiquaque respondeant. Nihilominus tamen, ne quis, dum capp. hactenus citata occurrent, quærendo fatigaretur; nihil mutandum censui.*

Quidquid id est] *Animatum enim mundum, omníque virtute præditum, adeóque Deum Plato, & Stoici censuerunt. Mundus ab Aristotele, seu quisquis auctor est, libro De Mundo ad Alexandrum, & Cleomede lib.* 1. *definitur* Κόσμος μὲν ἐν σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν ταύτοις περιεχομένων φύσεων: Mundus est compages constans ex cælo & terra, & cæteris Naturis, quæ in his continentur. *Cicero de Vniuersitate ex Platonis Timæo:* Omne, *igitur*, cælum, siue mundus, siue quo alio vocabulo gaudet: hoc, à nobis nuncupatus sit. *Plato sic:* ὁ δὴ πᾶς, οὐρανὸς ἢ κόσμος, ἢ καὶ ἄλλο ὅ, τι πότε ὀνομαζόμενος μάλιστ' ἂν δέχοιτο, τοῦθ' ἡμῖν ὀνομάσθω. Hoc *igitur* δεικτικῶς *dicebant veteres cælum digito demonstrantes: Interpungendus igitur Ciceronis locus, qui ibidem quem Græci* κόσμον, mundum lucentem *vocat. Apud eundem* II. *De Nat. Deorum Ennius:* Cui, quod in me est, execrabor hoc quod lucet, quidquid est. *Hinc illa Plauto, Terentióque familiaria:* Lucescit hoc iam. *Plinius lib.* II. *ex Mela:* Mundum & hoc, quod alio nomine Cælum appellare libuit.

Eademque in duo latera] Eodemque *Hadrianus Turnebus Galliæ lumen emendat, libro* XX. *Aduersariorum cap.* XI. *sed de America nuper Hispanorum nauigatione reperta non rectè exponit, nec enim ea vel de nomine Romanis cognita. Locus difficilis, ex Ciceronis Somnio explicandus.* Omnis, *inquit*, terra quæ colitur à vobis, angustata verticibus, lateribus latior, parua quædam insula est circumfusa illo mari, quod Atlanticum, quod magnum, quod Oceanum appellatis in terris. *Vbi Macrobius lib.* II. *cap.* IX. *Comment. Hemisphæria Oceani alueo in torrida Zona (nec enim Bonæ spei promontorium vel fando auditum) diuidi: Ita fieri vt decussatim crucis in modum Oceanus ambiat globum terræ, à Septemtrione in Meridiem: & ab Oriente in Occidentem; efficiatúrq. extenta chlamydis forma quæ suprà angusta, infrà latior. Dionysius Alexandrinus Terræ globum fundæ comparat, quam chlamydi Macrobius: & magnam insulã vocat, quã paruam Cicero, habita ratione totius Vniuersi. orbiúmq. cælestium: Puncti enim instar: Sic enim ille:*

Πᾶσα χθών, ἅτε νῆσος ἀπείριτος ἐστεφάνωται.
Οὐ μὴν πᾶσα διαπρὸ περίδρομος, ἀλλὰ διαμφὶς
Εὐρυτέρη βεβαυῖα πρὸς ἠελίοιο κελεύθους

Σφενδόνῃ εἰοικῦα. *Vbi* ἀζυτέρῃ *ferri potest, licet* ὀξυτέρῃ *alij legant: longitudo enim ab oriente Sole ad Occasum: Verùm nunc certiora de terræ situ, & Antipodibus comperta Hispanorum nauigationibus & Mathematicorum industria. Vide inf. lib. III. cap. V. extremo, & X. de Antipodibus verò cap. IX. lib. I. vbi de fontibus Nili Nicagoræ opinionem refert.*

Et quia sic iacet] *Pintianus frustrà est. Nihil tollendum aut mutandum. Intelligendus enim locus ex Arist. II. De Cælo, de longitudine in mundo, quæ est à polo Arctico ad Antarcticum: vt latitudo est ab ortu ad occasum.*

Aliquanto] *Immò* Multo, *vt Aristoteli videtur lib. II.* μετεωρολογ. *cap. V. & Straboni lib. I. Geographia.*

Terras aperit atque intrat] *Nihil muto. Sunt enim verba ex Arist. tralata, lib. De Mundo, cap. III.*

In tres partes] *Totidem agnoscit Polybius lib. III. Hist. vnde Mela transtulisse videtur.*

Cap. II. Ariane] *Fortè* Carmania *leg. ex Pomponio libro III. cap. VIII. In* Caspiani *nihil demuto.*

Candari] *Retineo hanc lectionem, ex Ptolemæo lib. VII. in regione* Sogdiana.

Bactri, Susiani] *Lege* Sogdiani. Susiani *enim ad Persicum sinum porriguntur. Hic verò mediterraneæ gentes enumerantur. Bactri & Pharmacotrophi Scythicæ gentes sunt, à quibus longissimè Susiani absunt. Monuit hoc Iosias Simlerus in Aethicum Cosmographum nuper Pe. Pithœi* V. C. *beneficio editum.*

Mardi, Antibarani] *Nihil muto Herodoti Thalia auctoritatem secutus.*

Interiora littora tenent] τὸ littora *obelo fodi, quòd glossam oleret.*

Et super Æthiopes] Babylonij *ad superiora transtulimus, &* Arabes *in eius locum subiecimus. Paullò aliter igitur locum concepimus atque in Retractationibus Pintianus.*

Cap. III. Hinc in Ægæum] *Pintianus* huic: *Edita lectio magis adblanditur. Interpunctione locum sanaui; adiutus etiam Pintiani* ἀστοχίᾳ.

Cap. IIII. Nilo terminata] *Africam Catabathmo terminari auctor Herodotus* μελπομένῃ, *Sallustius Iugurth. Strabo Geograph. vlt. & Pomponius ipse infrà cap. IIX. Sed sunt qui Nilum vsque ad Catabathmon pertinere putent. Aliter verò Ptolemæus lib. II. cap. I. Africam terminat.*

Et non totus] *Alij* totius. *Malim* totis. *Nusquam, inquit, obtenditur Asiæ littoribus, nec totis littoribus Europæ. Si enim lineam à* Nilo *in Septemtrionem ducas, nusquam Asiæ littora attinges; Europæ tamen quædam.*

Ob sitim cæli] *Quidam,* situm cæli. *Hinc Prouerbium, Africa semper aliquid noui adfert: quòd ob ferarum dissimilium congressum, tot monstra pariat: & tanta leonum copia, vt vrbes obsidere ferantur; si verè Plinius. Ad hæc tanta illic serpentium vis, vt ceruis idcirco destitutam putarit Herod. Melpomene, Aristoteles, Plinius, Lucanus lib. X. & Seneca. Contrà verò ceruos gigni affirmant Philostratus libro VI. De vita Apollonij, Virgil. I. Aeneid. & Oppianus II. Cyneget. Vt & Vrsos Ælianus,*

Herodotus, Liuius, Solinus, Strabo, Iuuenalis, & Maro: tamet si neget Plinius: quod minimè mirandum est, cùm illius & Pomponij ætate nondum satis notum Romanis Aethiopiæ primum clima vltra æquatorem: vt ex hac Africæ descriptione apparet.

Latè vacat regio] *Virgilium videtur imitatus* III. *Georg.* —& longè saltus lateque vacantes. Habent potius quàm habitant] Habere *tamen sæpè pro habitare. Lib.* III. *cap.* V. Meroëm habent. *vbi* habitantes, *temerè Pintianus. Vide modos Habendi in Aristot. Categoriis. De his gentibus inf. cap.* IIX.

CAP. V. *De Africa vide Plinium lib.* V. *cap.* I. *&* II. *& Solinum cap.* XXX. *& deinceps.* Mulucham *Sallustius Iugurth. inter Mauros & Numidas collocat: Inter duas Mauritanias terminum Plinius.*

Nominis fabulam] *Rectius*, nomini.

Amnis est ingentium olim regnorum terminus] *Antiqua lectio*, nunc gentium, olim regnorum quoque terminus. *Plinius lib.* V. *cap.* II. Amnis Mulucha Bocchi Massæsylorumque finis.

CAP. VI. Cirtha procul mari, nunc Sittianorùm colonia, quondam regia domus] *H. Stephanus sic in vett. codd. se reperisse affirmat; & mox;* tegum domus: & quum Siphacis foret opnlentissima. *Fides sit penes auctorem. Malim tamen Plinij auctoritate, qui hinc exscripsit, minori quàm Pintianus audacia, oblitteratis tantum duabus vocibus, legere:* Cirta procul mari Sittianorum, quondam regia domus Iubæ & Siphacis, cùm foret opulentissima. *Ceterùm* Cirta *scribo, Appianum, Strabonem, & Ptolemæum Græcos secutus. Non illud calabo lectorem, Strabonem lib.* XVII. *extremo Geogr.* μασινίσσου καὶ τῶν ἑξῆς διαδόχων βασίλειον *facere.*

CAP. VII. Hippo regius] *Silius Italicus lib.* III. —& antiquis dilectus regibus Hippo. Promuntorium *verò* M.S. *codd. fere per u præferunt, quasi à* prominendo; & Opidum *simplici p. ab* Ope, *Varro* IV. *De l. Lat. & Cicero de Gloria apud Festum deriuant.*

Bagrada] *Sic Aethicus Cosmographus, vbi mirari se ait, à maioribus inter flumina non relatum. Alij* Bragada *scribunt:* ὁ βαγάδρας *Strabo lib.* XVII. *Infrà* Magrada *Hispaniæ fl. nominatur lib.* III. *cap.* I.

Karthago inclyta] *Septingenta hominum millia habitasse Karthagine iam à Ro. obsessa, & dedita, auctor ibidem Strabo, qui* πόλιν ἀντίπαλον τῇ ῥώμῃ *vocat, quam hic*, imperij æmulam.

Atrox] *Hinc* barbaras Syrtes *vocat Flaccus* II. *Carm.* & inhospita Syrtis Littora *Lucanus, qui lib.* IX. *eas describit, vt & Sallustius Iugurth.* ἀπὸ τοῦ σύρειν *ab attrahendo dictæ, quòd modò arenis congestis vadosæ, rursum depulsis vi tempestatis in præceps sint profundæ: qua varietate reciprocante infamis reddita eius littoris ora.*

Centum fere millia] *Minor Syrtis Plinio quoque* C. M. *pass. aditu:* CCC. *ambitu. Straboni verò lib. vlt. aditu* LXXV: *ambitu* CC. M. *habere. Maior verò* DC. XXV. *ambitu eidem Plinio & Martiano Capellæ, aditu* CCC. XIII. M. *pass. diuersò à Mela numero.*

Mineruæ

Mineruæ cognomen] *Hinc* Tritonia Pallas: *Apud Varronem lib.* v i. *De l. Lat. & Probum Gramm.*

Corpore Tartarino prognata palude virago,

quomodo leg. Franc. Sanctius, vtriusque linguæ apud Salmant. professor, putat, tametsi Paluda *Virgo, Homero* τριτογένεια *est.*

Lotophagi tenuisse] *Discedit Mela & Plinius ab Homero* x. *Odyss. Strabone ult. Geogr. & Herodoto* μελπομένη, *qui Lotophagos Syrtim minorem habuisse affirmant. Mox quidam legunt:* & ad promunturiũ importuoso littore pertinax.

Pacti de integro] *Mancum locum credidit Oliuarius Valentinus. Ego verò nihil deesse puto, cùm ex fide libri* m. s. *tum habita ratione breuitatis Pomponianæ, quæ illi cum Crispo communis: qui de his verè laudis amatoribus eleganter Ingurthino, & Val. Maximus lib.* v. *cap.* v i.

Cap. viii. Ammonis oraculum] *Magnam hic diuinitatis opinionem fuisse auctor Plutarch. de defectu oraculorum, & Herodotus Euterpe, vbi multa de oraculo Iouis Dodonæi:* ἄμμων@ χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λιβύας ποιέειν. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο διός. *Quod & Alexandrum consuluisse, esśétne filius illius, narrat Diod. Sic. lib.* xiii.

Rupes Austro sacro] *Plinius lib.* ii. *cap.* xlv. Quin & in Cyrenaica prouincia rupes quædam Austro traditur sacra, quam profanum sit attrectari hominis manu, confestim Austro voluente arenas.

Fons media nocte] *Huius miraculi auctores Herodotus Melpom. Diodorus, Arrianus, Q. Curtius, Augustinus & Lucretius lib.* vi. *& Plinius lib.* ii. *cap.* ciii. *Solinus verò cap.* xxx. *de fonte Solis diuersa: Cap.* xxxii. *de fonte non dissimili apud Garamantas. Post, lego,* atque vt illa procedit: *non vt vulgati*, ille.

Portus Paretonius] *Equidem in ea sum sententia, vt nihil temerè in auctoribus antiquis mutandum censeam: malo enim in eam partem peccare quod timidè nimis, modò religiosè, auctores tractem; quàm vt audaculus vel temerarius audiam. Strabone igitur auctore lib.* xvii. Parætonius *retineatur: Sic enim ait:* πόλις δέ ἐστι καὶ λιμὴν μέγας τετταράκοντά που σταδίων. καλοῦσι δ' οἱ μὲν παραιτόνιον, τὴν πόλιν, οἱ δ' ἀμμωνίαν. Naustathmon *verò neutro gen. potius leg. facilè largiar Pintiano. Vrbis Paratonij meminit & Orosius lib.* 1. *cap.* 11. *vbi in Aethico, vnde exscripsit,* Parthenius, *semper legitur. Addam illud* Paræτonius, *cum diphthongo scrib. Græca consuetudine.* Stata domicilia] *quæ solo non hæreant, nec fundamenta iacta habeant. mox enim;* vt à pabulo ducta sunt, se ac tuguria sua promouẽt. *& infrà lib.* 11. *cap.* 1. Vagi Nomades pecorum pabula sequuntur, atque vt illa pecori durant, ita diu statam sedem agunt: *& de Sarmatis lib.* iii. *Sic* Status dies cum hoste, *Ciceroni* 1. *Offic. Plauto Curcul. & Festo.* Statarius miles *Liuio:* Stata forma *Ennio apud Agell.* v. *cap.* xi. *De Mapalibus Seruius in* 1. *Aeneid. & Fl. Sosipater lib. Gramm. institut.* 1.

Et dum oritur, & dum occidit] *Cogor, velim nolim, vi veritatis Pintiano repugnare: Nihil enim delendum; ex Plinio lib.* v. *cap.* viii. Atlantes, *inquit*, degeneres sunt humani ritus, si credimus: nam neq. nominum vllorum inter

eos ap-

eos appellatio est, & Solem orientem occidentemque dira imprecatione contuentur, vt exitialem ipsis agrisque. *Et Solino cap.* XXXIV. *Diris Solis ortus excipiunt, diris occasus prosequuntur: & Herodotus ipse, Valla interprete, dubiè loquitur, Solem transcendentem.*

Qualia ceteris mortalibus] *Somnia secundum quietem non videre Atlantes Herod. Plinius, & Solinus. Talia de Cleone Daulienfi, & Thrasymede Heraensi Plutarch. de defectu oracul. in fine.*

Strident magis] *Vespertilionum more. Herod. Melpomene, vnde totus hic locus à Pintiano feliciter restitutus est: adde & Plinium lib.* XI. *cap.* XXXVIII. *initio, vbi de Troglodytis; & lib.* V. *cap.* VII. *qui locus etiam mendosus, ab eodem emẽdatus.*

Specus subeunt] *Hinc* Troglodytæ *dicti, quasi cauernas subeuntes. In membranis antiquis* Trogodytas *fere scriptum reperias, & apud Strabonem perpetuò: quam scripturam & Hesychius Alexandrinus agnoscit, qui* τρώγλας *non secus atque* τρώγμας, *foramina interpretatur. Vtrumque igitur teneatur.*

Pro suis colant] *Melius* alant, *coalescentibus duabus litteris.*

Satyris præter effigiem] *Plinius hæc omnia ad verbum in suum corpus Natur. hist. transtulit lib.* V. *cap.* VIII. *De Satyris & Nicandri Scholiastes in Alexipharmaca. Lucianus in Deorum contione. Vide Turnebum lib.* XIIX. *Aduersar. cap.* IIX.

CAP. IX. Terra expers imbrium] *Hinc eam Nilus inundatione sua irrigat. De Nili nomine Theocriti Interpres* εἰδυλ. ζ. *Seruius in* IIII. *Georg. & Heliodorus Aethiopica hist.* λόγῳ θ. νέαν ἰλὺν δ᾽ ἔσω ἐπάγοντο, καὶ Νεῖλον ἐντεῦθεν ὀνομαζόμενος. *Sic & Eustathius in Dionysium* περιηγητήν. *Vterque etiam in Nili nomine dierum anni numerum mysterio quodam contineri sagaciter obseruauit:* κατὰ δύναμιν τῶν ἐν αὐτῷ στοιχείων τιθέμενον, τὸν τξέ ἀριθμὸν συντελεῖ. *De his alibi.*

Meroën late patentem] *Eadem Plinius lib.* V. *cap.* IX. *&* X. *& Solinus* XXXV. *cap. qui dexterum alueum* Astusapen *appellant. Straboni* Ἀστάπης, *vel* Ἀστοσάβας *initio lib.* XVII. Astupen *verò ab Aethiopiæ incolis Nilum vocari, vt inf. lib.* III. *cap.* III. Nuluch *nuncupatum. Legendus & Aethicus, vbi de Asia prouincia. Pòst paulò* Elephantidem vrbem, *vitiosè quidam excuderunt.*

Æstiuo sidere exundans] *Proprium hoc Nilo, cùm flumina omnia feruore & siccitate exarescant: nisi quòd* Inopo, *insulæ Deli fluuio idem accidere compertum. auctor Plinius* II. *cap.* CIII. *& Callimachus in hymno Deli. Hinc Lycophron ex Nilo originem trahere putat. Tigrim quoque & Eufratem simili incremento agros rigare, non tamen stercorare & fecundare, Strabo, Plinius, Solinus, Ammianus & Lucanus.* Atrox fremensque decurrit] *Efficitque* Catadupa, *seu cataractas, vbi ex altissimis montibus Nilus præcipitat: & gens ea quæ illum locum accolit, propter magnitudinem sonitus sensu audiendi caret. Cicero* V. *de Repub.*

Glebis infundat animas] *Tibullus lib.* I. *eleg.* VII. *de Nilo:*

Te propter nullos tellus tua postulat imbres,
Arida nec pluuio supplicat herba Ioui.

Claudia-

Claudianus: Felix qui Pharias proscindens vomere terras
Ægyptus sine nube ferax.

Lege Ovid. I. Transform. Cic. II. De Natura Deorum, & Plinium lib. IX. cap. LVIII. *Illud verò maximè stupendum Nili aqua fecundas reddi mulieres, vt ex Aristot. Strabo, & ex Apollodoro Eustathius in* τῷ ἐξηγητῇ.

Sine quòd solutæ] *Variorum hic Philosophorum opiniones recenset ex Herodoto suo. Prima Anaxagoræ: Secunda Aristochij: Tertia Thaletis Milesij: Quarta Nicagoræ est, cùm ait:* Quòd si est alter orbis. *Vide infrà lib.* III. *cap. de Aethiopia, extremo. Ephori verò sententia prætermissa, ceteris verisimilior; cæco quodam alueo ab Oceano fluere, cùm falsas aquas aliquando detulerit: vt ex Theophrasto, & Iuba rege tradit Seneca lib.* IV. *Natural. quæst. Sed quoniam verè Herodotus,* περὶ τῶν τῆ Νείλῳ πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν: *& Lucanus:*

Arcanum natura caput non prodidit vlli:

idémque Claudianus affirmet; otio & litteris non abutar in excutienda hic quæstione maximè ardua; de origine & fonte Nili; caussísque incrementi: *quæ omnia omnium ferè ætatum ingenia exercuit: Hic sudat Herodotus, Diodorus, Strabo, Heliodorus, Plinius, Seneca: & quis non hic laborat? Sed omnium opiniones singulari Commentario, Deo faciente, aliquando complectemur. Cuius desiderium vt leniam, adscribam quæ ex Lusitanorum, qui eam oram lustrarunt, Chronicis deprompsi. Est palus ingens, cuius longitudo centum amplius leucarum est. Hæc multa flumina ex se emittit, atque adeò in diuersa maria: Hinc oritur Nilus, nunc* Tacui *vocitatus ab incolis Abexiis, qui sunt Presti Ioannis. Recipit duos insignes fluuios Astaboram, & Astapum, nunc* Tarazi, *&* Abagni. Abagni, *pater aquarum sonat apud illos. Ex altero lacu procedit Coloë scil. vt inquit Ptolemæus, nunc* Barçena. *Postea Nilus cùm aliquatenus simplex & ingens processit, scindit se ambitúque terram* Sophalam, *cuius est circuitus* DCCL. *leucarum. Huius imperium possidet* Benomotapa: *sic illi Imperatorem vocant. Fortasse hæc illa est Meroë, de qua Mela. Hac de multis ex Io. Barrosij Lusitani Decad.* I. *libro* X. *Latina fecimus.*

Sol hieme terris propior] *Non enim semper in eadem Eccentrici linea versatur, sed æstate in altissimo & remotissimo loco à terra extollitur:* Ἀπόγειον *seu Augem Astrologi vocant. Hieme verè terris propior est Eccentrici differentia, id est, diametris* XXIIII. *vt placet Ptolemæo. Non esse autem idem centrum Solis, & poli ex Theoricis planetarum didicimus. Hinc etiam Indi & Aethiopes sub Capricorno, quàm sub Cancro magis perusti. Hoc ideò adnotandum putaui, quòd non intellexisse Olivarium Valentinum, à philosophia alioqui non alienum, videam.*

Etesiæ] *venti sunt anniuersarij, qui post æstiuum Solstitium spirant. Agellius lib.* II. *cap.* XXII. *& Plinius* II. *cap.* XLVII. *De his multa Aldus Manutius Paulli F. ad Iulij Cæsaris Comment. collegit; vbi qui volet, sitim expleat.*

Fitque maior] *Nihil dolendum censeo sine libb. veterum auctoritate. Est enim satis apta enumeratio.*

Labyrinthus] *Quatuor toto orbe celeberrimos enumerat Plinius* XXXVI. *cap.* XIII.

capite XIII. Ægyptium *hunc, omnium maximum.* Cretensem, *de quo Ouid.* VIII. *Metamorph.* Lemnium *ex columnis : & Italicum à Porsena sepulcri caussa exstructum.*

Farinam calcibus subigunt] *Vt hodiéque Brabanti nostri. Strabo lib. vlt. Geograph. ex Herodoto illud laudat:* ἀληθὲς καὶ τὸ Ἡροδότου· καὶ ἔστιν αἰγυπτιακὸν τὸ, τὸν μὲν πηλὸν ταῖς χερσὶ φυρᾶν· τὸ δὲ στέαρ τὸ εἰς τὴν ἀρτοποιΐαν τοῖς ποσί.

Litteris peruerse] *Vt & Hebræi, Syri, & Chaldæi: de quo legendi qui de Cabala scripserunt.*

Forum ac negotia fœminæ; viri pensa ac domos curant: Onera illæ hûmeris, hi capitibus accipiunt: Parentes cùm egent, illis necesse; his liberum est alere] *Eleganter hæc Sophoclis cothurnus Oedipo Colonæo; qui de filiis conqueritur, quòd patris curam negligerent, quum virgines Antigona & Ismena γηροβοσκίαν præstarent:* Ὦ πάντ' ἐκείνω τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ νόμοις φύσιν κατεικασθέντε καὶ βίου τροφάς· ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄρσενες κατὰ στέγας θακοῦσιν ἱστουργοῦντες· αἱ δὲ σύννομοι τἄξω βίου τροφεῖα πορσύνουσ' ἀεί. *Vbi Scholiastes antiquus ex Nymphodori Barbarica Historia lib.* XIII. Ἔθεσι τὰ μὲν ἐναντίοις, τὰ δὲ ὁμοίοις χρῶνται τοῖς Ἕλλησι. τὸ μὲν γὰρ ἐξίστασθαι τοῖς πρεσβυτέροις τοὺς νεωτέρους, ὁμοτρόπως καὶ ἡμῖν διοικοῦσι. τῶν δ' ἄλλων οὐδέν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς Ἕλλησιν, οἱ μὲν ἄνδρες τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν οἰκονομοῦσιν. αἱ δὲ γυναῖκες, ἔνδον μένουσαι ταλασιουργοῦσιν. ἐκεῖ δὲ αἱ μὲν γυναῖκες ἐν ἀγορᾷ περιπατοῦσι καὶ καπηλεύουσιν. οἱ δὲ ἄνδρες κατὰ τὴν οἰκίαν ὑφαίνουσιν. ὁ γὰρ Σέσωστρις ἐκθηλῦναι τοὺς ἄνδρας βουλόμενος, ἅτε μεγίστης χώρας γεγενημένους καὶ πολλοὺς ὄντας, ὅπως μὴ συστραφέντες ἐπ' ἰσομοιρίαν ὁρμήσωσι, τὰ μὲν ἐκείνων ἔργα ταῖς γυναιξὶ, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐκείνοις προσέταξεν· ἵνα μὴ μόνον τῶν ὅπλων ἀναγκαίως στερηθέντες, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀνεθέντες, ἀσμένως ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσι καταμένωσιν. ὅθεν τοὺς μὲν ψιλοὺς εἶναι, τὰς δὲ ἀνιέναι τὰς τρίχας προσέταξε. καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρειν τὰ φορτία, τὰς δὲ ἐπὶ τῶν ὤμων ἠνάγκασε. ἔπειτα δὲ τοὺς μὲν καθημένους, τὰς δὲ ὀρθὰς ἑστώσας οὐρεῖν. καὶ ταῖς μὲν δύο ἱμάτια περιέβαλε, τοῖς δὲ ἕν. ὑπολαμβάνων ἅμα τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐκθηλυνεῖσθαι. ὃ δὲ καὶ Λυδοῖς ὕστερον συμπεσεῖν φασιν. *Aegyptij (inquit, interprete Camerario) quod ad cultum senum attinet, ita obseruant, vti Græci; in ceteris omnibus ab illorum moribus discrepantes. Nam in Græcia viri forum & iudicia frequentant; at mulieres intra tecta lanam & telam tractant; In Aegypto verò versantur foris mulieres; néntque ac texunt domi viri. Hoc consilium Sesostris rex cepit, vt tali vita ratione virilem sexum effœminaret, illisque obedientibus, imperio vteretur: quod se consecuturum putauit, iniunctis virorum muneribus fœminis, & harum, viris. Ita enim non molli inerui corpore, sed & animo mollì promtè facturos imperata credidit. Voluit igitur & comam nutrire viros, & mulieres tondere: itémque illos onera capite sustinere, has humeris: præterea viros binas, mulieres singulares tunicas ferre. Postremò stantes mulieres, subsidentes viros, mingere: vt pro vita modo animo quoque eneruarentur. Idem accidisse & Lydis Herodotus lib. 1. scribit: & lib. 11. hos diuersos Aegyptiorum mores ab aliarum gentium omnium moribus, & insuper alios, recensuit.*

Colunt effigies] *Quod ridet Satyricè Iuuenal. Satyra* X V. *De Api Plinius lib.* VIII. *cap.* XLVI. *& Solinus cap.* XXXV. *Cicero Tuscul. quinctâ.* Ægyptiorum morem quis ignorat? quorum imbutæ mentes prauitatis erroribus, quamuis carnificinam prius subierint, quàm ibim aut aspidem, aut felem, aut canem, aut crocodilum violent: Quorum etiamsi imprudentes quidpiam fecerint, pœnam nullam recusent. *Et Strabo* XVII. *lib. Apidis templum apud Memphiticos constitutum ait, quòd Osiridis animam in bouem migrasse putent. O bella* μετεμψύχωσις! *Lucanus extremo lib.* VIII. *Pharsal.*

Semideosque canes, & sistra iubentia luctus;
Et quem tu plangas hominem testaris Osirim.

Thebæ vtique] *Homeri locus Iliad.* ι'. *versu* 382.

Οὐδ' ὅσ' ἐς Ὀρχομενὸν προτινίσεται, ἐδ' ὅσα Θήβας
Αἰγυπτίας, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἐν κτήματα κεῖται,
Αἵ θ' ἑκατόμπυλοί εἰσι, διηκόσιοι δ' ἂν ἑκάστην
Ἀνέρες ἐξοιχνεῦσι σὺν ἵπποισι καὶ ὄχεσφιν.

Vbi Eustathius ex Herodoto, ἐ μόνον αὕτω, ἀλλὰ καὶ ἡ βαβυλὼν ἑκατόμπυλος ἦν. *Post* διὸς πόλιν *vocatam auctor Strabo. Plato quoque* ἑκατομπύλας τῶν αἰγυπτίων Θήβας *appellat: & Plin. lib.* XXXVI. *cap.* XIV. *Alioqui idem Iliad.* ε'. *Oppianus* III. κυνηγετικῶν, *Hesiodus* ἔργοις, *Sophocles Antigone, & Pindarus Pythiis in patria ornanda* ἑπταπύλοις *vocat. Porrò de Bœotiis Thebis infrà lib.* II. *cap.* III.

Dena armatorum millia] Ducentos armatos milites *leg. ex illo Hom. loco vero vincitur. Fortè ex numerorum compendiis, vt fit, natum mendum: nisi inter Melæ* μνημονικὰ ἁμαρτήματα *numerare libet. Perstringit verò Pintianus, suppresso tamen nomine, Pet. Oliuarium, qui huius loci emendationem, cùm fortè editionem anteuertisset, sibi impudenter vindicauit. Quòd verò idem Platonem ex Aegyptiorum doctrina hausisse refert, mundum numquam incœpisse; aut memoria lapsus est, aut Platonem oscitanter legit. In Timæo enim mundum creatum affirmat, voluntate tamen diuina fore æternum, & interitus expertem. Contra quem Arist. lib. De Cælo* I. *cap.* X.

Canopicum, Bolbiticum] *In numero variant Geographi. Ab Herodoto suo discessisse videtur qui* πεντάστομον *vocat, & paullò diuersis nominibus:* Νεῖλος ἀπὸ τῶν καταδούπων ἀρξάμενος ῥέει μέσην αἴγυπτον σχίζων εἰς θάλασσαν. σχιζομένη δ' εἰς τρία τὸ μὲν ἠῶον σχίσμα ποιεῖ τὸ Πηλούσιον στόμα, τὸ δ' ἑσπέριον Κανωβικὸν καλεῖται: τὸ δὲ μέσον Σεβεννυτικὸν ἐξ οὗ ἀποσχίζονται τὸ Σαϊτικὸν, καὶ τὸ Μενδήσιον. τὰ λοιπὰ δύο Βολβιτινὸν καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενῆ στόματα λέγονται, ἀλλὰ ὀρυκτά. Bolbutinum, *pro* Bolbitico, *&* Bucolicum *loco* Phatnitici *posuit, vt &* Saiticum, *pro* Taniticum. *Strabo lib.* XVII. *initio præter hæc septem alia scribit esse* ἄσημα καὶ λεπτότερα. *qui* Canopicum *etiam* Heracleoticum *appellat, vt & Ptolemæus lib.* IV. *& Plinius lib.* V. *Nicander Theriacis* πολύστομον *appellat. Io. Tzetzes in historico* VII. *quoque numerat, & Dionysius* περιηγητὴς.

Ἑπτὰ διὰ στομάτων εἰλιγμένος εἰς ἅλα πίπτει,
ὕδασι πιαίνων λιπαρὸν πέδον Αἰγύπτοιο.

οὐ γάρ τις ποταμῶν ἐναλίγκιος ἔπλετο Νείλῳ,
οὔτ' ἰλεῶ βαλέειν οὔτε χθονὸς ὄλβον ἀέξειν.

Quos totidem versibus reddidit And. Papius Gandensis, poëta ingeniosissimus, summa mihi familiaritate olim Louanij Grudiorum coniunctus; in Dion. à se emendato.

In pelagus septem diuersa per ostia rumpit,
Et pinguem Ægyptum riuis fecundat opimis:
Scilicet haud aliâs Nilo præstantior amnis
Aut limum trahere, aut terræ felicius vber Reddere.

CAP. X. Vt è summo vertice] *Transferre in seq. caput, tametsi Pintianus iubeat, non ausim: Sæpe enim auctores variant: nec ipse Mela vsquequaque Herodoti vestigiis ita insistit, vt in eius verba iuraße videatur. De Syria enim (non longè abiero) ab Herod. Clione diuersa narrat.*

Quarta vigilia] *Olmarius duas horas post mediam noctem numerat. Malè. Quatuor enim vigiliæ noctis, quarum singulæ tres habeant horas totidemque vigiles, qui singulis horis stationem mutabant. Hinc Ausonius in Grypho ternarij* —noctisque per vmbram Tergemini vigiles.

CAP. XI. Cœle dicitur] *Straboni lib.* XVI. *Geogr.* Κοίλη συρία. *Cuius interpres* κοίλην γωνίαν, concauum angulum, *& pro* θεοῦ πρόσωπον Dei faciem *transtulit. Malè. Propria enim nomina retinenda: sed hoc illi sollemne peccatum.*

Vrbs miræ magnitudinis Babylon] *Aristot.* II. *Politic. cap.* IV. *& lib.* III. *cap.* II. *Herod. Clione, & Q. Curtius, qui &* de Gaza, *lib.*

Carminibus ac fabulis] *Lege Ouid.* IIII. *Transform. Plinium lib.* V. *cap.* XIII. *&* XXXI. *& lib.* IX. *cap.* V. *Solinum cap.* XXXVII. *Strab. lib.* VI. *Geogr. Ioseph. lib.* III. *cap.* XI. *belli Iudaici, & Egesipp. lib.* III. *cap.* XX. *de excidio Hierosol. Quorum omnium auctoritate Diuus Hieron. in Ionam à Laur. Valla calumnia liberatur lib.* V. *cap.* VI. *Elegant. qui Ouidij versibus nixus est, quos de Aethiopica Iudia explicare oportet.*

CAP. XII. Literas] *De literarum inuentione Plato in Phædro, & Tacitus* XI. *Histor. Aug. Lucanus* III. *Pharsal.*

Phœnices primi (famæ si creditur) ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris:
Nondum flumineos Memphis contexere biblos
Nouerat: & saxis tantùm volucrésque feræque
Sculptáque seruabant magicas animalia linguas.

Literarum operas] *Siderum numerorúmque disciplinam, adeóque rei nauales, & militaris artem; quæ pòst etiam litteris tradebantur, expono. Illis enim artibus plurimum valuisse Sidones, hincque præcepta manasse, auctor Strabo lib.* XVI. *Quare nihil necesse repugnantibus libris* (& Siderum) *cum Pintiano, obtorto collo intrudere. Dionysius Alexand.*

Οἳ πρῶτοι νήεσσιν ἐπειρήσαντο θαλάσσης,
Πρῶτοι δ' ἐμπορίης ἁλιδινέος ἐμνήσαντο,

καὶ βαθὺν

καὶ βαθὺν ὑγρῶν ἄστρων πόρον ἐφράσαντο. *Quæ idem Papius vertebat:*

Hi primi rudibus tentarunt nauibus æquor,
Mercatumque vagas primi instituere per vndas:
Concitaque æterno viderunt sidera cursu.

Classe confligere] *Cretensibus tamen Solinus tribuit cap.* XVII. *Polyhistoris, & Seneca Tragicus.*

Vltra tria fuerunt] *Strabo lib.* XVI. τρίπολις ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος τὴν ἐπίκλησιν εἴληφυῖα· τριῶν γάρ ἐστι πόλεων κτίσμα, τύρου, σιδῶνος, ἀραδίου.

Beritos] *Lego* Berytos. *Straboni* βηρυτὸς, *vbi miror interpretem* Barutam *reddere. Iustiniano Imp. legum nutrix, & Eunapio Sophistæ mater Iurisprudentiæ est. Nonnus lib.* XLI. *Dionysiacῶν* Βηρυτὸς βιότοιο γαληναίοιο τιθήνη. *Primùm terræmotu quassatam ex Agathio lib.* II. *belli Gothorum: pòst verò instauratam arsisse ex* I. *libr. Epigr. Græc. annotauit.*

Arados] *Strabo inter Tripolis vrbes numerat. Dionysius Alexand.* Ἄγχι δὲ φοινίκης Ἄραδος μεγάλῳ ἐνὶ πόντῳ.

Orontes] *Primùm* Typhon *à Typhone gigante, dein ab Oronte Indo* Orontes *dictus: Pausanias Arcadicis. Vel ab eo qui pontem flumini imposuit. Strabo lib.* XVI. *vt errare mihi apud Eustathium in Dionys. videantur,* λέγοντες ὅτι καῖσαρ Τιβέριος ἐκ δράκοντος αὐτὸν ὀρόντην μετωνόμασεν· ὃ σημαίνει ῥωμαϊστὶ τὸν ἀνατολικόν. *Non enim Mela Tiberij æqualis silentio prætериisset, vt cùm de Britannia loquitur, apparet: sed ab antiquis nomen hausisse propius à vero abest.*

CAP. XIII. Locus est] Arbelitis *regio est iuxta Adiabenem Solino cap.* XLVIII. *& Martiano Capellæ lib.* VI. *Lege & Cicer.* V. *ad Attic. epist.* XX.

Nunc ne minima quidem] *Lego absque negatione,* Nunc minima quidem, *auctore Strabone lib.* XIV. *Geogr.* μετὰ δὲ αἰγαίας ἴσσος πολίχνιον, ὕφορμον ἔχον, καὶ ποταμὸς Πίνδος. ἐνταῦθα ὁ ἀγὼν συνέπεσεν Ἀλεξάνδρῳ καὶ Δαρείῳ, καὶ ὁ κόλπος εἴρηται ἰσσικός.

Tunc Solæ] Σόλοι *Græcis: vnde Solœcismus. Diog. Laërtius in Solone: Strabo lib.* XIV. *vbi de Caribus: & Eustath. in* περιηγητὴν, *& in Hom. Iliad.* β. *in fine, & ψ.* ῥαψῳδ. *Liuius lib.* XLVII. Pro his cùm gratias egissent Rhodij, de Solis vrbe quæ in Cilicia est egerunt, Argis & illos, sicut sese, oriundos esse.

Arati poëtæ] *Patria etiam Chrysippi philosophi Stoici, & Philemonis poëtæ. Strabo* XIV. *Geogr. & Solinus cap.* XLI.

Viret lucis pubentibus] *Solinus* pendentibus *legisse videtur, nisi, quod vereor, mendosus codex est:* Nemoroso, *inquit,* orbe amplectitur mediam inanitatem: virens introrsus lucis pendentibus. Descensus in eum per duo millia & quingenta pass. *Qui numerus etiam immensum quantum à Pomponiano discrepat.* Ducit ansos penitus] *Rectè Oliuarius,* penitius.

Ingenti fronte se attollens] *Leg.* fonte, *ex eodem Strabone. Verba appendere precii opera duxi,* ἔστι δὲ καὶ ἄντρον αὐτόθι ἔχον πηγὴν μεγάλην, ποταμὸν ἐξιεῖσαν καθαροῦ τε καὶ διαφανοῦς ὕδατος, εὐθὺς καταπίπτοντα ὑπὸ γῆν, ἐνεχθεὶς δ᾽ ἀφανὴς, ἔξεισιν εἰς τὴν θάλατταν.

κατίαν. καλεῖσθαι δὲ πικρὸν ὕδωρ, *& Solinus:* hic inde assidua fontium scaturigine, *cap.* XLI. Cubile Typhonis] *Fabulam exponit Eustathius ad illud Hom. Iliad. β.* Εἰν ἀρίμοις, ὅθι φασὶ τυφωέος ἔμμεναι εὐνάς *& ad Dionysium* περιηγητὴν, *vbi* de Oronte. *Strabo lib.* XIII. *& Solinus cap.* XLI. *Memorabilium. Lucanus lib.* VI.

——tali spiramine Nessus
Emittit Stygium, nebulosis aëra saxis,
Antraque letiferi rabiem Typhonis anhelant.

Sarpedon] *Vide Prou.* Sarpedonium littus: *& sup.* Corycæus auscultauit: *de quo & Strabo lib.* XIV. *& Eustath. in Dionysium.*

CAP. XV. Chimæræ ignibus] *Legen. Plutarch. de claris mulieribus cap.* IX. *& Solinus* XLII. *cap. Polyhistoris.*

Et totus, vt dictus est, dicitur] *Rectè Pintianus reposuit,* Et Taurus, vt dictum est, dicitur: *Adde &* Himaus, *quod in vulgatis hactenus afuit, ex Plinio lib.* V. *cap.* XXVII. *&* VI. *cap.* XVII. *& Strabone lib.* XV. *Verba libenter adscribo, vt diuersa nominum scriptura vel me tacente, à non oscitante Lectore animaduertatur, tum etiam vt loca inter se componãtur:* τὴν ἰνδικὴν περιώρικεν, ἀπὸ μὲν τῆς ἄρκτων, τοῦ ταύρου τὰ ἔσχατα: ἀπὸ δὲ τῆς ἀριανῆς μέχρι τῆς ἑώας θαλάττας, ἅπερ οἱ ἐπιχώριοι κατὰ μέρος παροπαμισόν τε καὶ ἠμωδὸν, καὶ ἰμάον, καὶ ἄλλα ὀνομάζουσι. Μακεδόνες δὲ καύκασον. *Dionysius verò Afer Taurum dictum ait:*

Οὕνεκα ταυροφανές τε, καὶ ὀξυκάρηνον ὁδεύει.

vbi Eustathius & ὀρθόκρανος *legi annotat.*

Mons Cragus] *Meminere huius Horatius, & Ouidius, & de Græcis Dionys.* περιηγητὴς.

CAP. XVI. Valetudine habitantium] *Verbum* μέσον *in malam partem accipit. Lienosi enim omnes. Plinius lib.* XI. *cap.* XXXVII. *initio.*

Mausoli Regis] *Plinius lib.* XXXVI. *cap.* V. *&* VI. *legendus.*

CAP. XVII. Vtcumque Ioniam] *Fortè* Vtramque *ex Herod. Clione.*

Panionium sacra regio] *Sic dicta, quòd locus esset communis, quò tota Ionia de Repub. & communi salute consultura, & sacris operatura conueniebat. Ibidem Herod.* Phygela] *Ita haud dubiè scripsit Mela, &* ἀπὸ τῆς φυγῆς *deflexit, nec sine auctore fortasse, qui intercidit. Plinius quoque sic exscribsit:* Iuxta à fugitiuis condita, vti nomen indicio est, Phygela, *lib.* V. *cap.* XXIX. *Quamquam* τὰ πύγελα *Straboni lib.* XIV. *Geogr. à Pygalis populis, qui cum Agamemnone militatum venientes, illic propter morbum* πυγῶν, *sedem & nates infestantem, consederant. Scripturam igitur vett. codd. non muto.*

Dianæ templum] *Quod Herostratus, vt nomen ad posteros tãto flagitio transmitteret, incendit. Qua nocte natus & Alexander Magnus. Plutarch. Alexandro: Cicero* II. *De diuinat. Solinus cap.* XLIII. *Vide Pet. Victorium lib.* XVI. *cap.* XV. *& Turnebum* XXVII. *lib. Aduersariorum cap.* IIII.

Amazones] *Sic & Solinus cap.* XLIII. *Alij Ctesiphontem construxisse tradunt. Plinius lib.* XXXVI. *cap.* XIV. *& lib.* V. *cap.* XXIX. *Aliter Strabo lib.* XV.

Mopsus

Mopſus Mantus f.] *Huius etiam oraculum fuiſſe auctor Plutar.* περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων. *De augurij victoria de Calchante Strabo lib.* XIIII. Ocnus *etiam Mantus* F. Mantuam *matris nomine condidit. Virgil.x. Aeneid. Ceterùm duos Mopſos agnoſcit Tzetzes in Lycophronem: Tres verò Strabo extremo lib.* IX.

Qua terga iungunt] *Totus hic locus antea impeditus proximè veritatem, ſi non in integrum, reſtitutus eſt: quædam tamen ſunt à Pintiano nonnihil diuerſa, quæ quum tolerari poſſe viderentur, retinui. Lectoris iudicium facio. Vidi qui ſic legerent:* In ipſa peninſula eſt Coryna. In ſinu Smyrna eſt & Hermus amnis, & vrbs Leuca. *Plinius enim lib.* V. *cap.* XXIX. Corinæ *Mimantis promontorij meminit, &* XXXI. *cap.* Corinæi, *quod Cypri oppidum. Alij ſic:* In ipſa peninſula eſt Cremnos. In ſinu Smyrna eo eſt. *ex Ptolemæo.*

CAP. XVIII. Pelops ſtatuit] *Hic interpungendum monuit Pe. Oliuarius, ſequentia ad Cymen pertinere. Vellem probaſſet. Mela enim primum vrbis nomen ſilentio tranſiſſe videtur, fortè quòd ignoraret: poſt verò* Cymen *appellatum ait. Lege Plin. lib.* VI. *cap.* XXX. *Nat. Hiſtor.*

Pitanen illam] *Solinus cap.* XIII. Pitane quam Arceſilaus philoſophus (*malè in quibuſdam libb.* Stoicus) inde ortus prudentiæ ſuæ merito in lucem extulit. *Diog. Laërtio ſine ſpiritu* Ἀρκεσίλαος. *&* Pitane, *per* i. *ferè ſcribitur. Alij* Arceſilas: *quatuor non amplius ſyllabis.*

Iſthmos paruis vrbibus] *Pintianus in ſuis in Melam Retractationib.* Is mons. *Melius tamen, quod pace Manium illius liceat,* Is mox paruis vrbibus: *quam lectionem, quia propius abeſt à vulgata, vt excudendam curarem Sanctius noſter iuſſit.*

Scamander] *Mortales Scamandrum, Dij verò Xanthum vocant, quòd teſte Ariſtotele lib.* III. *Hiſtor. animal. cap.* XII. *oues quæ inde bibunt, reddat flauas. Homer. Iliad.* τ΄. *in fine, &* υ.

Ὃν ξάνθον καλέουσι θεοί, ἄνδρες δὲ σκάμανδρον.

Vbi Euſtathius: Σκάμανδρος λέγεται ὡς οἱονεὶ κάμανδρος· κάματον γὰρ ποτε ἀνδρὸς τοῦ Ἡρακλέος παρεμυθήσατο ἡνίκα εἰς ἴλιον ἐστρατεύσατο.

CAP. XIX. Mariandynei] *Vereor ne leg. ſit* Mariandyni *ex Græca ſcribendi conſuetudine. Rectè infrà lib.* II. *cap.* VII. Thymnias Mariandynorum finibus proxima, quam Bithyni incolunt. *Strabo quoque lib.* VIII. ἐκεῖ γὰρ ὀνομάζουσι καυκωνιάτας τινὰς μαριανδυνοῖς ὁμόρους, καὶ αὐτοὶ παφλαγόνες εἰσι. *Sic Apoll. Rhodius. Et Dionyſius Afer.* Καὶ μαριανδυνῶν ἱερὸν πέδον. *Orpheus Argonauticis in eadem voce corruptus:* Ἠχί τε μαδροὶ ἔσαν μαριανδύροισιν ὅμυροι.

Leg. enim μαριανδυνοῖσιν ὅμοροι. *Apud Ptolemæum autem, ne quid diſſimulent,* μαριανδυνοὺς *repperi.*

Angues naſcuntur] *Vide Plinium lib.* VIII. *cap.* XIIII.

Sed qua it contra, minus] *Non me fugit Pintianum aliter interpungere, vel nimis legere. Mihi meum placet ſomnium: mox enim Scythico arcui comparat, qui media ſui parte inflectitur, & quà fere coit, minus exporrigitur. Lectio editorum codd. ſe corruptam clamat, vt facilè intelligunt qui nare norunt & literas.*

Ad for-

Ad formam Scythici arcus] *Sallust. . . . . & Dionysius:*

Τόρνῳ εἰδόμενον περιηγέος ἅμματι τόξου,
Ἀλλ' εἴη νευρῆς σημήϊα, δεξιὰ πόντου, Ἰθὺ διαγραφθέντα.

Axenus, pòst commercio] *Eadem Plinius lib.* VI. *cap.* I. *& Strabo lib.* VII. καλεῖσθαι ἄξενον διὰ τὸ δυσχείμερον καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν περιοικούντων ἐθνῶν, καὶ μάλιστα τῶν Σκυθῶν ξενοθυτούντων, καὶ σαρκοφαγούντων, καὶ τοῖς κρανίοις ἐκπώμασι χρωμένων. ὕστερον δ' εὔξενον κεκλῆσθαι τῶν Ἰώνων, ἐν τῇ παραλίᾳ πόλιν κτησάντων. *Ouid.* IIII. *Trist.* * *Eleg.4.* Frigida me cohibent Euxini littora Ponti,
Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.

Aliter paullò Amm. Marcellinus lib. XXII. *Histor.*

Specus Acherusia] *De hac Plato Phædone & Strabo lib.* v. *Geograph. & inf. lib.* II. *cap.* III. *Dionysius* περιηγητὴς,

Καὶ Μαριανδυνῶν ἱερὸν πέδον· ἔνθ' ἐνέπουσιν
Οὐδαίου κρονίδαο μέγαν κύνα χαλκεόφωνον
Χερσὶν ἀνελκόμενον μεγαλόφρονος Ἡρακλῆος,
Δεινὸν ἀπὸ στομάτων βαλέειν σιαλώδεα χυλόν.

Et Mariandyni dium genus : hic vbi Ditis
Ingens ille canis ferreo cum gutture fertur
Herculeis manibus superas pertractus in auras
Faucibus infamem diris vomuisse saliuam.

Vbi ex Diodoro Siculo Eustathius: Ἡράκλεια Μεγαρέων ἄποικος, περὶ ἣν ἡ Ἀχερουσία χερρόνησος, ὅπου φασὶν Ἡρακλέα τὸν ἐξ ᾅδου Κέρβερον ἀναγαγεῖν.

CAP. XX. Tum Cimolis accolitur] *Potest etiam* attollitur *legi, vt infrà lib.* III. *cap.* VI. Longè ab eo Taurus attollitur.

CAP. XXI. Mosynœci] *Vnico s. scribsi & cum y, Græcam Orthographiam secutus:* Tibareni *verò per* I. *contra atque in vulgus editum hactenus.* οἱ μόσυνας ἔχουσι - Δουρατέοις· τοῖς δ' ἄγχι πολύρρηνες Τιβαρηνοί.
vt Dionysius Afer. Strabo verò ἀπὸ μοσυνῶν, ὅ ἐστι πύργων, αὐτοὺς ὀνομάζεσθαι. *De his & Dionys. Halycarnass.* I. *Antiq. Roman. & Xenophon* v. Ἀναβάσεως.

Inedia diei totius afficiunt] *Obseruauit Pintianus* ἀστόχως, *vt solet; Apollonij Rhodij locum malè, vt vulgo legitur, reddidisse Pomponium: nisi fortè, quibus hodie caremus, auctores sit secutus. Quid si, vt & symbolam aliquam conferamus,* inedia diei illius aff. *parua commutatione legamus?* Nam diei totius, *sine libris temerè iugulare religio sit: tametsi à librario, ad oram adscriptum, in seriem tralatum esse aliis videatur: Apollonij versus lib.* II. *Argonaut. vers.1030. exscripsi, ne quis fortè à libris desectus requireret: Pintianus enim non librorum Græcorum (quibus abundabat) sed characterum, inopia non expressit.*

Σχέτλιος ἦν γάρ πού τι θεμιστάων ἀλίτηται,
Λιμῷ μιν κεῖν' ἦμαρ ἐνικλείσαντες ἔχουσιν.

Quem in locum eruditiss. Scholiastes, ἱστορεῖ Ἔφορος καὶ Νυμφόδωρος περὶ τούτων ὅτι τὸν βασιλέα αὐτῶν ἄδικόν τι κρίναντα ἐγκλείουσι καὶ λιμαγχονοῦσι. *Eadem ferè Stobæus* περὶ

νόμων

νόμων καὶ ἠθῶν. *Serm.* XLII. Μόσυνοι τὸν ἑαυτῶν βασιλέα τρέφουσιν ἐν πύργῳ κατάκλειστον. ἐὰν δὲ τις δόξῃ κακῶς ποτὲ βεβουλεῦσθαι, τῷ λιμῷ αὐτὸν ἀποκτείνουσι.

Hinc Phasis erumpit] Hic *legit Pintianus. Ego verò nihil muto: non enim semper schematis & Tropis addictus Mela. Hæc enim alternat,* Hinc, Hic, *si animum aduertas.* In Heniochorum] *Strabo lib.* XI. *Phtiotas Achæos ex Iasonis exercitu Achaiam, quæ hic est, habitasse: Lacones verò Heniochiam quorum duces* Ῥέκας καὶ Ἀμφίστρατος *fuerunt, Castoris & Pollucis aurigæ, vnde Heniochi appellati. Plinio verò lib.* VI. *cap.* V. *& illius simiæ Solino cap.* XX. *Polyhistoris, & Marcell. lib.* XXII. *vno cõsensu* Amphitus, *&* Telchio *Castoris & Pollucis aurigæ dicti.*

Corocondamam peninsulam] *Mei arbitrij res esset,* insulam *legeretur, nec quid temerè adderetur. Sic enim* Περιηγητής·

Ἄλλη ἀπειρεσίη νῆσος πέλει, ἣ ῥά τε λίμνης
Ἔνδοθι δεξιτερὴ Μαιώτιδος ἐστήρικται.

Chersonesum Eionem, *vocatam ibi collocare videtur Plinius lib.* VI. *cap.* VI. *Strabo lib.* XI. *Geogr.* κώμην Κοροκονδάμην καὶ Κοροκονδαμῖτιν λίμνην *vocat, &* Σινδικὴν *per* ι. *in prima perpetuò scribit. Mox* lacus excipit, *legi malim.*

Non in ætate modus est] *Non ætate nubiles, sed factis æstimant.*

Et aliquot nomina] *Quæ res multos sæpe in errorem induxit, non animaduertentes gentem eandem varia nomina à variis sortiri vel locis, vel Geographis & Historicis. Monuit idem de Syria sup. cap.* XI. *& de Oceano Dionysius:*

Οὕτως Ὠκεανὸς περιδέδρομε γαῖαν ἅπασαν
Τοῖος ἐών, καὶ τόσσα μετ' ἀνδράσιν οὔνομαθ' ἕλκων.

De Nomadibus & Gelonis locum non mutauimus: sententiam ampliantes, dum certiora occurrant. Turcæque] Iurcæque *Pintianus, qui* Turcas *hinc profligauit, atque vtinam ex Europa, tamquam Hercules alter profligasset: æreus staret in omnibus foris & compitis. Plinius* Turcas *agnoscit lib.* VI. *cap.* VII. *& Simocatus apud Eustathium in* Περιηγητήν, *Hunnos Scythiæ populos Turcos à Persis appellatos auctor est. Qui de rebus Turcicis nostra maiorúmque memoria scripserunt, eorúmq. originem vsq. à capite arcessere studuerũt, hanc vocẽ pro legitima agnoscunt.*

Maioribus & feminis nuda sunt capita] *calui sunt, vt latius Herodotus Melpom. Maximè sanè mirandum: tradunt enim Philosophorum filij, mulieres, eunuchos, & pueros numquam caluescere: quòd temperamento sint frigidiore & humidiore, quo capillus alitur, qui nimia cutis siccitate excidit: Cuius tamen rei caussam Aristoteles ad cerebri magnitudinem retulit, lib.* V. *Hist. animal. cap.* IV.

LIBRO SECVNDO.

CAPITE I.

Ad dexteram Europa est, modò] *Sunt qui post* modò, *incisum faciant.*

Gryphi sæuum & pertinax] *Quid si* pernix *legas? vt de Tigribus inf. lib.* III. *cap.* V. *& de Araxi fl. ibidem. Plinius legen. lib.* VII. *cap.* II *initio. Ad hos Plautus*

allusit Aulularia: Pici diuitiis qui aureos montes colunt.
Virgil. Ecloga VIII. Iungentur iam Gryphes equis.

Singuli oculi, Arimaspi] *Vnocula gens Solino cap.* XX. *Tales Græcis* Cyclopes. *Ennius apud Varronem lib.* VI. *de ling. Lat.* Decem coclites quos montibus scimus Rhiphæis fodere. *quod annotauit & Turnebus lib.* XXIII. *Aduers. cap.* XXVI. *Eustathius in Dionysium de his eleganter:* Αἰσχύλος μονῶπα στρατὸν ὀνομάζει, διότι τοξικώτατοι ὄντες, ἐπιμύουσι τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν, διὰ τὸ πρὸς τὴν βολὴν εὔστοχον. καὶ τάχα διὰ τὴν ἄγαν ἐκ παίδων εἰς τοῦτο συνάσκησιν, ὡς καὶ οἱ παλαιοὶ λέγουσιν, εἰς βραχύτερον αὐτοῖς ὁ ἕτερος συνέσταλται τῶν ὀφθαλμῶν. ἔτι δὲ ὅτι τοιοῦτοι, ὡς εἰκὸς, ἐκ προϋπαρξάντων ὁμοίων γίνονται πατέρων, καὶ τούτου γινομένου ἐπὶ ἀεὶ, ἐτελέσθη τὸ πάθος εἰς ἐθνικὴν ἰδιότητα. οὐ γὰρ δή τι, φασίν, ἄλλως ἡ φύσις οὕτω τερατῶδες γένος ἔθνοις ἐξήνεγκε. καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο Ἀριμασποὶ, καθὰ καὶ Ἡροδότῳ δοκεῖ, ἐκ τοιούτου πάθους καλοῦνται, ὡς οἷον εἰπεῖν μονόφθαλμοι. ἀρὶ μὲν γὰρ τὸ ἓν, Σκυθισὶ, μασπὸς δὲ ὀφθαλμός, ἱστορεῖ γὰρ Ἡρόδοτος καὶ τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας ἀνωτέρω τῶν Ἀριμασπῶν οἰκεῖν. τοὺς δὲ ὑπερβορέους, ἔτι ἀνωτέρω αὐτῶν ἐπὶ θάλασσαν· λέγων καὶ ὅτι ὥσπερ εἰσί τινες ὑπερβόρεοι, οὕτω καὶ ὑπερνότιοι. *M. Ant. Muretus Variar. lect. lib.* XII. *cap.* VIII. *Latinè hæc reddidit. Meam igitur versionem non apponam: vt videant etiam quanta vtilitate voluptatéque careant, qui Græcè ignorant, & hoc amplius, oderunt.*

Huius flexus Buges amnis] *Plinius lib.* IIII. *cap.* XI. *Memini quosdam* Hyrgis amnis *ex Herod.* μελπομένῃ *legere.*

Immania magnarum gentium] Spacia *addunt qu. codd. Sed hîc glossematis fœdarunt vel ludimagistri, vel librarij optimos quosque auctores, nulla habita rationе concisè loquendi consuetudinis Melæ, cum Crispo Sallustio communis nam & hic mirè hodiéque harpyiarum vnguibus contaminatus circumfertur, suprà quoque fa*stigiat, *pro* fastigat *quidam legunt. Non sequor: tametsi Cæsar & Liuius* fastigiatus *hodiéque præferunt: poëta enim* fastigatus: *rectius. Vitur inf. lib.* III. *cap.* I.

Vocant, Corambico, *&c.*] *Quid Pintianus legerit, in promtu est. Ego malim, bona venia illius;* vocant Corambi, ei quod Asia diximus, par, & aduersum.

Hypanis] *Vulgata lectio. Freden. reponit* Hypacyris. *De illo Vitruuius libro* VIII. *cap.* III. *& Ouid.* XV. *Transformat.*

Quid? non & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis salibus viciatur amaris?

Deinde aliter appellantibus] *Strabo lib.* VII. καὶ τοῦ ποταμοῦ τὰ μὲν ἄνω καὶ πρὸς ταῖς πηγαῖς μέρη, μέχρι τῶν καταρακτῶν Δανούβιον προσηγόρευον, ἃ μάλιστα διὰ τῶν Δακῶν φέρεται. τὰ δὲ κάτω μέχρι τοῦ πόντου τὰ περὶ τοὺς Γέτας καλοῦσιν Ἴστρον.

Acceptisque aliquot amnibus] *Sexaginta amnes in se recipere, omnes nauigabiles, auctor Plinius* IIII. *cap.* XI. *& Solin.* XIX. *cap. Polyhist. Lucanus lib.* II.

Ister casuros in quælibet æquora fontes
Accipit, & Scythicas præceps eructat in vndas.

Idem lib. III. Multifidum *vocat. Valer. Flaccus:*

Haud procul hinc ingens Scythici ruit exitus Istri.

Tantùm

Tantùm Nilo minor] *Rursum discedit ab Herodoto suo; qui maiorem esse Danubium affirmat, Euterpe. Sallustius a nobis st.a in fragmentis Histor.* Ister, inquit, secundum Nilum amnium maximus, qui in mediterraneum pelagus influunt. *Aristot.* μετεωρ. *lib.* I I. Ἴστρος καὶ ὁ Νεῖλος μέγιστοι τῶν ποταμῶν εἰσὶ τῶν εἰς τὴν θάλασσαν ἐξιόντων. *Et Lucanus lib.* I I I. *de Nilo:*

Non minor hic Ister.

Arrianus Istrum maiorem esse adfirmat. Vide & Agell. cap. V I I. *libri* X. *Noct. Attic.*

Totidem quot ille ostiis] *Tanta quoque in hoc de ostiorum numero opinionum varietas, quanta in Nilo Strabo enim, Solinus, & Ammianus septem nobiscu dant: & poëta* septemgeminum, *Ouidius, Stat. Papinius & Val. Flaccus. Ptolemeus verò, Plinius, & Tacitus sex illi attribuunt. Herodotus, Ephorus & Dionysius Afer quinque dumtaxat. Loca piget exscribere: sat habeo digitum in fontes intendisse. Sunt & de fonte Danubij, non secus atque de Nili, repugnantes sententiæ Geographorum, & Historicorum. Herodotus enim & Arist.* I. μετεωρ. *ab vrbe Pyrinene, hoc est, Pyrihenea saltu deriuant: hic tamen lib.* περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων *secum pugnat, cuius etiam sententiam in Dionys. Eustathius attulit. Apoll. Rhodius in Argonaut. à Rhiphæis montibus descendere: Æschylus verò Prometheo, & Pindarus Olympiis, ab Hyperboreis montibus oriri magno errore tradiderunt.*

Agathyrsi] *Eadem Amm. Marcellinus lib.* X X X I. Gelonis Agathyrsi collimitant; interstincti colore cæruleo corpora simul & crines: & humiles quidem minutis atque raris; nobiles verò latis, fucatis, & densioribus notis. *Hinc apparet quare Virgil.* I I I I. *Aeneid.*

Cretésque, Dryopésque fremunt, pictíque Agathyrsi.

Martialis quoque picti Britanni . . Gelonos *quoque de quibus mox, pictos idem Maro appellat* I I. *Georg. & Vibius Sequester:* Geloni Thraciæ populi picti corporis partes. Scythiæ populi *leg. Vide inf. lib* I I I. *cap.* V I.

Sarmatæ] *Satarchis tribuit Solinus cap.* X X. Satarchæ, *inquit,* vsu auri argentique damnato in æternum se à publica auaritia abdicarunt. Scytharum interius habitantium asperior ritus: specus incolunt.

Sæua hiemis] *Sic sup. paullò,* immania gentium. *Hellenismus Corn. Tacito sæpè & Sallustio alüsq; vsitatus: Exempla in mundo sunt: & inf. lib.* I I I. *cap.* V I.

Totum braccati corpus] *Hinc apud Cic. Anacharsis Scytha Tuscul.* V. Mihi amictus est Scythicum tegmen, calceamentum solorum callum, cubile terra, pulpamentum fames: lacte, carne, caseo vescor. *Et iam è miratur Galenus alibi gentem adeò barbaram & immanem Anacharsidem & Abarim philosophos singulari & eruditione, & vita continentia dedisse.*

Tauri Iphigeniæ] *Vide Ouid* I I I I. *Trist Eleg.* I V. *&* I I I. *De Ponto Eleg.* I I.

Basilidis ab Hercule] *Herod.* μελπομένῃ. Hercules cum Echidna concubuit, ex qua tres suscepit liberos Scytham, Agathyrsum, Gelonum, genus vnde Basilidum.

Diu statam sedem] *Freden. coniectat,* ita hi statam sedem agunt *scripsisse*

Melam. Mihi non probat.particulam enim diu Melæ in deliciis esse obseruabit non admodum in eius lectione hospes. De hoc sup. ad cap. V I I I. *lib.* I. *Hinc Numidarum* errantes domos *vocat Lucan. lib.* I. *Pharsal.* & *Horat. lib.* I I I. *Oda* X X I I I I.

Campestres melius Scythæ

Quorum plaustra vagas rite trahunt domos, Viuunt.

& *Sillius lib.* I I I. Nulla domus, plaustris habitant, migrare per arua

· Mos, atque errantes circumuectare penates.

Sauciant se qui paciscuntur] *Eumdem & Medorum morem fuisse auctor Solinus cap.* X X. *De Catilinæ coniuratis non dissimilia Sallustius & Tacitus.*

Perpotatis interlocantur] *Libenter facio, vt vulg. lectionem tuear, nec quid temere sine libris immutem; coniecturam incertam rationi posthabens. Nec enim assentior Accursio Martangelo, aut Freden. Pintiano: qui quòd locum non intelligerent, statim, vt solet, aliam lectionem cuderunt. Ille pro* interlocantur inter loquentes, *aut* inter iocantes; *libro Diatribarum in Solinum: Hic,* perpotantes interiungunt. *quæ vox haud scio an in lingua Lat. pomœriis reperiatur: mihi sanè, fatendum enim quod res est, durè ferit aureis, nimis fortè delicatas. Equidem dum simile exemplum reperiam, sic exponam; vt quemadmodum Duplicarij, duplici stipendio merebant; ita hi inter bibones alternatis vicibus collocabantur, haustúmque iterabant. Scytharum enim bibacitas (non dico vinacitas Hispano more) Prouerbio locum dedit. Sollemne id hodiéque Germanis, vt inter pocula, bella, quibus adsuerunt tantùm, gloriose iactent, ne dicam odiosè: & sic mero frangant diem, adeóque sermones tempestiuáque symposia in multam noctem perducant; Q. Pansa, & Sex. Bibulo Aedilibus, ludos facientibus.*

Vt Essedones parentum] *Delet hæc Pintianus: non rectè: Equidem retineo auctoritate m. s. codicis Parisini, vt Essedonum mores cum Scytharum componantur. Ipse etiam Mela sup. paullò (ne longè exempla petantur) in rem præsentem veniet, vbi de Essedonibus, parentum capitibus pocula fabricantibus. Et sic ferè Solinus b. s. exscribsit. Locum vt conferri queat integrum adscribam:* Scytharum interius habitantium asperior ritus: specus incolunt. Pocula non vt Essedones parentum, sed de inimicorum capitibus moliuntur: amant prælia: interemtorum cruorem ex vulneribus ipsis bibunt: numero cædium honor crescit, quarum expertem esse apud eos probrum est. haustu mutui sanguinis fœdus sanciunt, non suo tantùm more sed Medorum quoq. vsurpata disciplina. Bello denique quod gestum est Olympiade nona & quadragesima, anno post Ilium captum I Ͻ C I I I I. inter Alyattem Lydum & Astyagem Mediæ Regem, hoc pacto firmata sunt iura pacis. *Hæc ille.*

Neuris in lupos] *Affirmant eadem Solinus & Eustathius in Dionysium μεμνημένως, annuis vicibus Neuros è lupis homines euadere. Herodotus tamen Thalia negat. Plato quoque lib.* V I I. *De Repub. Lycaonem & Parrhasium Arcades in lupos degenerasse fabulam credit: tametsi Varro & Pausanias Arcadicis pro vero tradant. Virgil. Pharmaceutria de herbis Magicis:*

His ego

His ego ſæpè lupum fieri, & ſe condere ſiluis
Mœrim, ſæpe animas imis excire ſepulcris.

Propert. . . . Et ſua nocturno fallere terga lupo. *Lege Plinium lib.* V I I. *cap.* I I I I. *&* V I I I. *cap.* X X I I. *Agellium lib.* I X. *cap.* I I I I. *Auſonium epigr.* L X I I X. *&* X C I I X. *& D. Auguſt. de coniugiis veteris & noui Teſtam. & lib. De Spiritu & Anima cap.* X X V I. *& De Ciuitate Dei lib.* X V I I I. *cap.* X V I I I. *Non hic attingam arduam illam quæſtionem, mâſne in feminam, & retro, commutari potuerint, quod Plinius aliique narrant: & de hyæna Ariſtot. Oppianus, Plinius, Ouidius, ceteri, prodiderunt.*

CAP. II. Ne feminis quidem] *Ex Herod. Terpſichore. Eadem Solinus cap.* X V I. *Cicero tamen* V. *Tuſcul. Indicis mulieribus tribuit:* Mulieres, *inquit,* in India, quum eſt cuiuſque earum vir mortuus, in certamen iudiciúmque veniunt, quam plurimum ille dilexerit: plures enim ſingulis ſolent eſſe nuptæ. quæ eſt victrix, ea læta, proſequentibus ſuis vnà cum viro in rogum imponitur: illa victa, mœſta diſcedit. *Ad quem locum ſimilia exempla ex Plutarcho, Diodoro, & Propertio congeßit doctiß. Camerarius. Sed quid mirum ſi hæc confuderint? cùm per nebulam tantùm nota India eſſet, raráq; eò nauigatio inſtitueretur.* Moribus datur] *Suſpectum mihi ſemper de mendo; & ex ora in ſeriem irrepſiſſe; vel ex ſequentibus nata non ſuum tenere locum credidi. An ad decus pertinet? Ne Suada quidem perſuaſerit; niſi fortè* à maioribus datur *ſcribſit Mela. Polyhiſtor autem cap.* X V I. *de Thracum moribus:* Virgines, *inquit,* non moribus nubunt, ſed præmiis. *Hinc fortè natum gloſſema: ſed coniectura tantum mea, non ἀπόδειξις. Mox enim de moribus:* Vtrum fiat, ex ſpecie, non moribus cauſa eſt. *Vbi ſi rectè Melæ ſenſum Solinus calluit, & hariolandi ars valet; quouis pignore depoſito leg. contenderim;* Vt antiſtat ſpecie & moribus, cara eſt. *Quod ſi non impetro, aliunde huc irrepſiſſe efficiam.*

Manéntque dominas proci] *Sic vulgo legebatur. Doctiß. Pintianus veſtigia vet. ſcripturæ ſagaciter odoratus, veram lectionem eruit, & tamquam exſculpſit:* mœrendo minus profici. *vt ad caput* I X. *lib.* I. *ingenuè teſtatur, homo integerrimus, cuique tutò fides haberi vel iniurato poſsit. Oliuarius tamen Valent: hanc ſibi lectionem vindicauit,* mœrendo minus proficere.

Ceteras qui habeant] *Ariſtot. Categoriis haberi potius viros dicit quàm habere. Terent.* . . . . Quis heri Chryſidem habuit. *& Ariſtippus* ἔχω λαΐδα, ἀλλ' οὐκ ἔχομαι. *Cicero alibi* . . . . *Aduerte ſuprà ad conductionem & locationem alludi, & veterem coëmendi ritum in connubiis. Virg. I. Georgicῶν.*

Téque ſibi generum Tethys emat omnibus vndis.

Deducta à Mileſiis] *Præpoſterè hæc vulgo collocata poſtliminij iure in vet. ſedem repoſita ſunt. Mox, Iouem lapidem iurare liquet ſcribſiſſe Melam,* ſimilis fluit.

Halmideſſon] Halmydeſſon *lib. vet. per y. Ptolemæus ſcribit* ἀλμυδισσὸς *abſque ſpiritu. Xenophon* V I. *ἀναβάσεως, & Scholiaſtes Sophoclis Oedipo tyranno,* Halmydiſſus *per i. in penult.* σαλμυδισσὸς *Lycophron.*

Bathynis, Tum Rheso] *Nihil mutandum censeo, tametsi imperet Freden. Straboni enim lib.* XIII. *Geogr.* ῥῆσος ὁ βαλιλεὺς τῶν Θρᾳκῶν *celebratur, & Rhesi vnda, quæ apud Homerum.*

Non nauigata maria] *Credidi aliquando melius legi posse,* non nauigato mari. *cuius coniecturæ nondum me pœnitet, nec cur pœnitere debeat video: hoc est enim pedibus transisse. Sic hoc ipso cap. de eodem Xerxis innumerabili exercitu:* & factus freto nauigabili peruius. *licet ea vt supposititia furcis Pintianus eiiciendâ putet. De Xerxe pleni historicorum, pleni poetarum libri.*

Cynosema, tumulus Hecubæ] κυνόσημα *geminato sibilo Thucydides, & Græci. Ausonius:* Quicumque hoc nostrum σῆμα κυνὸς legitis. *Solin. cap.* XVI. Extra Sigæum Asiæ in quo tumulus est, Cynossema dictus, Hecubæ sepulcrum: & turris Protesilai delubro data.

Sine ex figura] *Feminæ sæpe canibus comparatæ. Hesiodus* ἔργοις *Pandoræ indidisse Mercurium* κυνεόντε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος. *Itaque sæpè* κύων *Helena dicta est Homero & Lycophroni, ob immoderatā libidinem: quòd sicuti canes ἀναιδῶς coëunt; sic omnibus sui potestatem fecisset. Cynici ob eandem impudentiam cum maledicentia, nomen sortiti. & Scyllas fabulantur* Deprensos nautas canibus lacerasse marinis, *Virgil. Ecloga* VI. *& Ciri.*

Est Macidos] Madytos *leg. H. Stephano videtur: alijs* Malidos *ex Stephano de Vrbibus.* Ægæum statim pelagus] *Dictum auctore Varrone, ab hinnulis, quòd in eo mari scopuli à similitudine caprarum* αἶγες *vocantur. Apollonij verò Scholiastes:* τὸ αἰγαῖον πέλαγος ἀπὸ νήσου αἰγῶν καλουμένη: *Lycophronis verò* ὅτι δίκην αἰγὸς κυματοῦται. *Aliter Plinius lib.* IIII. *cap.* XI. *extr.*

Longo muro Macrutichus] *Sic repone ex Plinio ibidem. Vulgati,* iugo facie vallis includitur, *vitiosè: quòd nihil veri inde eruere queas. Quid Pintianus tentarit,* iugo Pallenes includitur, *in promtu est legere.*

Alopeconesum] *Insula hæc est Straboni, &* Alonesus, *lib.* IX. *Stephano etiam ciuitas. Non sequor igitur eos, qui* Callipolim *contra libros reposuerunt.*

Spacio mensium ferunt] *Inuenit autem myriadas centum &* LXX. *hoc est, decies septies centena armatorum millia; quem numerum tradit Herod. Polymnia; Iustinus verò ex Trogo Pompeio lib.* II. DCC. *millia &* CCC. M. *auxiliorū fuisse scribit. Ammianus libro duodeuicesimo:* Quousque nobis Doriscon Thraciæ opidum & agminarum intra consepta exercitus recensitos Græca fabulositas numerabit? Ex quo canentem] *In* V. C. *legitur:* &, quo canentem Orphea, secuta narrantur etiam nemora, Zone.

Maronia regio vlterior Diomedem tulit] *Vanus haberi non recuso, nisi verum dixero: errasse alterutrum: Melam an Solinum? Melam dij prohibeant. In Solino menda post omnium emendationes resident, vt ipsi cum duobus m. ss. Toletanis comparando didicimus, multaq́; notauimus, quæ, Deo faciente, aliquando in vulgus apparebunt. Sic enim ille cap.* XVI. *hinc exscribsit:* Deinde stagnum est Bistonium: nec longè regio Maronea: in qua Tinda opidum fuit, equorum Diomedis

Diomedis stabulum: sed cessit æuo, solúmq. turris vestigium adhuc durat. *Ceteravt Mela noster. Suspicor autem in Mela legisse*, Ripis eius adiacens Maronea regio, vbi Tinda Diomedem tulit. *Eruditus lector arbitrabitur.*

Abdera] *De hac Cic. ad Atticum lib.* IV.*ep* XVI.*& lib.* VII.*epist.* VII.*& Hippocrates in epist.* Portus Capra] *H. Stephanus* κάπρων λιμὼ, *non male. Vulgati* Caprullon, *pro quo*, Capros cum insula, *Pintianus reponebat: qui & Aristoteli patriam, quæ hic in lituris densisq. tenebris iacebat, reddidit; illustrantiq. felici conatu, si qua in ad alumni laudem, accessionem fieri pote est Eandem apud Ptolem. sepultam* ἰδὲ παρέργω *excitare conemur, vbi pro* σάντειρα *leg.* κοσάλειρα.

Acroathon] Acrothon *Solinus appellat* XVI. *cap. qui gemina cum hu narrat, vt & de monte Atho. Vide Lucianum in Macrobiis, & Plin.* IIII.*cap.x. Post paullò concinnius fort.* Eratiis, *quàm* Fretriis *legatur.*

CAP. III. Tot Macedonum populi quot] *Sic malim, quàm*, Tum Macedonum, *quomodo antea legebatur. Locus, ad quem multi statim cap. initio impegerunt; & nescio quibus interpunctionibus quæ somnia commenti sunt.*

Maximè illustrem] *Antea enim vicus erat, vt Demosth. Philippicis ait. Iuuenalis Sat.* x. Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis.

Copos dicitur] V V. C C. κωφὸς, *sed nihil immuto.*

Scione proxima] *Vidit H. Stephanus leg. Sanè, nam sup. extremo cap.* Scione *nominauerat: cui assentior; emendationem confirmate Strabone in Collectaneis, Herod. Polymnia & Plinio l b* IIII.*cap.x. vt quidem Pintianus restituit.*

Ichnæ] *Magis probo, quàm quod Herm. Barbarus supposuit* Dertis: *cùm è vestigiis antiquæ lectionis* Icario: *tum è Plinio ibidem.*

Philoctetes alumnus] *Pindarus* πυθίων ά. *Philoctetæ Troiæ captæ gloriam tribuit: de quo Lycophron Cassandra, & Tzetzes Scholiastes.*

Myrtoum pelagus] Myrtilum *etiam Aethico dicitur, à Myrtilo.*

Melebœa] *A Plinio inter Magnesiæ (quæ Thessaliæ est annexa) vrbes collocatur. Pintianus hic operosè* Lucanum *gentis suæ poëtam aduersus Herm. Barbarum purgat: sed culpa* ῥαϑυμίας *condonetur poëtæ in opere imperfecto: qui huiusmodi emendaturus erat, si per Neronem mortem festinantem integrum fuisset. Bis igitur errauit: cùm quod in Thessaliæ vrbibus* Dorion *(quæ Peloponnesi est) collocarit, deceptus, vt fit, affinitate nominis* Dotion. *Qui error, vt fieri amat, alium traxit: vt ibi Thamyrim victum occæcasse, lyráque multasse Musas finxerit; quod in Peloponneso accidisse auctor Homerus Iliad.* β.

καὶ πτελεὸν, καὶ ἕλος, καὶ δώριον, ἔνϑα τε μοῦσαι

Αντόμεναι, ϑάμυριν τὸν ϑρήικα παῦσαν ἀοιδῆς. *Vide Suidam & Eustathium.*

In Bœotia Thebæ] *De Aegyptiis* ἑκατομπύλοις, *lib.*1.*cap.*1x. *Ha Cadmeæ & ἑπτάπυλοι quas Lycophron Ogygias vocat, & Virgil. in Aetna, siue is, Corn. Seuerus est, Varro lib.*III. *De re rust.* Est vetustissimum oppidum Bœotiæ Thebæ, quod Rex Ogyges ædificauit, peractis iam duobus millibus annorum & centum. Aulis commorantium statio] *Hinc in Grammat. Commentariis Græcis*

Græcis ἀπὸ τοῦ ἀλεεῖσθαι ἐκεῖ τοὺς ἕλληνας *littera* υ, *interposita deriuatur. Homerus* ... *Lucretius* ... *& Statius:* Prima rates Danaas Hecateria congregat Aulis.

Rhamnus parua] *Melæ lectionem vulg. confirmat Solinus, nisi hunc ille in errorem induxit. Discrepat tamen:* Dianam *enim non* Nemesin *Phidiæ opus fuisse scribit, cap.* XIII. Delphi, *inquit*, Rhamnus quoque in qua Ampliarai fanum & Phidiacæ signum Dianæ. *Pausanias Atticis à nobis stat, &* Rhamnusia Nemesis *in Prou. cessit; nec temere est quod vulgo dictitant.*

Hoc illi cognomen] *Glossema putat Pintianus: mihi tamen sine libris vett. delere religio sit; quòd non infrequens sit Græcis Latinisq́; auctoribus etiam suo sæculo notissima inculcare, quòd de posteritate exterisque cogitarent. Non longè abiero. Lib.* III. *cap.* I. *Oceani æstum explicat, & Solin. cap.* XXVI. *& lib.* III. *ab* V. C. *Liuius* furcæ *quid fuerint. Omitto innumera. Suprà de saxis Scyroneis Ouid.* VII. *Transform. legen.* Ichthys ad vesperum] *Concinnius fort.* Ad vesperum Ichthys. *Nihil tamen necesse mutare, si rectè interpungatur.*

Gythius] *Reprehendit Freden. Strabonis interpretem quòd* ἐπίνειον emporium *converterit: quem Thucydidis Scholiastes à culpa liberat.* Ἐπίνειον, *inquit*, καλεῖται τὸ ἐμπόρειον, ἢ παρὰ τὸ ἐπινήχεσθαι αὐτὸ τῇ θαλάσσῃ, ἢ παρὰ τὸ ἐν αὐτῷ τὰς ἐλκάδας νήχεσθαι, ἢ ὀκέλλειν. *Idem* καταγώγιον *etiam significare, ille & Suidas, testatur. Hic mihi locus manum iniicit, auremq́; vellit, vt rursum Ptolemæo qualemcumque ab ingenio opem feram: Sic enim omnes, quos quidem viderim, codd. in vulgus editi* τρίναστος ἐπίνειον. *Ego verò* ἐπίνειον *loco motum, & proximè antecedenti reddendum contenderim, scil.* γύθιον: *quod Lacedæmoniorum nauale fuisse omnes affirmant.* τρίναστος *quoque vnico* σ *scrib. quis ex Steph.* πολυγράφῳ *contendat.*

Velut freto] Velut fluuio, *Pintianus emendat. Mihi* velut falce, *vt & Fr. Sanctio magis placet, cuius propriũ* incidere. μάντις δ' ἄριστος ὅς τις εἰκάζοι καλῶς.

Et notior aliquando] *Nihil muto. Quidam libri* aliquanto.

Calydon & Euenus] *Iuxta Calydonem amnis, circa collem Taphossum, vt Strabo lib.* IX. *quem Plinius* Taphrassium *vocat. Vide Ouid.* IX. *Metamorph.* Calydonia *silua, & aper* Calydonius *prodigiosæ magnitudinis, in ea à Meleagro interfectus, in Aetolia est: cum y, in secunda syllaba.* Caledonia *per e, silua Scotiæ: vtraque secunda longa & tertia breui: quæ res multos fefellit. Martialis lib.* I. *Epigr.*

Nuda Calydonio sic viscera præbuit vrso.

Et lib. X. Quinte Caledonios Ouidi visure Britannos.

Lucanus VI. *Pharsal.* Vnda Caledonios fallit turbata Britannos.

& Ausonius Mosella: Tota Caledoniis talis pictura Britannis.

Alius ab eo, qui iam dictus est] *Constituta hac lectione, frustra sudat Vadianus, & Oliuarius Valentinus.*

CAP. IIII. Altero Ionium] *Plinius tamen lib.* III. *cap. vlt.* Ionium *Inferum mare facit. Solin.* Inferum, Ionium, & Tyrrhenum *cap.* XXVI. *Hesychius verò* Hadriam *&* Ionium *eandem esse scribit, citatq́; Aeschylum Prometheo. Vide & Apollonij Schol.* Nunc si pro materia] *Nihil planius aut apertius: In alterius,*

alterius, inquit, libri molem, si pro dignitate laudetur Roma, opus excresceret: & sanè argumentum, quod multorum præstantium ingenia exercuit, Græcorum Latinorumq́; vnus de multis Aristides de vrbe Roma. Plinius lib. III. *cap.* V. *de Italia:* Vrbs Roma vel sola in ea, & digna tam festa cernice facies, quo tandem narrari debet opere? *Valentinus tamen Oliuarius ridiculè commentus est, aliósque in eundem errorem induxit, Vrbis instaurationem & incrementum, quo ex casis & tuguriis facta lapidea est tota, adeóq. marmorea: quo nomine Augustus gloriabatur.*

Nouem capp. exsurgens] *Timauus Venetiæ fl. Concordiæ atque Tergeste proximus, qui ex monte quidem grandi per nouem ora effusus, amplissimum fontem facit: ex quo vno tantùm exiens alueo, in Adriaticum funditur mare in sinu Tergestino. Et Antenor in Italiam veniens per hunc amnem Adriatici sinus mare penetrauit. hinc* Antenorius *Lucano lib.* VII. *ex Virg.* I. *Aen.* Antenor potuit mediis elapsus Achiuis, *&c. Non quòd Patauium attingat, vt quidam existimarunt. Martialis quoq.* Timauum multifidum *appellat. De hoc amne erudita epist. exstat Bapt. Egnatij ad Matthæum Aduocarium, inter eas quæ Clarorum virorum.*

Ab imis radicibus Vesuli] *Alij Padum ex iugis Pœnnis ortum habere putant. Vide Strab. lib.* IIII. *χωρογραφούμενον.*

Fanestris colonia] *Nihil mutandum ipse Pintianus monuit extremo libro* III. *quod est hominis verè humanitate exculti.*

Ab eo Samnites marit. teneni] *Mendum latere suboluit Fredenando. Ego hanc lectionem probo. Editi enim:* Ab eo Senogallia maritima.

Latinum, Theanum] *Vulg.* Lucrinum: *&* Teanum *sine spiritu: Sic Ptolemæus, Strabo* τεάνον: *Liuius & Cicero:* Theani *fl. Campaniæ meminit Orosius lib.* V. *cap.* XVIII. Tianum, *per* i, *in quibus Pomponij libris se offert: quæ scriptura insuper habenda non est, quòd & in nummis antiquis cusa reperiatur: quos mihi Abrah. Ortelius* V. C. *ostendit.*

Cauloniam] *Sic & Steph. de Vrbibus. Solini tamen exc.* Caulonã *τειχιδάλως.*

Opima Lucaniæ loca] *Fortè,* omnia Lucaniæ loca.

Aliquando Circeij] *Plinius lib.* III. *cap.* V. Circeij quondam insula, immenso quidem mari circumdata, vt creditur Homero, & nunc planitie, *&c. Locus Homeri exstat Odyss.* κ'. *Idem & lib.* II. *cap.* XXCV.

Quia Italiam finit] *Lucan. lib.* I. *Pharsal. belli:*

Finis & Hesperiæ promoto milite Varus. *Legen. Strabo lib.* IIII.

Direptisque populis] *In vet. m. s.* Parisino diremptisque *reppen, quomodo leg. coniecerat H. Stephanus lib.* I. *Schediasm.* XXV. *Dionysius Afer Græcè huiusmodi effert μέσσην διὰ γαῖαν ὁρίζων.*

CAP. V. Martius Narbo] *De Narbone elegans exstat Sidonij Apollinaris carmen.* Massilia à Phocæis] *Phocæensium coloniam, auctor Herodotus Clio. Oppianus Halieuticis, & Isocrates in Archidamo. Respub. optimis & feuerissimis legibus temperata: litteris etiam Græcis & Philosophiæ studiis clara, quò & Romani tamquam alteras Athenas proficiscebantur. Valerius Maximus, & Strabo*

 libro IV.

lib. IV. ἐν δὲ τῷ παρόντι καὶ τοὺς γνωριμωτάτους ῥωμαίων πέπεικεν, ἀντὶ τῆς εἰς ἀθήνας ἀποδημίας ἐκεῖσε φοιτᾶν φιλομαθεῖς ὄντας. *Mollitiei tamen nomine malè audiebant; credebantúrque* γυναικοπαθεῖν, *teste Athenæo. Hinc Plautus Casina* Massilienses mores, *vocat molles: tametsi secus Chiliastes.*

Per medium integer agens] *Rhodanus & Arar ex Alpibus decurrit, & insulam Delta forma efficit Polybio lib.* III. *Hist. vbi Sipontinus ex Mela hæc addidit, quæ in Græcis non comparent; videtúrque* per medium iter agens *legisse. Vide Amm. Marcell lib.* XV. *Hist.* Atax exiguus] *Lucanus lib.* I. *Pharsal.*

Mitis Atax Latias gaudet non ferre carinas.

Sed natalibus Varronis Atacini clarior. Mox, se tendens, *pro* teneus, *legit Pint. quo.l, quoniam Melæ peculiaris phrasis est, non damno.*

Rubresus nomine] Rubrensem *vocat Plinius, nisi mendosus codex est, cap.* IIII. *lib.* III. Flumen, *inquit,* Atax è Pyrenæo Rubrensem permeans lacum: Narbo Martius Decumanorum colonia XII. M. passuum à mari distans. Piscem è terra] T. *Liuius lib.* II. *Annal.* In Gallico agro, qua induceretur aratrum, sub exsistentibus glebis pisces emersisse.

Finis Galliæ] *Amicus quidam meus hæc à librariis adscripta de more putabat: quod vt crederem nondum à me impetrare potui. Sic enim super. cap.* Varus Italiæ finis: *& proximè* Iunonis promontorium finit Europen, *& alibi sæpè.*

CAP. VI. Linum aut spartum alat] *Iustin. lib. vlt. Iam lini spartíq; vis ingens. Plinius, & alij. Hinc credo & Ptolemæo, & Appiano Carthago noua, Contestanorum,* σπαρταγένη, *hoc est* Spartaria, *à sparti copia appellatur.*

Pars Lusitania vocatur] *à* lusu *Liberi patris, aut* Lyssa *cum eo bacchantium: auctor Varro apud Plinium lib.* III. *cap.* I. *à ludo scilicet, aut* λύσσῃ *furore bacchantium. L. Andreas Resendius Lusitanus, vir omnis antiquitatis peritißimus sic explicat, à* Luso *Liberi filio, aut* Lyssa, *socio nomen sortitum. A quo inuitus facio vt dissentiam.* Lysitaniam *etiam per y scribi, idem ex Steph. de Vrbib. Inscriptionibus marmorum, & L.* In Lysitania. *D.* de Censibus *eruditè docet Comm. in Vincentium suum.* Quæ in altum extrudit] *Qui me audiet, audiet autem qui rationi auscultabit, nihil mutabit. Latina enim & elegans formula: vt,* quod bene vertat, *pro* vertatur. *aliáque sexcenta melioris notæ scriptoribus vsurpata, sæpe etiam affectata. Sic Iuuenalis.* Inter Subur & Tholobin maius] *A glossa est, vel librarij oscitantis somnium: quare in insulam deportetur. Apparet, si conectare licet, suprà paullò sic interpunxisse:* Subur, Tholobi, parua flumina: *Vt igitur Geographiam scioli locupletarent, & ob prolata pomœria Imperatores fierent; totidem maiora fl. commenti, addiderunt. O homines nimis largos!*

Tulcis eam modicus amnis subit, ingens Iberus Dertosam attingit] *Vulgati codd.* amnis super, ingens Iberus deorsum attingit. *Nos* subit, *pro* super *reponimus. H. Stephanus, & ante illum Adr. Turnebus* Dertosam, *pro* deorsum *substituit: quod apud Strabonem huic vrbi* ἐπ' αὐτῇ τῇ διαβάσει τοῦ Ἴβηρος, *in ipso Iberi traiectu, locus detur. Et non multo post idem:* ἐκ δὲ τῆς παρρακῶνος, ἐπὶ τὸν

ἐπὶ τὸν πόρον τοῦ Ἴβηρος, κατὰ Δερτῶσσαν πόλιν. *Turnebus lib.* XXIV. *cap.* XLI. *Aduersar. similem locum in Galba Suetonij cap.* X. *emendat*: ac subinde Alexandrina nauis Dertosam appulit armis onusta. *Excusi enim hactenus* detorsa *vitiosè.* Et Duriam] Turiam, *per Tau leg. ex Claudiano, & Hermol Castigat. in Plinium. Sallust. lib.* II. *Histor.* Inter læua mœnium & dextrum flumen Turiam, quod Valentiam paruo interuallo interfluit.

Phœnices habitant] Pœni *Pintianus: rectè. Solinus cap.* XXVI. *Polyhistoris de Hispania,* Gades *à Pœnis cultam insulam habitatámque innuit,* Gadírque *ab iis nominatam. Sic Horatij illud lib.* II. *Carm. Oda* II.

Latius regnes auidum domando
Spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus iungas, & vterque Pœnus
Seruiat vni:

Sic explicandum videri doctiss. Ortelius me admonuit: licet aliter Turnebus Aduersar. XXX. *cap.* V. *Sallust. lib.* II. *Historiarum* Tartessum Hispaniæ ciuitatem, quam nunc Tyrij mutato nomine Gadir habent.

Atque vnde nos sumus Cingenteraum] *Lege,* Atque v. n. s. ex gente ea: Tum Mellaria: *Rationem in Prolegomenis reddidimus. Tot enim lectiones fabricarunt, quot manum Melæ admouerunt.*

CAP. VII. Gades] Erythream *hanc Plinius lib.* IIII. *cap.* XII. *& Polyhistor cap.* XXVI. *appellant: de qua inf. lib.* III. *cap.* VI.

Mitylene] *Alcæi Lyrici patria:* Samos *Pythagoræ:* Cos *verò Hippocratis, & Apellis.* Salamis] *Ad hanc Cypri, in amœnissimo sinu Orientalis littoris sitam D. Paullus, & Barnabas è Seleucia Syriæ profecti peruenerunt: auctor D. Lucas Act.* XIII. *c. Alia in Attide, de qua pòst paullò.*

Paphos & Palæpaphos] *Aethicus Cosmographus inter Oceani Septemtrionalis insulas collocat* Cypron. Item Cypron & Paphon, & Paphien: *corruptè haud dubiè. Tot enim menda in eo, quot nomina.*

Olim vt Homerico carmine] Ὀδυσ. δ.

Νῆσος ἔπειτα τὶς ἔστι πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
Αἰγύπτου προπάροιθε, φαρὸν δέ ἑ κικλήσκουσι,
Τόσσον ἄνευθ' ὅσσον τε πανημερίη γλαφυρὴ νηῦς
Ἤνυσεν, ᾗ λιγὺς οὖρος ἐπιπνείῃσιν ὄπισθεν.

Et Lucan. extremo lib. X. *belli Pharsalici:*

Tunc claustrum pelagi cepit Pharon: insula quondam
In medio stetit illa mari sub tempore vatis
Proteos, at nunc est Pellæis proxima muris.

Tantam enim arenarum vim Nilus euoluit, vt Pharum Aegypto coniunxerit. Malè igitur Apollodorus & Aristarchus Homerum reprehendunt, quòd insulam Pharum *dixerit: quem defendit & Strabo lib.* I. *&* XI. *Geograph. Accedit ad hæc* Deltæ *insulam arenarum Nili eluuie natam, neque semper exstitisse, auctor Aristot.* μετεωρ. ς. *Herodotus Euterpe, & Ptolemæus. Legen. Plinius lib.* II. *cap.* LXXXV. *&* XIII

cap. XI. *Sostratus Cnidius in ea insula, regnante Ptolemao Philadelpho, Lagi F. turrim immensæ magnitudinis mirifico opere exstruxit, quæ nauigantibus procul lumen præberet. Plin. lib.* XXXVI. *cap.* XII. *Hinc moles huiusmodi* Pharos *appellant.*

Euripon rapidum mare] *Eadem Strabo lib.* IX. *Plinius, lib.* II. *cap.* XCVII. *& Liuius lib. Annalium caussam rapidi cursus in ventos illic flantes referre videtur. Cicero pro Murena:* Quod enim fretum, quem Euripum tot motus, tantas, tam varias habere putatis agitationes fluctuum, quantas perturbationes, & quantos æstus habet ratio comitiorum. *Boëthius:* Exæstuantis fertur more Euripi. *Hinc tot Prouerbia, & de Aristotele hic merso fabula.*

Septies die, ac septies nocte] *Nondum assentior Pintiano, qui alterum septies redundare putat, Plinij auctoritate. Seneca enim Hercul e Oetæo, Actu* III. Euripus vndas flectit instabilis vagas, Septémq. rursus flectit, & totidem refert Dum lassum Titan mergit Oceano iubar.
& Eustathius in Dionysium, καὶ αὐτὸς μὲν δὶς ἑκάστης ἡμέρας μεταβάλλει, ἑπτάκις δὲ τὸ ὅλον νυχθήμερον ὁ περὶ Εὔβοιαν Εὔριπος, περὶ ὃν φασὶ διαπορήσαντα τὸν Ἀριστοτέλην καταλῦσαι τὸν βίον.

Salamis exscidio] *Ad hanc insulam Xerxis innumerabiles copiæ à Græcis nauali prælio superatæ: Vbi igitur vires suas mari afflictas videret, turpi consilio aggressus aggerem in Salaminem deducere: in quem vsum mandabat Phœnicum naues conuerti. Hinc & Solon oriundus, teste Laërtio.*

Contra Maleam emissa, & Theganusa contra Acritam] *Lectio peruulgata. Ego vestigia sagaciter odoratus, veram lectionem repræsentaui.* Oenussa *H. Stephanus* praemissa *reponit: & mox* Asteria, *pro Hyria; insula quidem, sed quæ hic non quadret. & post, pro* Thera, *vnus codex* Thyatira *præfert.*

Neritos] *Sic omnes hactenus editi. Lege* Nericos: *ex Hom. vlt. Odyss.* Neritos *enim Ithacæ mons, eodē auctore, & Strabone lib.* X. χωρεῳφορεῖ ων. *& Eustath. Il. β.*

Tali statione] *Huius loci restitutio Iano Parrhasio viro doctiss. debetur: is enim primus (nisi fallit memoria) sic leg. vidit libro* De quæsitis per epistolam. *Tanta autem celeritatis fingitur, vt totā Cretam vno die pedibus obiret:* Orpheus, *& Apollonius Rhodius lib.* IV. *Argonaut. Lucianus in* φιλοψευδεῖ. *Catullus ad Camerium:*

Non custos si fingar ille Cretum. *Meminit & Zenobius in Adagiis.*

Sepulti Iouis] *Varro de littoralibus apud Solinum cap.* XVII. *etiam suis temporibus affirmat sepulcrum Iouis in Ida visitatum. De hoc multa Arnobius in eruditis illis aduersus Gentes libris: quos propediem Caspar Cardillus Villalpandeus emendatiores dabit. Hinc potissimùm mendaces habiti:* Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί, *apud D. Paulum* I. *cap. ad Titum, ex Epimenide Cretensi: Similiter apud Ouidium, Lucanum, & Statium. Vide Lactantium lib.* I. *diuin. Institut. & Cyprianum de Idolis. Iidem &* Curetes *dicti, quasi curatores, vt Strabo lib.* X. διὰ τὸ κουροτροφεῖν τὸν Δία, καὶ κόρους ὄντας ὑπουργεῖν. *Sallust. Histor. fragm. apud Lactant. lib.* I. *cap.* XXI. Curetes quia principes intellegendi diuina fuerunt, vetustatem vt cetera in maius componentem, altores Iouis celebrauisse.

Vrbium

Vrbium notiſſimæ] *Plinius* XL. *vrbes numerat, lib.*IIII. *cap.* XII. *Solinus cap.* XVII. Non ſtipata centum vrbibus, ſicut perhibent qui prodigè lingua largi ſunt (*ſic enim legi malim, quàm* largiti) ſed magnis & ambitioſis opidis, quorum principatus eſt penes Gortynam, Cydona, Cnoſſon, Therapnas, Dium, Lyctum.

Manethuſa] *Libri vett.* Marathuſa: *& ſup.* Cnoſſos, *ſcrib. geminato ſibilo, & Cappa, ex Hom. & Græca conſuetudine.*

Vnde Carpathio mari] *Vide Strabonem lib.* X. *extremo.*

Trucones] VV. CC. Titana. *Herm. Barbarus pro* Abſoro Ticana *legit, niſi aut memoria lapſus eſt; aut ſcribæ peccatum.* Abſorus *Straboni* ἀψύρτιδες.

Sicilia aliquando continens] *Plinius lib.* III. *cap.* VIII. *Iuſtinus lib.* IIII. *Solinus cap.* XI. *Thucyd. lib.* VI. *Virg.* III. *Aeneid. Cic. Verrina* VI. *& Salluſt. in Hiſt. fragmentis:* Italiam coniunctam Siciliæ conſtat fuiſſe: ſed medium ſpacium aut per humilitatem obrutum eſt aquis, aut propter anguſtiam ſciſſum: inde Rhegium nominatum.

Subter maria] *Hinc Arethuſam fontem Siciliæ ab eo amatum fabulantur poëtæ, Ouid.* V. *Transform. Lucanus lib.* III. *Statius Papinius Syluis, & Silius libro* XIII. *Virgil. Ecloga* X. *& Aeneid.* III. *Pauſanias lib.* V. *& ex Pindaro Cic.* XII. *ad Atticum epiſt.* V. *Moſchi verſus Græcos, qui hoc Naturæ miraculum Amoriſq. vim eleganter depingunt, libet adſcribere.*

Ἀλφειὸς μετὰ πίσαν ἐπὴν κατὰ πόντον ὁδεύῃ,
Ἔρχεται εἰς ἀρέθουσαν ἄγων κοτινηφόρον ὕδωρ
Ἕδνα φέρων φύλλα, καὶ ἄνθεα, καὶ κόνιν ἱράν,
Καὶ βαθὺς ἐμβαίνει τοῖς κύμασι. τὰν δὲ θάλασσαν
Νέρθεν ὑποτροχάει. κ᾽οὐ μίγνυται ὕδασιν ὕδωρ:
Ἁ δ᾽ οὐκ οἶδε θάλασσα διερχομένου ποταμοῖο.
Κῶρος δεινοθέτας, κακομάχανος, ἀλλὰ διδάσκων
Καὶ ποταμὸν διὰ φίλτρον ἔρως ἐδίδαξε κολυμβᾶν.

Apponam & Latinos aliquando à me factos:

Flumen & Alpheus, Piſam circa, in mare tendit
Præcipitans, Arethuſa tuis vt miſceat vndis
Vber aquæ: folia, & flores euoluit, arenáſque
Et fluuios ſubter iam labitur, & mare, longè.
Attamen illius vitat contingere fluctus:
Hinc adeò ignorat infra ſe tendere amantem.
Improbe Amor, quid non mortalia pectora cogas,
Spicula ſi intorquens ita flumina nare docebas?

Obſerua, malè vulgo Alphæum *cum diphthongo excudi.*

Ob Cereris templum Enna] *Cicero* VI. *Verr. Sæpè hóc nomen oſcitantia librariorum in* Ætna *vocem affinem commutatum: vt in auctore Viror. illuſtrium, in Atilio Calatino: quem nuper emendauimus & Commentario illuſtrauimus.*

Calypſo habitaſſe dicitur] *Immò Circe. μνημονικὸν ἁμάρτημα, magnis etiam ingenijs non infrequens. Sed eò venia facilius Pomponio dabitur, quòd & in eundem lapidem Ariſtot. philoſophorum coryphæus impegerit ſecundo Ethic.* vt Calypſo, *inquit*, monebat: Extra fluctum & fumum nauem adige. Circe *enim (quod & Argyropolus repoſuit) dixiſſe oportuit ex Hom.* x I I. *Odyſſ.* ὡς τοῦ μὲν καπνοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς ἔεργε νῆα. *Contra quoque Circe tribuit, citrum, hederam, & lariceam vrere ſolitam, Virg. poëtarum princeps & eum ſecutus Plinius lib.* x I I I. *cap.* x v I. *quod erat* Calypſus, *auctore Homero* x. *Odyſſ. Talia in Cic. peccata. Agellius lib.* x v. *cap.* v I. *Noct. Attic. & Politianus Miſcellan. cap.* I I I I. *annotauit. Victorius quoque Variar. lect. lib.* I I. *cap.* x v. *&* I I I. *cap.* I I I. *& Muretus lib.* x I I I I. *cap.* x x. *Variar. lect.*

Pithecuſa] *Plinius Ænariam, Inarimen, & Pithecuſam pro eadem habet lib.* I I I. *cap.* v I. *Appianus lib.* v. *belli Ciuilis, & Steph.* πιθηκούσας *duplici* ſſ. *Hanc Arimam Homero, Inarimen Virgilio dictam contendit Nicolaus Erythræus in Virg.*

Niſi quòd in occidentem] *Nihil muto, contra Pintianum, Salluſtium enim eſt imitatus lib.* I I. *Hiſtor.* Sardinia in Africo mari facie veſtigij humani, in Orientem quàm in Occidentem latior prominet. Inde Ichnuſa appellata.

Fertilis, & ſoli quàm cæli melioris] *Peſtilentia cœlique inclementia infamis* Sardinia. *Hinc Tacitus* I I. *Annali ſub Tiberio factum S.C. refert, vt quatuor millia Iudæorum & Aegyptiorum in Sardiniam deportarentur: qui ſi interiiſſent ob grauit. item cæli, vile damnum habitum. Martial lib.* I I.

Nullo fata loco poſſis excludere; quum mors
Venerit, in medio Tibure Sardinia eſt.

Claudian. lib. De bello Gildonico extr. & Aurel. Victor de viris illuſtr. in C Graccho.

Baleares] *Nonnulli à* Baleo *Herculis comite deriuant: alij,* παρὰ τὸ βάλλειν, *à iaculando, quòd funda peritiſſimi, in qua à puero exercebantur, nec aliter cibum capere poterant. Hinc etiam* Gymnaſiæ *Græcis dictæ. Florus lib.* I I I. *cap.* v I I I. *Lycophron, Suidas, & Vegetius lib.* I. *cap.* x v I.

LIBRO TERTIO.

C A P. I. Magnis æſtibus concitum] *De maris exæſtuatione Plinius lib.* I I. *cap.* x C I x. *&* C I. *Q. Curtius, Cæſar Comment.* I I I. *belli Gall. aliique. Hinc &* æſtu ſecundo *& aduerſo apud Salluſt. libris Hiſtoriarum, &* Rumore ſecundo *Virg. Aen. & apud Nonium Feneſtella.*

Anhelitu ne ſuo] *Vide Solinum, cap.* x x v I. *extremo.*

Doctioribus] *Sic Cicero Stoicos, ni fallor, aliquando vocat.*

Vnum animal] *Sic editi libri. Pintianus* mundus animal, *tentabat: Lege* viuum animal, *proximè veritatem; immo germana lectio. Ouidius* x v. *Metamorph.* Nam viue eſt animal tellus, & viuit, *&c.*

In proximo Salacia] *Hodie indigitatur* Alcaçar de Sal. *Quod montii eorum gratia,*

gratia, qui ſuis in Ptolemæum ſcholiis, fere dixeram ſcoriis, annotarunt, vt & in Melam Ioach. Vadianus Olyſipponem & Salaciam *eandem eſſe, ex male intellectis Plinij verbis lib.* IIII. *Natur. Hiſtoriæ cap.* XXII. *Locus enim, vt vulgo circumfertur, malè interpungitur: Hinc illæ lacrymæ. Lege igitur:* Opida memorabilia à Tago; in ora, Oliſipo, equarum è Fauonio vento conceptu nobile: Salacia, cognominata vrbs imperatoria: Merobriga. *Vadianus à Mela ſuo, quem interpretabatur, diuerſas vrbes eſſe admoneri poterat: cui ignoſcerem, niſi plures ille in errorem induxiſſet, qui ad eundem lapidem impegerunt, eum ſecuti.* Salacia *autem vel hoc nomine clara, quòd Pe. Nonium, Mathematicum inſignem tulit, & inter Hiſp. Luſitanóſque principem: qui de Ratione nauigandi, in Sphæram Io. de Sacro buſto: in Theoricas planetarum Ge. Purbachij: in Ariſtotelis problema de motu nauigij: de Crepuſculis; & de erratis Orontij Finei, doctiſſ. Commentarios reliquit, quos legerim: aliáque.*

In altero Vlyſſippo] *Aliis* Olyſſippo *ſcribitur, Ptolemæo ὀλιος ἱππῶν: Straboni ὀλιάσσια: ὀδυσσεῖα; Steph. de Vrbibus. Strabonis locum lib.* III. *Geogr. Laurent. Valla alibi eſt cauillatus. And. Reſendius, Luſitanus doctiſſ. patriæ illuſtrandæ natus, adeò Antiquitatis ſtudio capiebatur; cùm Olyſſippone Conimbricam Academiā migraret, quam Ioannes* III. *Luſitaniæ Rex à Dionyſio inſtitutam, liberaliter inſtaurabat; in oratione quam pro roſtris habuit,* OLISIPO, *ſeptem non amplius litteris ſcrib. ſimplici p, & ſine y Græco, ex eiuſdem vrbis litteratis marmoribus plurimis, docuit: & ſingulari libro Damianus à Goes.*

Cui obliuionis cognomen Limia] *Plinio* Limæa *lib.* III. *cap.* XXII. *Ptolemæo λιμιος.* Limia *hodiéque, nomen retinens flumen, & opidum* Ponte de Lima. *H. Stephanus* Lethia *legi vult, quòd in* Limia *nulla obliuionis ſignificatio delitescat. Non aſſentior. Melam enim ſic explico, vt* cognomen *ſit rara notione, quaſi ſimul eiuſdem rei nomen. Plinius apertius Melæ ſenſum reddidit, olim etiam* Obliuionis *flumen dictum, vt ſunt plura ſæpe eiuſdem rei nomina; quæ Gramm. Græci Συνώνυμα paullò aliter atque Dialectici appellant. Horum in Geographia copioſam Siluam edidit Abr. Ortelius, ciuis meus: cuius induſtria illuſtrata Geographia, omnéſque ſtudioſi plurimum debent. Huius & Liuij Epitomaſt.* Obliuionis *meminit lib.* LV. *& fortè Salluſtius fragm. Hiſtoriarum:* Cui nomen Obliuionis condiderunt. *apud* ... Balion *quod hic Hermolaus comminiſcitur, non comparet:* Balſa *tantùm ſup. paullò, quæ fortè errandi auſam dedit.*.

Ad Scythicum vſque] *Sudant hic Interpretes, & in Hiſpania hoc promontorium quærunt. Fruſtrà: intellig. enim promontorium vltimum Oriẽtis: agit enim hic de tota Septemtrionis ora, & toto terræ tractu.*

In Aſturum littore] *Hinc* Aſturcones equi *C. Plinio lib.* VIII. *Natur. Hiſtor. cap.* XLII. *extr.*

CAP. II. Ager nec vbique] *Lego,* Ægrè, nec vbique: *flagitante ſenſu.*

Aliquando immanis] *Lucanus lib.* I. *bell. Pharſal. de Gallis:*

Et quibus immitis placatur ſanguine diro

Teutates,

Teutates, horrénsque feris altaribus Hesus:
Et Taranis, Scythicæ non mitior ara Dianæ.

De horum crudelitate, & Druidis multa Cæsar Commentario VI. *belli Gallici: Strabo lib.* IIII. *Geogr. Cicero pro Fonteio: Plinius lib.* VII. *cap.* II. *initio, &* XVI. *cap vlt. vbi de Druidum appellatione: &* XXIV. *cap.* XI. *&* XXX. *lib. cap.* I. *extr. Lactantius lib.* I. *cap.* XXI. *Legen: & Eusebius lib.* IV. *præparat. Euangel. cap.* XVII.

Feritatis abolitæ] *Anno* V. C. IↃCLVI. *Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Crasso Coss. S. C. factum ne homo immolaretur: auctor Plin. lib.* XXX. *& Claudius Imp. Pomponij æqualis Druidas sustulit. Suet. Tranquillus cap.* XXV. *& Aur. Victor nuper à nobis recens erutus.* Vnum ex iis quæ præcipiunt] *Ibidem Lucanus, vbi multa de Druidis & Bardis, de quib. leg & Strabo lib.* IIII. *& Amm. lib* XV. *Hist.*

Quid dij velint] *Lucanus lib.* I. Solis nosse Deos, & cæli numina vobis
Aut solis nescire datum. nemora alta remotis
Incolitis lucis. *cetera in eandem sententiam: & Cæsar.*

Clam & diu vicenis] *Contrà Cæsar, disciplinæ mysteria occultasse quòd ea litteris mandare nefas crederent. Comment.* VI. *belli Galli.*

Comata Gallia] *quia coma, vt hodiéque Galli, delectata Propriè tamen ea ora, quæ vulgò Francia habetur.* Braccata verò, *Narbonensis, seu Prouincia Ro. Hodie* Prouence. Togata: *Cisalpina Gallia Ligurum est.*

Tria summa nomina] *Cæsarem* I. *Comm. Gallico est secutus: quatuor enim Galliæ populos alij numerant.*

Quia cùm videantur editiora] *Deformatus vulgo locus, quem à nemine hactenus intellectum præstare ausim: ideò, vt solet, variè à variis miseréque acceptus est, vt quem ipsi animo iam præceperant sensum eruerent: & ab inuito Mela, quæ vellent, extorquerent. Doctiss. Pintianus tamquam facem prætulit, & quasi manu duxit. Ad cuius emendationem facta à nobis accessio est. Peruulgatam lectionem, qua mendo non vacat, apponam; vt quid præstitum sit, facilè appareat.* Quia cùm videatur editior, aquis obiacet: vbi se fluctus impleuit, illam operit, nec vt prius tantùm ambit. *Vnde Pintianus, vestigia secutus, faciebat*: quia cùm videantur editiora, quibus obiacet, vbi se fluctus impleuit, illa operit, nec vt prius tantum abeunt. *Amicus qu. meus, hic* abeunt, *in* absunt *commutabat: quòd quæ procul absunt propter aquæ διάφανον propius abesse videantur, experientia magistra. Nos quis, pro* quibus *edendum curauimus; vnde vulgata lectio,* editior aquis *cusa, & pòst excusa. Quod sequitur;* nec vt prius tantum ambit, *Franc. Sanctius vir eruditiss.* hanc vt prius tantùm ambit: *malim tamen minori commutatione,* hæc vt prius tantùm ambitur: *ambit', enim compendio scribebant, & affinitas vocum scribas fefellit, vt nec pro hæc exscripserint. Sic autem habe: duplici nomine natare insulam incolis videri, vt & de Delo fabulantur: Cùm quòd immensum aucto mari (vt Sallustianis vtar) vbi altiora, quæ obiacent, aquis fluctibus operiantur; in insula tamen ora nihil altius solito aqua excreuerit. vnde vnà cum aqua attolli & deprimi insulam opinio nata. Deinde quòd quæ antea obiectu aggerum videri non poterant,*

rant, tunc facilè sub aspectum cadant. Io. Christoph. Stella v. c. paulò aliter rescripsit. Epistolam extremo libro collocauimus.

Venetum & Acronium] *Cæsar Comm.* VI. *Hercyniam Siluam oriri ait ab Heluetiorum, & Nemetum, & Rauracorum finibus. Beat. Rhenanus ibi* Venetum & Tauracorum *reponebat.*

Gesoriacum vocant] *Duplici ss. scrib. ex Ptolemæo. Meminit Suet. Caligula. Alijs hodie* Cales, *alijs* Bologne *creditur.*

CAP. III. Antequam puberes sint] *A Cæsare omnia est mutuatus Comm.* VI. *belli Gall.* Vita omnis in venationibus atque in studiis rei militaris consistit: ab paruulis duritiei ac labori studét. Qui diutissimè impuberes permanserunt, maximam inter suos ferunt laudem: hoc ali staturam, ali hoc vires, neruósq. confirmari putant. *Cetera in eandem sententiam, quæ cum his compones. Corporum enim vastitatem in hanc exercitij caussam refert, vt & lib.* IV. *belli Gall. initio. Sed de corporum proceritate T. Liuius, Seneca, Florus: & pleni libri.*

Quamuis sæua hieme] *Malè hac vulgò interpungunt: ad sequentia refer. De hac ipsa re Cæsar initio Comm. quarti:* In eam se consuetudinem adduxerunt, vt locis frigidissimis, neque vestitus, præter pelles, habeant: quarum propter exiguitatem, magna est corporis pars aperta: & lauentur in fluminibus. *Et lib.* VI. Fluminibus perluuntur: & pellibus, aut paruis rhenonum tegumentis vtuntur, magna corporis parte nuda. *Noster sagis tegi, Cæsar rhenonibus affirmat: qui vtrobique de vastis Germanorum agris, caussisq. Tacitus quoq. de moribus Germ. sagos vestiri auctor est. Videndus Seneca de Ira: & qui apud Ciceronem in ea quæ pro M. Scauro, (vt hoc παρὰ τὴν ὁδοιπορίαν moneam)* pelliti testes *appellentur, animaduersione dignum: precium enim operæ attendentium absoluet, vt Melæ nostri verbis vtar.*

Bella cum finitimis] *Hinc nec latrocinia, quæ ferè bella comitantur, apud eos infamiam habent, vt è Cæsare rursum noster exscribsit: & Arist. bellum venationis quoddam genus facit: atque vtinam à socijs & amicis, quos vulgo deprædantur, abstinerent. Eadem infrà lib.* III. *cap.* VI. *de Britannis.*

Ius in viribus habent] *χειροδίκαι Hesiodo. Tale fere Ius militare vt armatis precibus quiduis extorquecant. De Gallis sic ferè Liuius lib.* V. *ab* V. C. Cùm illi se in armis ius ferre, & omnia fortium virorum fortiter dicerent.

Siluis ac paludibus] *Corn. Tacitus de moribus German.* Terra etsi aliquanto specie differt, in vniuersum tamen aut siluis horrida, aut paludibus fœda, humidior quà Gallias, ventosior quà Noricum & Pannoniam aspicit, satis ferax, frugiferarum arborum impatiens, pecorum fecunda, sed plerumque improcera.

Siluarum Hercynia] *Hanc Cæsar* VI. *Comment. Gallico describit.*

CAP. IIII. Quæ egeritur] *Suspicor leg.* qua feritur: *vel,* qua res geritur, *ἐπεκδίοντο βρεφόθεν τὸν δεξιὸν μαζὸν, ὡς' ἂν μὴ ἐπικωλύῃ τὴν τοξείαν. Eustath. in* [illegible]. *Nisi fortè dextram proferri dixit, quòd sinistra clypeum gestando occul-*

 tetur:

tetur: quomodo quæ exeritur *melius legetur: sed* ἀπέχω.

Puellaria pensa] *Sic de Camilla Amazone Maro lib.* VII. *Aeneid.*

> Bellatrix: non illa colo, calathisue Mineruæ
> Femineas assueta manus; sed prœlia virgo
> Dura pati, cursúque pedum præuertere ventos.

CAP. V. Hyperborei super] *Hæc transtulit de Hyperboreis ex Callimacho, hymno in Delum: quem cum his compone. Legen. & Plin. lib.* IV. *cap.* XII. *Solinus cap.* XXI. *& Clemens Alexandrin. lib.* I. *Stromat.*

Festo semper otio læti] *Virgil.* IV. *Aen. Agathyrsis tribuere videtur, fortaßis non sine auctore. Solinus ibidem. Iuuenal. Satyr.*

> Vltra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
> Oceanum.

Satietas magísq. tædium] *Vet cod.* Satietas magis quàm tædium. *Vtraque lectio ferri potest.* Mare Caspium] *De mari Caspio, hic quidam nouum cap. fecerunt. Lege Herodot. Clione extr.* Derbices] *prope Hyrcanos ad Oxum fl. siti. Plinius, Ptolemæus, & Strabo. Dionysius Afer* Δερκέβιας *appellat. Aethicus Cosmographus semel iterúmque* Dernicas, *nunc Orientalis Oceani, iterũ Septentrionalis gentes: ex frequenti, vt arbitror, commutatione* V. *&* B. *litterarum. Et qui hic* Pæsici, *& Ptolemæo* Pasicæ, *iidem Aethico* Ræsici: *qui hinc singulis pæne versibus corruptus, restitui poterit.*

Quas Sauromatidas] *De his Amazonibus Plato de leg. & Eustathius in Dionys. Pro* Amardi *autem fort.* Mardi *leg. qui cap.* II. *lib.* I. *nominantur.*

Labitur placidus &] *Ita de Arari Cæsar* I. *Comm. belli Gallici:* In Rhodanum influit incredibili lenitate, ita vt oculis, in vtram partem fluat, indicari non possit. Frangit ad opposita cautium] *Sic Flaccus lib.* I. *Carm. Oda* XI. Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare Tyrrhenum.

In subiectam] Subiecta, *vult Pintianus, vt* loca *exaudiatur. Idem* vnda *legisse videtur: ego vulg. lectionem tueor, nec τὸ* fontibus *inf. necessariò addendum puto: tametsi in Aldina edit. non minus alijs corrupta, legatur.*

Tigres ferunt] *De his Plinius lib.* VIII. *cap.* XVIII. *& Solin. cap.* XXI. *vbi in duobus m. ss. Toletanis, vt hoc obiter moneam, disertim legitur* cernuari: *hoc est, humi affligi, & occidi: pro quo vulg. libri,* se dare præcipites, *quod à glossa esse alicuius ludimagistri, qui illud non assequeretur, quis non videt, nisi qui nihil videt? Ant. Delrio ciuis meus Iuris, bonarúmque artium peritiß. in Solino à se emendato Philostrati auctoritate id probauit, qui* ὠρύεσθαι αὐτὸν πρὸς τῇ θαλάττῃ, καὶ ἀποθνήσκειν ἐνθένδε *scribit: Quoniam igitur prior ille occupauit; corollarij vice alterum Solini locum addamus in eadem voce corruptum. Cap. enim* XLVII. *vbi de equorum præstantia; Antiochum ait Centaretrij ducis equum insiluisse:* Is, *inquit,* adeò spreuit lupatos, vt de industria curuatus, ruina & se, & equitem pariter affligeret: *iidem scripti codd.* cernuatus *præferunt: Melius. De* Cernuari *autem M. Ter. Varro apud Non. Marcellum, & Seruius in* X. *Æneid.* Cernuus equus, qui cadit

cadit in faciem, quasi in eam partem, qua cernimus. *Vtitur & Arnobius eruditus auctor lib.* V I I. *adu. Gentes.*

Rabiem appropinquantium] *Non dissimile de Medea M. Tullius in ea quæ est pro lege Manilia:* Medea illa, *inquit*, quondam ex Ponto profugisse dicitur: quam prædicant in fuga fratris sui membra in his locis, quà se pater persequeretur, dissipauisse: vt eorum collectio mœrórque patris celeritatem persequendi retardaret. *Apollonius tamen Rhodius Iasoni cædem illam, non Medeæ tribuit.* Donec ad frequentiora] *Plinius & Solinus, paullo aliter nauem venatorem iam conscendisse: & D. Ambros.* VI. *Hexaëm. decipi tigres sphæra vitrea à raptore, quæ, vt solet, imaginem tigridis inspecta referat, fallátque.*

Corn. Nepos] *Plinius hinc descripsit lib.* II. *cap.* L X V I I. Nepos, *inquit*, de Septemtrionali circuitu tradit Q. Metello Celeri, C. Afranij in Consulatu collegæ, sed tum Galliæ Proconsuli, Indos à Rege Sueuorum dono datos, qui ex India commercij caussa nauigantes, tempestatibus essent in Germaniam delati. *De his vide quæ quinctò ab hinc anno in Corn. Nepotis fragmenta annotauimus.*

C A P. V I. Annorum quîs manet numerus] *Suspicor glossema esse, & ex margine huc irrepsisse: & rectè, nisi me amo, aut humanitus fallor.*

In Lusitania Erythia] *Ex Herod.* μελπομένῃ. Γηρυόνεα ᾗ οἰκέειν ἔξω τῦ πόντου κατοικημένον, τὴν ἕλληνες λέγουσιν ἐρύθειαν νῆσον. *Scribo* Erytheia *cum diphth.* ει. *Græcis enim* ἐρύθεια. *Dion. Afer* περιηγήσει.

Ἤτοι μὲν ναίουσι βοοτρόφον ἀμφ' ἐρύθειαν.

Sunt qui Erytheam *vbique excuderunt: contrà alij Sibyllam* Erythæam *fecerunt apud Lactant. quæ* Erythræa *est. Non ignoro tamen diphth. illam sæpè in* ι, *vel* ε, *longum conuersam.* Erytheia] *Hinc boues Geryonis abegisse Herculem omnes narrant. Hodie non exstat.* Gades *insulam ab Ephoro & Philistide* Erytheiam *vocatam auctor Plinius lib.* I I I I, *cap.* X X I I. *& à Pherecide Strabo; cuius fidem secutus And. Resendius, quem honoris caussa libenter nomino, in Plinio* Pherecide. *pro* Philistide *reponendum putabat Sed cur non potius Melæ Bætico auctori & de Græcis Dionysio & Stephano, qui diuersas insulas faciunt, fidem habeamus?*

Cassiterides] *Repugnat Herod. Thalia, in fine.*

Galli Cenas] *Corrupte hactenus vna dictione,* Gallicenas. *Hadr. Turnebus Galliæ ornamentum,* Galli Senas, *aut vt in vet cod.* Zenas *restituit in Plutar. de defectu Oracul. à se conuersum: quem lege, & de facie in orbe Lunæ. Dionysius* περιηγητὴς *quoque in illis Britanniæ insulis à mulieribus Baccho fieri testatur. Versus, quia multi sunt, non adscribam.* Senagallia, *vel* Senagallica *longè alia, de qua lib.* II.

Principum maximus] *Claudium Imp. designari puto, de quo Tranquillus cap.* X V I I. *Sic &* claudi mare *&* aperiri *dicitur: Ex die tertio Iduum Nouembris claudebatur olim; aperiebatur verò ad diem sextum Idus Martias: auctor Vegetius lib.* I I I I. *de re militari: quod* παρέργως *moneo.*

Gemmas margaritásque] *His nobilitata Britannia est: earúmq. spe traiecisse*

Cæsarem auctor Suetonius: tametsi aliam ipse causam fingat Commentario IIII. *De thorace è Britannicis margaritis Veneri genitrici dedicato Plin. & Solinus cap.* LVI. *Polyhistoris.* Aliarum opum ignari] *M. Tullius ad Attic. lib.* IIII. *epist.* XVI. Britannici belli exitus exspectatur. constat enim aditus insulæ esse munitos mirificis molibus. Etiam illud iam cognitum est, neque argenti scripulum esse vllum in illa insula, neque vllam spem prædæ, nisi ex mancipiis: ex quibus nullos puto te litteris, aut Musicis eruditos exspectare. *Efficitur itaque olim ab auro, argento, & pecunia inopem insulam fuisse: quæ nunc opulentißima mercaturis faciendis, rebúsque quæ cotidie importantur.*

Vltrò corpora infecti] *Quidam* glasto: *alij* vltro, *in* luteo *minori audacia commutarunt. Ego verò scripturam veterem B.F. repræsentare malui. Turneb.* vitro *tentabat, pro herba, apud Oribasium medicum: quomodo & apud Cæsarē Comm.* V. *belli Gall. & Vitruuio lib.* VII. *cap.* XIV. *de Architect. legi vult, lib.* VI. *Aduersar. cap.* XVII. *quomodo & m.s. suo legi Fuluius Vrsinus* V.C. *affirmat. Pet. Victorius lib.* XIX. *Variar. lect. cap.* III. Luteo *in Cæsare mutat, tametsi* vltro *in vetustis exempl. m.ss. reperiatur. Franc. verò Hotomannus* lutro, *ex Dioscoride transpositis elementis.* Glastum *verò vox barbara putatur. Atqui Plinius lib.* XXII. *cap.* I. *vtitur, vbi Britanniæ feminas hoc se tingere affirmat:* ἰσάτιν, *ni fallor, Theophrastus & Dioscor. appellant, cæruleum colorem exprimentem. Et Britanni ipsi barbari tunc habiti.* Glessum *etiam à* Glessaria *insula Germanorū apud Solinum cap.* XXIII. *legitur. Quare cur omnino reiiciat Pint. Hieron. Suritæ assensus, non video.*

Corpora infecti] *Cæsar Comm.* V. *belli Gallici.* Omnes se Britanni luteo inficiunt, quod cæruleum efficit colorem: atque hoc horribiliore sunt in pugna adspectu: capillóque sunt promisso, atque omni parte corporis rasa, præter caput, & labrum superius. *Hæc eadem Herodianus extremo lib.* III. τὰ σώματα στίζονται γραφαῖς ποικίλων ζώων παντοδαπῶν εἰκόσιν, ὅθεν οὐδ᾽ ἀμφιέννυνται, ἵνα μὴ σκέπωσι τοῦ σώματος τὰς γραφάς. *De pictis Agathyrsis lib.* II. *dicere memini. Apud Græcos quoque mulieres milto tingebantur, teste Xenophonte: & Zigantes, auctore Herod. Melpom.* μιλτοῦνται δ᾽ ὦν πάντες οὗτοι. *De variis Plinius lib.* VI. *cap.* III. *Nec Barbari solùm, sed & Romani Iouem minio pingebant. Idem lib.* XIII. *cap.* III. *& lib.* XXXIII. *cap.* VII. *& hodiéq. Turcæ, vt Bellonius in Obseruationibus.*

Couinos vocant] *Vehiculi genus falcatū, cuius apud Gallos & Britannos multus in prœliis vsus. Corn. Tacitus in vita Iulij Agricolæ.* Media campi couinarius (sic enim dicitur auriga, qui couinum regit, *& qui ex couino pugnat*) & eques strepitu ac discursu complebant. *Lucanus lib.* I. *Pharsal.*

Et docilis rector rostrati Belga couini.

& Martial. lib. XII. O iucunda, couine, solitudo

Carruca magis, essedóq. gratum Facundi mihi munus Heliani.

Curribus etiam falcatis vsos esse antiquos, auctor Liuius & Sallust. lib. Historiarum citante. Essedæ etiam frequenter vocantur Cæsari IIII. *Comm. belli Gallici, vbi de Britannis & de Essedariis iocus Cic. ad Trebatium I.C. in epist. ad famil.*

Pæne

Pæne par ſpacio, ſed vtrimque æqualis] *Aut mendoſus locus, aut* μνημονικὸν σφάλμα *reliquis ad numerandum. Cæſar enim Iulius à quo mutuatur;* Ad occidentem Solem *(inquit Comm. v. belli Gallici)* eſt Hibernia, dimidio minor, vt exiſtimatur, quàm Britannia: ſed pari ſpacio tranſmiſſus, atque ex Gallia, eſt in Britanniam. *Vnde aliquando hanc coniecturã feci, ſcribſiſſe Pompo.* ſed vtrimque inæqualis: *præpoſitione, vt ſolet, facilè in priore voce abſumta & deperdita: vel potius:* ſed vtrimq. æqualis traiectu: littorum oblonga. Traiectum *enim vocat quem Cæſar* tranſmiſſum, *voce compendio ſcribendi corrupta, hoc vero Helleniſmo* oblonga littorum *C. Salluſtio, & Cor. Tacito communi, non intellecto: ideóq. falſa interpunctione obſcurata lectionis veritate. Vetat tamen meus pudor, fidesq́, in tractandis religioſè libris antiquis, ne quid temere ſine m. ſ. immutem. Eruditi lectoris iudicium facio. Lib. I I. cap. I.* ſæua hiemis, *dixit, & alibi ſæpè.*

Otomegalos] *Germana Melæ lectio. Vulg.* Satmalos *vocem nauci præferunt. vet. cod.* Sannalos. *Natum, vt ex compendiis litterarum mendum.* Ὠτομέγαλος *enim repertum, in* Satmalos, *homines ſat mali, qui magnas illas aureis nimium quantum auerſabantur, peruerterunt. Repone igitur iure poſtliminij in priſtinam ſedem, vnde hactenus exſulat,* Otomegalos: *quo modo nomina plurima apud Melam de Græcis cuſa quiuis non craſſæ naris facilè obſeruabit. Eadem autem in Plinio fabula, ſed & corrupto populi nomine lib. I I I I. cap. X I I I.* Faneſiorum, *inquit,* aliæ in quibus nuda alioqui corpora prægrandes ipſarum aures tota contegant: *vbi* Panuſiorum *emendat Pint. noſter in Caſtigat. Plinianis: Adr. verò Turneb. in vtroque & Solino cap. X X I I.* Panotios *ex Iſidoro lib. X I. cap. I I I. Etymolog. reponit, quos Tacitus de moribus German.* Hellißos *appellet: Aduerſar. lib. VI. cap. X I X. Nos à veſtigiis vulgatæ lectionis propius abſumus.*

Breues vtiq. noctes] *Eadem de Britannia Tacit. in Agricola, & M. Minutius Felix, in Octauio: qui liber falsò hactenus octauus Arnobij adu. Gentes ob argumenti potius, quàm ſtyli ſimilitudinem eſt habitus. Sed ex coniectura potius omnes, aliorúmque relatu, quàm quod compertum aliquid haberēt. Noſter Cæſarem exſcribſit, quem lege Comm. v. belli Gallici, vbi de Britannia præclarè.*

Longè ab eo Taurus attollitur] *Credo ſcribſiſſe Melam:* Non longè ab eo: *niſi ſecum ipſe pugnet. Proximo enim cap. tanquam ſui oblitus* Tabis promontorium, quod Taurus attollit. *Plinius lib. VI. cap. X V I I.* Deſerta cum belluis, vſque ad iugum incumbens mari, quod vocant Tabin. *Quæ eò libentius integra adſcripſi, quòd Solinum, vt aliàs ſæpe, in errorem induxerint, qui* Tabin, *mare facit cap. X X. referens pronocabulum* quod *ad* mare, *non ad* iugum: *Quod & Pintianus admonuit in Retractat.*

Cap. VII. Notiſſima India] *Falsò. Capp. diſtinctionem non à Mela, ſed à librariis eſſe initio admonui; & in confeſſo res eſt, vtilitatis ſpe aliqua, ne res commiſceri viderentur. Hinc factum vt ſæpe varient codd. hicque natum ſit monſtrum* Turpe, informe, ingens. *Nihil enim India minus notum, vix nuper Hiſpanorum nauigationibus ſatis patefactum. Si quis tamen mordicus editam lectionem tueri volet,*

animus est non admodum contra niti: tātum quid mihi videatur testificor: Edito iam Mela Nouissima India *legi maluit Pintianus. Si mihi Censori clauum figere, lustrúmque condere liceat; ad superiora, vnde diuulsa sunt, quóque pertinent, Sanctio nostro assensus, libenter retulerim,* absens peragit notissimum. *In quo neu mihi, sed Eustathio Dionysij Scholiastæ doctiss. fidem haberi volo. Sic enim ille ad illud,* —καὶ ἔθνεα βάρβαρα Σηρῶν. Τῶν πωλουμένων τὸ τίμημα σακκίοις ἐπιγράψαντες ὑποχωροῦσιν· εἶτα ἐλθόντες οἱ ἔμποροι, καὶ θέντες τὴν τιμὴν ἀναχωροῦσιν. ἐφ' οἷς ἔρχονται οἱ Σῆρες, καὶ εἰ μὲν ἀρέσκονται, λαμβάνουσι τὴν τιμήν. εἰ δὲ μή γε, τὰ ἴδια. *Accedit ad hæc, quod in Mela obseruaui; solere eum de gente aliqua dicturum, ferè à gentis nomine narrationem inchoare: Exempla in ore omnium. Symbolam quoq. Latinus conferat. Plinius lib.* VI. *cap.* XVII. *de Scythis:* Nec in alia parte maior auctorum inconstantia: credo propter innumeras vagásque gentes. *An igitur notißima India si tanta scriptorum incertitudo?*

Formicas non minores] *Leg. Plin. lib.* XI. *cap.* XXXI.

Morsu atque ambitu corpus conficiant] *Et ab illis vicißim casu atque ruina elidantur. Sic enim Appuleius lib.* I. *Florid. vbi de Indis & Gymnosophistis multa.* Apud illos, *inquit*, immēsi dracones cum immanibus elephantis pari periculo in mutuam perniciem concertant. Quippe lubrico volumine indepti reuinciunt: & illis expedire gressum nequiētibus, vel omnino abrumpere tenacissimorum serpētium squameas pedicas; necesse fit vltionem à ruina molis suæ petere ac retentores suos toto corpore oblidere.

Mella frondibus defluunt] *Legen. Aelianus lib.* XV. *Hist. animalium cap.* VII. *& Galenus lib.* III. *De alimentorum facultatibus cap.* XXXIX. *Virg. Ecloga* IV. Et duræ quercus sudabunt roscida mella.

Nysa est clariss.] *Plures hoc nomine montes Baccho sacra: hinc poëtis Nysæus. Græcis fere duplici ss.* Nyssa, *vt Arriano lib.* V. Ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως: *vbi Alexādrum Nyssam in deditionem acceptam, simul conditoris reuerentia, simul religione tactum ab omni iniuria, data opidanis salute, seruasse. Idē & de Baccho Thebano, Aegyptio, & Indico, vnúsne idémque sit lib.* VIII. *differit, & Philostratus lib.* III. *Pausanias Bœoticis, Diod. Siculus & Strabo* XV. *Geogr. Illud quod post non longè sequitur:* famam hinc præcipuam habent, quòd *suspicor à glossa esse: quare vncis inclusi.*

Meros Ioui sacer] μηρὸς *enim femur est, ex quo natum Bacchum fabulantur; vt è cerebro Mineruam. Hinc &* μηροτρεφὴς *poëtis. Mons* ἠμωδῶν *etiam appellatur Eustathio in* περιηγητήν. *Tzetzis in varia Hist. versus ob elegantiam adscribam.*

Ἐγγὺς ὀρῶν ἠμωδῶν. ἰνδίας δὲ τὰ ὄρη, στήλας τινὲς ἐστήκασι, στήλας τοῦ διονύσου
καὶ τοῦ θηβαίου λέγω δὲ, καὶ ζαβόσκου τέλη, ὥσπερ τινὲς νομίζουσι καὶ παλαιοὶ, καὶ νέοι,
τοῦ οἰνουργίας δῆ εὑρόντος, ἐπιμὴ τοῦ αἰγυπτίου, τοῦ νῶη, καὶ ὀσιρίδος διονύσου διονύσου.

Legen. Plinius lib. VI. *cap.* XXI. *& lib.* IIX. *cap.* XXXIX.

Oras tenent ab Indo *&c.*] *Fortè leg.* Oras tenent à Coliaco ad Gangem Palibotti, à Gange ad Indum Nyssæi, vbi magis quàm vt habitetur exæstuat: *ex Plin. lib.* VI. *cap.* XIX. *Ptolemæo & Solino cap.* LV. *ex quibus conuincitur*

Palibo-

Palibotri *retinendum, licet* Palibothreni *substituat Pintianus: cuius lectionem non damno, reponentis* Colide, *pro* Iolide. Collis alterius partis angulus] *Hic vulg. lectionem libentius sequor, tantùm* Colis, *pro* Collis *ex superioribus scribo. Et inf.* Pòst vbi aliquot se per magna flexibus scindit iuga, *leg. conucio, Torsit autem multos quòd præter morem suum Mela, qui præcipua primum generatim, pòst alia singulatim eodem ordine exsequitur: hic verò de Gange non vnde capeṙat, incipit, sed desinit.*

Altera aurei soli] *Fabulæ fidem non habet Plinius lib.* VI. *cap.* XLVI. *ex quo, leg. suprà:* Ad Indum Argyre, *non,* ad Gangem.

Contra Indi ostia] *Vulgati inde illa. Nos minori commutatione* Indi *reponendo locum in integrum restituimus. Pintianus audacius:* Contra Indi ostia insula est, quam vocant Solis, ideò inhabitabilis, quòd ingressis, *&c.*

Inter ipsa ostia Patalene regio] *Sic leg. videri monuit me Franc. Sanctius, cui assentior. Vulgati enim veteris scripturæ vestigia retinent,* rara tenet regio: *lege* Patalene regio. *Pintianus,* rara viret regio: *quod abiudico Plinius enim Indum duas insulas facere scribit* Prasianen *&* Patalen, *lib.* VI. Nat. Hist. *cap.* XX. *& Aethicus vrbes Orientalis Oceani* Patalen, *&* Patalaten *nominat, & Dion. Afer de Indo flu.*

διχθὰ δ' οἱ στόματ' ἐστὶ, μέσην δ' ἐπιδέδρομε νῆσον
Νῆσον τὴν καλέουσιν ἐπιχθόνιοι Παταλήνην.
Κεῖνός τοι πλείων ἀποτέμνεται ἔθνεα φωτῶν. *And. Papius noster sic vertebat:*

Atque eius duplici circùm concluditur ore
Insula, quam proprio Patalenen nomine dicunt:
Multáque præterea distinguit secla virorum.

Vbi ex Arriano Eustathius: Δίστομός ἐστιν ὁ Ἰνδὸς καὶ Δέλτα ποιεῖ, καὶ οὗτος ἐν τῇ τῶν Ἰνδῶν γῇ, τῷ αἰγυπτίῳ Δέλτα παραπλήσιον· πόλις δὲ ἐν αὐτῇ ἀξιόλογος τὰ Πάταλα, ἀφ' ὧν ἡ νῆσος Παταλήνη. *Meminit & Strabo lib.* XV. ὁ δὲ Ἰνδὸς δυσὶ στόμασιν εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἐκπίπτει θάλατταν, ἐμπεριλαμβάνων τὴν Παταλήνην καλουμένην χώραν: παραπλησίαν τῷ κατὰ αἴγυπτον Δέλτα.

Siue quia eius coloris est] *Legendus Strabo lib.* XVI. *extremo.*

CAP. VIII. Carmanis contra iam Macæ] Mace *fortè scrib. sine diphth. Hoc promontorium Carmaniæ promontorio obiacens* Harmozonta *Plinio est, & Ptolemæo.* Mac *he autem vrbs Oceani Orientalis Aethico:* Mathæ *verò gens Indiæ, apud quos Erinesis oritur, teste Arriano in Periplo Indiæ.*

CAP. IX Et Arabia] *Non me fugit mutasse Freden. Ego à vulgata non recedo,* Arabiam *enim, &* Eudæmona. *Arabiæ vrbes ponit & Aethi. us Cosmogr. & Arrianus in Periplo maris Rubri. Quod sequitur:* verùm inflexus, & non rubri maris, *ferri fort. potest: tamersi Pintianus alia interpunctione:* Extra sinum (verùm inflexu etiamnum Rubri maris) pars, *&c.*

Pygmæi minutum genus] *De his Aristot.* II. *de gener. animal. &* VIII. *de Natura anim. cap.* XII. *Plinius sæpius. Homer. Iliad.* γ. *initio, & Solinus cap* XVI. *Vrbe, inquit,* Gerania Thraciæ Pygmæos à gruibus pulsos. *Agell. lib.* IX. *ca.* IIII.

Noct.

Noct. Attic. Dicti à nomine πυγὼν, cubito. D. Hieron. in 27. ca. Ezech. bellatorem, *& ad pugnam promtissimum exponit. Ad vtrumque Iuuenalis respexit; Sat.* XIII.

Pygmæus paruus currit bellator in armis.

De Ibide aut Herod. Euterpe, Arist. Plinius, denique Philosophi & historici omn.

Phœnix] *De hac aui quoque Plinius lib.* x. *cap.* 11. *Solinus cap.* XXXVI. *& Aur. Victor noster in Hist. Augusta, & Corn. Tacitus* v. *Annali sub Claudio, anno* v. c. *octingentesimo Phœnicem visum refert. Quòd verò ex se ipsa renascatur, Resurrectionis, quam piè Christiani credimus, signum visum est Orthodoxis Ecclesiæ Patribus: Vt eamdem semini & grano in terra putrefacto D. Paullus contendit* 1. *Corint. cap.* XV. *Loca non pigebit indicare, si quis fortè requirat, vt aliis inuestigandi laborem tædiumque adimam. D. Clemens Constitut. Apostolic. lib.* V. *cap.* VIII. *Ambrosius lib de fide resurrect. Eusebius in vita Constantini. Cyrillus Catechesi* XVIII. *Greg. Nazianz. Lactantius & Claudianus in carmin. Nos etiam pro ineuntis anni felici auspicio carmine olim lusimus ad Casp. Cardillum Villalpandeum Philosophum & Theologum insignem, Compluti artissima familiaritate coniunctum, in librum quem* de Animæ immortalitate, *pro Aristotele (quem Athei quidam, & impij, animam vnà cum corpore morte damnasse, falsò affirmant) conscribsit.*

Qualis & Eois Phœnix quæ visitur oris,
Vnica semper auis: quà diuitis ostia Nili
Fœcundantis agros labuntur Solis ad vrbem:
Atque Arabum felix regio quà spirat odorem
Exstruit hæc nidum beneolentis termite amomi:
Agglomerat casiam, nardos, & tura Sabæa.
Quingentis plureis vbi viderit ordine messes
Phœbus; iam senij, & vitæ pertæsa prioris
Certa mori, medium Solem contra aspicit, alas
Verberat, attritu scintillam excudit, & ignis
Emicat: hinc flamam pyra iam liquefacta recepit.
Æstuat ipse soli genius, Sol, æthera, & aër.
Fit rogus ipsa sibi, & condit de more sepulcrum.
Nec mora, cernere erit, dictu mirabile monstrum:
De cinere ipsa suo (sic fama) renascitur ales.
Iam melior, senio procul, æuique integra surgit,
Remigio alarum pernix vaga nubila tranat.
Gestit ouans cursu terras lustrare iacentes.
Talis quum posito reuirescit tergore serpens
Exuuias linquens, annis dum effœta senectus.
Non aliter quum mors anima seduxerit artus, &c.

Cap. x. Meroëni habent] *Minori audacia ex* Meroëni, Meroën *mutaui. Vulgata lectio aliter proba est: immò eleganter* Habere, *pro* habitare: *quo Mela, Sallust. & quis non? vsus est.*

Pars

Pars quia vitæ spacium] *Perturbata hæc omnia. Fortè leg. alio ordine verbis in suum, vnde exciderunt, locum tralatis, ex Herodoto Euterpe & Thalia:* Pars quia ex Ægypto aduenere dicti Automoloe: pars quia vitæ spatium dimidio fere quàm nos lōgius agunt Macrobij: pulcri forma, proceri corporis, *&c.*

Æqui corporis] *Fortè leg.* proceri corporis. *vel:* pulcri forma corporis, æqui. *Aequitatem enim iustitiamque tribuit Polyhistor Solini cap.* XXXIII. *Vel sic:* pulcri forma, æquo, corpore. *Eruditus lector arbitrabitur.*

Spetie ac viribus legere] *Dignitas enim formæ in viris ad parendum inuitat. Virgil.* IX. *Aeneid.* Gratior est pulcro veniens de corpore virtus. *Et Euripides:* Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιοις τυραννίδος, *apud Porphyrium de quinq. vocibus, & Stobæum Serm. de Pulcritudine. Archidamum regem quòd exiguam duxisset vxorem, à Lacedæmoniis multatum auctor Plutarch.* περὶ παίδων ἀγωγῆς *& Athenæus lib.* XIII. δειπνοσοφιστῶν.

Vt folia etiam] *Si Herodotum expressit, scribsit Mela:* vt ligna etiam aut lignis decisa non innatantia ferat, sed pessum, *&c.* De Sphingibus *Diod. Sicul. lib.* IIII. *& Plin.* VIII. *cap.* XXI.

Aues cornutæ Trago pomones: & equinis auribus Pegasi] *qu. lib.* Tragopomones, equinis auribus & Pegasi. *Malè. Plinius enim lib.* X. *cap.* XLIX. Pegasos equino capite volucres, & gryphas aurita aduncitate rostri fabulosos, reor: illos in Scythia; hos in Æthiopia. *Vbi aduerte* hos *referre antecedens remotius, contra Gram. præcepta. Sup. enim Gryphos in Scythia collocat Pomponius lib.* II. *cap.* I. Tragopomones *verò mihi de mendo suspecta vox, &* Trago panes *leni commutatione tentabam: aliter atque Pintianus* Trago pogones. *Solinus* Tragopas *cap.* XXXIII. *vocat, & ibid. Plinius* Tragopanadem; *minus, quàm Mela, corruptè vterque: vnde fort. veram lectionem erit eruere. Cùm enim* Pan *Deus cornutus sit; vt antiquitas credidit; ab eo aui cornutæ nomen tributum coniicere licet. Quare in Plinio* Tragopana *legit doctiss. Turnebus lib.* VI. *Aduers. cap.* XIX. *prono sanè errore ex bis repetita voce* de; *aut priori dictioni addita. Sic igitur legit:* Equidem & Tragopana, de qua (*vulg.* Trago panadem de qua) plures affirmant maiorem aquila, cornua in temporibus curuata habentem ferruginei coloris, tantùm capite phœnicio. *Idem mox* rupes, *pro* ripæ *reponit. Non sequor. Mela enim in Antithesi ludit.*

An exhausta fructu] *Pint.* an exusta æstu. *Turnebus verò,* an inexhausto tractu: *quòd in vet. exempl. repperisset,* an inexhausta fructu. *Idem mox,* verùm & Anno legit, *non pro aduerbio* verùm: *& τὸ* memoratum, *quod in vulgatis legitur, delet: pro quo Franc. Sanctius* commentario *reponebat; fortè quòd Plinius lib.* II. *cap.* LXVII. *nauigationem enim in litteras misisse Annonem scribat. Ego à vulgata lect. ne latum quidem vnguem discedendum censeo: nec enim abhorret ab hoc dicendi genere Mela, pro* memorandum, *vel* memoria dignum: *quòd quivis in eius lectione non admodum hospes facilè, vel me tacente, iam obseruauit. Plinij verba quia hinc tralata ob oculos ponam, vt conferri inter se queant.* Anno Kar-

 thaginis

thaginis potentia florente, circumuectus à Gadibus, ad finem Arabiæ nauigationem eam prodidit scripto: *sicut ad extera noscenda missus eodem* tempore Himilco. Præterea Nepos Corn. auctor est Eudoxum quendam sua ætate, cùm Lathyrum Regem fugeret, Arabico sinu egressum, Gades vsque peruectum: multóque ante eum Cælius Antipater, vidisse se qui nauigasset ex Hispania in Æthiopiam commercij gratia. *Hæc ille. Vide suprà capite V. extremo.*

Adeò ignotus ignis] *Gemina de Satyro & Prometheo narrat Plutarchus lib. De vtilitate ex inimicis capienda.*

Nuluch ab incolis] Nigrin *videtur Plin. appellare lib. V. cap. IX. & lib. VIII. cap. XXI. vbi de* Catoblepis. *In Aethico, à quo Paullus Orosius lib. I. omnia est mutuatus,* Nuchul *scribitur, transpositis litteris. Vulgatam lect. libenter sequor, cùm alij scriptores auctoritatis pondere nutare non cogunt. Minus etiam à Nili nomine corruptum* Nuluch *à Barbaris, quàm* Nuchul: *sed hæc arbitrarij iuris sunto: non enim ex his pendent fortunæ Graciæ, vt ille ait.* Melo *vox vett. Latinis dicebatur: auctor Festus & Seruius in I. Aen. vt* Atlas, *etiam* Telamo. Melas *Eustathio, & Plutarcho de fluminib. Hinc Statio Papinio, & Ouidio* binominis fluuius *dicitur; ni fortè propter* Astusapen, *&* Astaboram: *de qua ad lib. I. cap. IX. dicere memini.*

CAP. XI. Fortunatæ insulæ] *Straboni lib. III. ex Hom. in Mauritaniæ finibus; & Gadibus oppositæ.*

Himantopodes] *quasi, loripedes. De his Plin. lib. V. cap. VIII.*

Dites, nunc inculti] *Fuit cùm* comites, *leg. pro* dites *putarem, & ex compendiis litterarum natum mendum: quòd Plinius V. cap. VIII. Solinus cap. XXXIV. & Martianus Capella Pharusios Herculis ad Hesperidas tendentis comites faciant. Atqui itineris tædio si hic in Libya resederunt, quomodo subito dites? Nisi fortè Mela alios auctores secutus est: quare nihil immuto: mox enim* inopes *opponit. Pòst paullò* terebintho arbore *germana lectio, quod quiuis non præfractus facilè dabit: reliquæ enim voces nihili.*

Profundat sponte nata] *De his, ni fallor, Sallustius lib. V. Histor. quantum ex reliquis fragm. tamquam naufragij tabulis ab amiciss. Lud. Carrione I. C. collectis intelligere licet, citante.* Cuius duas insulas propinquas inter se, & X. stadium procul à Gadibus sitas, constabat suopte ingenio alimenta mortalibus gignere. *Vide sup. cap. VI. de Insulis, quæ iuxta* Cassiteridas.

Vnde vbi aliqua] *Portenti simile. Legen. Strabo lib. vlt. Geographiæ, Plutarch. in Sertorio, & Io. Goropius Becanus, vir doctiss. lib. II. Originum Antuerpiensium, de Gigantomachia: quod opus, licet æmulos aliquot repererit, plures tamen admiratores habet, qui vtilissimum prædicant.*

FINIS.

IO. CHRISTOPHORVS CALVETVS STELLA ANDREAE SCHOTTO S. D. P.

LEGI *doctiss. Schotte, summa cum animi mei voluptate, quæ de Fredinandi Nunesij Pintiani præceptoris mei vita, doctè simul & eleganter scripsisti. Viuet per te in hominum memoria Pintianus, cuius nomen, quod iam penè extinctum erat, deinceps durabit. Ceterùm quod de insula* Antro *petis, cuius vnus tantùm Pomponius Mela, quod sciam, meminit lib.* III. *cap.* II. *Etsi hunc nodum dilucidè atque perspicuè per te ipse expedire potes; tamen vt existimationi, quam de me concepisti, satisfaciam, sic habe. Mela enim de Garumna fl. agens:* In eo, *inquit*, est insula Antros nomine, quam pendêre, & attolli aquis increscentibus ideò incolæ existimant, quia cùm videatur editior, aquis obiacet; vbi se fluctus impleuit, illam operit, nec, vt prius, tantùm ambit: & quòd ea, quibus antè ripæ colles'que, ne cernerētur, obstiterant, tunc velut ex loco superiore perspicua sunt. *Pulchrè quidem Mela. Satis enim constat ripas fluminum, plerumq. ipsis fluuiis altiores esse: ideò nihil fere de continenti nauigantibus apparere, nisi ea tantùm, quæ littoribus sunt exposita. At cùm nauis impetu fluctuum in altum subuehitur, iam conspicua erunt in continenti, quæ prius in imo videri non poterant: idem in* Antro *insula fieri existimandum est. Nam cùm videatur editior .i. altior, obiacet vndis .i. circumiacet aquis, nempe fluctibus retro fluentibus: vnde eius tantum latera & ripæ cernuntur. At quoties fluctus se impleuit .i. maximè intumuit, quod fit ipso pelagi in eam fluctu, ac incremento aquæ, operitur insula, non aquis, sed increscente fluctu propter eius tumorem tegi videtur; & tanto fit depressior, quanto antea refluente vnda videbatur altior: & propterea pendere ab incolis existimatur. Nec vt prius tantùm ambit .i. fluctus non vndique eam æquè circumdat, ac prius: tunc enim refluente fluctu omni ex parte non secus atque alia quæuis insula, in quam nullus fiat æstus pe-*

lagi, aquis ambitur retro cedentibus tunc fluctibus, & in mare tranquillius redeuntibus: At contrà fit ferente se in eam fluctu magno impetu. Neque enim vt prius tantùm insulam ambit, sed eam dumtaxat partem, vbi æstus furit. Siquidem tantus est fluctus tumor, vt ea pars in quam Oceani accessus fertur, ambita tantùm censeatur: reliqua verò, etiamsi verè ambita sit quietioribus ibi vndis existentibus, non videatur. Et ideò sunt perspicua, quæ insunt in insula ex loco superiore, id est ex fluctibus increscentibus, cùm anteà, remeantibus, quo minus cernerentur, faciebant ripæ & colles. Ergo altior apparet, cùm aquis circumdatur fluctibus refluentibus, & tunc eius tantùm ripæ & colles cernuntur. Pendet cùm fluctus intumuit, & vbi fertur, ibi maximè eam ambit: & ideò cùm altior ipsa insula sit fluctus, omnia eius plena & manifesta videri, tanquam si ex superiori loco, id est ex intumescente fluctu ea contemplaretur aliquis naui vectus, cùm antea ripæ & colles impedimento essent fluctibus iam refluentibus, & Oceano tranquilliori. Sed quid tam accuratè hæc de re apud te dissero? qui ingenio, doctrina, litteris, & lingarum peritia adeò excellis, nihil vt in Mela tam sit obscurum, támque difficile, quod exquisito iudicio tuo non expendas: mirificè atque expeditè non explices, quo Pomponium Melam nitori suo, vt facis, restituas. Vale mi Schotte. Salmanticæ, Idibus Februarij, Anno M. IↃ. LXXXI.

ABRAHAMO ORTELIO ANTVERPIANO V. C. PHILIPPI II. HISP. REGIS GEOGRAPHO,

ciui ſuo cariſs. And. Schottus S. D. P.

PROMISERAM, *memini, doctiſs. Orteli, noſtras olim Obſeruationes, iam tum pæne affectas in Pomponium Melam, compoſitum à me Lutetiæ ad Diui Victoris cum vetuſtiſs. exemplari calamo exarato, & ,vnde hauſit, auctoribus Græcis, præſertim Herodoto. En tibi fidem meam libero: quare, qui meas eſſe aliquid putare nugas ſoles, vt accuratè recenſeas, & culpas damnes, obelóque fodias, oro obteſtórque: cùm patriæ communis amore; tum quia ceteris in hoc ſtudiorum genere antiſtas; ideóque de his optimè indicare & poſſis & ſoles. Tu enim mihi inter doctiſſimos, quia ciuis meus; & inter ciues, quia doctiſſimus, vnus (vt Plato Antimacho) inſtar es omnium:*

Deſcripſti radio totum qui gentibus orbem.

& Vniuerſum hoc in Theatro, tanquam in illuſtri loco & ore omnium, ſpectandum propoſuiſti; in ea Vrbe, quæ (vt olim à Polemóne Roma) *τῆς οἰκουμένης ἐπιτομὴ iure optimo & cenſeatur, & appelletur. Nec enim præſtantibus ingeniis, quàm exoticis mercibus & opibus ſe venditat. Ego verò cùm rei gerundæ cauſſa iter in Hiſpaniam haberem, & turbante Belgio, flagrantéque bello ciuili, Bibliotheca & patria aliquamdiu carendum viderem;* Melam *Hiſpanum ſcriptorem Itinerarij vice tamquam fidum comitem aſſumpſi: & cum illo, re ex ſententia geſta, in hac ſtudiorum meorum peregrinatione more inſtitutóque maiorum inchoata horis ſubſeciſiuis collocutus, hoc* Spicilegium feci, *poſt Pintianum, cuius ad te Caſtigationes mitto, vt olim in integrum Plinium Obſeruationes eiuſdem: ſed vercor ne in tanta loci intercapedine perierint. Vterque liber ſpiſſe ſanè hic reperiri potuit, & tantùm non interciderat: adeò verum eſt Christi illud oraculum,*

οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. *Obſeruationes*

eiusdem in Plinium utinam te hortante Plantinus noster, typographus omnium quot sunt, quot erunt, maximè industrius, in vulgus edat, cum Iac. Susij & Brugensium Notis: esset cur R. P. litterariæ, patriæ, & Plinio ipsi iam penè in integrum restituto, gratularemur. Nos Toletanum codicem M. S. *quo usus est Pintianus, inspeximus, non pauca relicta collegimus: Solinum quoque & Capellam cum m. ß. compositos recensuimus: sed maturescere sinam: cupio enim, Deo fauente, peregrinationis meæ fructum aliquando exstare & in patriam redundare, ne planè cessasse videamur. Interea si hæc tibi probauero, bene operam positam existimabo, nec calumniatores metuam: sin minus, in spongiam tuam incumbere cum Aiace Augusti facilè patiar. Vale, mi Orteli, Salutem à me illis non de vulgo amicis, Corn. Pruenio, Viuiano, Lipsio, Carrioni, Papio, Leuineio, Pulmanno, Plantino, Raphelengio, ceteris. Toleti a. d.* X. *Kal. Ianuar. Ann. partus virginei* CIↃ. IↃ. LXXX.

FINIS.